URSULA K. LE GUIN

UÇUŞTAN UÇUŞA

Metis Edebiyat

URSULA K. LE GUIN
UÇUŞTAN UÇUŞA
Metis Edebiyat

Uçuştan Uçuşa - Ursula K. Le Guin

UÇUŞTAN UÇUŞA

Yerdeniz in yazarından bu kez farklı dünyaları anlatan bir kitap. Bir tür seyahat kitabı ya da gezi rehberi. Bildik bir mekânda, havaalanında başlayan seyahatler bunlar, ama yolculuk için uçak şart değil. Havaalanına varışla uçağa ayak basana kadar geçen o eziyetli saatlerde gergin bir ıstırap, bıkkınlık, hazımsızlık ve nabız artışı boyutlar arası seyahati başlatmak için yetiyor da artıyor bile.

Uygulamalı genetik biliminin mucizesi Islac halkı, sessizliği laf kalabalığına yeğleyen Asonular, öfkenin ele geçirdigi Veksiler, Ansarların biyolojik döngüsü, kolektif rüyaları paylaşan Frinliler, hemen herkesin Kraliyet Ailesi nin bir üyesi olduğu Hegnler, hiç uyumayan insanlar, ölümsüzler ve diğerleri...

Ekolojik felaket, gen teknolojisi, mühendislik, inanç savaşları, kontrolsüz tutkular ve tamahkârlık hakkında bir tür kehanet gibi de okumak mümkün; dil, tercihler, sabır, erdem, aşk ve benzersiz dünyalar hakkında sürükleyici öyküler olarak da.

Metis Edebiyat ISBN 975-342-483-3

www.metiskitap.com
METİS YAYINLARI, İPEK SOKAK NO. 9, 34433 BEYOĞLU, İSTANBUL

Ursula K. Le Guin UÇUŞTAN UÇUŞA

Ursula Kroeber Le Guin, 1929'da Kaliforniya'da doğdu. Babası ünlü antropolog Alfred Kroeber, annesi ise yazar Theodora Kroeber'dir. Radcliff ve Columbia üniversitelerinde edebiyat eğitimi gördü. 1950'li yıllarda fantastik öyküler ve romanlar yazmaya başladı. 1962'de ilk bilimkurgu öyküsü yayımlandı. 1974 tarihli *Mülksüzle*r'e kadar altı bilimkurgu romanı yazdı. Bu tarihten sonra zaman zaman bilimkurgu öyküleri yazmakla birlikte romanlarında daha ziyade yarı gerçekçi/yarı fantastik temalar işledi.

Türkçe'de *Mülksüzler* ile başladığımız LeGuin edebiyatı, okurdan gördüğü ilgiyle birlikte, geniş bir koleksiyon oluşturdu. Yazarın *Yerdeniz Büyücüsü*, *Atuan Mezarları*, *En Uzak Sahil* ve *Tehanu*'dan on yıl sonra yazdığı *Öteki Rüzgârla* "Yerdeniz" dizisi bir beşleme haline geldi. Bu beşlemenin son kitabından önce yayımlanan *Yerdeniz Öyküleri* de aynı coğrafyada geçmektedir. Yayınevimiz ayrıca LeGuin'in *Dünyaya Orman Denir*, *Bağışlanmanın Dört Yolu*, *Balıkçıl Gözü*, *Rocannon'un Dünyası* adlı yapıtlarına bilimkurgu dizisinde yer verdi. Yazarın son kitabı, *Dünyanın Doğum Günü* de Metis'in yayın programında.

LeGuin'in düzyazılarını merak eden okurlarımıza, edebiyat konulu makale ve denemelerini bir araya getirdiğimiz *Kadınlar Rüyalar Ejderhalar* başlıklı seçkiyi öneriyoruz.

Metis Yayınları İpek Sokak 9, 34433 Beyoğlu, İstanbul Tel: 212 2454696 Faks: 212 2454519 e-posta: info@metiskitap.com www.metiskitap.com

Metis Edebiyat UÇUŞTAN UÇUŞA Ursula K. LeGuin

İngilizce Basımı:

Changing Planes, Harcourt Inc., 2003

© Ursula K. LeGuin, 2003 © Metis Yayınları, 2003 Virginia Kidd Literary Agency, Inc. ve Prava I Prevodi ile yapılan sözleşme temelinde yayımlanmaktadır.

İlk Basım: Eylül 2004

Metis Edebiyat Yayın Yönetmeni:

Müge Gürsoy Sökmen

Kapak Resmi: Niki de Saint Phalle'nin polyester heykellerinden kolaj.

Kapak Tasarımı: Emine Bora

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: Metis Yayıncılık Ltd. Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaacılık Ltd.

ISBN 975-342-483-3

URSULA K. LEGUİN

UÇUŞTAN UÇUŞA

Çeviren:

ÇİĞDEM ERKAL İPEK

METİS YAYINLARI

LEGUİN KOLEKSİYONU

MÜLKSÜZLER 1991

ROCANNON'UN DÜNYASI 1995

BALIKÇIL GÖZÜ 1995

DÜNYAYA ORMAN DENİR 1996

BAĞIŞLANMANIN DÖRT YOLU 1997

UÇUŞTAN UÇUŞA 2004

Yerdeniz

YERDENİZ BÜYÜCÜSÜ 1994

ATUAN MEZARLARI 1995

EN UZAK SAHİL 1995

TEHANU 2000

ÖTEKİ RÜZGÂR 2004

YERDENİZ ÖYKÜLERİ 2001

KADINLAR RÜYALAR EJDERHALAR 1999

İçindekiler

Yazarın Notu

Bu kitap, hava yolculuğunun sefaletinin tamamen havaalanlarını ve havayollarını işleten şirketlerin işi gibi göründüğü, henüz mağaralardaki sakallı bağnazların katkıda bulunmadığı zamanlarda yazılmıştır. Her şeyle dalga geçmek kolaydı o zamanlar. Ne de olsa mesele sadece sıkıntıdan ibaretti. İşler değişti artık, ama Sita Dulip Yöntemi'nin dayandığı ilkeler hâlâ geçerli. Hata, korku ve ıstırap bütün icatların anasıdır. Sıkışmış beden aklın hürriyetini bilir ve ona değer verir.

UÇUŞTAN UÇUŞA

Sita Dulip Yöntemi

UÇAKLARIN MENZİLİ -birkaç bin mil, dünyanın ta öbür ucu, hindistancevizi ağaçları, buzullar, mısır, Mısır, lama, Lama vs - havaalanının sağladığı deneyimlerin (tabii kullanmasını bilenler için) uzantısı ve çeşitliliği yanında acınacak ölçüde sınırlıdır.

Uçaklar ıkış tıkış, gürültülü, mikroplu, telaşlandırıcı ve sıkıcıdır; üstelik son derece olmadık aralıklarla, görülmedik derecede berbat yiyecekler ikram edilir. Havaalanları daha geniş olsa da kalabalıkları, o berbat havaları, gürültüleri, amansız gerilimleri uçakları aratmaz, kurumuş bir şeylerin parçacıklarından oluşan yiyecekleri genellikle daha berbattır; üstelik bu yiyeceklerin yenecekleri yerler de insanı canından bezdirecek kadar iç sıkıcıdır. Uçaklarda herkes kemerle bir koltuğa bağlıdır ve insanlar sadece mesanelerini boşaltmak için kuyruğa girdikleri kısa sürelerde ve tam tuvalet kabinine varacakları sırada rahatsız edici hoparlörün herkesi yeniden kemerle bağlanıp hareketsizleşmek için taciz ettiği ana kadar hareket edebilirler. Havaalanlarında elleri kolları bavul dolu insanlar nihayetsiz koridorlarda bir oraya bir buraya koşuşturup durur, tıpkı iblisin ellerine cehennemden kaçma yollarını gösteren değişik değişik yanlış haritalar tutuşturduğu ruhlar gibi. Bu koşuşturan insanlar, yere sabitlenmiş plastik sandalyelerinde sandalyelerine sabitlenmiş gibi oturan insanlar tarafından izlenir. Yani bu noktaya kadar havaalanı ile uçaklar, nasıl bir fosseptik çukurunun dibi sonuç olarak bir diğerinin dibiyle eşitse, aynı şekilde birbirlerine eşittir.

Eğer hem siz, hem de uçağınız zamanında gelmişseniz, havaalanı sadece yoğun, uzun, perişan bir uçak yolculuğunun yaygın, kısa, perişan bir başlangıcıdır. Peki ya gelişiniz ile bağlantılı uçuşunuz arasında beş saat varsa; ya da uçağınız rötar yaptığı için bağlantılı uçuşunuzu kaçırdıysanız; ya da bağlantılı uçuşunuzda rötar varsa; ya da başka bir havayolunun çalışanları maaşları için grevdeyse ve hükümet uluslararası kapitalizme karşı gelişen bu tehdidi denetim altına almak için Ulusal Muhafızlara bir emir vermediğinden sizin havayolları çalışanları her zamankinin iki misli

insanla baş etmeye çalışıyorsa; ya da tayfunlar varsa; ya da fırtınalar, tipiler varsa; ya da uçağın önemli minik parçacıkları eksikse; ya da uçaklarla bir yerlere giden insanların havaalanlarında oturup, oturup, oturup bir yere varamamalarına yol açan (hiçbir zaman havayollarının kabahati olmayan ve nadiren vaktinde haber verilen) binlerce başka nedenden dolayı beklemek zorundaysanız?

Daha gerçekçi olan bu açıdan bakacak olursak, havaalanları bir yolculuğun başlangıcı, bağlantı noktası değil de durak noktası oluyor. Bir tıkanma. Kabızlık. Havaalanı insanın başka bir yere gidemediği yer oluyor. Zamanın geçmediği, anlamlı bir varoluş ümidinin kalmadığı mevcudiyetsiz bir yer. Bir sınır: Son. Havaalanları insanlara, boyutlar arasındaki aralığa girişten başka bir şey sunamıyor.

Bunu ilk fark eden Cincinatti'den Sita Dulip olmuş ve böylece artık birçoğumuzun kullanmakta olduğu boyutlar arası tekniğini keşfetmiştir.

Chicago'dan Denver'a olan aktarmalı uçuş, uçaktaki belirlenemeyen, ya da en azından kimseye söylenmeyen bir arıza sebebiyle tehir edilmiş. Kalkış saati listeye, iki saat rötarla 13:10 olarak yazılmış. Saat 13:55'te, listede kalkış vakti 15:00 olarak gösterilmiş. Daha sonra da uçuş gidenler listesinden tamamen kaldırılmış. Soruları cevaplamak için kapıda kimse yokmuş. Danışmaların önündeki kuyruklar da, tuvalet kuyruklarından biraz daha kısaymış, yani ancak sekiz mile ulaşıyormuş. Sita Dulip, hepsi hepsi birkaç tane olan masaların tamamı insafsız, acımasız ebeveynleri olan zırıldayan, perişan çocuklar, veya şort ve atlet giymiş, lastik şeritler sarınmış iri yarı, kıllı gençler tarafından tutulmuş olduğuiçin kirli plastik bir tezgâhta ayakta durarak berbat bir öğle yemeği yemiş. Eğitim bütçesini kullanarak daha çok hapishane kurulmasını savunan, gelirleri Romanya'nın bütçesini aşan vatandaşlar için uygulanan son vergi indirimini alkışlayan yerel gazetelerdeki köşe yazılarını okumuş. Havaalanındaki kitapçılar kitap yerine sadece, Sita Dulip'in tüm bünyesinde meydana gelecek ciddi bir tepkiyi göze almadan okuyamayacağı "best-seller"lardan satıyorlarmış. Bir saatten fazla bir zamandır ayak yerine geçen metal tüplerle yere sabitlenmiş mavi plastikten sandalyeler üzerinde yan yana oturmuş bir dizi insana dönük, ayak yerine geçen metal tüplerle yere sabitlenmiş mavi plastikten sandalyeler üzerine oturmuş insanların yanında, ayak yerine geçen metal

tüplerle yere sabitlenmiş mavi plastikten bir sandalye üzerinde oturuyormuş ki, (daha sonra söylediğine göre): "Gelmişler."

Sadece olduğu yerde şöyle bir dönüp, kayarcasına eğilmekle, aslında yapması anlatmaktan daha kolay olan bir hareketle, her yere -her yere- gidebiliyormuş çünkü ***zaten boyutlar arasındaymış.***

Kendisini Strupsirts'de, hani o kolayca gidilebilen, hâlâ boyutlar arası yolcuların başlangıç için en çok seçtikleri, hortumların, yanardağların pitoresk ama biraz sınırlı bir manzara oluşturdukları bölgede bulmuş. Tecrübesizliği nedeniyle uçağını kaçırmaktan korktuğundan, orada ancak bir iki saat kadar kalıp havaalanına dönmüş. Ama bu boyutta, yokluğunun neredeyse hiç vakit almamış olduğunu hemen anlamış.

Memnuniyet içersinde yeniden sıyrılmış ve bu kez Djeyo'ya varmış. Boyutlar Arası İrtibat Acentesi tarafından çalıştırılan, balkonu kehribar rengi Somue Denizi'ne bakan küçük bir otelde iki gece geçirmiş. Kumsalda uzun yürüyüşler yapmış; serin, yoğun altın suda yüzmüş -"brendi ve sodada yüzmek gibi bir şeydi," demişti- başka boyutlardan gelen bazı cana yakın ziyaretçilerle tanışmış. Djeyo'nun birbirlerinden başka kimseye ilgi göstermeyen ve yere hiç inmeyen küçük ve zararsız yerlileri alm-palmiyelerinin tepelerine bağdaş kurarak pazarlık yapıyor, dedikodu ediyor, birbirlerine yumuşak, hızlı aşk şarkıları söylüyorlarmış. Uçağına binmek için gönülsüzce havaalanına döndüğü zaman, kendi boyutunda ancak dokuz on dakika geçmişmiş. Kısa bir süre sonra da uçağa çağırmışlar.

Küçük kız kardeşinin düğünü için Denver'a uçmuş. Eve dönerken Chicago'ya giden aktarmasını kaçırmış ve o gün bugündür sık sık ziyaret ettiği Choom'da bir hafta geçirmiş. Reklam acentesindeki işi nedeniyle sık sık seyahat etmek zorunda olduğundan artık Choomcayı anadili gibi konuşmaya başladı.

Sita, aralarında olmaktan büyük bir memnuniyet duyduğum bazı arkadaşlarına nasıl boyut değiştirildiğini öğretti. Böylece bu teknik, bu metot zamanla Cincinnati'den dışarı yayıldı. Boyutumuzda yaşayan başkaları, bunun yolunu kendi başlarına keşfetmiş olabilirler çünkü artık epey kişinin, her zaman bilerek olmasa da, bu yolculuğu uygulamakta olduğu anlaşılmıştır. Şurada burada karşımıza çıkıyorlar.

Asonularla kalırken, bizim boyutumuza çok benzeyen ama çoğunu Toronto'nun oluşturduğu Candensiya boyutundan bir adamla karşılaşmıştım. Bana boyut değiştirmek için bir Candensiyalının yapması gerekenin sadece iki tane dereotlu hıyar turşusu yemek ve on dakika kadar, dakikada on kere nefes alıp vermek olduğunu söylemişti. Bizimkiyle kıyaslandığında, bu, insanı kıskandıracak kadar kolay bir teknik. Biz (yani seyahat etmediğimiz zamanlarda benim de işgal ettiğim boyuttaki insanlar) havaalanları dışında boyutlar arası uçuşa geçemiyoruz, göründüğü kadarıyla.

Boyutlar Arası İrtibat Acentesi uzun bir zaman önce, gergin bir ıstırap, hazımsızlık ve bıkkınlığın özel bir bileşiminin boyutlar arası seyahati başlatmak için şart olduğunu kanıtlamıştır; fakat çoğu boyuttaki çoğu kişi, bizim gibi ıstırap çekmek zorunda değil.

Bana arkadaşlarım tarafından verilmiş veya kendi gezintilerim sırasında aldığım notlardan ve çeşitli kütüphanelerden topladığım bilgilerden bir araya getirilmiş aşağıdaki raporlar ve betimlemeler okuyucuları boyutlar arası yolculuk yapmaları için ikna edebilir; edemese bile, en azından havaalanında bir saat geçirmelerine yardımcı olabilir.

Islac'taki Bulamaç

SİTA DULİP'İN icat ettiği yöntemin tümüyle güvenilir olmadığını itiraf etmek gerekir. İnsan bazen kendisini gitmeye niyetli olmadığı bir boyutta bulabiliyor. Eğer her yolculuğunuzda yanınızda Rornan'ın ***Pratik Boyutlar Rehberi'nin*** bir nüshası bulunursa, vardığınız yerde, nereye geldiğinizi okuyabilirsiniz; gerçi Rornan'a da her zaman güvenilmez. Öte yandan, kırk dört ciltlik ***Boyutlar Diyarı Ansiklopedisi*** yanında taşımaya hiç elverişli değildir; hem zaten bir şeye ancak ölü ise tam olarak güvenebiliriz, öyle değil mi?

İslac'a, tecrübesiz dönemlerimde, Rornan'ı valizime koymayı öğrenmeden önce istemeden gitmiştim. Oradaki Boyutlar Arası Otel'de bir takım ***Ansiklopedi*** vardı ama ayılar ciltlerin tutkallarını yediklerinden sayfaları ayrıldığı için ciltçiye gönderdiklerini söylediler. İslac'taki ayıların biraz tuhaf olduğunu düşündüm ama onlara bu konuyu sormak da istemedim. Ortalıkta ayı olup olmadığını anlamak için koridorları ve odamı güzelce araştırdım. Çok güzel bir oteldi ve otel sahipleri de çok tatlı insanlardı, o yüzden kaderime razı olarak İslac'ta bir iki gün geçirmeye karar verdim. Odamdaki kitaplıktaki kitaplara bakmaya, gömme legematı denemeye başlamış ve ayıları unutmuştum ki bir kitap desteğinin arkasına bir şey sıvışıverdi.

Kitap desteğini çekerek kaçmaya çalışan bu şeye baktım. Kara ve tüylüydü ama uzun, ince bir çeşit kuyruğu vardı, adeta tel gibi bir şey. Kuyruğunu saymazsak on beş, yirmi santimetre boyundaydı. Odamı onunla paylaşma fikri pek cazip gelmemişti ama yabancılara şikâyette bulunmaktan hiç hoşlanmam -insan sadecegerçekten bildiği insanlara doğru düzgün yakınabilir- o yüzden ağır kitap desteğini, yaratığın girip gözden kaybolduğu duvardaki deliğin önüne çektim ve akşam yemeğine indim.

Otelde ev yemeği veriyorlardı; bütün konuklar uzun bir masanın etrafına toplanmıştı. Masadaki insanlar birkaç değişik boyuttan gelen cana yakın bir gruptu. Çevirimatiklerimizi kullanarak ikişerli gruplar halinde sohbet edebiliyorduk ama genel bir sohbet devreleri aşın yüklüyordu.

Ahyes adlı bir boyuttan gelmiş şen şakrak bir kadın olan sol yanımdaki komşum eşiyle birlikte İslac'a sık sık geldiklerini söylemişti. Ona buradaki ayılar hakkında bir şey bilip bilmediğini sordum.

"Tabii," dedi, gülüp başıyla onaylayarak. "Oldukça zararsızdırlar. Ama ne de minik hayvancıklar! Kitapları bozuyorlar, zarfları yalıyorlar ve yataklara giriyorlar!"

"Yataklara mı giriyorlar?"

"Evet, evet. Onlar eskiden evcil hayvanlarmış da ondan."

Kocası benimle konuşabilmek için eğildi. O da neşeli bir beydi. "Oyuncak ayılar," dedi benim lisanımda, gülümseyerek. "Evet."

"Oyuncak ayılar mı?"

"Evet, evet," dedi ve sonra kendi lisanına başvurmak zorunda kaldı: "Oyuncak ayılar çocuklar için minik evcil hayvanlar değil miydi?"

"Ama onlar canlı değildir."

Dehşete düşmüş gibi baktı. "Ölü hayvanlar mı?"

"Hayır... içi pamuk dolu hayvanlar... oyuncaklar..."

"Evet, evet. Oyuncaklar, evcil hayvanlar," dedi gülümseyip başını sallayarak.

Benim boyutuma yapmış olduğu yolculuk hakkında konuşmak istiyordu; San Francisco'ya gitmiş ve çok sevmişti; oyuncak ayılar yerine depremlerden konuşmaya başladık. 5.6'lık bir depremi "çok hoş bir deneyim, çok eğlenceli" bulmuştu ve o anlatırken karısı ile ben bol bol güldük. Kesinlikle olumlu bir yaşam görüşü olan, çok tatlı bir çiftti.

Odama döndüğümde valizimi duvardaki deliği kapatan kitapdesteğine dayadıktan sonra oyuncak ayıların bir arka kapıları olmamasına dua ederek yatağa uzandım.

O gece yatağıma giren olmadı. Çok erken kalktım; Londra'dan, batıya giden uçuşumun rötar yaparak bana bu yolculuk olanağını sunduğu Chicago'ya uçtuğum için saatlerimi şaşırmıştım. Çok hoş, sıcak bir sabahtı, güneş yeni yeni yükselmeye başlamıştı. Kalkıp hava almak, İslac boyutundaki Slas şehrini görmek için dışarı çıktım.

Benim boyutumda buraya büyük bir şehir denebilirdi, binaların bizim boyuttakine göre karışık stillerde ve boyutlarda olmasından başka gözüme pek ilginç bir şey takılmamıştı. Yani biz büyük ve heybetli binaları merkeze ve güzel caddeler üzerine yerleştiririz; küçük ve mütevazı olanlar ise mahalle aralarında, gecekondu bölgelerinde veya varoşlarda bulunur. Slas'ın bu yerleşim bölgesinde ise büyük evlerle, kimisi kümesten biraz daha büyük olan minik kulübeler birbirine karışmıştı. Diğer tarafa, yani çarşıya doğru ilerlediğimde, resmi binalarda da aynı çılgın farklılığı gözlemledim. Dört katlı eski, kocaman, granit bir blok, üç metre genişliğinde, on katlı, katların arası birer buçuk metre kadar olan oyuncak bir gökdelenin yanında yükseliyordu. Gerçi artık yeterince İslaclının ortaya çıkmış, etrafta dolanıyor olması nedeniyle binalar aklımı, insanlar kadar karıştırmamaya başlamıştı.

Boyları, renkleri ve biçimleri hayret uyandıracak derecede farklılık gösteriyordu. İki buçuk metreye yakın bir kadın yerleri süpürerek yanımdan geçmişti, kelimenin tam anlamıyla yerleri süpürerek: Bir çöpçüydü; işine dalmış, zarafetle kaldırımların tozunu alıyordu. Benim yedek bir saplı süpürge veya toz almak için kullanılan o tüylü sopalardan biri zannettiğim, büyük tüylü dal gibi bir şeyi, tıpkı bir devekuşu kuyruğu gibi kuşağına takmıştı. Ondan sonra, kulağındaki bir tıkaç, bir ağızlık ve gözlüğünün sol çerçevesi aracılığıyla bir bilgisayar ağına bağlanmış olan bir işadamı yürüyüp gelmiş, bir yandan piyasa raporlarını dinlerken bir yandan da konuşmaya başlamıştı. Adamın boyu benim göğsüme geliyordu. Caddenin diğer tarafından dört delikanlı geçmişti; onlarda, birbirlerine tıpatıp benzemeleri dışında bir tuhaflık yoktu. Sonra sırtındaki küçük çantasıyla okula koşturan bir çocuk geldi. Çocuk elleri ve ayakları üzerinde koşuyordu; elleri de kaldırım taşlarından korunsun diye güzelce parmaksız deri eldivenler veya botlarla korunmuştu; küçük gözleri, domuz gibi bir burnu vardı, solgundu ama çok şekerdi.

Çarşıdaki parkın hemen yanında bir kaldırım cafesi henüz açılıyordu. İslaclıların kahvaltıda ne yediklerini bilmiyordum ama çok acıkmıştım ve yenebilecek her şeyi denemeye hazırdım. Çevirimatiğimi, kırk yaşlarında, yorgun görünüşlü, gür, sarı ve süslenerek örülmüş saçlarının güzelliği dışında normal dışı bir görünüşü olmayan kadın garsona uzattım. "Yabancıların kahvaltıda ne yediklerini söyleyebilir misiniz?" dedim.

Kadın bir kahkaha attıktan sonra çok güzel, kibar bir tebessümle gülümseyerek, çevirimatik aracılığıyla, "Bunu bana ***sizin*** söylemeniz gerekir. Biz kledif veya meyveli kledif yeriz," dedi.

"Ben meyveli kledif alabilir miyim?" dedim; o da bana hemen çok lezzetli görünen meyvelerle dolu bir tabak ile, soluk sarı, pürüzsüz, kaymak kadar yoğun, ılık bir bulamaçla dolu büyücek bir kâse getirdi. Kulağa berbat gelebilir ama çok lezizdi - hafif fakat incelikli, insanı sıkmadan doyuran, biraz uyarıcı, sütlü kahve gibi. "Çok özür dilerim, etobur olup olmadığınızı sormadım," dedi. "Etoburlar sabah kahvaltısında çiğ kullis veya sakatatlı kledif yerler."

"Bu güzel," dedim.

Cafede başkası yoktu; kadın da, benim onu sevdiğim gibi, beni sevmişti. "Nereden geldiğinizi öğrenebilir miyim?" diye sordu ve böylece sohbete başladık. Adı Ai Li A Le'ydi. Onun sadece çok akıllı değil, aynı zamanda eğitimli de olduğunu fark ettim. Patoloji dalında eğitim almıştı - ama o garson olarak iş bulabildiği için şanslı sayıyordu kendisini. "Yasak'tan beri," dedi omzunu silkerek. Benim Yasak'ı bilmediğimi fark edince tam anlatacaktı ki cafeye birkaç müşteri daha geldi; masalardan birine boğa gibi bir adam, başka bir masaya sıçan gibi iki kız oturmuştu ve onun gelenlerle ilgilenmesi gerekti.

"Keşke sohbetimize devam edebilseydik," dedim; o da tatlı bir tebessümle, "Eğer saat on altıda gelirsen oturup konuşabiliriz," dedi.

"Geleceğim," dedim ve gittim de. Parkta ve şehirde biraz dolaşıp yemek ve ardından biraz öğle uykusu için otele döndükten sonra çarşıya dönmek için tek raylı tramvaya bindim. Bindiğim vagondaki kadar çeşitli tipi hayatımda daha önce bir arada görmemiştim: her şekilde, boyda, renkte, değişik oranda kıllı, kürklü, tüylü (sokakları süpüren çöpçünün kuyruğu hakikaten kuyrukmuş) ve hatta -uzun boylu, yeşilimtırak bir gence bakınca- yapraklı. Kulaklarının üzerindekiler bileşik yapraktı herhalde? Vagonun açık pencerelerinden ılık rüzgâr içeri girdikçe delikanlı da kendi kendine fısıldıyordu.

Anlaşıldığı kadarıyla İslaclıların tek ortak noktası, ne yazık ki, yoksullluklarıydı. Şehrin bir zamanlar, belli ki çok da eski olmayan bir dönemde zengin olduğu anlaşılıyordu. Tek raylı tramvayın cafcaflı bir

mühendislik çalışması olduğu belliydi ama o da yıpranmaya ve dökülmeye başlamıştı. Ayakta kalan eski binalar -ölçüleri itibariyle bana tanıdık gelenler- görkemli ama haraptı ve daha yeni olan -korkunç bir çorba şeklinde hepsi ucuza inşa edilmiş, eğreti görünüşlü, pejmürde- dev evleri, oyuncak evler, ahır gibi binalar, kafesler, tavşan kulübeleri arasında boğulup kalmıştı. İslaclılar da eğer üst başlan tamamen lime lime olmamışsa, en azından pejmürdeydiler. Daha kıllı ve tüylü olanların bazıları sadece kendi kürk ve tüyleriyle örtünüyordu. Yeşil oğlan gösterişsiz bir önlük takıyordu ama kaba gövdesi ve dalları çıplaktı. Burası derin ve zorlu bir ekonomik sorun yaşayan bir diyardı.

Ai Li A Le, kendi çalıştığının yanındaki bir cafenin (kledifak'ın) dışarıdaki masalarından birinde oturuyordu. Gülümseyerek eliyle beni çağırdı; ben de gidip yanına oturdum. Tatlı baharatlarla tatlandırılmış soğuk bir kâse kledif içiyordu, ben de aynısını ısmarladım. "Bana Yasak'tan söz etsene," diye rica ettim ona.

"Biz de size benziyorduk," dedi.

"Ne oldu?"

"Şey," dedi ve biraz tereddüt etti. "Biz bilimi severiz. Mühendislikten hoşlanırız. İyi mühendislerizdir. Ama belki de o kadar iyi âlimler değiliz."

Hikâyeyi bana özetledi: İslaclılar uygulamalı fizik, ziraat, mimari, şehirleşme, mühendislik, icatlar konusunda oldukça güçlüymüşler ama yaşam ilimleri, tarih ve teori konusunda zayıfmışlar. Edison'ları, Ford'ları varmış ama Darwin'leri, Mendel'leri yokmuş. Havaalanları en az bizimkiler kadar boğucu olmaya başlayınca, boyutlar arasında yolculuğa başlamışlar; ve bilim adamlarından biri, boyutlardan birinde yüz yıl kadar önce, uygulamalı genetik bilimini keşfetmiş. Yurduna getirmiş. Bu bilim onları büyülemiş. Hemen ilkeleri konusunda ustalaşmışlar. Aslında belki de ellerinin yettiği bütün yaşam formlarında uygulamaya başlamadan önce yeterince ustalaşamamışlar.

"Önce," dedi Ai Li A Le, "bitkilere uyguladılar. Yiyecek sağlanan bitkileri daha verimli olmaları, bakteri ve virüslere daha iyi dayanmaları, böceklerin öldürülmesi ya da işte bu tür şeyler için değiştirdiler."

Başımı salladım. "Biz de bunlardan çok yapıyoruz," dedim.

"Gerçekten mi? Sen..." Belli ki sormaya çalıştığı soruyu nasıl sorabileceğini bir türlü bilemiyordu. "Ben şahsen mısırım," dedi sonunda, utanarak.

Çevirimatiğimi kontrol ettim. Uslu: Mısır. Sözlükten baktım; sözlük de İslac'ta uslu ile benim boyutumdaki mısırın aynı bitki olduğunu söylüyordu.

Mısırın garip tarafının hiç yabanisinin yetişmemesi olduğunu, mısıra uzaktan yakından benzemeyen bir atası olduğunu biliyordum. Mısır, eski çağlardaki toplayıcılar ve çiftçilerin uzun süreli ziraatından sonra gelişmişti. Eski bir genetik mucizesi. Ama bunun Ai Li A Le ile ilgisi ne olabilirdi?

Altın renkli, mısır püskülü renkli gür saçları, at kuyruğu şeklinde topladığı yerden kat kat omuzlarına inen Ai Li A Le...

"Genomlarımın sadece yüzde dördü," dedi. "Yüzde yarım kadar da papağan var ama baskın değil. Neyse ki!"

Ben hâlâ bana söylemiş olduğu şeyi anlamaya çalışıyordum. Galiba o sorusuna benim hayret yüklü sessizliğim tarafından cevap verilmiş olduğunu düşünmüştü.

"Tamamen sorumsuzca davranmışlar," dedi sertçe. "Bütün o programları, politikaları, her şeyi daha iyi yapmaya çalışmaları falan; aptallarmış. Her şeyin ucunu kaçırıp, birbirleriyle çiftleştirmişler. Sadece on yıl içersinde pirinci yok ettiler. Geliştirdikleri türler kısırlaştı. Kıtlıklar felaketti... Kelebekler, eskiden kelebeklerimiz vardı, sizde hâlâ kelebek var mı?"

"Hâlâ biraz var," dedim.

"Ya deletu?" Şarkı söyleyen bir cins ateşböceği diyordu çevirimatiğim. Başımı hüzünle salladım.

O da başını hüzünle salladı.

"Ben ne kelebek, ne de deletu gördüm. Sadece resimlerini... Klonlanmış böcek öldürücüleri onları yok etti... Ama bilim adamları kesinlikle ders almadı - kesinlikle! Konuşabilen köpekler, satranç oynayabilen kediler! Hepsi birer dâhi olan, hiç hastalanmayan, beş yüz yıl yaşayabilen insanlar!

Bütün bunları yaptılar, evet evet, bütün bunları yaptılar. Her tarafta konuşan köpeklerden var, inanılmayacak kadar sıkıcı şeyler, durmadan, hiç durmadan cinsellikten, boktan ve kokudan; kokudan, boktan ve cinsellikten konuşurlar ve sürekli sorarlar, beni seviyor musun, beni seviyor musun, beni seviyor musun? Konuşan köpeklere tahammül edemiyorum. Benim büyük fino köpeğim tek kelime bile söylemez, çok tatlı, çok iyi bir can. Ve insanlar! İlk'ten hiç kurtulamayacağız. O bir Sağlıklı, tam bir GAFA. Şu anda doksan yaşında ama otuz yaşında görünüyor ve otuzunda görünmeye ve ilk olmaya dört yüzyıl daha devam edecek. Katıksız bir ikiyüzlü, aç gözlü, sefil, aptal, adi biri. Tam beş yüzyıl boyunca çocuklara babalık etmeye uygun bir tip! Yasak ona geçmiyor... Ama yine de Yasak'ın yanlış olduğunu söylemiyorum. Bir şeyler yapmak gerekiyordu. Her şey, elli yıl kadar önce çok korkunçtu. Genetik korsanlarının laboratuvara sızdığını, teknisyenlerden yarısının Biyoist fanatiği olduğunu, Allahuğlu Kilisesi'nin doğu yarımküredeki gizli fabrikalarında kasten genetikaçıdan karışık türler yarattığını anladıklarında... Tabii bu ürünlerin çoğu varlığını sürdüremiyordu. Ama bir sürüsü de... Korsanlar bu konuda çok başarılıydı. Tavuk insanlar, onları gördün mü?"

O sorar sormaz görmüş olduğumu fark ettim: Trafiğin ezilmesinler diye birbirine girdiği kavşaklarda oraya buraya koşuşarak gıdaklayan kısa boylu, bücür insanlar. "Onlara bakınca ağlamak istiyorum," dedi Ai Li A Le, ağlayacak gibi olarak.

"Bunun üzerine Yasak, daha fazla deney yapılmasını mı yasakladı?" diye sordum.

Başıyla onayladı. "Evet. Aslında laboratuarları havaya uçurdular. Biyoistleri yeniden eğitilmeleri için Gubi’ye yolladılar. Bütün Allahuğlu Pederlerini hapsettiler. Anaların da çoğunu sanırım. Ve genetik uzmanlarını vurarak öldürdüler. Ve işleme konmuş bütün deneyleri bozdular. Ve eğer 'normalin çok dışına' çıkmışsa" -omzunu silkti- "denekleri de. Normalin!" Aydınlık yüzüne yakışmasa da kaşlarını çattı. "Artık normal diye bir şey yok. Artık tür diye bir şey yok. Hepimiz genetik bir bulamacız. Mısır ektiğimiz zaman klor kokulu, buğday biti kovucu yoncalar çıkıyor. Meşe diktiğimiz zaman on beş metre yüksekliğinde, üç metrelik gövdeleri olan zehirli meşeler bitiyor. Ve seviştiğimiz zaman ortaya bir bebek mi çıkacak, bir tay mı çıkacak, kuğu yavrusu mu çıkacak, yoksa bir fidan mı çıkacak

bilemiyoruz. Kızım..." ve duraksadı. Yüzü zorlandı ve konuşmaya devam etmeden önce dudaklarını sıkmak zorunda kaldı. "Kızım Kuzey Denizi'nde yaşıyor. Çiğ balık yiyerek. Çok güzel. Kapkara, ipek gibi ve çok güzel. Ama... iki yaşındayken onu deniz kıyısına götürmek zorunda kaldım. Onu soğuk suya, o büyük dalgalara bırakmak zorunda kaldım. Yüzüp uzaklaşmasına izin vermek zorundaydım, olduğu şey olmasına izin vermek. Ama aynı zamanda bir insan da! Öyle, aynı zamanda bir insan!"

Ağlıyordu, ben de.

Bir süre sonra Ai Li A Le, Genom Çöküşü'nün nasıl ekonomik bunalıma yol açtığını, diploma gerektiren mesleklerle kamu görevlerinin yalnızca %99.44 insan olanlarca -Sağlıklılar, Erdemliler ve diğer GAHO'lar (Sıkıyönetim Tarafından Genetik Açıdan HasatıOnaylanmış) istisna tutularak- yapılabilmesini şart koşan Yasak'ın Arılık Maddeleri ile durumun daha da kötüleştiğini anlatmaya başladı. Kendisinin garsonluk yapmasının nedeni buydu. Yüzde dört oranında mısırdı çünkü.

"Bir zamanlar mısır benim geldiğim yerdeki insanların çoğunun kutsal bitkisiydi," dedim, ne dediğimin pek farkına varmadan. "O kadar güzel bir bitkidir ki. Mısırdan yapılan her şeye bayılırım -mısır unu, mısır kurabiyesi, mısır ekmeği, tortilla, konserve mısır, tereyağlı mısır, mısır dövmesi, mısır viskisi, mısır çorbası, haşlanmış mısır, acılı mısır yemeği-hepsi çok güzeldir. Hepsi güzeldir, hepsi hoştur, hepsi kutsaldır. Bunları yemekten söz ettiğim için alınmıyorsundur umarım!"

"Tabii ki hayır," dedi Ai Li A Le, gülümseyerek. "Kledifin neden yapıldığını sanıyordun?"

Bir süre sonra ona oyuncak ayıları sordum. Oyuncak ayı sözü ona bir şey ifade etmemişti ama kitaplığımdaki yaratığı tarif edince başıyla onayladı: "A, tamam! Eskiden, genetik tasarımcılar her şeyi daha iyi hale getirirken, ayıları çocuk oyuncağı olsunlar diye cüceleştirmişlerdi. Oyuncaklar gibi, yapma hayvanlar gibi, ama tek farkı bunların canlı olmalarıydı. Pasif ve sevecen olmaya programlanmışlardı. Fakat cüceleştirmek için kullandıkları genlerin bir kısmını böceklerden almışlardı - yay kuyruklu ve kulağakaçanlardan. Ayılar da çocukların kitaplarını yemeye başladılar. Geceleri, çocukların koynunda yatağa gireceklerine, gidip onların kitaplarını yediler. Kâğıt ve tutkalı seviyorlar. Üreddiklerinde

de yavrularının tel gibi uzun kuyrukları ve bir çeşit böcek çeneleri oldu; yani artık çocukların pek işine yaramıyorlardı. Ama bu arada ahşap eşyaların arkalarına, duvarların arasına kaçıp yuvalanmışlardı... Kimisi onlara ayıböcekleri diyor."

Ai Li A Le'yi ziyaret etmek için İslac'a birkaç kez daha gittim. Burası mutluluk dolu bir boyut değil; insanı rahatlatan bir yer de değil ama sevgi dolu bir tebessümü, altın renkli bir at kuyruğunu görmek, ve mısır olan bir kadınla mısır içmek için çok daha kötü yerlere bile gidebilirim.

Asonu Sessizliği

ASONU sessizliği, bir deyimdir. Onların boyutunu ilk ziyaret edenler bu nazik, ince yapılı insanların dilsiz olduklarını, el hareketleri, yüz ifadeleri ve bakışlar hariç dilden yoksun olduklarını düşünmüşler. Daha sonra, Asonu çocuklarının çene çaldıklarını duyunca ziyaretçiler, erişkinlerin de kendi aralarında konuştuklarından ve sadece yabancılara karşı sessiz kaldıklarından kuşkulanmışlar. Artık Asonuların dilsiz olmadıklarını, çocukluklarının ilk yılları geçtikten sonra ne olursa olsun, birbirleriyle nadiren konuştuklarını biliyoruz. Yazı kullanmıyorlar; dilsizlerin ve suskunluk yemini etmiş keşişlerin aksine, konuşmak için belli işaretler veya araçlar da kullanmıyorlar.

Lisandan neredeyse tamamıyla kaçınmaları onları büyüleyici kılıyor.

Hayvanlarla birlikte yaşayan insanlar, dilsizliğin büyüsüne değer verirler. Bir kedinin odaya girdiğinde sizin kusurlarınızdan bahsetmeyeceğini veya köpeğinize dert yandığınızda gidip bunu bu dertleri yaratanlara anlatmayacağını bilmek, gerçek bir keyiftir.

Konuşamayanlar ve konuşabildiği halde konuşmayanlar, hiçbir zaman aptalca bir laf etmedikleri için, bizden daha avantajlı durumda sayılırlar. Belki de, konuşurlarsa arifane bir şey söyleyeceklerine inanmamızın nedeni de budur.

Bu yüzden Asonuları görmek için hatırı sayılır bir turist trafiği oluşmuştur. Güçlü bir misafirperverlik gelenekleri olan Asonular, kendi âdetlerinden taviz vermeseler de ziyaretçilerini eli açıklık ve nezaketle ağırlarlar.

Bazı turistler sadece insanlarla her karşılaşmalarını laf kalabalığıyla süslemek veya gizlemek zorunda kalmamaya şükran duyarak, sessizliklerinde yerlilere katılmak için gelirler buraya. Evlerde müşteri olarak kalabilen bu tür ziyaretçilerin birçoğu her yıl tekrar gelerek, sessiz ev sahipleriyle söze dökülmeyen sevgi bağları kurarlar.

Bir kısmı da Asonu rehberlerini veya ev sahiplerini durmadan takip ederek sürekli konuşurlar, sonunda sözlerini kesmeyecek veya halasının kızının tümörünün onunkinden çok daha büyük olduğunu yüzüne

vurmayacak, yorum yapmadan dinleyecek birini bulmanın büyük sevinci içersinde hayat hikâyelerinin bütün sırlarını sayıp dökerler. Bu tür insanlar genellikle Asonular hakkında çok az şey bildiklerinden ve tamamen kendi lisanlarında konuştuklarından, belli ki bazı ziyaretçilerin kafasına takılan soruya hiç kulak asmazlar: Asonular konuşmadıklarına göre acaba, gerçekten dinliyorlar mı?

Çocuklarına hemen yanıt verdiklerine, turistlerin yanlış telaffuz ettikleri, duraksayarak sordukları sorularına karşılık elleriyle yol gösterdiklerine, "Yangın var!" diye bağırıldığında binayı terk ettiklerine göre, kendi dillerinde söyleneni duyduklarına ve anladıklarına şüphe yoktur. Ama daldan dala atlayan konuşmaları veya arkadaş canlısı sohbetleri dinleyip dinlemedikleri, yoksa dilin ötesinde başka bir şeye karşı sessizce dikkat kesilmişken sadece söylenenleri mi duydukları sorusu yine de bakidir. Bazı gözlemcilere göre yumuşak başlı ve görünüşe göre rahat davranışları, tıpkı konuklarını ağırlarken veya eşinin ihtiyaçlarını karşılarken her an yan odadaki bebeğinin sesini dinleyen bir anneninki gibi, derin bir zihin meşguliyetinin durgun yüzeyi gibidir.

Asonuları bu şekilde algılamak, kaçınılmaz olarak sessizliklerini bir çeşit gizliliğe yormak anlamına gelir. Anlaşılan Asonular büyüdükçe, bizim duymadığımız, sessizliklerinin gizlediği bir sırrı dinlemek için konuşmayı bırakmaktadırlar.

Onların dünyalarına giden bazı ziyaretçiler bu sessiz insanların dudaklarının, gizli olduğu oranda değerli olması icap eden birbilgi üzerine - ruhani bir define, dil ötesinde bir dil, belki de birçok din tarafından vaat edilen, gerçekten birçok kez, tam olarak anlatılamamış olsa da dile getirilmiş olan o mükemmel vahiy üzerine kilitlenmiş olduğuna emindir. Gizemlinin yüce bilgisi dil ile ifade edilemez. Belki de Asonular bu yüzden dilden sakınmaktadırlar.

Belki de eğer konuşurlarsa, önemli olan her şey söylenip biteceği için sessizliklerini koruyorlardır.

Asonuların İrfanına inanan kişiler, Asonulu bireyleri yıllarca izlemiş, söyledikleri o ender sözleri beklemiş, gizli mesajları bulabilmek için bunları yazıp saklayarak incelemiş, bu sözleri düzenleyip sıraya sokarak sırri anlamlar ve aralarında rakamsal uyuşmalar çıkartmıştır. Kimisine göre

ise bu sözler, bu kadar nadir kullanılmalarından bekleneceği kadar önemli değillerdir. Hatta bunlara sıradan bile denebilir.

Asonu dilinin yazılı şekli yoktur ve bu dilin tercümesinin belirsiz olduğu düşünüldüğünden, çoğu bunu zaten kendiliklerinden istemeyen turistlere çevirimatik verilmez. Asonu dilini öğrenmek isteyenler bunu ancak, altı yedi yaşında bile konuşmaları istendiğinde mutsuz olan çocukları dinleyip, taklit ederek yapabilir.

Altı yılını bu dili, İsu Grubu çocuklarından öğrenmekle geçiren Ohiolu bir mürit tarafından dört yıl boyunca toplanmış olan İsu Bilgesinin On Bir Sözü aşağıdaki gibidir. İki cümle arasında çoğunlukla aylar geçmiş, beşinci ve altıncı cümle ise iki yıl arayla sarfedilmiştir.

1. Burada yok.
2. Hazır mı [ya da] Yakında hazır olacak.
3. Hiç beklemezken!
4. Hiç yok olmayacak.
5. Evet.
6. Ne zaman?
7. Çok güzel.
8. Belki.
9. Yakında.
10. Sıcak! [ya da] Çok ılık!
11. Yok olmayacak.

Ohiolu mürit, aslında Bilge'nin hayatının son dört yılında yavaş yavaş bir beyanatta bulunduğunu düşünerek bu on bir sözü dokumuş ve tutarlı ruhani bir açıklamaya, bir vasiyetnameye dönüştürmüştür. İsu Bilgesinin Sözlerinin Ohio Tefsiri şöyledir:

> (1) Aradığımız şey fani yaşamımızın hiçbir nesnesinde veya tecrübesinde bulunmaz. Bizler, Manevi Gerçek'in kıyısında, görünüşler arasında yaşarız. (2) Nasıl o bizim için hazırsa, biz de ona hazır olmalıyız çünkü (3) hiç beklemediğimiz bir anda onla karşılaşır, onu kavrarız. Bizim Gerçek'i algılayışımız bir şimşek kadar seri olur ama

(4) Gerçek'in kendisi daimdir ve hiç değişmez. (5) Gerçekten de bütün iyimserliğimiz ve ümidimizle, manevi bir teslimiyetle (6) durmadan ne zaman, aradığımız şeyi ne zaman, bulacağız, diye sormalıyız. (7) Çünkü Gerçek ruhumuzun ilacıdır, mutlak güzelliğin bilgisidir. (8, 9) Çok yakında kavrayabiliriz. Belki şu anda bile kavramaya başlamışızdır. (10) Sıcaklığı ve parlaklığı güneş gibidir ama güneş yok olsa da (11) Gerçek hiç yok olmaz. Gerçek'in o sıcaklığı, o parlaklığı, o iyiliği ne yok olur, ne de bizi bırakır.

Sabrı Bilge'ninkine eşit olan Ohiolu müritin büyük bir sadakatle Bilge'nin konuştuğu koşulları kaydetmiş olması, sözlerin başka yorumlarının da yapılmasını sağlayabilir:

1. Bilge giyecek ve süslerle dolu bir sandığa bakarken fısıltıyla söylenmiştir.
2. Bir merasim sabahında bir grup çocuğa söylenmiştir.
3. Bilge'nin kız kardeşi uzun bir yolculuktan beklenmedik bir zamanda çıkagelince gülerek söylenmiştir.
4. Bilge'nin kız kardeşinin cenazesinden sonra söylenmiştir.
5. Cenazeden birkaç gün sonra eniştesine sarılırken söylenmiştir.
6. Bilge için beyaz ve siyah kumla resim çizerek "manevi bir beden" yapmakta olan Asonu bir "hekime" sorulmuştur. Bu resimlerin hem şifa verici, hem de teşhisle ilgili oldukları anlaşılmaktadır ama haklarında çok az şey biliyoruz. Gözlemci, hekimin soruyu, manevi-bedenli suretin göbeğinden yukarı doğru kısa, kıvrık bir çizgiyle cevaplandırdığını belirtmiştir. Gerçi bu, cevap olmayıp sadece gözlemcinin kendi yorumu olabilir.
7. Hasır bir döşek örmüş olan bir çocuğa söylenmiştir.
8. "Sen de büyük şölende olacak mısın anneanne?" diye soran bir toruna cevaben söylenmiştir.
9. "Sen de büyük teyze gibi ölecek misin?" diye soran aynı toruna cevaben söylemiştir.
10. Güneşte alevleri seçilemeyen bir ateş çukuruna doğru tıpış tıpış yürüyen bir bebeğe söylenmiştir.

11. Bilge'nin ölümünden önceki gün söylemiş olduğu son sözler.

Son altı Söz, Bilge'nin son altı ayında söylenmiştir, sanki ölümün yaklaşması Bilge'yi daha geveze yapmış gibi. Sözlerin beşi, hâlâ konuşma çağında olan çocuklara veya en azından bu çocuklar huzurunda söylenmiştir.

Bir erişkinin konuşması Asonu çocukları için son derece etkileyici olsa gerek. Yabancı dilbilimciler gibi Asonu bebekleri de dili,daha büyük çocukları dinleyerek öğrenirler. Anne ile diğer erişkinler çocuğun konuşmasını sadece dikkatle dinleyerek ve hemen sevgiyle, sözsüz tepkilerde bulunarak yüreklendirirler.

Asonular sürekli diğer gruplarla bağlantı halinde bulunan, birbirine yakın, geniş aile grupları halinde yaşarlar. Kendilerine yün, deri, süt ve et sağlayan büyük anamanu sürülerini izleyerek geçirdikleri kırsal yaşamları onları paylaştıkları engin bir dağ ve dağ eteklerindeki tepelerden oluşan alan içinde sürekli mevsimlik göçebeler haline sokmuştur. Büyük şölenlerde, şifa ve yenilenme merasimlerinde birçok grup günler veya haftalarca bir araya gelerek, karşılıklı birbirlerini ağırlarlar. Gruplar arasında düşmanca hiçbir ilişki gözlemlenmez ve hiçbir gözlemcinin erişkin bir Asonunun dövüştüğünü veya tartıştığını rapor ettiği duyulmamıştır.

İki ila altı yaşındaki çocuklar hiç durmadan birbirleriyle gevezelik ederler; tartışırlar, atışırlar, çekişirler, ağız dalaşına girerler, hatta bazen yumruk yumruğa bile gelirler. Altı veya yedi yaşlarına varınca daha az konuşmaya ve tartışmaya başlarlar. Sekiz dokuz yaşına vardıklarında ise çoğu, sözler konusunda oldukça ürkekleşmiştir ve sorulara el kol hareketleri hariç cevap verme konusunda gönülsüzdürler. Ellerinde defterler veya kayıt cihazlarıyla gezen meraklı turistler ve dilbilimcilerden sessizce sakınmayı öğrenmişlerdir. Ergenlik çağma girdiklerinde en az erişkinler kadar sessiz ve huzur dolu olurlar.

Küçüklere bakma işinin çoğunu sekiz ila on iki yaşındaki çocuklar yapar. Aile grubunun ergenliğe ulaşmak üzere olan çocuklarının hepsi birlikte yaşarlar, böylece iki ila altı yaşındakiler bebekler için dil modeli işlevini görürler. Daha büyük çocuklar elim sende veya saklambaç oyunlarında heyecanlarını sözsüzce haykırır; bazen de yeni yürümeye

başlayanlardan biri yanlış yapınca, "Dur!" ya da "Hayır!" diye azarlarlar - tıpkı İsu Bilgesi'nin, çocuğun görünmeyen ateşe yaklaştığında, "Sıcak!" dediği gibi; ama tabii ki Ohio Şerhi'nde de söylendiği gibi, Bilge'nin, oluşan koşulları derin manevi anlamlar taşıyan bir beyanatta bulunmak için vesile olarak kullanıyor olması kuvvetle muhtemeldir.

Şarkılar dahi, şarkıcılar büyüdükçe sözlerini kaybeder. Çocukların tekerlemelerinde sözler vardır:

Bakın bize tombalak atarken
Tombalak, tombalak atarken
Hepimiz attık tombalak
Üst üste!

Beş altı yaşındakiler tekerlemenin sözlerini küçüklere öğretir. Büyük çocuklar neşeyle oyunu oynar, neşe çığlıklarıyla kıpır kıpır çocuk yığınının üzerine düşer ama tekerlemenin sözlerini söylemez, sadece ezgisini, boş hecelerle seslendirirler.

Yetişkin Asonular da çalışırken veya hayvan otlatırken, bebeklerini sallarken hep şarkı mırıldanırlar. Bazı ezgiler gelenekseldir, bazıları ise irticalen söyleniverir. Çoğu anamanu ıslıklarından esinlenen motifler taşır. Şarkıların hiçbirinde söz yoktur; hepsi mırıldanılır, seslendirilir. Klanların buluşmasında, düğünlerde, cenazelerde, merasim korolarının müziğinin ezgisi zengindir, karmaşık bir uyumu vardır ve zekicedir. Hiçbir çalgı kullanılmaz, sadece ses vardır. Şarkıcılar merasimler için günlerce çalışırlar. Asonuların müziğini araştıran bazı öğrenciler, onların manevi irfanlarının ya da vâkıf oldukları bilgilerin bu büyük, sözsüz korolarda ifade bulduklarına inanmaktadırlar.

Bense, Asonular arasında uzun süre yaşadıktan sonra, grup halinde şarkı söylemenin onlar için kutsal bir törenin bir parçası, bayram gibi toplumsal bir hareket, hislerin zevkle serbest bırakılması ve kesinlikle bir sanat olduğuna, ancak bundan fazlası olmadığına inananlara katılmadan edemiyorum. Onlar için neyin kutsal olduğu bizim için suskunluğunu koruyor.

Küçük çocuklar insanları akrabalık sıfatlarıyla çağırırlar: anne, dayı, klan kardeşim, arkadaş vs. Eğer Asonuların isimleri varsa bile biz bunları bilmiyoruz.

On yıl kadar önce, Asonuların Gizli İrfanı'na inanan bir fanatik, zemheride dağ klanlarından birinin dört yaşındaki çocuğunu kaçırmıştı. Nereden bulduysa, Hayvanat Bahçeleri için hayvan toplama izni uydurmuş, üzerinde ANAMANU yazan bir kafes içersinde onu bizim boyuta gizlice sokmuştu. Asonuların suskunluğu çocuklarına zorla seçtirdiklerini düşünen adamın planı, küçük kızı büyürken konuşma konusunda yüreklendirmekti. Böylece kızın doğuştan içinde varolan İrfan'ı, gizli tutması konusunda halkının zorlamasından kurtulmuş olacağı için, erişkinliğe varınca söyleyeceğini düşünüyordu.

Aşağı yukarı ilk bir yıl boyunca kız, yaptığı işin korkunç acımasızlığı bir yana bırakılacak olursa, kendisini yeterince hoş tutan adamla konuşmuştu. Adam Asonu dilini çok fazla bilmiyordu; kızın adam dışında gördüğü insanlar da, gelip ona taparcasına bakıp konuşmasını dinleyen bir grup sekreterdi. Kızın kelime haznesi ve dizimi hiç fazlalaşmadı ve gittikçe körelmeye başladı. Giderek suskunlaştı.

Hüsrana uğrayan fanatik, doğuştan gelen İrfanını farklı bir dilde ifade edebilmesi için kıza İngilizce öğretmeye karar verdi. Elimizde bir tek, kızın "öğrenmeyi reddettiğine", kelimeleri tekrar etmesi için zorlandığında ya sessiz kaldığına ya da duyulmayacak kadar hafif konuştuğuna ve "emirlere uymadığına" dair adamın raporu bulunmaktadır. Zamanla başkalarının kızı görmesine izin vermekten vazgeçmişti. Sonunda bu tarikatın birkaç üyesi yetkililere haber verdiklerinde çocuk yedi yaşına ulaşmıştı. Üç yıldır bir bodrum katına kapatılıp gizli tutulmuştu. Kızı kaçıran adam, yaklaşık bir yıldır "konuşmayı öğrenmesi için" ve "inatçı olduğundan" muntazam aralıklarla kırbaçlanmış ve dövülmüş olduğunu açıklamıştır. Çocuk suskunlaşmış, ürkmüş, kötü beslenmiş ve eziyet görmüştü.

Yetkililer kızı hemen, evden uzaklaşıp bir buzul üzerinde kaybolmuş olduğunu sanan ve üç yıldır yasını tutan ailesine teslim etmişti. Kızı mutluluk gözyaşları ve büyük bir rahatlama ile karşıladılar. Kızın nasıl bir gelişme gösterdiği bilinmiyor, çünkü kız iade edildikten sonra Boyutlar Arası İrtibat Acentesi tüm bölgeyi ister turist olsun, ister bilimci, tüm ziyaretçilere kapattı. O günden sonra Asonuların dağlarına tırmanan hiçbir yabancı olmadı. Kızın halkının çok kırgın olduklarına hiç şüphe yoktur ama bu konuda hiçbir şey söylenmemiştir.

Hennebetlerin Yanında İnsanın Yabancılık Çekmemesi

DIŞ GÖRÜNÜŞLERİ bana benzemeyen insanların, benim gibi olmadıklarını düşünmüşümdür hep, her beklenti gibi makul bir beklentidir bu; ama böyle düşünmek, dış görünüşü bana benzeyen insanların benim gibi olmadığını kabullenmemi zorlaştırıyor.

Hennebetler dikkat çekecek kadar bana benziyorlar. Yani sadece benim boyutumdaki insanlarla genel olarak aynı şekil ve cüssede olan, yeni doğan bebeklerde tamam mı diye kontrol edilen el, ayak parmakları, kulak gibi şeylere sahip insanlar olmakla kalmayıp aynı zamanda soluk benizli, koyu renk saçlı, miyop ela gözlü, oldukça kısa, tıknazlar da. Feci kambur duruyorlar. Genç olanlar zeki ve çevik, yaşlı olanlar ise düşünceli ve unutkan. Maceraperest olmayan ve ürkek bir halk, kırlardan hoşlanıyorlar ve yabancılardan kaçmaya meyilliler, tek-eşli, çok çalışkan, biraz hazımsızlık çeken, son derece evcimen insanlar.

Boyutlarına ilk gittiğimde hiç yabancılık çekmedim ve -belki de onlara benziyor, hatta bir noktaya kadar onlardan biri gibi davranıyor olduğumdan- Hennebetler de benden kaçmaya kalkışmadılar. Bir hafta boyunca bir yurtta kaldım. (Birkaç kalpadır varlığını sürdüren Boyutlar Arası İrtibat Acentesi hassas bölgeleri izinsiz gezginlerden korurken, birçok gözde bölgede otel, han ve lüks oteller sağlar.) Sonra, benim dışımda hepsi yerli olan birkaç kişiye oda kiralayıp ailesinin geçimini sağlayan dul bir kadının yanına geçtim. Dul kadın sabah kahvaltılarını, ergenlik çağındaki iki çocuğu, üç kiracısı ve benimle birlikte yapıyor, akşam yemeklerini bizimle birlikte yiyordu; böylece kendimi yerlilerin aile ortamındabuluvermiştim. İyi insanlar olduklarına hiç şüphe yoktu; üstelik Bayan Nannattula mükemmel bir aşçıydı.

Hennebet dilinin zorluğu nam salmıştır ama ben Acente'nin verdiği çevirimatiğin yardımıyla idare ettim. Kısa bir süre sonra ev sahiplerimi tanıdığımı hissetmeye başladım. Aslında vesveseli insanlar değillerdi; utangaçlıkları daha çok mahremiyetlerini korumak içindi. Benim saldırgan olmadığımı gördüklerinde gerginlikleri geçti; benim gerginliğim de bazı işlere yaramaya başladığımda geçti. Bir keresinde Bayan Nannattula'yı, gerçekten de mutfakta ona yardım etmek istediğim konusunda ikna

edebildim; bir aşçı yamağının olması pek hoşuna gitti. Bay Battannele'nin bir dinleyiciye ihtiyacı vardı ve ben de onun politika sohbetlerini dinledim. (Hennebet, daha çok komiteler tarafından, çok yeterli olmasa da yine de felaket sayılmayacak bir biçimde yönetilen sosyal demokrat bir yer.) Ayrıca ergenlik çağında çok hoş çocuklar olan Tenngo ile Annup'tan gayri resmi dil dersleri de aldım. Tenngo biyolog olmak istiyordu, oğlan kardeşinin de dil konusunda büyük bir kabiliyeti vardı. Çevirimatiğim çok işe yaradı ama ben Hennebetlerin dilinden ne öğrendiysem, Annup'a İngilizce öğretirken öğrendim.

Tenngo ve Annup'la konuşurken, zaman zaman yetişkinlerle sohbet ederken yaşadığım zihin karışıklığını, neden söz ettikleri hakkında hiçbir bir fikrim olmadığı ve kavrayışımda ani ve çok büyük bir kopukluk olduğu hissini nadiren yaşıyordum. İlk başlarda bunun lisanı pek kavrayamamış olmamdan kaynaklandığını düşünmüştüm ama iş o kadar basit değildi. Boşluklar vardı. Hennebetler aniden bu boşluğun diğer tarafında oluveriyorlardı, kesinlikle erişilemeyecek bir yerde. Bunu daha çok pansiyoner arkadaşım yaşlı Bayan Tattava ile yaşıyordum. Konuşmaya gayet iyi başlıyorduk, hava veya havadisler veya dikiş nakışları hakkında gevezelik etmeye başlıyorduk sonra aniden, tam bir cümlenin ortasındayken bu kopukluk başlıyordu. "Biçimsiz boşlukları doldurmak için yaprakiğnesi çok hoş oluyor bence ama bütün binayı minicik yapraklar çizerek boyamak inanılmaz bir işti, hiç bitmeyecek sanmıştım!"

"Hangi binayı?" dedim.

"Hali tutuve," dedi, son derece sakin bir edayla iğnesini işaret ederek.

Daha önce tutuve kelimesini hiç duymamıştım. Çevirimatiğim türbe, kutsal mekân olduğunu söylüyordu ama "hali”nin hiç karşılığı yoktu. Kütüphaneye giderek Hennebet Ansiklopesi'ne baktım. Burada Hali'nin, geçen bin yılda Ebbo Yarımadası'ndaki insanlara ait bir uygulama olduğu söyleniyordu; aynı zamanda halihali denen bir de halk oyunu vardı.

Bayan Tattava, yüzünde dikkatli bir ifadeyle merdivenlerin ortasında bir yerlerde duruyordu. "İyi günler," dedim. "Sayılarını bir tahayyül et!" dedi.

"Neyin sayısını?" dedim ihtiyatla.

"Ayakların," dedi gülümseyerek. "Bir biri, bir diğeri, bir biri, bir diğeri. Ne dans ama! O kadar uzun bir dans!"

Bu kısa gidip gelmelerin birkaçından sonra Bayan Nannattula'ya dolambaçlı bir yoldan Bayan Tattava'nın hafızasıyla ilgili bir sorunu olup olmadığını sordum. Tunum poa için yeşillik doğramakta olan Bayan Nannattula gülerek, "A, tam olarak burada değil. Hiç değil!" dedi.

Ben de âdet olduğu üzere, "Yazık," dedim.

Ev sahibim bana yüzünde hafif bir şaşkınlıkla baktı ama gülümsemesini bozmadan devam etti. "Evli olduğumuzu söylüyor! Onunla konuşmayı çok seviyorum. Evde bu kadar çok abbanın bulunması çok büyük bir şeref, değil mi? Kendimi çok şanslı hissediyorum!"

Abbanın anlamını biliyordum: Sıradan bir çalıydı, yapraklarını dökmeyen bir çalı; keskin kokulu, biraz ardıca benzeyen abba yemişlerini bazı yemeklerde kullanıyorduk. Arka bahçede bir abba çalısı, dolapta da kurutulmuş yemişleriyle dolu küçük bir kavanoz vardı. Ama evin abba dolu olduğunu düşünmüyordum.

Bayan Tattava'nın "hali türbesi" hakkında biraz düşündüm. Hennebet'de bir türbe olduğunu bilmiyordum; sadece Bayan Nannattula'nın her zaman için birkaç çiçek veya kamış ya da şimdi düşününce fark ediyordum ki bir dal abba bulundurduğu küçük bir niş vardı. Ona bu nişin bir ismi olup olmadığını sorunca tutuve dendiğini söyledi.

Cesaretimi toplayarak Bayan Tattava'ya sordum, "Hali tutuve nerede?"

Bir süre cevap vermedi. "Bugünlerde oldukça uzakta," dedi sonunda, gözleri dalıp giderek. Bakışları bana çevrilirken aydınlandı. "Oraya gittin mi?"

"Hayır."

"Emin olması zor oluyor," dedi. "Artık bir yerde olmadığımı hiç söylemiyorum çünkü genellikle olmuş olduğum ortaya çıkıyor - ya da olmuş olduğumuz demem daha doğru değil mi? Çok güzeldi. Of, çok uzaktı! Ve daima buradaymış şimdi!" Bana o kadar büyük bir neşe ve memnuniyetle bakmıştı ki ne hakkında konuştuğu konusunda en ufak bir fikrim olmamasına karşın gülümseyip mutlu olmaktan kendimi alamamıştım.

Sonunda "bizimkiler"in ve genelde tüm Hennebetlerin bana, tahmin ettiğimden çok daha az benzemekte olduklarını fark ettim. Bu bir yaradılış meselesi, bir huydu. Ölçülü insanlardı. İyi huylu insanlardı. Uysal insanlardı. Bu bir erdem, ahlaki bir zafer değildi; uysal insanlardı o kadar. Benden çok farklı.

Bay Battannele politika hakkında büyük bir iştah ve enerjiyle konuşuyor, sorunlara candan bir ilgi duyuyordu ama bana eksik olan bir şeyler varmış, politik sohbetlerin bir parçası olduğunu düşündüğüm bazı öğeler eksikmiş gibi geliyordu. Aklı kıt bazılarının yaptığı gibi bir daldan bir dala atlayarak kendi görüşlerini konuştuğu kişininkilere uydurmuyordu ama sanki kendine ait belli bir görüşü de savunmuyor gibiydi. Her şey açık bırakılıyordu. Katılacak olsa radyoya bağlanarak yapılan sohbetlerde veya televizyondaki uzmanların yuvarlak masa tartışmalarında son derece başarısız olurdu. Sanki hiçbir kanaati yoktu. Acaba bir fikri var mıydı?

Onunla birlikte sık sık köşedeki salaş bara giderek onun, birkaçı iktidardaki komitelerde çalışmış olan arkadaşlarıyla politik meseleleri tartışmasını dinlerdim. Hepsi dinliyor, söylenen hakkında düşünüyor, genellikle hararet ve heyecanla konuşuyor, fikirlerini açıklamak için birbirlerinin sözünü kesiyorlardı; oldukça hırslanıyorlardı; ama hiç hiddetlenmiyorlardı. Kimse kimsenin söylediğine, bir iddiayı sessizce karşılayacak kadar üstü kapalı bir şekilde bile karşı çıkmıyordu. Yine de kavgadan kaçınmaya, fikirlerini bir ölçüye uydurmaya veya ortak bir karara varmaya çalışır gibi bir halleri yoktu. Ve hepsinden daha akıl karıştırıcısı bu politik tartışmaların aniden bir kahkaha tufanı - kıkırdamalar, göbeklerini hoplata hoplata gülmeler, hatta bazen bütün grubun nefes nefese kalıp gözlerinden yaş gelinceye kadar gülmeleri- içinde yitip gidivermesiydi, sanki ülkenin nasıl yönetileceği hakkında tartışmak, oturup komik hikâyeler anlatmakla aynı şeymiş gibi. Ben espriyi hiç anlayamıyordum.

Radyo kanallarında komite üyelerinin bir şeyin yapılacağına dair bir beyanatta bulunduğunu hiç duymadım. Ama yine de Hennebet hükümeti bir şeyler yapıyordu. Ülke oldukça pürüzsüz biçimde yönetiliyor, vergiler toplanıyor, çöpler alınıyor, çukurlar dolduruluyordu, kimse aç açıkta değildi. Sık aralıklarla seçimler yapılıyordu; o veya bu mesele hakkındaki yerel oylar, açıklayıcı bilgileriyle birlikte her zaman radyo kanallarından

duyuruluyordu. Bayan Nannattula ile Bay Battannele her zaman oy kullanırdı. Çocuklar sıkça kullanırlardı. Bazı kimselerin diğerlerinden daha çok oy hakkına sahip olduğunu öğrendiğimde şok geçirmiştim.

Annup bana, genellikle hiçbirini kullanmaya zahmet etmese de Bayan Tattava'nın on sekiz oyu olduğunu, eğer kayıt olmak zahmetine katlanırsa belki otuz kırk tane bile hakkı olabileceğini söyledi.

"Ama neden onun diğer insanlardan daha fazla oyu var?"

"E, oldukça yaşlı, biliyorsun," dedi oğlan. Bana bir bilgi verdiği veya yanlışlarımı düzelttiği zaman çok hassas bir şekilde alçakgönüllü davranıyordu. Hepsi öyleydi. Sanki bildiğim halde aklımdan kaçıvermiş bir şeyi hatırlatıyorlarmış gibi davranıyorlardı. Açıklamaya çalıştı: "Mesela, senin de bildiğin gibi, benim tek bir oyum var."

"Yani insan yaşlandıkça... daha mı akıllı oluyor?"

Emin değilmiş gibi baktı.

"Ya da yaşlılara saygılarını, onlara daha çok oy hakkı vererek mi gösteriyorlar?"

"Şey, aslında zaten bu haklara sahip oluyor insan, bilirsiniz ya," dedi Annup. "Yani insana geri geliyorlar, anlatabildim mi? Ya da, annemin dediği gibi siz onlara geri geliyorsunuz. Tabii eğer aklınızda tutabilirseniz. Daha önceki oy haklarınız." Sanırım öküzün trene baktığı gibi bakıyordum. "Yani bilirsiniz ya, yeniden yaşadığınız zamanlardan." Daha önce yaşadığınız zamanlardan değil, yeniden yaşadığınız zamanlardan, demişti.

"İnsanlar diğer -kendilerine ait diğer- yaşamları da mı hatırlıyor?" dedim ve söylediklerimi teyit etmesini istercesine baktım.

Annup söylediklerimi şöyle bir düşündü. "Sanırım öyle," dedi emin olamadan. "Siz öyle mi yapıyorsunuz?"

"Hayır," dedim. "Yani ben hiç yapmadım. Anlamıyorum."

Çevirimatiğimi ***ruh göçü'***ne getirdim. Kelimenin Hennebeth dilindeki karşılığı yağmurlu mevsimde kuzeye ve kurak mevsimde güneye göç eden kuşlarla ilgiliydi. ***Reenkarnasyon'***a getirdim, hazım süreciyle ilgili bir şeylerden söz etti. Asıl kozumu kullandım: ***Ruhun ölümden sonra insan veya hayvan olan başka bedenlere gidişi.*** Makine bana, diğer boyutlardaki

insanların çoğunun "ruhun" ölüm ile çıkarak farklı "bedenlere" gittiğine dair olan bu "inancıyla" ilgili bir sözleri bulunmadığını söyledi. Çevirimatik tabii ki Hennebet dilinde çalışıyordu ama alıntı içindeki bütün sözcükler İngilizce çıkmıştı.

Ben bu araştırma içindeyken Annup yanıma geldi. Hennebetler büyük makineler kullanmaz, bütün kazma ve inşaat işlerini el aletleriyle yaparlar ama uzun zaman önce elektronikle ilgili teknolojiyi başka boyutlardan ödünç almışlar ve elektroniği bilgi depolamak, iletişim kurmak, oy vermek için falan kullanmaya başlamışlardır. Annup, ona bir oyuncak, oyun gibi gelen çevirimatiğe bayılıyordu. Gülmeye başladı. " 'İnanç' - öyle düşünmek mi oluyor?" diye sordu. Evet anlamında başımı salladım. " 'Ruh' ne?" diye sordu.

Ben işe bedenle başladım; böylesi hep daha kolay olur, insanişaretle anlatabilir. "Bu, burası, benim -kollarım, bacaklarım, başım, midem- bedenim. Sizin dilinizde sanırım buna atto deniyor, değil mi?"

Başıyla onaylama sırası ondaydı.

"Ruhun da bedeninin içinde."

"İşkembe gibi mi?"

Başka bir yola başvurdum: "Biri öldüğü zaman biz onun ruhunun gittiğini söyleriz."

"Gitti mi?" diye tekrarladı. "Nereye?"

"Beden, atto, burada kalır - ruh gider. Bazıları öbür dünyaya gittiğini söyler."

Meraklanarak bana baktı. Bir saate yakın bir süre, her iki dilde de ortak bir zemin bulmaya çalışıp daha da kafamız karışarak, ruh ve beden meselesine takıldık. Oğlan madde ile ruh arasında bir ayrım yapamıyor gibiydi. İnsan bir tek attoydu; insan sadece attoydu; insan nasıl başka bir şey olabilirdi? Başka bir şeye yer yoktu. "Unnuadan başka ne olabilir ki?" diye sordu sonunda bana.

"Yani her biriniz -her bir kimse- kâinat, öyle mi?" diye sordum, unnuanın kâinat, her şey, hepsi, bütün zaman, ezeli ve ebedi, bütün, tam ve aynı zamanda yenen bütün yemekler, bir testi veya şişedekilerin hepsi ve

tüm canlıların doğum anındaki halleri, anlamına geldiğini kontrol ettikten sonra.

"Nasıl olamayız ki? Tabii kaymalar hariç."

Tam bu sırada akşam yemeğine yardım etmek için annesinin yanına gitmek zorundaydım ve buna da çok memnun olmuştum. Hiçbir zaman metafiziğim kuvvetli olmamıştır zaten. Bildiğim kadarıyla örgütlü bir dinleri olmayan bu insanların on beş yaşındaki bir oğlan çocuğunun dahi rahatlıkla anladığı bir metafizik bilgileri olması ilginçti.

Ona, attonun unnua olmak olduğunu falan nasıl öğrendiğini sorunca, bütün bilgileri reddetti. "Hiçbir şey bilmiyorum," dedi. "Ne abbam olabilirmiş ki benim? Ne olur gidip, kim olduklarını bilen, Bayan Tattava gibi kişilerle konuşun!"

Öyle yaptım. Akşamüstü güneşini yakalayan, kanala bakanpencerenin önünde sarı ipek üzerine zincir işiyle çiçekler yapıyordu. Yakınlarında bir yere oturduktan bir süre sonra, "Bayan Tattava, daha önce yaşadığın yaşamları hatırlıyor musun?" dedim.

"İnsan bir kereden fazla nasıl yaşar?" diye sordu.

"Şey, o halde neden on sekiz oy hakkın var?”

Gülümsedi. Olağanüstü tatlı, sakin bir tebessümü vardı. "A, şey, biliyorsun ya, bu yaşamı yaşayan bir sürü başka insan var. Onlar da burada. Herkesin oy kullanması lazım, öyle değil mi? Eğer isterlerse. Ben çok tembelim. Bütün o bilgilerle uğraşmaktan hiç hoşlanmıyorum. O yüzden genellikle oy kullanmam. Sen kullanıyor musun?"

"Ben bir..." dedim ve sustum; çevirimatiğime ***vatandaş*** kelimesini getirdim. Vatandaşın Hennebet dilindeki karşılığının insan olduğunu söylüyordu.

"Ne olduğumdan emin değilim," dedim dikkatle.

"Genellikle insanlar bilemez," dedi, bakışlarını nakışından kaldırmış, artık oldukça ciddi konuşuyordu. Kırışıklıktan ve çift odaklı gözlükleri arasından gözleri tüm elalıklarıyla bakıyordu. Hennebetler genellikle insana doğrudan bakmazlar ama o bana bakıyordu. Bakışı nazik, sakin, uzak ve kısaydı. Beni çok net göremediğini hissettim. "Ama biliyor musun,

hiç önemli değil," dedi. "Eğer bütün hayatın boyunca sadece tek bir an var olduğunu biliyorsan, o zaman bu, o an, yaşamın olur, o unnuadır, hepsidir. Kısa bir yaşamda annemin yüzünü bir güneş gibi gördüm, o yüzden buradayım. Uzun bir yaşamda oraya, oraya, oraya gittim; ama bahçeyi kazdığımda bir yabani otun kökü elime geldi, yani ben unnu- ayım. Yaşlandığın zaman, bilirsin ya, oradan çok burada olmaya başlarsın, her şey buradadır. Her şey buradadır," diye tekrarladı, ufak rahat bir kahkahayla ve nakışına devam etti.

Başka insanlarla da Hennebet hakkında konuştum. Kimisi Hennebetlerin kelimenin gerçek anlamıyla reenkarnasyonu yaşadıklarına, yaşlandıkça geçmiş yaşamlarını daha çok hatırlamaya başladıklarına, bu sürecin sayısız eski benlikleriyle yeniden birleştikleri ölüme kadar devam ettiğine, daha sonra da eski yaşamlarının bu manevi izlerini ya da katarını yeni yaşamlarına getirdiklerine inanıyor.

Fakat ben, bunu, onlar için ruh ile bedenin tek bir şey olduğu, yani ya her şeyin, ya da hiçbir şeyin, manevi veya maddi olduğu, ya da olmadığı gerçeğiyle, bir türlü bağdaştıramıyorum. Ayrıca bu, Bayan Tattava'nın, "bu hayatı yaşayan tüm diğer insanlar" hakkında söylediklerine de uymuyor. "Bu hayatı başka zamanlarda yaşamaksan söz etmemişti. "Onlar da burada," demişti.

Abbanın, keskin kokulu yemişleri olan bir çalıdan başka ne olduğu hakkında en ufak bir fikrim yok.

Hennebetler hakkında bütün söyleyebileceğim, onlarla geçirdiğim birkaç ayın kimlik ve zaman hakkındaki beklentilerimi allak bullak ettiğidir; onları ziyaret ettiğimden bu yana artık hiçbir konuda tam anlamıyla güçlü bir kanıya da sahip olamıyorum; ne orada, ne de burada.

Veksilerin Öfkesi

VEKSİLERİN boyutunu ziyaret edene pek rastlanmaz. Bu boyut sakinlerinin kendilerine zarar vereceklerinden korkarlar. Gerçekten de Veksiler diğer boyutlardan gelen ziyaretçileri büyük bir kararlılıkla yok sayarlar; onları ölü düşmanlarının güçsüz, kötü kokulu hayaletleri kabul ederler ve onlarla ilgilenmezlerse gideceklerini düşünürler. Bu konuda da genellikle haklı çıkmışlardır.

Ne var ki, davranış biçimleriyle ilgilenen bazı öğrenciler burada kalarak gönülsüz ve kayıtsız ev sahipleri hakkında epeyce fazla şey öğrenmiştir. Aşağıdaki betimlemeler, bana isminin gizli tutulmasını isteyen bir dostum tarafından verilmiştir.

Veksiler hiddetli bir türdür. Sosyal yaşamları daha çok tartışmalar, atışmalar, ağız dalaşları, kavgalar, aniden patlak veren hiddet nöbetleri, küsme krizleri, yumruklaşmalar, kan davaları ve düşünmeden alınan intikamlara dayanır.

Veksilerin kadınları ve erkekleri arasında cüsse ve güç bakımından hiçbir farklılık bulunmaz. Her iki taraf da tabii güçlerini sürekli taşıdıkları silahlar ile güçlendirir. Çiftleşmeleri genellikle o kadar vahşi olur ki yaralanmalarına, hatta zaman zaman taraflardan birinin veya her ikisinin birden ölümüne sebebiyet verir.

Dinç bir zarafetle kısa ve güçlü toynaklı arka ayakları üzerinde yürüyebilseler ve yürüseler de genellikle dört ayak üzerinde yürürler. Veksilerin kollarının eklemleri, hem ön ayak, hem de kol olarak kullanılabilecek şekildedir. İnce ön toynakları, üzerine basılıp yüründüğü zaman yumruk halinde içine aldığı ellerini sararak korumaktadır. Toynağın içinden çıktığında, birbirine karşı durandört parmak en az insan elleri kadar kullanışlı ve zariftir.

Veksilerin saçları, başları ve sırtları boyunca kaba ve uzun çıkar; avuç içleri ve cinsel organları hariç her yerlerini ince ve sık bir tüy veya kürk kaplar. Ten renkleri açık veya koyu kahverengi; tüylerin rengi siyah, kahverengi, ten rengi, paslı veya bunların değişik benekler, çizgiler ve tonlar halindeki karışımlarından oluşmaktadır. Veksiler yaşlandıkça kılları

kırlaşır, yaşlı Veksiler bembeyaz renkte olabilirler; ama pek fazla yaşlı Veksiye rastlanmaz.

Sıcak veya soğuktan korunmak için gerekmeyen giysiler, daha çok süs veya aletlerin ve silahların taşınması amacıyla takılan kemer, koşum takımı ve kayışlardan oluşur.

Veksilerin çabuk hiddetlenen bir mizaca sahip olmaları birlikte yaşamalarını zorlaştırır ama toplumsal dürtüleri ve çelişkileri ayrı yaşamalarını da imkânsız kılar. Sıkça rastlanan çözüm, etrafı çitlerle çevrilmiş, kubbeli, kerpiçten beş altı büyük ve kısmen yeraltına yapılmış on beş, yirmi kadar küçük evden oluşan köylerdir. Bu evlere omedra adı verilir.

Çok odalı büyük omedralar, genellikle akraba olan bir grup kadın ile bunların çocuklarından veya cinsel olarak eşleşmiş kadınlar ile çocuklarından oluşan ev halkını barındırır. Akraba, eş ve dost olabilecek erkekler ev halkına sadece davet edilirlerse katılabilirler, diledikleri zaman ayrılabilirler ve kadınların emretmesi durumunda mutlaka gitmek zorundadırlar. Eğer gitmezlerse bütün kadınlar ve diğer erkeklerin çoğu vahşice saldırarak onları kan revan içinde kovalar, eğer dönmeye teşebbüs ederlerse de taşlarlar.

Tek göz odalı küçük omedralar münzevi adı verilen tek erişkinler tarafından kullanılır. Münzeviler büyük omedradan kovulduktan sonra tek başlarına yaşamayı seçmiş erkekler ve kadınlardır. Münzeviler bir veya daha fazla eve uğrayabilirler; tarlada diğerleriyle birlikte çalışırlar ama yemeklerin çoğunu yalnız yer ve yalnız uyurlar. Bir Veksi köyüne ilk gidenlerden biri, köyü "sürekli olarak birbirlerine küfreden kadınlarla dolu beş büyük ev ile, küskün adamlarla dolu on dört küçük ev" olarak tanımlamıştı.

Bu düzen, aslında diğer köy gruplarına karşı mecburen bir araya gelmiş köylerden oluşan, nehir kıyılarına veya savunması kolay dik tepelere veya etrafı hendek ve rampalarla çevrili yerlere kurulmuş şehirlerde de korunmuştur. Şehirler, sosyal açıdan köylere benzeyen mahallelere ayrılmıştır. Kin, rekabet ve nefret köylerdeki, şehirlerdeki, mahallelerdeki bütün komşular arasında hüküm sürer. Kan davaları ve baskınlar sürüp gider. Kadınlarla erkeklerin çoğu aldıkları yaralar yüzünden ölürler. Birkaç

taneden fazla köy veya iki şehri kapsayan, yaygın bir savaş neredeyse hiç duyulmamış olsa da, köy ve mahallelerin barış içinde bir arada yaşamaları ancak geçici ve kin dolu bir sakınmaya dayanır ve hep çok kısa sürer.

Veksiler diğerlerini güç ve denetimleri altına almaya hiç değer vermez, egemenlik için dövüşmezler. Hiddet içersinde, öç almak için dövüşürler.

Bu durum, zekâları ile teknolojik becerileri uzun mesafeden de öldürebilecek silahlar yapmaya yeterli olduğu halde, Veksilerin neden bıçak, hançer, sopa, çıplak el ve ayakla dövüştüklerini açıklamaktadır. Aslında kavgaları dile getirilmeyen bir sürü gelenek veya büyük yetkenin töresi tarafından sınırlandırılmıştır. Mesela, ne kadar tahrik olurlarsa olsunlar saldırı veya kan davaları sırasında mahsule veya meyve bahçelerine hiç dokunmazlar.

Ben, bütün erişkin erkekleri dövüşler ve kan davaları sırasında yakındaki üç köyün mensupları tarafından öldürülen, Akagrak adında bir köyü ziyaret etmiştim. Akagrak'ın zengin alüvyonlu toprakları hiç zarar görmemiş veya mahsulleri bu cenklerin muzafferleri tarafından ganimet olarak alınmamıştı.

Öldürülen yeğeninin öcünü almak için giden ve Tkat adındaki bir başka köyün gençlerinin oluşturduğu bir grup tarafından taşlanarak öldürülen bir Ak'ın -yani yaşlı bir adamın-, köyün son adamının cenaze törenine tanık olmuştum. Taşlayarak öldürmek savaş kurallarını çiğnemek anlamına gelmektedir. Akagrak halkı hiddetten köpürmüştü; Tkat halkının kendi genç ihlalcilerini birinin ölümüne, diğerinin de ömür boyu sakat kalmasına neden olacak kadar büyük bir şiddetle cezalandırmış olmaları onların öfkesini yatıştırmaya yetmemişti. Akagrak'ta hayatta kalan erkeklerin, yani altı oğlanın, tüm Veksi erkeklerinin ve bazı kadınların Savaşçı oldukları yaş olan on beş yaşma gelinceye kadar çatışmalara katılmalarına izin verilmiyordu. On beş yaşının altındaki kızlarla birlikte oğlanlar da tüm güçleriyle tarlalarda çalışır, ölmüş erkeklerin yerini doldurmak için uğraşırlardı. Akagrak'ın tüm Savaşçılarını artık çocuksuz veya çocukları yetişmiş kadınlar oluşturuyordu. Bu kadınlar, zamanlarının çoğunu Tkat ve diğer köylerin halkını pusuya düşürerek geçiriyordu.

Çocuk yetiştiren kadınlar Savaşçı olmaz; onlar, çocuklarının öldürüldükleri durumlar hariç, sadece savunmak için dövüşürler. Çocuğu

öldürülürse ana, öç alma baskınında diğer kadınlara öncülük eder. Veksiler normal şartlarda birbirlerinin köylerini istila etmezler ve çocuklara kasten saldırıp öldürmezler. Fakat tabii ki çocuklar hiddetli çatışmalar sırasında ölür. Bir çocuğun ölümüne cinayet denir ve bu istilayı haklı kılar. Savaşçı olmayan kadınlar, öç alan analar, katillerin köyüne alenen girerler. Çocuk öldürmezler ama onlarla dövüşmeye kalkan herhangi bir kadını veya erkeği öldürebilirler. Ahlaki avantajları sayesinde nadiren direnişle karşılaşırlar. Suçlu köylüler toprağın üzerine oturarak cezalarına boyun eğerler. Öçlerini almaya gelenler tekmeler, döver, söver ve köylülere tükürür. Genellikle bir kan bedeli, ölenin yerine bir çocuk isterler. Çocuğu ne kaçırırlar, ne de kendileriyle gelmeye zorlarlar. Bir çocuğun onlarla gitmeye gönüllü olması ve rıza göstermesi gerekmektedir. İlginçtir ki, genellikle de böyle bir çocuk çıkar.

On beş yaşının altındaki çocuklar da oldukça sık komşu, daha doğrusu düşman köye kaçarlar. Burada, ev halkı tarafından kabul göreceklerine güvenebilirler. Kaçaklar kendi halkıyla olan anlaşmazlıkları geçene kadar veya sürekli olarak gittikleri yerde kalabilirler. Akagrak'ta bulunan, dokuz yaşlarında böyle bir kız çocuğuna, köyünden neden ayrıldığını sordum. "Anneme çok kızmıştım," dedi.

Şehirlerde çocuklar sık sık, sürekli devam eden sokak kavgalarına kurban giderler. Ölümlerinin öcü alınabilir ama öç almaya gidenler köylerde olduğu gibi dokunulmazlık hakkına sahip değildirler çünkü şehirlerde toplumsal kurallar zayıflamış veya tamamen bozulmuştur. Veksi'nin üç büyük şehri o kadar tehlikelidir ki sokaklarda otuz yaşın üzerinde birine rastlamak çok zordur. Yine de şehirlerin nüfusu, köylerden kaçanlarla sürekli artmaktadır.

Veksi çocuklarına bebekliklerinden itibaren çok sert davranılır. Veksi ebeveynlerinin çocuklarını tutkuyla sevdiklerine ve tüm çocuklara karşı - kaçakların her zaman için köye kabul edilerek köy çocukları kadar iyi (veya kötü) muamele edilmesinin de kanıtladığı gibi- güçlü bir sorumluluk duygusuna sahip olduklarına hiç kuşku yoktur. Bebekler ebeveyn ve akrabalar tarafından sürekli bakılarak ihtimam görürler; bu hiddetli ve sabırsız bir ihtimamdır, hiçbir zaman şefkat yüklü olmaz. Şamarlar, sarsmalar, küfürler, bağırmalar ve tehditler her çocuğun hayatının bir parçasıdır. Erişkinler, on beş yaşının altındaki çocuklara karşı bu şiddetli

öfkelerini baskı altında tutmaya çalışırlar. Çocukları şiddetle döven biri daha sonra diğer erişkinler tarafından dövülür ve çocukların canını yakan bir münzevi de, kelimenin tam anlamıyla kıçına bir tekmeyle köyden kovulur.

Çocuklar tüm erişkinlere ihtiyatla yaklaşırlar. Emsalleri arasında yerlerini korumaları pek sorun değildir. Kavgacı davranışlarının çoğu taklide benzemektedir. Veksi bebekleri sessiz, dikkatli ve acıya dayanıklıdır. Erişkinlerle olmadıklarında Veksi çocukları bir arada oldukça huzur içinde çalışır ve oynarlar. Davranışları, fizyolojik değişimlerle mi yoksa kültürel beklentilerle mi olduğu bilinmez, on beş yaş olan Savaşçı çağına yaklaştıkça değişir; o zaman kavga etmeye, önemsiz her şeye karşılık vermeye ve öfke nöbetlerine dönüşen uzun küskünlüklere düşmeye başlarlar.

Hiddetli bir halkla dolu büyük bir omedrayı ziyaret edince insan erişkin Veksilerin bağırmak, azarlamak, küfretmek, ağız dalaşma tutuşmaktan başka bir şey yapmadıkları izlenimine kapılır ama hayatın asıl kuralı sakınmaktır. Evin içinde dahi erişkinlerin çoğu ve tabii ki münzeviler, zamanlarının çoğunu kavgaya hazır bir şekilde mesafelerini ve özgürlüklerini muhafaza etmeye çalışmakla geçirir. Biz "hayaletleri" görmezden gelmek bu yüzden onlar için çok kolaydır - zaten genellikle birbirlerini görmezden gelmektedirler. Bir Veksi'nin, alenen bir davet almadan, bir başkasına dokunabilecek kadar yaklaşması pek akıllıca sayılmaz. İster kardeş olsun, ister yabancı bir münzevinin evine yaklaşmak tehlikelidir. Eğer bir eve gitmek zorunda kalırlarsa, belli bir mesafede durarak uyarma veya yatıştırma kabilinden çeşitli törensel sözleri bağırarak tekrarlarlar. Böyle durumlarda bile münzeviler bu gelenleri duymazdan gelebilir ya da yüzlerini asarak, kısa bir kılıçla dışarı çıkarak onları kovalayabilirler. Kadın münzevilerin erkeklerden daha asabi ve tehlikeli oldukları etrafa nam salmıştır.

Birbirlerine bu kadar kızmalarına rağmen Veksiler birlikte çalışabilirler ve çalışırlar. Son derece etkin olan tarımları ortaktır ve etkili ve değişmez âdetleri uyarınca süregelin Geleneklerin detayları konusunda gitgide daha çok tartışmalar ve kavgalar çıkar ama iş devam eder.

Yetiştirdikleri yumru kökler ve tahıllar protein ve karbonhidrat açısından zengindir; yemeklerine lezzet katması için baharat niyetine yedikleri, ürünlerinin üzerinde yetişmesini sağladıkları larvalar hariç et yemezler. Taneli ürünlerinin birinden sert bir bira mayalarlar.

Çocuklarını (genellikle somurtkan ya da bağırgan bir dirençle karşılaşarak) kısıtlayan ve yönlendiren ebeveynler hariç, kimse kimseye hükmetmeye kalkışmaz. Köylerde reis, tarlalarda veya şehir fabrikalarında patron yoktur. Sosyal hiyerarşi bulunmaz.

Zenginliklerini biriktirmezler; sosyal üstünlükten kaçındıkları gibi ekonomik üstünlükten de kaçınırlar. Toplumun geri kalanından daha fazla servete sahip olanlar bunu ya dağıtır, ya da binaların Onarımı, araç gereç veya silah gibi toplum ihtiyaçları için harcar. Erkekler genellikle nefret ettiklerine silah verir; ya utandırmak için ya da bir çeşit meydan okuma olarak. Evi çekip çeviren, gençler ve hastalarla ilgilenen kadınların kötü günler için yiyecek saklama hakkı vardır; ama eğer mahsul çok bereketli olduysa mahsulü bir an önce paylaşmaya, ellerinden çıkarmaya bakarlar, bütün köy için bonkör ziyafetler verirler. Bu ziyafetlerde çok bira içilir. İlk kez bir köy ziyafetine tanık olduğumda içmenin Veksileri doğrudan bir kıyıma götüreceğini düşünerek telaşlanmıştım; fakat biranın Veksi hiddetini yatıştırdığı anlaşılıyor, üstelik birbirleriyle kavga edeceklerine geceyi eski ölümler ve kavgalar konusunda hassaslaşıp birlikte ağlayarak, birbirlerine yara izlerini göstererek geçiriyorlar.

Veksiler katı tektanrıcıdır. Tanrıları, hiçbir mahlukun karşısında uzun süre dayanamayacağı bir yıkım gücü olarak tasavvur edilir. Onlar için varlık, hukuka isyandır. Yaşamları kaçınılmaz akıbete kısa bir mukavemettir. Yıldızlar dahi yok eden ateşin kıvılcımlarından başka bir şey değillerdir. Tanrının değişik Veksi tören ve dualarındaki isimleri şöyledir: Bitiren, Alabildiğine Harap Edici, Kaçınılmaz Çifte, Bekleyen Boşluk, Beyin Patlatan Taş.

Tanrının suretleri kimi tabii, kimi ise yontulup parlatılarak küre veya disk şekli verilmiş kara taşlardır. Kişisel ya da toplu ibadetler genellikle bu taşlardan birinin önünde ateş yakarak dua etmekten, merasim sözleri veya mısraları haykırmaktan ibarettir. Tahta davullara arka ayaklarıyla çifte

atarak korkunç gürültü çıkartırlar. Ruhban sınıfı yoktur ama erişkinler çocukların merasimleri mutlaka öğrenmelerini sağlarlar.

Akagrak'ın Ak adamının cenaze töreninde bulunmuştum. Cesedini uzun bir tahta üzerine yatırdılar, örtmeden; onun omedrasının kutsal taşı göğsüne kondu, ön ayaklarının toynakları içine kıvrılıp sokulan ellerine siyah birer çakıl taşı yerleştirildi. En yakın akrabalarından dördü, iki ayakları üzerinde yürüyerek onu mezarlığa taşıdı. Bütün köy ahalisi, dört ayak üzerinde onları izlediler. Kütüklerden ve çalı çırpıdan büyük bir yığın hazırlanmıştı, ceset bunun üzerine yerleştirildi. Yakınlarda, bir saat kadardır daha küçük ateş kümeleri için için yanmaktaydı. Halk yanmakta olan veya kor halindeki ateşi elleriyle tutarak bunları büyük yığına fırlatıyor, görünüşe göre katıksız, denetimden çıkmış hiddetlerini haykırıyorlardı. Ölü adamın kız torunu durmadan, "Bunu bana nasıl yaparsın? Nasıl gidersin, nasıl ölürsün? Demek ki beni gerçekten sevmemişsin! Seni hiç affetmeyeceğim," diye bağırıyordu. Diğer akrabalar ve soyundan gelen kimseler ölü adama, onu sevmelerine hiç aldırış etmeden onları terk ettiği, ona ihtiyaçları olduğu zaman kaçıp gittiği, bu kadar uzun yaşadıktan sonra öldüğü için hararetle bağırıp duruyorlardı. Bu suçlama ve azarlamaların büyük kısmının merasimin bir parçası ve geleneksel olduğu besbelliydi ama yine de şaşmaz bir hiddetle söylüyorlardı. Ağladılar, kemerlerini ve süslerini çekip kopartarak, küfürlerle ateşe fırlattılar; yüzlerini, gözlerini, kollarını tırmaladılar, yüzlerini ve bedenlerini toprak ve is ile ovdular. Ateş ne zaman azalacak gibi olsa daha fazla yakacak bulmak için koşturuyor, büyük bir hiddetle ateşi besliyorlardı. Ağlayan çocuklara tahammülsüzlükle bir avuç kuru meyve verilerek, "Kapa çeneni! Avucunu yala! Dede dinlemiyor bile! Deden seni terk etti! Artık beş para etmez bir yetimsin!" deniliyordu.

Akşam çökerken sonunda ateş yığınının geçmesine izin verildi. Beden tamamen kül oldu. Küller ve korlar arasında kalmış olabilecek kemik parçacıkları gömülmedi ama kara taş yerinden alınarak yeniden türbedeki yerine kondu. Yorgun düşmüş halk sürünürcesine köye döndü, gece kapılarını kilitlediler, yatağa yıkanmadan, oruç tutarak, yanmış eller ve yaralı kalplerle girdiler. Tüm köy halkının ihtiyar adamla gurur duyduklarına hiç şüphem yoktu, çünkü bir Veksi'nin Ak oluncaya kadar

yaşayabilmesi gerçek bir başarıydı ve bazıları onu gerçekten çok seviyordu; ama ağıtları suçlamalardan, hüzünleri ise hiddetten ibaretti.

Ansarların Mevsimleri

Yaşamı bu hikâyeye ilham kaynağı olan

McKenzie Köprüsü Balık Kartallarına ithafen

BİR ZAMANLAR yaşlı bir Ansar'la uzun uzun konuşmuştum. Onunla Ansarların göç yollarından çok uzakta, Büyük Batı Okyanusu'ndaki büyük bir adada bulunan, Boyutlar Arası Yurdu'nda karşılaşmıştım. Bugünlerde, başka boyutlardan gelen ziyaretçilerin kabul edildiği tek yer burası.

Kergemmeg, burada yerli ağırlayıcı ve rehber olarak yaşamakta, ziyaretçilere yerel renklerin kokusunu az da olsa hissettirmektedir; çünkü aslında burası yüzlerce boyuttan herhangi birinde görülebilen tropik adalardan birine benzer: Güneşli, rüzgârlı, tembel, güzel; tüylü ağaçları ve altın renkli kumları olan; sığ körfezinin ötesinde, mavi-yeşil renkte, beyaz köpüklü büyük dalgaların patladığı mercan kayalıkları bulunan bir ada. Ziyaretçilerin çoğu buraya, yelken açmak, balık avlamak, dalgaların getirdiklerini toplamak ve mayalanmış ü içmek için gelirler ve bu boyuta veya orada karşılaştıkları tek yerliye herhangi bir ilgi duymazlar. İlk başta ona bakarlar, ve tabii ki fotoğrafını çekerler, çünkü çok dikkat çekici bir surettir: İki metre boyunda, ince, güçlü, geniş omuzlu, ilerleyen yaşıyla biraz kamburlaşmış, dar kafalı, iri, yuvarlak sarı-siyah gözlü ve gagalı bir adamdır. Gaganın, gagalı bir suratı, burun ile ağzın ayrı olduğu suratlardaki ifadeden yoksun kılan bir ya hep-ya hiç özelliği vardır, ama Kergemmeg'in gözleri ve kaşları hislerini mükemmel bir biçimde açığa çıkartıyordu. Yaşlı da olsa tutkulu bir adamdı.

İlgisiz turistler arasında biraz sıkılıyor, kendisini yalnız hissediyordu; benim gönüllü bir dinleyici (tabii ki ben ne ilk, ne de sondum ama o anda tektim) olduğumu fark edince, yıldızlardan gelen ışıkla aydınlanmış mor bir karanlıkta, deniz dalgalarındaki yakamozlarla, tüy ağaçlarının yapraklarındaki ateşböceği bulutlarının yanıp sönen parlaklığında, uzun ve yumuşak akşamlarda birlikte, elimizde büyük birer bardak buzlu ü ile oturduk ve o bana büyük bir hevesle kendi halkını anlatmaya başladı.

Hatırlanmayacak kadar eski zamanlardan beri Ansarların bir Yol'u izlediklerini söyledi. Buna, ***Madan*** diyordu. Halkımın tuttuğu yol, işlerin hangi yolla yapıldığı, her şeyin işleyiş yolu, önümüzdeki yol, ***yol yordam***

dediğimizde kastettiğimiz şey: Bizim gibi o da yol dediğinde tüm bu anlamları içeriyordu. "Sonra Yol'umuzdan çıktık," dedi. "Kısa bir süre için. Artık yine, her zaman yaptığımız şeyi yapıyoruz."

İnsanlar hep böyle konuşur, "Bunu her zaman böyle yapmışızdır," der; sonra onların "her zaman"mın bir iki nesil, ya da bir iki asır, en fazla bir iki bin yıl olduğunu anlarsınız. Bedenin ve ırkların yolları ve alışkanlıklarıyla karşılaştırıldığında kültürel yollar ve alışkanlıklar göz açıp kapamak gibi kalır. Bizim boyutumuzdaki insanların yiyecek ve içecek bulmak, uyumak, şarkı söylemek, konuşmak, üremek, çocuk yetiştirmek ve bir noktaya kadar bir araya toplanmak dışında, gerçekten her zaman yaptıkları çok az şey vardır. Aslında bu kadar az davranışsal zorunluluğumuz olması bizim insani özümüz olarak görülebilir. Yeni şeyler keşfetmek ve gidecek yeni yollar bulmak konusunda ne kadar esneğiz. Doğru yolu, gerçek yolu, yenilik, fırsat ve seçim ormanında uzun zaman önce kaybettiğimiz Yol'umuzu bulmak için ne ustaca, ne yaratıcı, nasıl çaresizce uğraşıyoruz...

Ansarların yapmaları gereken seçim biraz daha farklı, hatta belki de daha sınırlıymış. Ama onun da ilginç yanları var.

Onların bizden daha büyük bir güneşleri var ve dünyalarından bizimkinden daha uzak; dolayısıyla dünya kadar hızlı dönüp meyletse de, onların bir yılları bizim yirmi dört yılımıza eşit oluyor.

Mevsimler de orantısal olarak daha uzun ve yavaş; her biri bizim altı yılımıza eşit.

Bir ilkbahara sahip olan her boyut ve iklimde, bahar, yeni yaşamın doğduğu üreme mevsimidir; hayatları sadece birkaç mevsim veya birkaç yıl olan yaratıklar için yeni yaşamın başladığı baharın ilk günleri aynı zamanda çiftleşme zamanıdır. Yaşam süreleri, kendi deyimlerince üç yıl olan Ansarlar için de bu böyledir.

Biri ekvator ile ekvatorun biraz kuzeyinde, diğeri kuzey kutbuna doğru olmak üzere iki kıtada yaşamaktadırlar; her iki kıta Amerika kıtaları gibi, daha küçük boyutta da olsa uzun, dağlık bir kara köprüsüyle birbirine bağlanmıştır. Bu dünyanın kalanı, Boyutlar Arası İrtibat Acentesi'nin kullandığı ada hariç üzerinde yaşanmayan birkaç ada topluluğu ile dağınık birkaç iri adanın bulunduğu okyanustan oluşmaktadır.

Kergemmeg yeni yılın, güneyin ova ve çöllerinde bulunan şehirlerdeki Yıl Rahipleri'nin haber vermeleri üzerine insanların bir araya toplanıp, güneşin belli bir kulenin tam tepesinde duraksamasını veya belli bir hedeften şafak ışığını bir ok gibi geçirmesini seyretmeleriyle, yani gündönümü anıyla başladığını anlattı. Ondan sonra gittikçe artan sıcaklık güney otluklarını ve yabani tahıl dolu bozkırları kavurmaya başlar, uzun geçen kuru mevsimde nehirler alçalır, şehirdeki kuyular kururmuş. Bahar, güneşi kuzeye doğru takip eder, o uzak tepelerdeki karı eritir, vadileri yeşil ile aydınlatırmış... Ve Ansarlar da güneşi izlerlermiş.

"Eh, ben gidiyorum," dermiş eski dostlar birbirlerine şehir sokaklarında. "Görüşmek üzere!" Gençler ise, yani neredeyse bir yaşında olanlar -bize göre yirmi bir, yirmi iki yaşlarında gençler bulundukları ev ortamından ve arkadaş gruplarından, meslektaşlarından ve spor klüplerinden ayrılarak şehrin labirentimsi apartmanlarında, toplu konutlarında, yurtlarında, bir önceki yaz ayrıldıkları ebeveynlerinden birini veya diğerini aramaya koyulurlarmış. Bir şey yokmuş gibi sallanarak içeri girip, "Selam baba," veya "Selam anne. Herkes kuzeye gitmeye başladı sanki," derlermiş. Annesi veya babası da, gencin yarı yaşı kadar süre önce gelmiş oldukları uzun yolda ona rehberlik etmeyi teklif ederek küçük düşürmemeye dikkat ederek, "Evet, ben de bunu düşünüyordum. Senin de bizimle gelmen çok hoş olur. Ablan da yan odada, toparlanıyor," dermiş.

Ve böylece tek başına ya da ikili, üçlü gruplarla halk şehri terk edermiş. Hiçbir düzeni olmayan göç uzun bir süreçmiş. Bazıları gündönümünün hemen ardından ayrılırmış; diğerleri bunlar için, "Amma aceleleri var," veya "eski evinin yerini kapabilmek için Shennenne'nin oraya ilk giden olması lazım," derlermiş. Bazıları da, neredeyse şehir tamamen boşalıncaya kadar oyalanır, yine de bir türlü sıcak ve sessiz sokakları, yılın uzun yarısı boyunca insanlarla ve müzikle dolup taşan o hüzünlü, gölgesiz, terk edilmiş meydanları bırakıp gitmeye karar veremezlermiş. Ama ister ilk, ister son olsun hepsi kuzeye doğru yollara düşermiş. Ve bir kez yola çıkınca da hızlı giderlermiş.

Çoğu yanlarına, sadece sırt çantalarında taşıyabilecekleri veya rubalarına (Kergemmeg'in tarifinden anladığım kadarıyla rubalar küçük, tüylü eşekler olsa gerek) yükleyebildikleri kadarını alırlarmış. Çöl mevsiminde zengin tüccarların bir kısmı yola mallar ve hazineler yüklü

ruba kervanlarıyla çıkarmış. İnsanların çoğu tek başlarına veya küçük aile gruplarıyla yolculuk ettikleri için, diğerlerine nazaran daha çok tercih edilen yollarda birbirlerini oldukça yakından takip ederlermiş. Yolun çetin olduğu, yaşlı ve zayıf insanların yemek toplamak ve taşımak konusunda yardıma ihtiyaç duyduğu yerlerde geçici olarak daha büyük gruplar oluşturulurmuş.

Kuzeye giden yolda hiç çocuk olmazmış.

Kergemmeg kaç Ansar olduğunu bilmiyordu ama yüz binlerce, hatta belki bir milyon olabileceğini tahmin ediyordu. Göçte hepsi bir araya gelirmiş.

Dağlık Orta Topraklar'a doğru tırmandıkça, bir araya toplanmazlar, bazıları birçok kişi tarafından tutulan, diğerleri daha az kişinin kullandığı, kiminin çok belirgin, kimininse ancak daha önce bu yoldan geçenlerin tahmin edecekleri gizli dönemeçleri olan yüzlerce farklı patikaya yayılırlarmış. "İşte o zaman yanınızda üç yaşında birinin bulunması iyi oluyor," dedi Kergemmeg. "Yani bu yolu iki kez gidip gelmiş biri." Yüksüz ve hızlı seyahat ederlermiş. Onun deyimiyle "Bohçalarını hafiflettikleri" için çorak tepeler hariç topraktan bulduklarıyla beslenirlermiş. Bu geçit ve yüksek kanyonlarda tüccarların kervanlarında merhametsizce kullanılan rubalar tökezler, titrer, yorgunluk ve soğuktan telef olurlarmış. Eğer tüccar onları yürütmeye çalışırsa yoldaki insanlar hayvanların yüklerini indirerek onları azat ederler, kendi yük hayvanlarını da onlarla birlikte yollarlarmış. Minik hayvancıklar aksayarak güneye, aşağıya çöle doğru koşuştururmuş. Taşıdıkları mallar sonunda isteyen alsın diye yol kenarına yayılırmış; ama kimse ihtiyacı olan az miktarda yiyecekten başka bir şey almazmış. Onları yavaşlatacak yük istemezlermiş. Otlar ve ormanlarla dolu vadilere bahar yaklaşmakta olurmuş, serin bahar, tatlı bahar; ve onlar da bahar geldiğinde orada olmak isterlermiş.

Kergemmeg'i dinlerken, insan bu göçü havadan izleyecek ve tüm o insanların binlerce patika ve yol üzerine dizilişini görecek olsa bunun, bundan bir iki asır önce bir mil genişliğindeki Columbia'dan en cılız çaya kadar her akarsuyun somon balığı göçüyle kıpkırmızı kesildiği bizim kuzeybatı sahillerini izlemek gibi olacağını düşündüm.

Somon balıkları amaçlarına ulaşınca yumurtlayarak ölürler; Ansarların bir kısmı da evlerine ölmek için dönmekteydi: Kuzeye doğru üçüncü göçlerini yapanlar, bize göre yetmiş yaş ve üzerinde olan insanlar. Kimisi yolun sonunu bile getiremiyormuş. Yokluk ve çetin yollardan yıpranan yaşlılar geri kalmaya başlarlarmış. Eğer insanlar yol kenarında oturan yaşlı bir adam veya kadının yanından geçecek olurlarsa onunla birkaç kelime konuşur, başını sokacağı ufak bir barınak yapmasına yardım eder, biraz da yiyecek bırakırlarmış ama yaşlı kişiyi kendileriyle gelmesi için zorlamazlarmış. Eğer yaşlı zayıf veya hastaysa bir iki gece, muhtemelen başka bir göçmen onların yerini alıncaya kadar yanında beklerlermiş. Eğer yol kenarında ölü bir yaşlı bulurlarsa, cesedini gömerlermiş. Sırtüstü, ayakları kuzeye doğru: Eve doğru.

Kuzeye giden yolların kenarında çok sayıda mezar olduğunu söyledi Kergemmeg. Dördüncü kez göç edene hiç rastlanmamış.

İlk veya ikinci göçlerindeki gençler acele ederek dağların yüksek geçitlerinde sıkışıklık yaratırlar, sonra Orta Topraklar dağların kuzeyinde genişlerken bozkırlar üzerindeki sayısız patikaya yayılırlarmış. Sonra tam anlamıyla kuzey topraklarına vardıklarında, insanların oluşturduğu büyük nehirler binlerce dala ayrılarak bütün kuzey boyunca batı ve doğuya doğru yön değiştirirmiş.

Çimenlerin yeşillenmiş, ağaçların da yapraklanmakta olduğu hoş bir dağ arazisine gelince küçük gruplardan biri durmuş. "Eh işte geldik," demiş anne. "İşte burası." Gözlerinde yaşlar varmış ve Ansarların o yumuşak, kıkırdak kahkahasıyla gülmüş. "Shuku burayı hatırlıyor musun?"

Ve ayrıldıklarında daha altı aylık -ya da bize göre on bir yaşlarında- bile olmayan kızı etrafına hayret ve inanmaz gözlerle bakarak gülüp, "Ama daha ***büyüktü!"*** diye haykırmış.

Sonra belki Shuku doğduğu yerin o yarı tanıdık çayırlarının üzerinden, en yakındaki komşularının ancak görülen damlarına bakarak, onlara yetişip birkaç gece onlarla konaklayan ve yollarına devam eden Kimimmid ile babasının oraya varıp varmadıklarını, orada yaşayıp yaşamadıklarını, eğer orada yaşıyorlarsa Kimimmid'in gelip onu ziyaret edip etmeyeceğini merak etmiş.

Çünkü Güneş'in altındaki Şehirlerde, o kadar sosyal ve tükenmez bir karmakarışıklık içinde odaları, yatakları, işleri ve oyunları paylaşarak, her şeyi gruplar veya kalabalıklar halinde birlikte yaparak o kadar iç içe yaşayan insanların hepsi artık ayrılmışlar; aileler ailelerden, arkadaşlar arkadaşlardan ayrılmış, bu çayırlardaki veya kuzeye doğru uzanıp giden tepelerdeki veya daha da kuzeydeki göller bölgesindeki küçük ve birbirinden uzak evlerde yaşamaya başlamışlar. Hepsi kırılmış bir kum saatindeki kumlar gibi saçılmış da olsalar onları birbirine bağlayan bağlar kopmamış, sadece değişmiş. Artık gruplar veya kalabalıklar halinde, onlar, yüzler ve binler olarak değil de ikişer ikişer bir araya geliyorlarmış.

"Aa, gelmişsin bile!" demiş Shuku'nun annesi, Shuku'nun babası çayırın kıyısındaki küçük evin kapısını açarken. "Bizden birkaç gün ilerideydiniz herhalde."

"Evimize hoş geldiniz," demiş babası ciddiyetle. Gözleri parlamış. İki erişkin birbirlerinin elini tutarak dar, gagalı başlarını özel bir selamla, resmi de olsa samimi bir selamlamayla biraz kaldırmışlar. Shuku aniden onların bunu, o küçük bir kızken de yaptıklarını hatırlamış, uzun zaman önce burada yaşadıkları zaman. Burada, doğum yerinde.

"Daha dün Kimimmid seni soruyordu," demiş babası Shuku’ya ve hafifçe takırtılı bir kahkaha atmış.

Bahar geliyormuş, bahar kapıdaymış. Artık baharın merasimlerini yerine getireceklermiş.

Kimimmid onları ziyaret etmek için çayın aşıp gelmiş, Shuku ile konuşmuşlar, çayırlarda, dereler boyunca birlikte yürümüşler. Kısa bir süre sonra, ertesi gün veya bir iki hafta sonra, Kimimmid, Shuku'nun onunla dans etmek isteyip istemediğini sormuş. "Şey, bilmiyorum," demiş Shuku ama onu uzun boyuyla, başı hafifçe arkaya yaslanır gibi durmuş, yani dansa başlama pozisyonunda dimdik görünce o da dikelmiş; ilk başta, dik de dursa onun başı önüne eğikmiş, kolları iki yanındaymış; ama sonra başını geriye, geriye itip kollarını açmak, açmak istemiş... onunla dans etmek, dans etmek...

Peki ya Shuku'nun ebeveyni ile Kimimmid'in ebeveyni mutfak bahçesinde, ya da meyve bahçesinde, aynısını değil de ne yapıyorlarmış? Birbirlerine dönerek mağrur ve dar başlarını kaldırıyorlarmış; sonra erkek

kolları başının üzerine kalkmış bir halde ileri sıçrıyor ve eğilerek, iyice eğilerek selam veriyormuş... kadın da eğiliyormuş... Ve böylece sürüp gidiyormuş kur yapmak için ettikleri dans. Bütün kuzey kıtasında artık insanlar dans ediyormuş.

Kimse yaşını başını almış, yeniden birbirlerine kur yapan, evliliklerini tazeleyen çiftlere karışmazmış. Fakat Kimimmid'in gözünü dört açmasında fayda varmış. Bir akşam çayırı aşarak genç bir adam çıkagelmiş, Shuku'nun daha önce hiç görmediği bir adam; onun doğum yeri birkaç mil ötedeymiş. Shuku’nun güzelliğini duymuş. Oturup onunla konuşmuş. Shuku'ya bir korulukta, çok güzel bir yerde, kendi evlerine değil de Shuku'ların evine daha yakın bir yerde yeni bir ev inşa ettiğini söylemiş. Evin inşası konusunda Shuku'nun önerilerini almak istiyormuş. Bir ara Shuku'yla dans etmeyi çok arzu ediyormuş. Acaba o akşam birazcık, hani bir iki adımcık dans edebilirler miymiş?

Harika bir dansçıymış. Baharın erken günlerinde akşam vakti çimenler üzerinde onunla dans eden Shuku kendini büyük rüzgârda uçuyor sanmış; gözlerini kapatmış, elleri sanki o rüzgârda yüzer gibi iki yanından havalanarak onun elleriyle birleşmiş...

Shuku'nun ebeveyni çayır kıyısındaki evlerinde birlikte yaşayacaklarmış; artık çocukları olmayacakmış, çünkü onların zamanı geçmiş ama ilk evlendiklerindeki kadar sıkça sevişeceklermiş. Shuku taliplerinden birini seçecekmiş, yabancıyı seçmiş daha doğrusu. İnşasını birlikte bitirdikleri eve giderek onunla yaşamaya ve sevişmeye başlamış. Birlikte evi inşa etmeleri, dans etmeleri, bahçeyle uğraşmaları, yemeleri, uyumaları, yani yaptıkları her şey bir sevişmeye dönüşüyormuş. Ve zaman içersinde Shuku hamile kalmış; ve vakti gelince iki bebek dünyaya getirmiş. Her ikisi de sert, beyaz bir zar ya da başka bir deyişle bir kabuk içersinde dünyaya gelmiş. Anne ve baba birlikte koruyucu bu örtüyü elleri ve gagalarının yardımıyla yırtıp açmışlar, yukarı kaldırıp körü körüne cikcikleyerek, yiyecek ve yaşama duydukları açgözlülükle açtıkları minicik gagalarıyla kıvrılmış yatan yavruları serbest bırakmışlar.

İkinci bebek, daha küçük olanı, o kadar açgözlü değilmiş, o kadar büyümemiş. Shuku ile kocası onu da büyük bir şefkatle besledikleri halde, Shuku'nun annesi gelip onlarla kalarak bebeği kendi gagasından beslediği

halde, ağladığında hiç durmadan salladığı halde, yine de minik kız eriyerek iğne ipliğe dönmüş. Bir sabah anneannesinin kollarındaki bebek kasılarak nefes almaya çalışmış ve sonra hareketsizleşmiş. Anneanne Shuku'nun, bu kadar bile uzun yaşamayan bebek oğlan kardeşini hatırlayarak acı acı ağlamış ve Shuku'yu teselli etmeye çalışmış. Bebeğin babası yeni evin arkasında bir yerlerde, uzun bahar mevsiminin tomurcuklanan ağaçları arasında bir mezar kazmış, mezarı kazarken gözlerinden yaşlar süzülmüş. Ama öbür bebek, büyük kız Kikirri cıvıldıyor, tıkırdıyor, yiyor ve serpiliyormuş.

Kikirri olduğu yerde doğrulup babasına "Ba!", annesine ve anneannesine de "Na!" diye bağırmaya başladığında ve yaptığı şeyi yapmaması için ona "Cızz!" diye bağırdıklarında Shuku'nun bir bebeği daha olmuş. İkinci gebeliklerin çoğunda olduğu gibi bu tek bir bebekmiş. Minik ama açgözlü sağlıklı bir oğlan. Hızla büyümüş.

Bu, Shuku'nun son çocuğu olacakmış. Kocasıyla sevişmeye devam edeceklermiş, ne zaman canları çekerse, çiçek açma, meyveye durma zamanının tüm zevk ve rahatlığıyla, sıcak günlerde, ılıman gecelerde, ağaçların serinliği altında, çayırın yaz öğlelerindeki vızıltılı sıcağında. Ama bu, onların deyimiyle zevk aşkı olacakmış; bu sevişmeden, aşktan başka bir şey doğmayacakmış.

Ansarların çocukları sadece, doğum yerlerine geri döndükten kısa bir süre sonra, kuzey baharının ilk günlerinde doğar. Bazı çiftler dört, çoğu üç çocuk yetiştirir; ama eğer ilk ikisi gelişip serpilirse ikinci bir hamilelik olmaması durumuna da sıkça rastlanır.

"Siz bizim gibi aşın üremek için lanetlenmemişsiniz," dedim Kergemmeg'e bana tüm bunları anlatınca. Ona kendi boyutum hakkında biraz bilgi verince o da bana hak verdi.

Ama benim, bir Ansar’ın cinsel yönden veya üremek konusunda hiçbir seçim hakkına sahip olmadığı fikrine kapılmamı istemedi. Çiftleşmek bir kuralmış ama insan iradesi, inatçılığı bu kuralı değiştiriyor, çeviriyor, yıkıyormuş; sonra bu istisnalardan söz etti. İki erkek veya iki kadın arasında da birçok bağ kuruluyormuş. Bu tür veya çocuksuz çiftlere üç veya dört çocuklu çiftler genellikle bebeklerinden birini verirmiş; veya onlar öksüz bir çocuğu alıp büyütürlermiş. Hiç eş seçmeyen veya bir

kereye mahsus olmak üzere veya sırayla birkaç eş seçenler de olurmuş. Tabii ki zina da varmış. Ve tecavüz. Güneyden son gelenler arasında kız olmak çok kötü bir şeymiş çünkü bu sona kalanlar arasında cinsel dürtü çok kuvvetli olmaya başlarmış ve genç kadınlar sık sık toplu tecavüze uğrar, doğum yerlerine hırpalanmış, eşsiz ve hamile olarak varırlarmış. Eş bulamayan veya eşinden memnun olmayan bir adam evini terk ederek iğne iplik satan bir çerçi veya alet edevat tamircisi veya tenekeci olurmuş; bu tür gezginler ellerindeki mallar için hoş karşılanır ama dürtüleri nedeniyle güven telkin etmezlermiş.

O parlak, mor akşamların birkaçı boyunca verandada, yumuşak deniz melteminde konuşurken Kergemmeg'e, kendi hayatını sordum. Madan'ı, kuralı, Yol'u, biri hariç her yönüyle takip etmiş olduğunu söyledi. Kuzeye yaptığı ilk göçten sonra çiftleşmişti. Karısı, her ikisi de ilk doğumda olmak üzere, tabii ki zamanı gelince onlarla birlikte güneye inen, biri kız, biri oğlan iki çocuk dünyaya getirmişti. Bütün aile kuzeye yapacakları ikinci göç için bir araya gelmiş; her iki çocuğu da yakınlardan evlendikleri için beş torununu yakından tanıyormuş. Eşi ile birlikte üçüncü mevsimlerinin çoğunu güneyde değişik şehirlerde geçirmişler; astronomi öğretmeni olan karısı güneye Rasathane'ye gitmiş, o ise bir grup filozof ile çalışmalarını sürdürmek için Terke Keter'de kalmış. Karısı aniden bir kalp krizi sonucu ölmüş. Cenaze törenine katılmış. Bundan kısa bir süre sonra da oğlu ve torunlarıyla birlikte kuzeye dönüş yoluna geçmişler. "Eve dönünceye kadar onu özlememiştim," dedi açık konuşarak. "Ama oraya, evimize gitmek, orada onsuz yaşamak - bu yapabileceğim bir şey değildi. Yabancıları karşılaması için bu adada birine ihtiyaçları olduğunu duymuştum. Ölmenin en iyi yolunu düşünüp duruyordum, bu bana tam bir orta nokta gibi geldi. Okyanusun ortasında, kendi halkımdan tek bir kulun bulunmadığı bir ada... Ne tam yaşam, ne tam ölüm. Bu düşünce hoşuma gitti. İşte bu yüzden buraya geldim." Ansarların üç yaşının epey üzerindeydi, yani bizim yıllarımıza göre seksen yaşlarında ama sadece omuzlarındaki hafif bir kamburluk, tepesindeki tüylerin saf gümüşlüğü yaşını belli ediyordu.

Bir sonraki gece bana güneye yapılan göçü, bir Ansar'ın kuzey yazının sıcak günleri bitmeye, günler kısalmaya başladığında kendisini nasıl hissettiğini anlattı. Bütün hasat işi bitirilmiş, tahıllar havası alınmış teneke kutularda bir sonraki yıl için depolanmış; kışı geçirecek olan, yavaş

büyüyen kök sebzeler dikilmiş; çocuklar boy atmış, hareketlenmiş, yuvalarının bulunduğu bu yerlerden sıkılmaya başlamış, huysuzlaşmış, komşu çocuklarla arkadaşlıklar kurmak için evden daha sık ayrılır olurmuş. Burada hayat çok tatlıymış ama aynıymış, hep aynı; ayrıca zevk aşkı da heyecanını yitirmeye başlarmış. Bir gece, havada ayaz olan bulutlu bir gece, insanın yatakta yanında yatan karısı içini çekip şöyle mırıldanırmış: "Biliyor musun? Şehri özledim." O zaman insanın üzerine, büyük bir ışık ve sıcaklık dalgası gibi geliverirmiş: kalabalık, derin sokaklar, insanlarla tıklım tıkış dolu yüksek evler ve hepsinden yüksek Yıl Kulesi... güneşte tutuşmuş gibi parlayan spor sahaları, insanların cafelerdeki masalarda oturup ü içtikleri, sabaha kadar durmadan sohbet ettikleri, fener ışıkları ve müzikle dolu meydanların gece hali... eski dostlar, bütün bu süre içinde aklına bile gelmeyen eski dostlar... yabancılar... yeni bir yüz göreli ne kadar olmuş? Yeni bir fikir, yeni bir düşünce işiteli ne kadar olmuş? Şehir zamanı, güneşi izleme zamanı!

"Güzelim," dermiş anne,"*bütün* taş koleksiyonunu güneye götüremeyiz, en özel olanlarını seç" ve çocuk karşı çıkarmış: "Ama onları ***ben*** taşıyacağım! Söz veriyorum!" Sonunda boyun eğmek zorunda kalınca, bir sonraki yıl buraya döndüğü zaman, çocuksu taş koleksiyonuna hiç ilgi duymayacağı aklına bile gelmeden, taşlarını gizlemek için özel ve gizli bir yer bulurmuş; büyük yolculuk ve önlerindeki bilinmeyen topraklar hakkında sürekli düşünmeye başladığını fark etmezmiş bile. Şehir! İnsan şehirde ne yapar? Orada da taş koleksiyonları var mı?

"Evet," dermiş baba. "Müzelerde. Çok güzel koleksiyonlar. Okula gittiğin zaman seni müzeye götürecekler."

Okul mu?

"Bayılacaksın," dermiş anne kati bir dille.

"Okul dünyada geçen zamanların en güzelidir," dermiş Kekki Teyze. "Okulu o kadar seviyorum ki, galiba bu yıl okulda öğretmenlik yapmaya başlayacağım."

Güneye yapılan göç, kuzeye yapılan göçten tamamen farklı olurmuş. Bu göç dağılmak için değil gruplaşmak, toplanmak için olurmuş. Plansız programsız olmayan, aksine bir bölgedeki aileler tarafından günler önce tasarlanan bir şey olurmuş. Beş, on, on beş aile birlikte yola koyulur,

geceleri birlikte konaklarlarmış. El arabaları, çekçekler içinde bir sürü yiyecek, kap kacak, ağaçsız ovalarda ateş yakmak için yakacak, dağ geçitleri için kalın giyecekler, yolda hastalanacaklar için ilaç alırlarmış.

Güneye yapılan göçte hiç yaşlı olmazmış - bizim yıllarımıza göre yetmiş yaş ve üzeri yani. Üç göç yapmış olanlar kalırlarmış. Çiftliklerde, çiftlikler etrafında oluşmuş küçük kasabalarda bir araya gelirler veya hayatlarının bahar ve yazlarını geçirmiş oldukları evlerinde, ömürlerinin sonuna kadar eşleriyle birlikte veya tek başlarına yaşarlarmış. (Sanırım Kergemmeg biri hariç halkının Yol'unu izlediğini söylediğinde kastettiği evinde kalmayıp buraya gelmiş olmasıydı.) "Kış ayrılığı” derlermiş buna, yani gençlerin güneye gidip yaşlıların evde kalması çok acıymış. Bu acıya dayanmak gerekmiş. Böyle olması gerekirmiş.

Sadece geride kalanlar kuzey topraklarının güzünün ihtişamını görebilirmiş, akşam karanlığının uzayan mavisini, göldeki belirsiz ilk buz şekillerini. Kimisi bir daha göremeyecekleri çocukları ve torunları için resimler yapar veya bunları tasvir eden mektuplar bırakırmış. Çoğu o uzun, çok uzun karanlıktan ve kışın soğuğundan önce ölürmüş. Kışı geçiren hiç olmamış.

Orta Topraklar'a yaklaşan her göç grubu, sonunda kamp ateşlerinin göz kırpan ışıkları büyük bozkırı bir ufuktan diğerine kap- layıncaya kadar, doğu ve batıdan gelen diğerleriyle birleşirmiş. İnsanlar kamp ateşlerinin etrafında şarkı söylermiş; bu huzurlu şarkılar küçük ateşler ile yıldızlar arasındaki karanlıkta asılı kalırmış.

Güneye yapılan yolculukta acele eden olmazmış. Gün boyunca çok da yol almadan rahatça ilerler ama hiç durmazlarmış. Dağların eteklerine varınca büyük topluluklar yeniden değişik patikalara ayrılır, incelirmiş çünkü bir sürü kişinin ardından, onların kaldırdıkları tozun ve bıraktıkları çöplerin içinden yürümektense, bir yol üzerinde az yolcunun bulunması daha iyi olurmuş. Gidecek patika ve yolların azaldığı geçitlerde ve yüksek dağlarda yeniden birleşmek zorunda kalırlarmış. Bunu da fırsat bilip iyi değerlendirirler, birbirlerini tezahüratla karşılayıp yiyecek, ateş ve barınaklarını paylaşırlarmış. Herkes, yarı yaşına gelmiş, dik dağ yollarını zorlu bulan, ve genellikle de korkan çocuklara iyi davranır, çocuklar için adımlarını yavaşlatırlarmış.

Sonra bir akşam, sanki ezelden beri dağlarda debeleniyorlarmış hissine kapıldıkları bir zamanda yüksek, kayalık bir geçitten geçip Güney Yüzü'ne, Tanrıgagası Kayası'na, Tor'a bakarlarmış. Orada durur ta uzaklara, ta aşağılara, güneyin altın renkli, güneşli düzlüklerine, nihayetsiz yabani tahıl tarlalarına ve uzaktaki bazı belirsiz, mor lekelere -Güneşin altındaki Şehirlerin sur ve kulelerine- bakarlarmış.

İnişte daha hızlı giderler, daha hafif yerlermiş; inişlerinde kaldırdıkları tozlar arkalarında büyük bir bulut oluştururmuş.

Şehirlere gelirlermiş -dokuz şehir varmış; kum, sessizlik ve güneş dolu Terke Keter en büyükleriymiş. Cümle kapılarından, kapılardan içeri dolarlar, caddeleri doldururlar, fenerleri yakarlar, ağzına kadar dolmuş kuyulardan su çekerler, döşeklerini boş odalara sererler, pencereden pencereye, damdan dama seslenirlermiş.

Şehirlerdeki yaşam çiftlik evlerindeki yaşamdan o kadar farklı olurmuş ki çocuklar buna inanamazmış; huzursuz ve güvensiz olurlarmış; hiç beğenmezlermiş. Çok gürültülü olduğundan şikâyet ederlermiş. İlk gecelerde, evlerini özledikleri için ağlarlarmış. Ama okullar hazırlanır hazırlanmaz okula gitmeye başlarlarmış; orada hepsi huzursuz, hepsi güvensiz, hepsi memnuniyetsiz, utangaç, sabırsız ve heyecandan çılgına dönmüş yaşıtlarıyla tanışırlarmış. Evdeyken ebeveynleri onlara marangozluk ve çiftçiliğin yanı sıra okuyup yazmayı, aritmetik işlemleri yapmayı da öğretmiş olurmuş ama burada ileri dersler, kütüphaneler, müzeler, sanat galerileri, konserler ile sanat, edebiyat, matematik, astronomi, mimari, felsefe öğretmenleri varmış; burada her türlü spor varmış: Oyunlar, jimnastik ve şehirde her gece bir yerlerde çekilen bir halay; hepsinden ötesi burada, dünyadaki diğer herkes varmış, bu sarı surlar içinde birikmiş, hepsi bir araya gelip konuşan, çalışan, aklın ve işlerinin sonsuz mayası sayesinde birlikte düşünen herkes.

Anneler ve babalar şehirde nadiren birlikte olurlarmış. Buradaki hayat ikişer ikişer değil, gruplar halinde yaşanırmış. Arkadaşlarının, uğraşlarının, mesleklerinin peşinden giderek ayrılırlar ve birbirlerini ara sıra görürlermiş. Çocuklar ilk başlarda ebeveynlerden birinin yanında kalır ama bir süre sonra onlar da kendi başlarına olmak ister ve genç insanların yaşadıkları kalabalık mahallelerde, toplu konutlarda, üniversite yurtlarında

yaşarlarmış. Genç erkeklerle kızlar birlikte yaşarmış, erişkin erkekler ve kadınlar gibi. Cinselliğin olmadığı bir yerde, cinsiyetin de bir önemi yoktur.

Çünkü Güneş'in altındaki Şehirlerde, güneşin altında sevişmek dışında her şey yapılırmış.

Severler, nefret ederler, öğrenirler, yaparlar, çok düşünürler, çok çalışırlar, oynarlar; tutkuyla eğlenirler, çaresizlikle ıstırap çekerler, dolu dolu bir insan hayatı yaşarlar, cinsellik akıllarına bile gelmezmiş - tabii eğer, demişti Kergemmeg tamamen ifadesiz bir yüzle, filozof değillerse.

Halk olarak başardıkları, yarattıkları eserlerin hepsi, Kergemmeg'in bana gösterdiği kitaptaki resimlerden görebildiğim kadarıyla, katı bir arılıktan coşkun bir ihtişama kadar farklılık gösteren kuleleri ve kamu binaları bulunan Güneş'in altındaki Şehirlerdeymiş. Yüzyıllar boyunca kitapları orada yazılmış, düşünceleri ve dinleri burada şekil bulmuş. Tarihleri, bir kültür olarak devamlılıkları hep oradaymış.

Yaşayan varlıklar olarak devamlılıkları ise kuzeyde gördükleriymiş.

Kergemmeg, güneydeyken cinselliklerini hiç özlemediklerini anlattı. Sözüne güvenmek zorundaydım; sözünü, bizim tahayyül dahi etmemiz mümkün olmasa da basit bir gerçekmiş gibi söylemişti.

Burada onun bana anlattıklarını aktarmaya çalışırken şehirlerdeki hayatlarını cinsellikten uzak ve iffetli diye tasvir etmek bana yanlış geliyor çünkü bu tür kelimeler arzuya karşı zorla veya isteyerek karşı koymayı ima eder. Arzu olmayan yerde bir karşı koyuş, bir kaçınma da yoktur, daha ziyade kelimenin gerçek anlamıyla bir masumiyet vardır. Evlilik yaşamları onlar için boş bir hatıra, anlamsız bir şeydir. Eğer bir çift güneyde birlikte yaşıyor veya sık sık bir araya geliyorsa bu onların normalin ötesinde iyi arkadaş olmalarından -birbirlerini gerçekten sevmelerinden- kaynaklanmaktadır. Ama arkadaşlarını da severler. Hiçbir zaman diğer insanlardan ayrı yaşamazlar. Şehirlerin büyük apartmanlarında pek özel yaşam yoktur, bu da kimsenin umurunda değildir. Buradaki yaşam ortak, hareketli, sosyal, sürü halinde ve zevk doludur.

Ama yavaş yavaş günler ısınmaya, hava kurumaya başlar; havada bir kıpırtı vardır. Gölgeler farklı düşmeye başlar; ve kalabalık, Yıl Rahibi'nin

gündönümünü ilan etmesi ve güneşin durup, duraksayıp güneye dönüşünü seyretmek için caddelerde toplanır.

İnsanlar birer birer, orada bir çift, burada bir aile olmak üzere şehirleri terk edermiş... Kandaki o yumuşak, hormon vızıltısı, cinsel yakınlık veya hatıraya duyulan o ilk belli belirsiz özlem, bedenin kendi hâkimiyetinin yaklaştığına dair bilgisi yeniden kıpırdanmaya başlamıştır.

Gençler bu bilgiyi körü körüne, neyi bildiklerini bilmeden takip ederlermiş. Evli çiftler, uyanan o son derece tatlı hatıralarıyla bir araya gelirmiş. Eve gitmek, eve gitmek ve orada birlikte olmak için!

Şehirlerde geçen o binlerce gün ve gece boyunca öğrendikleri ve yaptıkları her şey geride kalır, toparlanıp, kaldırılırmış. Yeniden güneye gelinceye kadar...

"Bizi yolumuzdan alıkoymak bu yüzden o kadar kolay oldu," dedi Kergemmeg. "Çünkü kuzey ve güneydeki yaşamlarımız o kadar farklı ki sizin gibi diğerlerine tutarsız ve eksik geliyor. Ve biz bu yaşamları mantıklı bir şekilde birleştiremiyoruz. Sadece tek bir çeşit yaşam yaşayanlara Madan'ımızı anlatamıyor, onu haklı gösteremiyoruz. Bayderler bizim boyuta geldikleri zaman Yol'umuzun sadece bir içgüdü olduğunu ve bizim hayvanlar gibi yaşadığımızı söylemişlerdi. Utanmıştık."

(Daha sona Kergemmeg'in "Bayderleri"ni ***Boyutlar Diyarı Ansiklopedisinin*** araştırınca, Unon Boyutu'ndan oldukça yüksek maddi teknolojiye sahip, diğer boyutlara burunlarını soktukları için Boyutlar Arası İrtibat Acentesi'yle pek çok defa başı derde girmiş saldırgan ve atılgan bir halk olan Beidr ile ilgili bir bilgi buldum. Turistler için hazırlanan rehber kitabında, "mühendislik, bilgisayar programları ve yönetim sistemi analizleri konusunda özel ilgileri” bulunduğuna dair işaretler vardı.)

Kergemmeg onlardan söz ederken acı çekiyordu. Bu, sesinin değişmesine, gerginleşmesine neden olmuştu. Geldiklerinde o bir çocukmuş; işin aslı başka bir boyuttan gelen ilk ziyaretçiler onlarmış. Hayatının geri kalanında hep onları düşünmüş.

"Bize kendi hayatlarımızı denetlememiz gerektiğini söylediler. Birbirinden ayrı yarım yarım iki hayat değil de tüm akıllı varlıklar gibi tüm yıl boyunca, her zaman hayatı tam olarak yaşamamız gerekirmiş. Onlar

büyük bir halktı, bilgi yüklüydüler, ve gelişmiş bilimleri vardı, hayatları rahat ve refah içinde geçiyordu. Onlar için gerçekten de hayvandan sadece biraz daha gelişmiştik. Bize diğer boyutlardaki insanların nasıl yaşadıklarını hem anlattılar, hem gösterdiler. Biz de cinselliğin zevklerinden hayatımızın yarısında mahrum kaldığımız için ne kadar aptal olduğumuzu anladık. Güney ile kuzey arasını, gemiler veya karayolları, arabalar veya uçaklar kullanarak yıl boyunca yüzlerce kere gidip gelmek varken yürüyerek aşarak o kadar fazla zaman ve enerji harcadığımız için aptal olduğumuzu gördük. Kuzeyde şehirler, güneyde çiftlikler kurabileceğimizi gördük. Neden olmasındı? Madan'ımız boş yere ziyan veren, mantıksız bir şeydi, bizi denetimi altında tutan hayvansı bir dürtüydü sadece. Bütün yapmamız gereken Bayderlerin bize verecekleri ilaçları alarak kendimizi bundan kurtarmaktı. Sonra çocuklarımızın ilaç almasına gerek kalmayacaktı, onlar kendilerini Bayderlerin genetik bilimleri sayesinde değiştirtebilirlerdi. Ondan sonra Bay derler gibi çok yaşlanıncaya kadar cinsel tutkudan hiç kurtulmayacaktık. Böylece kadınlar da menopoza girinceye kadar istedikleri zaman hamile kalabileceklerdi - hatta güneydeyken bile.

Ayrıca çocuk sayısı da sınırlı olmak zorunda kalmayacaktı... Bize bu ilaçları vermek için çok hevesliydiler. Hekimlerinin akıllı olduğunu biliyorduk. Bize gelir gelmez, bazı hastalıklarımızı mucize gibi iyileştiren tedaviler uyguladılar. Bilgileri çok fazlaydı. Etrafta uçaklarla uçmalarını seyredip onları kıskandık; utanmıştık.

"Bize de makineler getirdiler. Bize verdikleri arabaları dar ve taşlı yollarımızda kullanmaya çalıştık. Bize yol göstersin diye mühendisler yolladılar; sonra biz de Orta Topraklar'ın tam ortasından geçen koca karayolları inşa ettik. Karayollarımız kuzeyden güneye, güneyden kuzeye geniş ve aynı seviyede uzanabilsin diye Bayderlerin bize verdikleri patlayıcılarla dağları havaya uçurduk. Babam karayollarında işçiydi. Bir süre için, o yolda çalışan binlerce adam vardı. Güney çiftliklerinden adamlar... Sadece adamlar. Kadınlardan gidip böyle bir iş yapmaları istenmemişti. Bayder kadınları pek çalışmıyordu. Kadınlar evde çocuklarla kalmalı, dediler bize, işleri erkekler yaparken."

Kergemmeg üsünü düşünceli düşünceli yudumlayarak pırıldayan denize, yıldızlarla tozlanmış gökyüzüne baktı.

"Kadınlar çiftliklerden inerek adamlarla konuştu," dedi. "Adamlara, sadece Bayderleri değil, onları da dinlemelerini söylediler... Belki de kadınlar erkekler gibi utanç duymuyordur. Belki de onların utancı farklıdır, akıldan çok bedenle ilgili bir meseledir. Onlar arabaları, uçakları, buldozerleri pek umursamadı ama bizi değiştirecek ilaçları ve kimin ne iş yapması gerektiğini belirleyen kuralları çok umursadılar. Sonuç olarak bizde çocukları doğuran kadınlardır ama onları her iki ebeveyn, birlikte büyütür. Neden çocuklar sadece anneye bırakılsın? Bunu sordular. Nasıl bir kadın tek başına dön çocuğu yetiştirebilirdi? Ya da dörtten fazla çocuğu? Bu insanlık dışıydı. Ayrıca neden aileler şehirlerde birlikte olsundu? O zaman çocuklar ailelerini, aileler çocuklarını istemezdi, herkesin yapacağı başka şeyler vardı... Kadınlar bunları biz erkeklere anlattılar, onlarla birlikte tüm bunları Bayderlere anlatmaya çalıştık.

"Bize, 'Bütün bunlar değişecek. Göreceksiniz. Şu anda doğru düzgün düşünemiyorsunuz. Bu sadece, bizim düzene sokacağımız hormonlarınızın, genetik programınızın bir etkisi. O zaman bu mantıksız ve işe yaramaz davranış düzenlerinizden de kurtulacaksınız,' dediler.

"Biz de şöyle cevapladık, ’Peki ***sizin*** mantıksız ve işe yaramaz davranış düzenlerinizden kurtulabilecek miyiz?[1]

"Karayollarında çalışan adamlar aletlerini ellerinden atıp Bay- derlerin tedarik etmiş olduğu büyük makineleri bırakmaya başladı. 'Bizim kendimize ait binlerce yolumuz varken bu karayolunu ne yapalım?' dediler. Ve o eski patika ve yollardan güneye gitmeye koyuldular.

"Biliyor musun, bütün bunlar -sanırım şansımıza- kuzey mevsiminin sonuna doğru oldu. Hepimizin ayn yaşadığı kuzeyde, yaşamımızın çoğunu kur yapıp sevişerek, çocuklarımızı yetiştirerek geçirdiğimiz yerde -nasıl söylesem- daha dar görüşlü, daha duyarlı, daha hassas oluyoruz. O sırada yeni yeni bir araya gelmeye başlıyorduk. Güneye geldiğimizde, hepimiz Güneş'in altındaki Şehirlere gelince toplanıp birbirimize akıl danışıp, tartışıp, tartışmaları dinleyip, bizler için en iyisinin ne olacağını düşündük taşındık.

"Tüm bunları yaptıktan sonra Bayderlerle biraz daha konuştuk, bizimle konuşmalarına izin verdik, sonra efsanelerde ve tarih kitaplarının saklandığı Yıl Kuleleri'ndeki kadim kayıtlarda söz edilmiş olan Umumun

Yüce Fikri'ne başvurduk. Her Ansar kendi şehrindeki Yıl Kulesi'ne gidip kendi reyini kullandı: Bayderlerin Yolu' nu mu, Madan'ı mı izleyeceğine dair. Eğer onların yolunu izleyecek olursak, bizimle kalacaklardı; eğer kendi yolumuzu seçersek gideceklerdi. Kendi Yol'umuzu seçtik." Gülerken gagası hafifçe takırdadı. "Ben yarı yaşımdaydım o mevsim. Ben de oy kullandım."

Ona hangi yönde oy kullandığını sormama gerek yoktu, ben de Bayderlerin gitmeyi kolaylıkla kabul edip etmediklerini sordum.

"Bir kısmı tartıştı, bir kısmı tehditte bulundu," dedi. "Savaşları ve silahları hakkında konuştular. Eminim bizi tamamen silip süpürebilir'erdi. Ama yapmadılar. Belki de bulaşmaya tenezzül bile etmeyecek kadar aşağı görmüşlerdi bizi. Ya da belki, savaşları nedeniyle ayrılmak zorunda kalmışlardı. O arada Boyutlar Arası İrtibat Acentesi'nden insanlar da ziyaretimize gelmişti, büyük ihtimalle Bayderlerin bizi rahat bırakıp gitmeleri onların sayesindedir. Aramızdan yeterince insan telaşlanmış olduğundan, başka bir oylamada artık ziyaretçi istemediğimiz konusunda hemfikir olmuştuk. O yüzden Acente artık ziyaretçilerin sadece bu adaya gelmelerini sağlıyor. Bu konuda doğru seçimi yaptığımızdan emin değilim. Bazen doğruyu seçtik diyorum, bazense acaba öyle mi diye düşünüyorum. Neden diğer insanlardan, diğer Yol'lardan korkuyoruz? Herkes Bayderler gibi olamaz ya."

"Sanırım doğru seçimi yapmışsınız," dedim. "Ama bunu kendimi çiğneyerek söylüyorum. Çocuklarınızla tanışmayı, Güneş'in altındaki Şehirlerinizi ve Ansar kadınlarını görmeyi çok isterdim! Dans edişinizi izlemeyi de çok isterdim!"

"A şey, onu görebilirsin," dedi ve ayağa kalktı. Belki de o gece, normalden biraz fazla ü içmişti.

Kumsalın üzerine uzanan verandanın pırıltılı karanlığında çok uzun boylu görünüyordu. Omuzlarını dikleştirdi, başı geriye kaykıldı. Yıldızların ışığında gümüş rengi duran tepesindeki tüyler dikeldi, sertleşti. Kollarını başının üzerine kaldırdı. Bu kadim İspanyol dansçılarının pozuydu, vahşice zarif, gergin, erkeksi. Sıçramadı; sonuç olarak seksen yaşında bir adamdı ama sıçrar hissini verdikten sonra yerlere kadar zarifçe selam verdi. Gagası hızlı bir çifte ritim vuruyordu, iki kere ayaklarını yere vurdu; sonra belden

yukarısı gergin ve dik bir şekilde dururken karmaşık bir dizi ayak hareketinde ayakları titreşirmiş gibi göründü. Sonra kolları kucaklamak istercesine uzandı, bana doğru; ben onun dansının güzelliği ve yoğunluğuyla neredeyse dehşete düşmüş otururken.

Ve sonra durarak güldü. Nefes nefese kalmıştı. Oturdu, biraz soluklanarak eliyle alnını ve başının tepesini sıvazladı. "Ne de olsa," dedi, "kur yapma mevsimi değil şimdi."

Frin'in Toplu Rüyaları

Not: Bu bölümdeki bilgilerin çoğu, Mills Fakültesi Yayınları tarafından basılan* Frinliler Boyutu Rüya Tabirleri Araştırması*'ndan ve Frinli bilginler ile dostlardan alınmıştır.

FRİN boyutunda rüyalar mahrem değildir. Sorunları olan bir Frinli, bir divana uzanıp rüyalarını psikanalistine anlatmak zorunda değildir, doktor zaten hastanın bir gece önce rüyasında ne gördüğünü bilir. Çünkü doktor da aynı rüyayı görmüştür; hasta da doktorun rüyasında gördüğü şeyi görmüştür, mahalledeki herkes gibi.

Diğer insanların rüyalarından kaçmak ya da özel ve mahrem bir rüya görmek için Frinliler tek başlarına kırlara gitmek zorundadırlar. Kırlarda bile, rüyaları aslanların, ceylanların, ayıların veya farelerin rüyaları tarafından istila edilir.

Frinliler uyanıkken ve uykularının önemli bir bölümünde en az bizim kadar rüya-sağırıdır. Sadece HGH uykusunda olanlar veya yaklaşanlar, yine HGH uykusunda olanların rüyalarına iştirak edebilirler.

HGH, "hızlı göz hareketleri"nin kısaltılmışıdır ve uykunun bu safhasında dışarıdan gözle görülebilen bir özelliktir; bunun beyindeki sinyali tipik bir elektroansefalik dalga türüdür. Hatırlayabildiğimiz rüyalarımızın çoğu HGH uykusunda görülür.

Frinlilerin HGH uykuları ile bizim boyutumuzdaki insanların uykuları, Frinlilerin rüyaları paylaşma yeteneklerine anahtar olabilecek bazı önemli farklılıklar olsa da, çok benzer EEG izleri düşürür.

Rüyaları paylaşabilmek için rüya görenler birbirleriyle oldukça yakın olmalıdır. Ortalama bir Frinli uykusunun aktarım gücü ortalama bir insan sesinin menzili kadardır. Rüyalar, yüz metre çapında bir alanda rahatça algılanabilir; bölük pörçük olarak ise oldukça uzaklara taşınabilirler. Issız bir yerde görülen güçlü bir rüya en az iki kilometre uzağa gidebilir.

Tenha bir çiftlik evinde bir Frinlinin rüyası, sadece ailenin diğer fertleri ve ahırdaki inekler, kapı eşiğinde uyuklayan köpeğin duyduğu, kokladığı, rüyalarında gördüğü şeylerin anlık görünüşleri, yankıları ve esintileriyle karışabilir.

Etraftaki evlerde uyuyan insanların bulunduğu bir kasaba veya köyde, Frinliler en azından her gecenin bir bölümünü, bana hayal etmesi bile zor gelen bir şekilde hem kendilerinin hem de diğer insanların rüyalarında gördükleri sürekli değişen bir fantazmagori içinde geçirirler.

Küçük bir kasabada oturan bir tanıdığıma, bir gece öncesinden aklında kalabilen rüyaları anlatmasını rica ettim. İlk başta kadın, hepsinin anlamsız olduğunu söyleyerek karşı çıktı; sadece "güçlü" rüyalar üzerinde konuşulup onların sorgulanması gerektiğini söyledi. Belli ki komşularının akıllarında olup bitenleri bana, yani bir yabancıya anlatmaya pek gönüllü değildi. Sonunda onu, ilgimin başkalarının özel yaşantılarına tecavüz sayılabilecek bir merak değil, hakiki olduğu konusunda ikna edebilmiştim. Bir süre düşündükten sonra, "Şey, bir kadın vardı -benmişim, ya da benmişim gibi ama sanırım belediye başkanının karısıydı aslında, hemen şu köşede otururlar- her neyse bu kadın, geçen yıl doğurmuş olduğu bir bebeği bulmaya çalışıyordu. Bebeği bir şifoniyerin çekmecesine koymuş sonra da unutmuşum, arıyordum, işte o arıyor bir yandan da endişeleniyordu - acaba yiyecek bir şeysi var mı? diye. Geçen yıldan beri. Hey allah, insan rüyalarında ne kadar aptal oluyor! Sonra, a evet, sonra çıplak bir adam ile bir cüce arasında korkunç bir tartışma vardı, boş bir sarnıçtaydılar. Bu benim kendi rüyam olabilir, en azından başlangıçta. Çünkü sarnıcı biliyorum. Dedemin, küçükken kaldığım çiftliğindeydi. Ama sonra her ikisi de kertenkeleye dönüştü, sanırım. Sonra - ay evet!" Güldü. "Uçları çıkık, kocaman, devasa bir çift meme tarafından ezilmeye başladım. Sanırım bu yan evde oturan buluğ çağındaki oğlanın rüyasıydı çünkü hem dehşete düşmüş, hem de bir yerde kendimden geçmiştim. Sonra, başka ne vardı bakayım? Ha, bir fare, çok lezzetli görünüyordu, benim varlığımı da fark etmemişti, tam atlayacaktım ki korkunç bir şey oldu, bir kâbus... gözleri olmayan bir surat... kocaman, kıllı eller bana uzanıyordu... derken yan taraftaki üç yaşındaki çocuğun ağladığını duydum çünkü ben de uyanmıştım. O zavallı çocuk sık sık kâbus görür, hepimizi delirtiyor. Öf, o rüyayı düşünmek istemiyorum. Aman iyi ki rüyalarımızın çoğunu unutuyoruz. Ya hepsini hatırlasaydık, ne kötü olurdu!"

Rüya görmek döngüsel bir harekettir, sürekli değil, o yüzden küçük topluluklarda insanın, tabir caizse, uyku tiyatrosunun karanlık olduğu birkaç saat vardır. Frin'deki yerleşik, bölgesel gruplar içinde HGH uykusu

aynı anda yaşanır. Aşağı yukarı bir gecede beş kez yaşanan bu döngüler zirveye ulaştıkça, birkaç veya birçok rüya aynı anda herkesin kafasında birden yaşanır; çılgın, tartışılmaz mantıklarıyla birbirlerine karışarak birbirlerini etkiler, öyle ki bebekler kendilerini sarnıçta bulurlar, fareler memeler arasına gizlenir, domuz görülmekten çok kokusuyla algılandığından, belki de bir köpeğe ait olan yeni bir rüyadan geçmekte olan bir domuzun tekmelediği gözsüz canavar tozlar içinde kaybolur. Fakat böylesi bölümlerden sonra herkesin huzur içinde uyuduğu, heyecan verici hiçbir şeyin yaşanmadığı dönemler gelir.

İnsanın, bir gece içersinde yüzlerce kişinin rüya menzilinde bulunabildiği Frin şehirlerinde güçsüz imgelerin üst üste binmesi, katmanlar oluşturması, bana söylendiği kadarıyla, o kadar sürekli, o kadar karmakarışık olurmuş ki rüyalar iptal olurmuş, tıpkı fırçalar dolusu renklerin bir desen içermeden üst üste binmesi gibi; insanın kendi rüyası bile bu anlamsız kargaşada belirsizleşirmiş, sanki aynı anda yüzlerce filmin birden gösterildiği, seslerinin birden dinletildiği bir perdeye yansıtılan film gibi. Sadece arada sırada bir el hareketi, bir ses, bir an için çınlar; ya da özellikle canlı bir müstehcenliğe sahip veya korkunç olan bir rüya mahalledeki bütün uyuyanların iç çekmelerine, boşalmalarına, titremelerine veya nefesleri kesilir gibi uyanmalarına neden olurmuş.

Rüyaları genellikle huzursuz ve rahatsız edici olan Frinliler, rüyaları, kendi deyimleriyle, bu çorba içinde kaybolduğu için şehirde yaşamaktan hoşlandıklarını söylemektedir. Fakat bazıları bu aralıksız düşsel gürültüden tedirgin oluyor ve birkaç geceyi bile büyük bir kentte geçirmekten hoşlanmıyorlar. "Yabancıların rüyalarını görmekten nefret ediyorum!" dedi bana köyde oturan ve bu bilgileri veren kişi. "Öğğ! Şehirde kaldıktan sonra geri döndüğümde, kafamın içini yıkayabilmek isterdim!"

Bizim boyutumuzdaki küçük çocuklar da uyanmadan hemen önce yaşadıkları şeyin aslında "gerçek" olmadığını anlamakta sıklıkla zorluk çeker. Bu durum, masum uykularına erişkinlerin duygu ve endişeleri -yeniden yaşanan kazalar, yenilenen üzüntüler, yeniden vuku bulan tecavüzler, elli yıldır mezarda olan insanlarla yapılan hiddet dolu tartışmalar- giren Frinli çocuklar için çok daha dehşet verici olmalı.

Fakat erişkin Frinliler paylaşılan rüyaları hiçbir şekilde gerçek dışı olarak tanımlamazlar ve çocuklarının bunlarla ilgili sorularını cevaplamaya, rüyaları tartışmaya her zaman hazırdırlar. Frincede "gerçek dışı" diye bir deyim yoktur; buna en yakın kelime "maddesiz"dir. Böylece çocuklar, bizim boyutumuzda iç savaşların korkunç tutarsızlığı, salgın hastalıklar veya kıtlıkta yetişen çocuklar gibi, ya da aslında her zaman, herhangi bir yerdeki bütün çocuklar gibi, erişkinlerin anlaşılmaz hatıraları, ağza alınmayacak hareketleri, açıklanamaz hisleri ile birlikte yaşamayı öğrenirler. Çocuklar hayatta kalabilmek için neyin gerçek neyin gerçek olmadığını, neye dikkat etmeleri, neye kulak asmamaları gerektiğini öğrenirler. Bunu dışarıdan birinin muhakeme edebilmesi zor ama gördüğüm kadarıyla Frinli çocuklar psikolojik yönden daha erken olgunlaşıyorlar. Yedi sekiz yaşına geldiklerinde erişkinlerden akran muamelesi görüyorlar.

Hayvanlara gelince, insanlarla paylaştıkları anlaşılan rüyaları hakkında neler hissettiklerini kimse bilmiyor. Frin'deki evcil hayvanlar olağanüstü ölçüde cana yakın, güvenilir ve akıllı gibi. Genellikle bakımlı oluyorlar. Frinlilerin rüyalarını hayvanlarıyla paylaşıyor olması gerçeği onları neden taşımacılıkta, tarla sürmede kullandıkları, süt ve yünlerinden faydalandıkları halde etlerinden faydalanmadıklarını açıklar.

Frinliler hayvanların rüya algılamada insanlardan daha hassas olduklarını, onların başka boyutlardaki insanların rüyalarını dahi algılayabildiklerini söylemektedir. Frinli çiftçiler, inek ve domuzlarının diğer boyutlardan gelen etobur insanların ziyaretlerinden çok rahatsız olduklarının ısrarla üzerinde dururlar. Ben Enya Vadisi'nde bir çiftlikte kalırken, o gece kümeste büyük bir şamata kopmuştu. Tilki olduğunu düşünmüştüm ama ev sahibim sebebin ben olduğumu söyledi.

Bütün hayatları boyunca rüyaları birbirlerine karışmış insanlar genellikle rüyalarının nerede başladığından, rüyanın aslen onlara mı yoksa başka birine mi ait olduğundan emin olamadıklarını söylüyorlar; ama bir aile veya köy içersinde özellikle erotik veya saçma sapan bir rüyanın sahibi rahatlıkla anlaşılabilir. Birbirlerini iyi tanıyan insanlar, sadece tonundan veya rüyadaki olaylardan, rüyanın tarzından, rüyanın kaynağını tespit edebilirler. Yine de, bu rüyayı gördükçe rüya onların olur. Ve tıpkı bizdeki gibi, rüyayı görenin kişiliği, yani düşsel ben, genellikle belirsiz, garip bir

şekilde örtülü veya gün ışığındaki kişiden tahmin edilemeyecek kadar farklı olur. Çok akıl karıştıran rüyalar veya güçlü bir duygusal etkisi olanlar, rüyanın kaynağı hiç bahis konusu edilmeden toplum tarafından gün boyunca tartışılabilir.

Fakat rüyaların çoğu, bizde de olduğu gibi uyanır uyanmaz unutulur. Rüyalar, bütün boyutlarda rüya görenlerden kaçıyor.

Bize Frinlilerin pek ruhsal mahremiyetleri kalmıyormuş gibi gelebilir; ama rüyayı görenin kesin olarak bilinmemesi ve rüyaların zaten muğlak olmasının yanı sıra, ortak bellek kaybı da mahremiyetin korunmasını sağlıyor. Onların rüyaları gerçekten herkesin ortak malı. Mermer bir masa üzerindeki bir tabakta duran sakallı bir insan kafasının kulağını gagalayan kırmızı ve siyah renklerde bir kuşun görüntüsü ve ona eşlik eden neredeyse coşkun diyebileceğimiz bir korku - acaba Unia Teyze'nin mi, yoksa Tu Amca'nın mı, yoksa dedenin mi, aşçının mı, yoksa komşu kızın rüyasından mı gelmiştir? Çocuklar, "Teyze o kafayı sen mi gördün rüyanda?" diye sorabilir. Bu sorulara her zaman verilen alışılmış cevap da, "Hepimiz gördük canım," olur. Bu da, tabii ki, gerçektir.

Frinli aileler ve küçük topluluklar, aralarında kavgalar ve kan davaları görülse de, birbirlerine oldukça bağlı ve genellikle de uyum içersindedir. Beynin, rüya görülürken yaydığı dalgaları kaydedip incelemek için Frin boyutuna giden Mills Fakültesi'nden bir araştırma grubu, bizim boyutumuzda gruplar içersinde âdet dönemleri ve tüm diğer devirlerin eşzamanlı işlemesi gibi Frinlerin de birlikte rüya görmelerinin sosyal bağların kurulup güçlenmesine hizmet ettiği konusunda fikir birliğine varmıştır. Bunun psikolojik veya ahlaki etkileri hakkında fikir yürütmemişlerdir.

Zaman zaman rüya yollama veya algılama konusunda -bu yetenekler hiçbir zaman birbirinden ayrı değildir- olağandışı güçlere sahip Frinliler de doğar. Sinyalleri olağanüstü tarzda net ve güçlü olan böyle rüyacılara Frinliler "güçlü akıl" derler. Güçlü akıllı rüyacıların Frinli olmayan insanların rüyalarını da algılayabildikleri kanıtlanmış bir gerçektir. Kimilerinin rüyalarını balıklar, böcekler, hatta ağaçlarla paylaştıkları bilinir. Du Ir isminde efsanevi bir güçlü akıl "dağlar ve nehirlerle birlikte

rüya gördüğünü" iddia etmiştir ama genelde onun bu böbürlenmesinin şiirsel bir özellik olduğuna inanılmıştır.

Doğacak çocuğun güçlü akıl olacağı, hamile bir kadın yönü ve yer çekimi olmayan, gölge ve karmaşık ritimler, ezgisel titreşimler dolu, sıkça yavaş ve huzur dolu depremlerle sarsılan sıcak, kehribar rengi bir sarayda olduğunun rüyasını görmeye başlayınca anlaşılır; bu rüya, hamileliğin sonlarına doğru, bazılarında klostrofobiye neden olan bir baskı ve aciliyet hissi eşlik etse de, tüm toplumun zevkle paylaştığı bir rüyadır.

Güçlü aklı olan çocuk büyürken, rüyaları sıradan insanlardan iki üç misli uzaklara gider ve genellikle o anda görülmekte olan yerel rüyaları ya umursamaz ya da onlara baskın çıkar. Hastalanan, taciz edilen veya mutsuz güçlü akıllı bir çocuğun kâbusları ve tam oluşmamış hummalı sayıklamaları mahalledeki, hatta yan köydeki herkesi rahatsız edebilir. O yüzden bu tür çocuklara büyük özen gösterilir; hayatlarının neşeli ve disiplinli bir sükûnete sahip olması için elden gelen yapılır. Eğer ailesi beceriksiz veya umursamazsa köy veya kasaba halkı müdahale ederek, çocuğun huzur dolu günler ve hoş rüyalar dolu geceler geçirmesi için canla başla çalışır.

Rüyaları dünyadaki herkese ulaştığı ve dolayısıyla dünyadaki herkesin de rüyalarını gördüğü söylenen "dünya çapında güçlü akıl"lar efsanevi insanlardır. Bu tür kadın ve adamlara kutsal kişi, günün güçlü rüyacılarının idealleri ve modelleri olarak saygı gösterilir. Güçlü akla sahip insanlar üzerindeki ahlaki ve muhtemelen fiziki baskı çok güçlüdür. Hiçbiri şehirlerde yaşayamaz: Bütün şehrin rüyalarını görecek olsalar delirirler. Genellikle huzur dolu bir yaşam sürdürdükleri, geceleri birbirlerinden oldukça uzakta yattıkları, genellikle zararsız rüyalar görmek anlamına gelen "güzel rüya görme" sanatını icra etmeye çalıştıkları küçük topluluklar oluştururlar. Fakat bazıları rehber, filozof veya basiret sahibi liderler olurlar.

Frin boyutunda hâlâ bir sürü kabile toplumu vardır ve Mills araştırmacıları bunların birkaçını ziyaret etmiştir. Bu insanlar arasında güçlü akılların, bu tür yüksek makam sahiplerinde rastlanan alışılmış imtiyaz ve cefalara sahip kâhin veya şaman kabul edildiklerini rapor etmişlerdir. Eğer bir kıtlık sırasında kabilenin güçlü aklı nehir aşağı gidip deniz kıyısında bir ziyafet çektiğinin rüyasını görürse tüm kabile bu

yolculuğun ve ziyafetin görüntüsünü o kadar canlı paylaşır ki toparlanıp nehir aşağı gitmeye karar verirler. Eğer yol boyunca yiyecek bir şeyler, kıyıda kabuklu hayvanlar veya yenebilir deniz yosunu bulurlarsa güçlü akıllarını seçtikleri parçalarla ödüllendirirler; ama eğer hiçbir şey bulamazlar veya diğer kabilelerle başları derde girerse, artık "çarpık akıl" adını alan kâhin dövülerek köyden kovulabilir.

Yaşlılar, araştırmacılara kabilelerin rüyaları, ancak ve ancak başka belirtilerin de o yönde olması halinde, kendilerine rehber kabul edip ona göre hareket ettiklerini söylemişlerdir. Güçlü akıllar tedbirli olmak konusunda bizzat ısrarcı olurlar. Doğulu Zhud-Byulular arasından bir kâhin, araştırmacılara, "Halkıma hep şöyle derim: Bazı rüyalar bize inanmak istediğimiz şeyleri söyler. Bazıları korktuğumuz şeyleri. Bazıları bildiğimiz halde, bildiğimizi bilmediğimiz şeyleri anlatır. En nadir rüya, bize bilmediğimiz şeyi anlatan rüyadır," demiştir.

Frin, yüzyılı aşkın bir süredir diğer boyutlara açıktır ama kırsal manzaraları ve yaşamlarının sakinliği ziyaretçilerin çok fazla ilgisini çekmemiştir. Turistlerin çoğu Frinlilerin "akıl emici" ve "ruh röntgencisi" bir ırk oldukları izlenimi edindikleri için bu boyuttan kaçınır.

Frinlilerin çoğu hâlâ çiftçi, köylü veya kasabalıdır ama şehirler hızla artmakta, buradaki maddi teknoloji hızla gelişmektedir. Teknolojiler ve teknikler sadece Tüm-Frin hükümetinin izniyle ithal edilebilse de Frinli şirketlerin ve bireylerin bu tür izinleri almak için yaptıkları başvurular gittikçe artmaktadır. Birçok Frinli şehirleşme ve materyalizmin artmasını hoş karşılamakta, bunu da güçlü akılların diğer boyutlardan gelen ziyaretçilerden algıladıkları rüyaların yorumunun bir sonucu olduğunu savunmaktadırlar. "İnsanlar buraya garip rüyalarla geldiler," der kendisi de güçlü bir akıl olan tarihçi Kap'lı Tubar. "Bizim en güçlü akıllarımız onlara katıldı ve böylece bizi de onlarla birleştirdi. Böylece hepimiz hayalini dahi kuramadığımız şeylerin rüyasını görmeye başladık. Büyük insan topluluklarının bir araya gelişi, sibernetik, dondurma, bol bol ticaret, çok hoş eşyalar ve insan eliyle yapılmış yararlı şeyler. 'Bunlar sadece rüya olarak mı kalacak?' dedik. 'Bunları uyanık varlıklarımıza da taşımayacak mıyız?' Ve böyle yaptık."

Diğer düşünürler, yabancı uyku akınına daha kuşkuyla yaklaşırlar. Onları en çok endişelendiren şey rüyaların karşılıklı olmayışıdır. Çünkü güçlü akıllar, yabancı ziyaretçilerin rüyalarını paylaşsalar ve bunları diğer Frinlilere "yayımlasalar" da, başka boyutlardan gelen hiç kimse Frinlilerin rüyalarını paylaşma yeteneğine sahip değildir. Bizler onların her gece yaşadıkları hayal festivallerine giremeyiz. Biz onların dalga boyunda değiliz.

Mill'den gelen araştırmacılar toplu rüya görmeyi tetikleyen mekanizmayı ortaya çıkarabilmeyi umut etmişlerdi ama bugüne kadar tıpkı Frinli bilimciler gibi onlar da bunu başaramadılar. Boyutlar arası seyahat acentelerinin çoğunun ilanlarında yazılan "telepati" bir açıklamadan çok bir etikettir. Araştırmacılar Frinli tüm memeli hayvanların genetik programlarında rüya paylaşma kapasitesinin bulunduğunu kanıtlamışlardır ama uyuyanların beyin dalgalarındaki eş zamanlılıkla ilgisi rahatlıkla kurulabilen bu eylemin nasıl işlediği hâlâ açıklanamamıştır. Ziyarete gelen yabancılarda bu eş zamanlılığa rastlanmaz; onlar her gece aynı ritimde dans eden elektrikten dürtülerin hayalet korosuna katılamaz. Düşüncesizce, istemeden -tıpkı bağıran sağır bir çocuk gibi- yakınlarında bulunan bir güçlü akla kendi rüyalarını yollarlar. Ve Frinlilerin çoğuna bu, paylaşımdan ziyade kirlenme, bulaşma gibi gelir.

"Rüyalarımızın amacı," der filozof Uzakfritli Sorrdja, kadim Deyu İnziva Merkezi'nin güçlü rüyacısı, "tahayyül edilebilecek her şeyi tahayyül etmemize olanak sağlayarak ruhlarımızın enginleşmesini sağlamaktır: Yakınımızda bulunan bütün canlı bedenlerin dimağlarındaki tüm korkuları, arzuları ve zevkleri hissetmemizi sağlayarak bizi bireysel nefsimizin zorbalığından ve bağnazlığından kurtarmaktır." Bu hanımın bize söylediğine göre güçlü akla sahip insanların görevi rüyaları kuvvetlendirmek, onları odaklamaktır - pratik sonuçlara veya yeni icatlara pencere açmak amacıyla değil de (sadece insanlara da ait olmayan) sayısız deneyim ve sezginin süzgecinden dünyayı anlamanın bir vasıtası olarak. En büyük rüyacıların rüyaları, bu rüyaları paylaşanlara kaotik dürtülerin, tepkilerin, hareketlerin, kelimelerin, niyetlerin, geceli-gündüzlü varoluşun hayallerinin temelini oluşturan düzenin anlık bir görüntüsünü sunabilir.

"Gündüzleri ayrıyızdır," der. "Geceleri birlikte. Bize karanlıkta katılamayan yabancılarınkini değil, kendi rüyalarımızı izlemeliyiz. O

insanlarla konuşabiliriz; onlardan bir şeyler öğrenip, onlara bir şeyler öğretebiliriz. Böyle de yapmalıyız çünkü gün ışığının usulü budur. Ama gecenin usulü farklıdır. O zaman biz onlardan ayrı olarak bir araya geliriz. Gördüğümüz rüya, geceden geçen bizim yolumuzdur. Onlar bizim gündüzümüzü biliyorlar, gecemizi veya oraya gidiş yollarımızı değil. Kendi yolumuzu ancak biz kendimizi bulabiliriz, birbirimize göstererek, güçlü aklın fenerini takip ederek, karanlıkta kendi rüyalarımızı izleyerek."

Sorrdja'nın, "geceden geçen yol" sözü ile Freud'un, "bilinçaltına inen muazzam yol" sözünün benzeşmesi ilginçtir ama sanırım bu yüzeysel bir benzerliktir. Benim boyutumdan giden ziyaretçiler Frinliler ile psikolojik teorileri tartıştılar ama ne Freud'un, ne de Jung'ın görüşleri onları pek alakadar etmiyor. Frinlilerin "muazzam yolu" sadece gizli tek bir ruh tarafından değil, birçokları tarafından aşılıyor. Ne kadar değişmiş, ne kadar gizlenmiş ve sembolik de olsa baskı altında tutulan duygular bir evdeki veya mahalledeki herkesin ortak malı oluyor. İster ortak, ister bireysel olsun Frinlilerin bilinçaltları, yılların kaçamakları ve inkârlarının derinliklerine gömülmüş karanlık kuyular değil, kıyılarında herkesin her gece soyunup birlikte yüzmeye girdiği, mehtapla aydınlanmış büyük bir göldür.

Bu yüzden de Frinliler arasında rüya yorumu, kişiliğin keşfine, kişinin kendi ruhunun derinliklerine inmesine ya da uyum sağlamasına yaramaz. Hatta, sadece Frinliler bu konuda konuşabilseler de, hayvanlar da rüyaları paylaştığına göre bu sadece tek bir türe ait bir şey de değildir.

Onlar için rüya, dünyadaki bütün sezgili yaratıkların bir paylaşımıdır. Bu, benlik fikrinin ciddi şekilde sorgulanmasına neden oluyor. Bence onlar için uykuya dalmak demek, benliği tamamen terk etmek, varlığın sınırsız topluluğuna girmek ya da yeniden girmek demek, tıpkı bizdeki ölüm gibi.

Hegn Soyluları

HEGN mükemmel bir iklimle; yemek için sulu, güneşte ısınmış, olgun, nefis bir biftekmeyvesine uzanmanızın, ya da bir Ilumçalısının altına oturup tereyağlı lokmaların kucağınıza ya da doğrudan ağzınıza düşmesini beklemenizin yeterli olduğu zengin bir bitki örtüsüyle kutsanmış küçük, rahat bir boyuttur. Daha sonra tatlı niyetine de mayhoş, tatlı ve kıtır üvez çiçeklerinden toplayabilirsiniz.

Dört beş yüzyıl önce Hegnler belli ki, kullanışlı yollar, güzel şehirler, etrafları kelimenin gerçek anlamıyla enfes ormanlarla kaplı, soylulara yaraşır kır evleri ve saraylar inşa eden girişimci, hareketli bir grupmuş. Derken bir oturma safhasına girmişler, şimdi de sadece güzel evlerinde yaşamakla meşguller. Sakin bir kararlılıkla sürdürdükleri hobileri var. Bir kısmı daha da iyi üzüm yetiştirme işine vermiş kendisini. (Hegn üzümleri kendiliğinden mayalanır; küçük bir salkımında ufak bir şişe Veuve Clicquot'nun tadı, kokusu ve etkisi bulunur. Eğer asma üzerinde daha uzun süre bırakılırlarsa, üzümler 80 veya 90 dereceye yükselerek malttan bir kez mayalanmış viski tadını andırırlar.) Kimisi sevimli, kısa bacaklı evcil hayvanlar olan gorki besler; kimisi tapmaklar için çok güzel duvar panoları işler; çoğu spordan zevk almaktadır. Cemiyet toplantılarından çok hoşlanırlar.

İnsanlar bu tür toplantılar için güzel güzel giyinir. Birkaç üzüm yerler, biraz dans ederler ve sohbete koyulurlar. Sohbetler amaçsızdır, hatta tatsız oldukları bile söylenebilir. Sohbetlerin konuları, üzümlerin bütün teknik ayrıntılarıyla tartışılan cins ve kalitesi, genellikle sakin olan ama her an tehdit edici olabilecek ya da yağış tehdidi içerebilen hava; özellikle de tam bir Hegn oyunu olan, iki takım halinde birkaç dönümlük bir arazide bir sürü kural, büyük bir top, yerde birkaç küçük çukur, hareket ettirilebilen bir çit, kısa, düz bir sopa, kemer şeklinde iki direk ve dört hakemle oynanan, birkaç günde bitirilebilen sutpot sporudur. Orada doğmamış hiç kimse bu oyunu anlayabilmiş değildir. Hegnler oynanmış olan son maçı, nasıl ciddi bir dikkat ve amansız bir özenle oynadılarsa, aynı şekilde tartışırlar. Diğer sohbet konuları evcil hayvanları gorkilerin davranışları ve yerel tapınağın dekorasyonudur. Din ve politika hiç tartışılmaz. Din ve politika tamamen

resmi olaylar ve usuller dizisine indirgendiği ve bunların yerine merkezi bir öğe, yani Hegn toplumunun -Kan Akrabalığı Derecesi diye izah edebileceğimiz- odağı ve temeli ikame edilmiş olduğu için belki de din ve politika zaten söz konusu değildir.

Burası küçük bir boyuttur ve neredeyse herkes birbiriyle akrabadır. Monarşi ile yönetildiği için, ya da daha doğrusu bir monarşiler topluluğu tarafından yönetildiği için, bundan herkesin hükümdar olduğu veya hükümdar soyundan geliyor olduğu anlamı çıkmaktadır. Herkes Kraliyet Ailesi'nin bir üyesidir.

Eski zamanlarda aristokrasinin bu yaygınlığı sorunlara ve anlaşmazlıklara neden olmuş. Tahtın rakip talipleri birbirlerini yok etmeye çalışmış; Asilzadeliğin Arınması adı verilen uzun ve şiddet yüklü bir dönem, Akrabalık Savaşı denen bir savaş, kısa ve kanlı bir Kuzenler Arası Ayaklanma yaşanmış. Fakat her soyun ve her bireyin şeceresi kanıtlanıp, XII. Ebuder saltanatı sırasında meydana getirilen o büyük eser olan ***Kan Bağı Kitabı***'na kaydedildiğinde bütün bu aile kavgaları da yatışmış.

Şimdilerde 488 yıllık olan bu kitap, hiç abartmadan diyebilirim ki her Hegn evinin başköşesini süsler. Zaten okunan tek kitap budur. Çoğu insan, kendi ailesiyle ilgili bölümleri ezbere bilir. Her yıl basılan ***Kan Bağı Kitabı'nın Eki ve İlavesi*** yılın büyük hadisesi olarak dört gözle beklenir. İnsanlar yaşlı Prens Levigvig'in ölümüyle Levig sülalesinin hüzünlü sonunu; IV. Endol ile Mabuber Düşesinin son derece münasip izdivaçları dolayısıyla Swadlara bir vâris gelmesi ihtimalinin heyecanını; Vikont Lagn'ın büyük amcası, amcası ve kuzeninin aynı yıl içersinde ölmesiyle beklenmedik şekilde Doğu Fob tahtına çıkışını ve Egmorg Piçi'nin torununun torununun nesebinin (Kraliyet Müellifleri Yönetim Kurulu tarafından verilen bir kararnameyle) yeniden tasdik edilmesini tartıştıkça, aylarca sohbetlerin en önemli konu başlığını bu kitap oluşturur.

Hegn'de 817 kral vardır. Her birinin belli topraklar, saraylar ya da sarayların bir bölümü üzerinde hakkı vardır; fakat kralı kral yapan, bir bölge üzerindeki hükmü veya egemenliği değildir. Esas önemli olan, bir taca sahip olup bunu başka bir kralın taç töreni gibi belirli vesilelerde takabilmesidir; insanın soyunun ***Kan Bağı Kitabı'na*** bir kez şüpheye yer vermeyecek şekilde kaydedilmesidir; yerel sutpot sezonu açılırken ilk

oyunda çim sahanın kıyısından yürümesidir; her yıl yapılan Balık Şükran Duası'nda hazır bulunmasıdır; insanın karısının kraliçe, en büyük oğlunun veliaht, oğlan kardeşinin kraliyet prensi, kız kardeşinin kraliyet prensesi olması, tüm akraba ve çocuklarının kraliyet kanı taşıyor olduklarını bilmesidir.

Aristokrasinin korunabilmesi için yüksek mevkilerden gelen kişilerin sadece kendi cinslerinden kişilerle samimi birliktelikler kurmaları gerekir. Allahtan bunların sayısı da boldur. Benim boyutumdaki safkan bir atın soyu nasıl Arap atalarına kadar takip edilebiliyorsa, Hegn'deki bütün kraliyet aileleri de sekiz asır önce hüküm süren Hegn-Glanderli Rugland'ın vârislerine kadar takip edilebilmektedir. Bu soy izi atların pek umurunda değildir ama sahipleri bunu umursar, tıpkı kraliyet aileleri ve krallar gibi. Bu açıdan bakılacak olursa tüm Hegn muazzam bir damızlık at çiftliği gibi görülebilir.

Bazı kraliyet ailelerinin diğerlerinden biraz daha asil oldukları konusunda dile dökülmeyen bir ortak görüş vardır; çünkü bunlar, daha küçük sekiz oğulun değil, doğrudan Rugland'ın en büyük oğlunun soyundan gelmektedirler; fakat bütün kraliyet aileleri artık sarsılmaz bir bağın kurulmasına yeterli olacak sıklıkta bu merkezi soyla evlilik gerçekleştirmiştir. Her ailenin kendisine özgü, başkasıyla kıyaslanamayacak bir ayrıcalık iddiası da bulunur: Kuzey Hegn'in efsanevi fatihi Balta Alfign'in veya ikincil bir azizin soyundan gelmek gibi veya katiyen dük veya düşeslerle evlenerek soy ağaçlarını kirletmeyip sadece safkan prens ve prenseslerle evlenildiğini (saray kütüphanesinde bulunan ***Kan Bağı Kitabı'nın*** sürekli açık duran sayfasında da) gözler önüne sermek gibi.

Yıllık ***Ek ve İlavelere*** ilgi nihayet azalmaya başlayınca kraliyet balolarındaki kraliyet konukları IV. Agnin'in Shutlu Tivand ile yaptığı ikinci evliliğinden doğan oğlunun, babasının sarayını Agne Karşıtlarına karşı savunurken on üç yaşında öldürülmüş olan prens olup olmadığını, o yüzden de daha sonra Shut Kralı olacak olan Dük Vigrign'in babası olup olamayacağı gibi sorunları çözmeye çalışarak yeniden kan bağı derecelerini tartışmaya başlayabilirler.

Bu tarz sorular başkalarını pek ilgilendirmez ve Hegnlerin kendilerini bu uysal bağnazlıkla soruşturmaları, boyutlarını ziyaret edenlerin çoğunu sıkmakta veya rahatsız etmektedir. Hegnlerin neredeyse kendilerinden başka hiç kimseye ilgi duymamaları da insanları kırmakta, hatta kızdırmaktadır. Yabancı diye bir şey de vardır! Hegnlerin yabancılar hakkında bütün bildikleri ve bilmek istedikleri işte bu kadardır. Yabancıların da var olmasının çok acı bir şey olduğunu söylemeyecek kadar kibardırlar, ama eğer bu konuda kafa yoracak olurlarsa, düşünceleri acımaktan ibaret olacaktır.

Öte yandan onların yabancılar hakkında düşünmesine gerek de yoktur. Bu onlar adına zaten halledilmektedir. Hegn'deki Boyutlar Arası Otel, batı kıyısındaki güzel ve küçük bir krallık olan Hemgogn'dadır. Boyutlar Arası İrtibat Acentesi oteli işletmekte ve yerel rehberler tutmaktadır. Genellikle dük veya baron olan rehberler ziyaretçileri, geleneksel muhteşem tören giysileri içindeki soylu prenslerin her gün öğle saatinde ve saat altıda gerçekleştirdikleri Surlardaki Nöbet Değişimi'ne götürür. Acente, birkaç krallığa daha günlük turlar sunmaktadır. Otobüs antik ve eskimez yollar üzerinden, güneş altındaki meyve bahçeleri ve yabani yiyecek ormanları arasından yavaşça ilerler. Turistler otobüsten inerek harabelere bakarlar veya sarayın ziyaretçilere açık bölümlerinde dolaşırlar.

Saray ahalisi soğuk ama kesinlikle kibar ve medenidir - soylulara yaraşır biçimde. Belki Kraliçe aşağı inerek, aslında hiçbirine bakmadan turistlere gülümseyebilir, güzeller güzeli minik Kraliyet Prensesine istedikleri şeyi toplayıp yemeleri için yabancıları öğle bahçesine davet etmesini söyleyebilir; sonra prensesle birlikte sarayın özel bölümüne çekilirler, turistler de öğle yemeğini yedikten sonra yeniden otobüse dönerler. Hepsi bu kadar.

İçedönük biri olduğum için ben Hegn'i severim. İnsan burada istese de diğer insanların arasına karışamadığı için rahat ediyorum. Ayrıca yiyecekler de çok güzel, güneş hoş. Oraya birkaç defa gittim, insanların çoğundan daha uzun kaldım ve bu sayede de Hegn Halk Tabakası'nı keşfettim.

Hemgogn'un başkenti Payitaht Legners'in anacaddesinde yürüyordum ki, eski Üç Kez Asil Şehit Tapınağı'nın önünde bir kalabalık gördüm.

Bunun her yıl kutladıkları bir sürü bayramdan veya ayinden biri olduğunu düşünerek seyretmek için kalabalığa karıştım. Bu kutlamalar hep yavaş, ağırbaşlı ve son derece sıkıcı olur. Ama varolan tek hareket bunlardır ve kendilerine has sıkıcı bir cazibeleri vardır. Ancak kısa süre sonra bunun bir cenaze töreni olduğunu anladım. Üstelik her şey bir yana, insanların davranışları açısından o güne kadar gördüğüm Hegn merasimlerinden de tamamen farklıydı.

Tabii ki hepsi soyluydu, Hegn'deki bütün herkes gibi; hepsi prens, dük, baron, prenses, düşes, kontes falandı. Ama davranışlarında, her zaman görmeye alışık olduğum o soylu kayıtsızlık, o yüce özgüven, o görkemli ilgisizlik yoktu. Meydanda toplanmışlardı ve ilk kez o merasimde üstlendikleri görevleri veya geleneksel işleri veya hobileriyle ilgilenmiyorlardı, sadece bir araya toplanmış duruyorlardı, sanki teselli arar gibi. Huzursuz, üzüntülü, altüst olmuş bir haldeydiler ve gürültü yapmalarına ramak kalmıştı. Hislerini gösteriyorlardı. Üzülüyorlardı, alenen üzülüyorlardı.

Hemen yanımda Kraliçenin yengesi olan Mogn ve Farstis'ten Dowager Düşesi duruyordu. Onun kim olduğunu, her sabah saat sekiz buçukta Kraliyet Sarayı'ndan çıkıp Kralın gorkisini otelin hemen yanındaki saray bahçelerinde dolaştırdığı için biliyordum. Acente rehberlerinden biri onun unvanını söylemişti. Koca hayaları olan güzel bir cins gorki peynir çiçeği çalıları altında mesanesini boşaltırken ve Dowager Düşesi sadece gerçek aristokratların bakışlarında bulunabilecek o sakin bönlükle başka yerlere bakarken, ben onları otelin kahvaltı salonundan seyrediyordum.

Ama şimdi o gözler yaşlarla doluydu ve Düşesin güneşten yanmış yumuşak yüzü, hislerini gizlemeye çalışırken zorlanıyordu.

"Hanımefendi hazretleri," dedim, eğer yanlış bir şey söylüyorsam çevirimatiğin benim yerime gerekli sıfatı seçmiş olmasını umarak, "afedersiniz ama ben başka bir ülkeden geliyorum, bu kimin cenazesi?"

Görmeyen, belli belirsiz hayret yüklü gözlerle bana baktı ama benim cahilliğime veya küstahlığıma hayret edemeyecek kadar üzüntülere gömülmüştü. "Sissie’nin," dedi, ismi söylemek bir an için onu gizleyemediği hıçkırıklara boğmuştu. Yüzünü dantelden büyük bir

mendille gizleyerek başını çevirdi; ben de daha fazla bir şey sormaya cesaret edemedim.

Kalabalık hızla, durmadan büyüyordu. Tabut tapmaktan çıkartıldığında çoğu Legners ahalisinden, hepsi Kraliyet Ailesi mensubu belki binin üzerinde insan meydanda toplanmıştı. Kral ile iki oğlu ve oğlan kardeşi tabutu hürmetkar bir mesafeden takip ediyordu.

Tabut, daha önce hiç görmediğim -ucuz giysiler içersinde soluk yüzlü, şişman adamlar, sivilceli oğlanlar, abartılı saçları, ince ökçeli pabuçları olan orta yaşlı kadınlar ve dolgun kalçalarıyla oldukça göze batan genç bir bayandan oluşan- çok garip bir grup tarafından çevrelenmişti ve taşınıyordu. Kız mini etek, boyundan askılı sırtı açık bir bluz giymişti ve siyah pamuklu dantelden bir şalı vardı. Bir yanında ince bıyıklı ve çift renkli pabuçları olan, ürkek görünüşlü bir adamla, diğer yanında tamamen tozlu siyahlara bürünmüş yetmiş yaşlarında ufak tefek, kara kuru, yorgun ve inatçı görünüşlü bir kadının yardımıyla kız, tabutun arkasından zorlukla yürüyor, yarı isterik bir halde yüksek sesle ağlıyordu.

Kalabalığın uzak köşesinde yüzeysel bir dostluk kurmuş olduğum yerli bir rehberi gördüm, genç bir vikont, İst Dükü'nün oğlu; ona doğru ilerlemeye başladım. Herkes tabutu taşıyanların ve maiyetlerinin arkasından Kralın saray kapılarının yakınlarında duran limuzinlerine ve atların çektiği arabalara doğru yavaş yavaş ilerleyen bir tören alayı halinde aktığından ona ulaşmak epey bir zamanımı aldı. Sonunda rehbere ulaştığımda, "Kim bu? Bunlar kim?" dedim.

"Sissie," dedi, o da genel hüzne kapılmış bir halde, neredeyse feryat ederek, "Sissie dün gece öldü!" Sonra bir rehber ve tercüman olarak vazifesini hatırlayarak ve kendini toparlayıp o hoş aristokrat davranış biçimine dönmeye çalışarak bana baktı, gözyaşları arasında gözlerini kırpıştırdı ve, "Onlar bizim halk tabakamız," dedi.

"Ya Sissie?"

"O onların kızı, kızıydı. Tek kızları." Ne yaparsa yapsın gözlerinin dolmasına engel olamıyordu. "Öyle tatlı bir kızdı ki. Annesine her zaman yardımcıydı. Ne tatlı bir gülüşü vardı. Onun gibisi yok, hiç kimse onun gibi olamaz. O biricikti. Ah, öyle sevgi doluydu ki. Zavallı minik Sissie'miz!" Ve kendini tutamayıp ağlamaya başladı.

Tam bu sırada Kral, oğulları ve erkek kardeşi çok yakınımızdan geçtiler. Her iki oğlanın da ağladıklarını, Kralın, taş gibi yüzünün sükûnetini koruyabilmek için insanüstü bir çaba gösterdiğini gördüm. Biraz zekâ geriliği olduğu anlaşılan kardeşi afallamış gibiydi, Kralın kolunu sıkı sıkı kavramış, yanında ne yaptığını bilmez bir şekilde yürüyordu.

Kalabalık cenaze alayının ardından aktı. İnsanlar birbirlerini iterek tabutun üzerindeki beyaz ipek örtüye dokunmaya çalıştılar. "Sissie! Sissie!" diye haykırıyordu sesler. "Ah anası, biz de onu sevmiştik!" diye haykırıyorlardı. "Babası, babası, onsuz ne yapacağız? O artık meleklerin yanında," diye haykırdı sesler. "Ağlama anası, seni çok seviyoruz! Seni hep seveceğiz! Ah Sissie! Sissie! Tatlı kızımız!"

Yavaşça, zorla, neredeyse etrafında toplanmış geniş kraliyet ailesinin tutkulu karşı koyuşlarıyla, tabut ile maiyetindekiler arabalara vardılar. Tabut uzun beyaz cenaze arabasına konulunca bütün gırtlaklardan titrek, insanlık dışı bir inleme yükseldi. Soylu kadınlar ince, tiz seslerle çığlıklar attılar, soylu adamlar bayıldı. Mini etekli kız, sara nöbetine benzer bir krize girdi, ağzı köpürdü ama büyük bir hızla kendini toparladı ve şişman, solgun adamlardan biri onu bir limuzine itiverdi.

Arabaların motorları hırladı, at arabacıları yakışıklı beyaz atlarını harekete geçirdi ve kortej yola çıkarak, yavaşça, adım adım ilerledi. Kalabalık da arkasından aktı.

Ben otele döndüm. O akşam payitaht Legners şehrinin ahalisinin çoğunun korteji altı mil boyunca, mezarlığa kadar takip ettiğini, defin merasimi ve defin sırasında beklediğini öğrendim. Bütün akşam boyunca, gece geç saatlere kadar ayaklarına kara sular inmiş, yorgun, yüzleri gözleri gözyaşlarıyla sırılsıklam olmuş insanlar saraya ve kraliyet dairelerine dönmeye devam etmişlerdi.

Bunu takip eden birkaç gün boyunca genç vikontla konuştum; vikont bana tanık olduğum hadiseyi açıklayabilmeyi başarmıştı. Hemgogn Krallığı'ndaki bütün halkın doğrudan kendi krallarıyla (ya da başka krallarla) akraba olduklarından kraliyet ailesinin kanını taşıdıklarını anlamıştım; ama bilmediğim şey, asil olmayan tek bir ailenin var olduğuymuş. Gat ailesi. Onlar halk tabakasıymış.

Bu soyadı ve Bayan Gat’ın kızlık soyadı olan Tugg, ***Kan Bağı Kitabı'na.*** hiç alınmamış. Gat veya Tugglardan hiçbiri, kraliyet soyundan olan, hatta sadece soylu olan biriyle evlenmemiş. Aile efsanelerinde çizmecinin güzel kızını baştan çıkaran yakışıklı bir genç prense hiç rast gelinmez. Aslında aile efsaneleri yoktur. Ailenin tarihçesi de hiç tutulmamış. Gatlar nereden geldiklerini veya krallıkta ne kadar süredir yaşadıklarını bilmezlermiş. Dededen çizmeciymişler. Güneşli Hegn'de çok az insan çizme giyer. Babasının yapmış olduğu ve oğlunun yapmayı öğrendiği gibi Bay Gat da Nöbetteki Prensler için deriden şık, kışın gorkileriyle birlikte kuş başı çayırlarında dolaşmaktan hoşlanan Ana Kraliçe için de keçeden çirkin çizmeler yapıyordu. Agby Amca deri tabaklamasını biliyordu. İrs Teyze yünü keçe yapabiliyordu. Büyük Teyze Yoly koyun yetiştiriyordu. Kuzen Fafvig bütün zamanını bol bol üzüm yiyerek, hep sarhoş gezerek geçiriyordu. En büyük kızları Chickie iyi kalpli de olsa biraz vahşi tabiatlıydı. Ve Sissie, küçük kızları tatlı Sissie krallığın gözbebeğiydi, Hemgogn'un Yabani Çiçeği'ydi, Minik Avam Kız'dı.

Hep narin olmuştu zaten. Anlatılanlara göre, evlenmesi hiçbir zaman mümkün olmayacak genç Prens Frodig'e âşık olmuştu. Denildiğine göre, ikisinin birkaç kez Saray Köprüsü yakınlarında, alacakaranlıkta konuştukları görülmüştü. Belli ki vikont da buna inanmak istiyordu ama Prens Frodig'in üç yıldır ülke dışında, Halfvig'de okuyor olması bunu biraz imkânsız kılıyordu. Sonuç olarak Sissie'nin ciğerleri zayıftı. "Halk tabakasının ciğerleri çoğu zaman zayıf olur," dedi vikont, "bu irsi bir şey. Aileden geliyor." Kız zayıf düşmeye, beti benzi atmaya başlamış, hiç şikâyet etmemiş, hep gülümsemiş ama o kadar zayıf, o kadar sessizmiş ki, Hemgogn'un Yabani Çiçeği, Tatlı Sissie, günden güne sonunda soğuk topraklara yatıncaya kadar solup gitmiş.

Bütün krallık yasını tuttu. Çılgınlar gibi, ölçüsüzce, teselli bulmamacasına, asilce tuttu yasını. Kral, açık mezarı önünde ağladı. Tam kürekle toprak atmaya başlamalarından önce Kraliçe tabutun üzerine, anadan kıza geçecek şekilde, on yedi nesildir Kuzeyli Erbinrasa sülalesinde bulunan, o güne kadar Erbinnas kanı taşımayan birinin dokunmasına dahi izin verilmeyen pırlanta broşu bıraktı. Broş artık Minik Avam Kız'ın mezarında. "Onun gözlerinin yanında soluk kalırdı," dedi Kraliçe.

Cenazenin üzerinden fazla zaman geçmeden Hegn'den ayrılmak zorunda kaldım. Üç dört yıl boyunca beni başka seyahatler oyalamıştı, yeniden Hemgogn Krallığı'na gittiğimde yas cümbüşü çoktan geçmişti. Benim vikontu aradım. Mirasına konunca rehbercilik oynamaktan da vazgeçmiş. Artık İst Dükü unvanına, Kraliyet Sarayı'nın Yeni Kanadında bir daireye ve verdiği balolarda yararlanması için Kraliyet Bağları'ndan birinin de kullanım hakkına sahip olmuştu.

Onu rehberlik meşgalesine yönlendiren kendine has hafif bir özgünlüğü olan hoş bir genç adamdı; aslında yabancılara karşı oldukça hevesliydi. Aynı zamanda, benim de biraz suiistimal ettiğim, engel olamadığı bir kibarlığı vardı. Doğrudan yapılan bir ricayı geri çeviremiyordu ve ondan rica ettiğim için Hemgogn'da kaldığım bir ay süresince beni birkaç balosuna davet etmişti.

İşte o zaman keşfetmiştim Hegn'de konuşulan diğer sohbet konusunu - sporu, gorkileri, havayı ve hatta kan bağını gölgede bırakan konuyu.

O sıralarda sayıları on dokuz veya yirmi kadar olan Tugglar ve Gatlar, Hemgogn asilleri için bitmek bilmeyen, sürükleyici bir ilgi alanıydı. Çocuklar onların resimlerini defterlerine yapıştırarak, kendilerince kitapçıklar oluşturuyordu. Vikontun annesi, "Ana” ile "Baba"nın, etrafını yaldızlı şeritlerin çevrelediği, evlendikleri günkü portrelerini taşıyan kupa ve tabağını çok seviyordu. Halk Ailesinin yaptıklarını anlatan raporların teksirleri ve Hemgogn'un asilleri tarafından çekilmiş fotoğrafları sadece bütün krallıkta değil, kendilerine ait halk tabakasından bir aileleri olmayan komşu Drohe ve Vigmards krallıklarında da çok revaçtaydı. Daha büyük bir saltanatlık olan güneydeki Odboy'un halk tabakasına ait üç ailesi ve Odboy'un Yaşlı Avaresi adında hakiki bir serserisi bile vardı. Ama orada bile Gatlar hakkındaki dedikodular, Chickie'nin eteklerinin boyunun ne kadar kısa olduğu, Agby Amcanın tümörü mü olduğu yoksa sadece midesinin mi kaynadığı, Teyze ile Bod Eniştenin yazın bir haftalığına deniz kıyısına mı yoksa sonbaharda Vigmard Tepelerinde bir geziye mi gidecekleri - tüm bunlar Odboy'da da en az avam takımı olmayan krallıklarda veya Hemgogn'daki kadar hararetle tartışılıyordu. Ve Sissie'nin, Chickie'nin kendi çektiğini ısrarla söylemesine rağmen Prens Frodig tarafından çekilmiş olduğu söylenen, yabani çiçeklerden bir taç takmış fotoğrafı, bir sürü sarayda binlerce odayı süslüyordu.

Bu genel hayranlığı paylaşmayan birkaç soyluyla da tanışmıştım. Yabancı da olsam yaşlı Prens Foford beni sevmişti. Kralın ilk kuzeni ve benim dostum Dükün amcası olan Prens göreneklere uymamakla ve radikal düşünceleriyle övünüyordu. "Bana Ailenin İsyankârı diyorlar," dedi hırıltılı sesi, kırışıklıkları arasından parlayan gözleriyle. O, gorki değil flenni yetiştiriyordu ve Halk Tabakası'na, hatta Sissie'ye bile tahammülü yoktu. "Zayıf," diye homurdandı, "hiç direnci yoktu. Hiç doğurmadı. Surların etrafında salınıp prensin kendisini görmesini umut etti. Soğuk aldı ve bu yüzden öldü. Onların hepsi hastalıklıdır. Hastalıklı ve cahil dilenciler. Evleri pis. Rol yapıyorlar, bütün yapabildikleri bu. Pislik, feryat figan, çanak çömlekleri fırlatmak, mor gözler, bozuk ağız - hepsi rol bunların. Hepsi saçmalık. Bu kirli çıkının içinde birkaç dük de var, birkaç nesil gerisine bakarsan. Hiç şüphen olmasın."

Ve gerçekten de dedikodulara, bültenlere, fotoğraflara ve bizzat Payitaht Legners caddelerinde dolaşan Halk Tabakası'na bakınca anladım ki bunlar sanki ısrarla, hatta arsızca avam görünmeye çalışıyorlardı: Belki de ***profesyonelce*** desem daha doğru olacak. Chickie'nin bilhassa hamile kalmaya çalıştığını zannetmiyorum ama hamile kalınca, bunu sonuna kadar kullandığına da emin olabilirsiniz. Elinde bir not defteri olan bütün prens ve prenseslere, dayısının, nasıl o sonunda kusmaya başlayıncaya kadar ağzına yarı çürümüş üzümleri tıktığının, sonra üzerindekileri parçalayarak onu zorla hallettiğinin kederli hikâyesini anlatıp duruyordu. Hikâye kulaktan kulağa geçerken büyümüş, gittikçe daha şiddetlenmiş, detayları fazlalaşmıştı ve Tugg Dayının kıllı bedeninin hayvan gibi ağırlığını, onunla boğuşurken nasıl kızın bedeninin kendisine ihanet ederek meme uçlarının sertleştiğini, dayısı kendi nokta noktasını, onun nokta noktasına (prens burada Chickie’nin kullandığı kelimeler yerine nokta kullanmıştı) ittirirken bacaklarının nasıl açıldığını aktaran Chickie'nin canlı anlatısını yazıya geçiren on üç yaşındaki Prens Hodo olmuştu. Chickie genç düşeslerden birine bebekten kurtulmaya çalıştığını fakat sıcak hamamların bir halta yaramadığını, anneannesinin otlarının bir bok olmadığını, ayrıca şişlerle insanın kendisini öldürebileceğini itiraf etmişti. Bu arada Tugg Dayı ortalıkta dolanıp zaten ailede ona her zaman sikicibaşı dendiğiyle övünüp duruyordu ki, Chickie'nin babası olduğu varsayılan (Chickie'nin babası konusunda da oldukça fazla kuşku vardı ve Tugg Dayının baba olması da

ihtimal dahilindeydi) eniştesi ona pusu kurup, arkasından kurşun bir boruyla saldırarak bayıltıncaya kadar dövmüştü. Tugg Dayı aile evinin kapısında kan ve idrar gölü içinde yatarken bulununca bütün krallık şehvetle ürpermişti.

Çünkü Gatlar ile Tuggların su tesisatları, akarsuları ve elektrikleri yoktu. Bir önceki kraliçe yersiz bir merhamet nöbeti sonucu veya soylu bir lütufla, sümüklü veletlerin hurdaya atılmış otomobillerle oynadığı, susmak bilmeden havlama nöbetleri geçiren, kısa zincirlerle bağlanmış iri köpeklerin Agby Amcanın tabakhanesinin leş kokulu fıçıları arasında dolanan büyük teyze Yoly'nin uyuz koyunlarına saldırmaya çalıştığı, Avam Mahallesi adı verilen, o kadim, pis mezbelelik ve baraka keşmekeşinin ana evine elektrik tesisatı döşetmişti. Daha ilk gün oğlanlar sapanlarıyla bütün ampulleri kırmıştı. Ekmek meyvelerini mağaramsı odun fırınında kızartmayı tercih eden Gat Nine, elektrikli fırını asla kullanmamıştı. Fareler ve sıçanlar kabloları yiyerek kısa devre yaptırmıştı. Avam Mahallesine elektrik götürülmesi çabalarının başlıca sonucu, her yere sinen kızarmış sıçan kokusu olmuştu.

Genellikle Halk Tabakası da, tıpkı asiller gibi boş bir ilgisizlikle yabancılardan sakınıyorlardı. Arada sırada vatanperverlik damarları kabararak turistlere çöp fırlatıyorlardı. Bu konudan haberdar olan Saray her defasında Hegnlerin, krallıklarının misafirperverlik geleneklerini bu kadar mı unuttuğuna dair hayretlerini ve dehşetlerini dile getiren kısa bir beyanatta bulunuyordu. Fakat soylu takımı genellikle biraz memnuniyetle bıyık altından gülüyor, "Dilencilere layıklarını verdiler," diye mırıldanıyorlardı. Çünkü sonuç olarak turistler de ayak takımıydı; ama turistler ***bizim*** ayak takımı değillerdi.

Bizim ayak takımı yabancıların bir alışkanlığını edinmişti. Altı yedi yaşından itibaren hepsi Amerikan sigarası içmeye başlamıştı; parmakları sararmış, nefesleri kokmaya başlamış ve balgamlı korkunç öksürükler göstermişti. Cenaze merasiminde gördüğüm şişman, soluk adamlardan biri olan kuzen Cadge, Boyutlar Arası Otel'deki tuvaletleri temizlemek için işe alınmış olan cücemsi oğlu Stumpy sayesinde kârlı bir sigara kaçakçılığı işine girişmişti. Genç soylular genellikle Cadge'den sigara satın alarak mide bulantısı ya da edepsizlik hissini yaşamak, birkaç dakika için kendilerini

gerçekten bayağı, gerçek birer ayak takımı hissedebilmek için bunları gizli gizli içiyorlardı.

Ben Chickie'nin bebeği doğmadan ayrıldım ama kraliyetin ilgisi tamamen yaklaşmakta olan bu olaya odaklanmıştı; Chickie'nin sık sık minik piçinin kolları, bacakları veya nokta noktası olmayan, ağzından salyaları akan bir ahmak olarak doğacağı, zaten başka ne beklenebileceği konusundaki yaptığı açıklamalarla ilgi daha da artmaktaydı. Üstelik dört krallığın kraliyet aileleri de bundan başka bir şey beklemiyordu. Büyülenmişçesine, hayretler içinde bakıp da çık-çıklayacakları, içlerini çekip ürperebilecekleri genetik bir felaketin, canavarımsı minik bir serserinin ortaya çıkması için dört gözle beklemekteydiler. Eminim Chickie üzerine düşen görevi yerine getirerek onlara bir canavar tedarik etmiştir.

Mahigul'dan Kederli Hikâyeler

KANLI bir tarihi olsa da şu günlerde barış dolu bir yer olan Mahigul'a gittiğim zamanlar, vaktimin çoğunu İmparatorluk Kütüphanesi'nde geçiririm. Birçok insan başka bir boyuta gidildiğinde -hatta herhangi bir yerde- kütüphane ziyaret etmenin çok sıkıcı olduğunu düşünebilir, ama ben, Borges gibi, cenneti kütüphanelere çok benzeyen bir yer olarak tahayyül ederim.

Mahigul Kütüphanesi'nin büyük bölümü açık havadadır. Arşivler, kitap yığınları, elektronik saklama üniteleri, legematlar için bilgisayarlar falan ısı ve nem oranının denetim altında tutulduğu yeraltı mahzenlerinde saklanır ama bu geniş bina kompleksinin üzerinde arsaların, meydanların ve park alanlarının etrafında yürüyüş yolları ve barınaklar oluşturan havadar pasajlar bulunmaktadır: Kütüphanenin Okuma Bahçeleri. Kimisi parke taşı döşenmiş avlulardır, tıpkı manastırlar gibi düzenli ve tenha. Diğerleri, içlerinde korulu vadilerin, minik tepelerin olduğu büyük bahçeler, açık çimenlikler veya çiçek açan çalıların çit gibi çevreleyip koruduğu çimenlik açık alanlardır. Her yer çok sakindir. Hiçbir zaman çok kalabalık olmaz; insan burada bir arkadaşıyla konuşabilir veya grup halinde bir konuyu tartışabilir; genellikle bir yerlerde bağırıp çağıran bir şair bulunur ama isteyenler için mükemmel bir ıssızlık vardır. Avluların ve terasların mutlaka bir çeşmesi vardır; bazen sessizce dolan bir havuz şeklinde, bazen suyun birinden diğerine aktığı bir dizi kap halinde. Daha büyük bahçelerin içinden birçok kola ayrılan, orada burada şelale şeklinde dökülen berrak akarsular geçer. İnsan her zaman suyun sesini duyar. Oturmak için göze çarpmayan rahat sandalyeler sağlanmıştır; taşınması kolay hafif sandalyeler, kimisi sadece çadır bezinden oturacak yeri ve bir arkalığı olan ama ayakları bulunmayan sandalyeler, böylece doğrudan kısa çimlerin üzerine oturabilirsiniz ama sırtınızı da dayayacak bir yeriniz olmuş olur; ayrıca ağaçların ve kemerlerin gölgesinde masalar, sandalyeler, şezlonglar bulunur. Bütün bu sandalyelerde legematlarınızı bağlayabileceğiniz prizler vardır.

Mahigul'un iklimi çok hoştur; yaz ve güz boyunca kuru ve sıcaktır. Sürekli ve yumuşak yağmurların görüldüğü ilkbaharda bir kütüphane

kemerinden diğerine büyük tenteler gerilir, böylece tepenizdeki çadır bezindeki yumuşak tıpırtı seslerini dinleyerek açık havada oturmaya devam edebilir, gözünüzü okuduğunuzdan kaldırdığınızda ağaçları ve tentenin gerisindeki soluk gökyüzünü görebilirsiniz. Sakin, gri avluyu saran taş kemerlerin altına yerleşerek, yağmurun nilüferlerle beneklenmiş ana havuza pıtır pıtır yağmasını izleyebilirsiniz. Kış aylarında hava genellikle sisli olur; bu soğuk bir sis değil de, beyaz opal renginde, içinden güneş ışınlarının her zaman seçilebildiği bir sistir. Sis yamaçlardaki çimleri ve yüksek, kara ağaçları yumuşatarak yaklaştırır, sessiz, gizemli bir samimiyete büründürür.

Dolayısıyla, ne zaman Mahigul'da olsam buraya gider, sabırlı ve bilgili kütüphanecileri selamlayarak sonunda ilgi çekici bir roman veya tarih parçası buluncaya kadar bulgaçı araştırırım. Genellikle tarihle ilgilenirim çünkü Mahigul tarihi, birçok başka yerin romanlarını yarı yolda bırakır. Hüzünlü ve vahşi bir tarihleri vardır ama Okuma Bahçeleri kadar tatlı ve yumuşak bir yerde insanın kalbini akılsızlığa, acıya ve hüzne açması hem mümkün, hem de akıllıca geliyor; İşte, Mahigul Kütüphanesi'nde, yumuşak güz güneşi altında bir akarsuyun çimenlik kıyısında ya da sıcak bir yaz akşamüstü gizli, sessiz, minik bir terasın koyu gölgesinde oturup okuduğum hikâyelerden birkaçı...

Sayıya Gelmez Dawodow

Mahigul’un Dördüncü Sülalesinden Ellinci İmparator Dawodow tahta çıktığında, dedesi Andow'un ve babası Dowwode'nin birçok heykeli payitahtta ve ülkenin daha küçük şehirlerinde yükselmekteydi. Dawodow bunların hepsinin yeniden kendi suretine göre yontulmasını buyurmuş ve böylece bütün heykeller onun birer portresi halini almıştı. Aynı zamanda kendisine benzeyen sayısız suretler de yontturmuştu. Koca taş ocaklarında ve atölyelerde binlerce adam işe alınmış, imparator Dawodow'un idealleştirilmiş tasvirlerini yontmaya başlamıştı. Yeni suratlı eski heykeller ve yeni heykellerin sayısı o kadar fazlalaşmıştı ki bunları dikmek için yeterli kaide veya sütun tabanı ya da içlerine yerleştirmek için yeterli niş bulunamıyordu; o yüzden kaldırımlara, kavşaklara, tapınakların ve resmi binaların merdivenlerine, meydanlara koymaya başladılar. İmparator heykeltıraşlara yontmaları için para vermeyi sürdürdüğü için atölyeler bu heykellerden üretmeye devam ediyordu ve kısa süre sonra bunları ayrı ayrı

koyacak yer kalmamıştı; artık krallıktaki kasaba ve şehirlerde işlerine gidip gelen insanların arasında gruplar veya kitleler halinde Dawodow heykelleri durmaya başlamıştı. Hatta küçük köylerde bile, köyün ana caddesi ya da yan sokaklarında, arasında domuz ve tavukların gezindiği on tane veya bir düzine kadar heykel bulunuyordu.

Geceleri İmparator genellikle sade, kara bir örtüye bürünür, sarayı gizli bir kapıdan terk ederdi. Onun bu tebdil-i kıyafet çıktığı (o sıralarda Dawodowa denen) payitaht gezilerinde saray muhafız birliğinin subayları, korumak amacıyla onu belli bir mesafeden takip ederlerdi. Muhafızlar ve diğer saray memurları onun bu davranışlarına birçok kez tanık olmuşlardı. İmparator payitahtının sokak ve meydanlarında dolaşarak kendisine ait her suret veya suret grubunun önünde dururdu. Heykellerle alçak sesle alay eder, fısıltıyla hakaret eder, onlara korkak, ahmak, boynuzlu, iktidarsız ve salak derdi. Yanından geçerken heykele tükürürdü. Eğer meydanda başka kimsenin olmadığını görürse durur, heykele işerdi; veya çamur yapmak için toprağa işer, sonra bu çamuru elleriyle alarak kendi suretinin suratına ve saltanatının ihtişamını metheden kitabelere sürerdi.

Eğer ertesi gün bir vatandaş İmparatorun suretlerinin bu şekilde kirletilmiş olduğunu ihbar edecek olursa muhafızlar ellerine kim geçerse, ya bir vatandaşlarını ya da bir yabancıyı -eğer uygun birini bulamazlarsa bu suçu ihbar eden vatandaşı- tutuklarlar, onu mukaddes şeylere saygısızlıkla suçlar, sonunda itiraf edinceye veya ölünceye kadar işkence ederlerdi. Eğer itiraf ederse, Tanrı'nın Yargıcı yetkisindeki İmparator onu bir sonraki Adaletin İnfazı toplantısında ölüme mahkûm ederdi. İdamlar her kırk günde bir infaz edilirdi. İmparator, rahipleri ve saray mensupları infazı seyrederdi. İdamlar, vidalı demir halka ile boğularak yerine getirildiğinden genellikle birkaç saat sürerdi.

İmparator Dawodow otuz yedi sene hüküm sürdü. Büyük yeğeni Danda tarafından hususi tuvaletinde, vidalı demir halka ile boğularak öldürüldü.

Bunu izleyen iç savaşta binlerce Dawodow heykelinin çoğu tahrip edildi. Dağlardaki küçük bir şehrin tapınağının önünde duran bir grup heykel birkaç yüzyıl ayakta kalmış, yerel halk bunlara İçdünyaya Götüren Dokuz Kutsal Rehber'in suretleri olarak tapınmıştır. Suretlerin sürekli tatlı

yağla ovulması yüzlerin tamamen silinmesine neden olmuş, başları yüz hatları olmayan birer yumruya dönüştürmüştür, ama Yedinci Sülalenin bilginlerinin bunların Sayıya Sığmaz Dawodow'un son kalıntıları olduğunu anlamalarına yetecek kadar yazı kalmıştır üzerlerinde.

Obtry'nin Temizlenmesi

Obtry halihazırdaki Mahigul İmparatorluğu'nun uzaktaki batı ilidir. İmparator II. Tro burayı, daha önce Obtry'yi istila etmiş olan Ven ülkesini istila ettiğinde zapt etmişti.

Obtry'nin Temizlenmesine aşağı yukarı beş yüz yıl önce, demokrasiyle yönetilen bir ülke olan Obtry’de, Astasaları ülkeden sürüp çıkarma sözü veren bir başkan seçildiği zaman başlanmıştı.

O zamanlar Obtry'nin zengin ovaları, bin yılı aşkın bir süredir iki halkın işgalindeydi: Kuzeybatıdan gelen Sosalar ile güneybatıdan gelen Astasalar. Sosaların anayurtlarından istilacılar tarafından sürülen mülteciler olarak geldikleri sırada, yarı göçebe bir halk olan Astasalar da Obtry'nin otlaklarına yerleşmeye başlamışlardı.

Göçmenler tarafından yerlerinden edilen Obtry'nin asıl sakinleri Tyoblar, fakir çobanlar olarak yaşamaya başladıkları dağlara çekilmişlerdi. Tyoblar eski, ilkel usullerini ve dillerini korumuşlardı ve onların oy kullanmalarına izin verilmezdi.

Sosalar ile Astasalar Obtry ovalarına beraberlerinde kendi dinlerini de getirmişlerdi. Sosalar Af adını verdikleri bir ilaha secde ediyorlardı. Affa dininin oldukça biçimsel olan ayinleri rahiplerin liderliğinde tapmaklarda yapılırdı. Astasa dini ise semavi bir din değildi, profesyonel bir din de sayılmazdı, bu dinde transa geçmeler, dönerek dans etmeler, hayaller ve minik putlar vardı.

Obtry'ye ilk geldiklerinde Astasalar kızgın savaşçılardı; Tyobları dağlara sürmüşler, en iyi çiftlik arazilerini Sosalı yerleşimcilerin elinden almışlardı; ama verimli topraklar çok boldu ve zamanla bu iki istilacı halk yan yana yerleşmeyi başarmıştı. Nehir boylarına kimi Sosa, kimi de Astasalar tarafından, canlı şehirler kurulmuştu. Sosalar ile Astasalar karşılıklı ticaret yapıyorlardı ve ticaretleri de zamanla artmıştı. Sosa tüccarlar kısa bir süre sonra Astasa şehirlerinde kendilerine has yerleşim

bölgelerinde, ya da gettolarda yaşamaya başladılar; Astasa tüccarlar da Sosa şehirlerinde kendilerine has yerleşim bölgelerinde, ya da gettolarda yaşamaya başladılar.

Dokuz yüzyılı aşkın bir süre bu bölgede merkezi bir hükümet olmadı. Ticaret konusunda birbirlerinin rakibi olan, zaman zaman belli bir toprak veya inanç yüzünden tartışan veya savaşan ama genelde sakıngan ve başarılı bir barışı sürdürebilen şehir devletlerinden, çiftlik alanlarından oluşan bir topluluk halindeydiler.

Astasalar Sosaların uyuşuk, kalın kafalı, hilekâr oldukları ve hiç yorulmadıkları kanısındaydılar. Sosalar ise Astasaların çok atik, zeki, dürüst oldukları, ne yapacaklarının tahmin edilemediği kanısındaydılar.

Sosalar, Astasaların vahşi, sızlanmalı, yakarışlı müziğini çalmayı öğrenmişlerdi. Astasalar da çevredeki toprağı sürmeyi ve dönüşümlü mahsul almayı öğrenmişlerdi. Ama birbirlerinin dilini nadiren öğrenirlerdi - sadece ticaret ve pazarlık yapabilecek, biraz hakaret edebilecek ve birkaç aşk sözcüğü söyleyebilecek kadar.

Sosaların oğulları ile Astasaların kızları çılgınlar gibi birbirlerine âşık olup analarının bağrını yakarak kaçtılar. Astasa oğlanlar Sosa kızlarına tutularak kaçtı, ailelerinin lanetleri semalara yükselip arkalarında bıraktıkları sokakları kararttı. Bu kaçaklar Affastasa bölgelerinde ve Sosasta veya Astasosa gettolarında yaşamaya başladıkları başka şehirlere giderek Af a secde etsinler veya tapınma danslarında dönsünler diye çocuklar yetiştirdiler. Affastasalar her ikisini de yapıyorlardı, değişik bayram günlerinde. Sosastalar Af'ın sunağı önünde, vahşi bir zırıltılı müzik eşliğinde döne döne dans ediyorlardı; Astasosalar ise minik putlara secde ediyorlardı.

Ataları gibi Af a tapan ve şehirlerden ziyade çiftliklerde yaşayan, soyları hiç karışmamış olan Sosalara rahipleri, Tanrılarının Onun şerefine erkek çocuk sahibi olmalarını buyurduğu talimatını veriyordu; o yüzden bunların geniş aileleri vardı. Rahiplerin birçoğunun dört veya beş karısı, yirmi veya otuz çocuğu olurdu. Dindar Sosa kadınları Af Baba’ya on ikinci, on beşinci bebeği vermesi için dua ederlerdi. Astasa kadınları ise, tam tersine sadece trans halindeyken kendi beden putları tarafından, bir çocuk sahibi olması ve bunun tam zamanı olduğu söylenirse çocuk sahibi

olurlardı; o yüzden nadiren iki veya üç çocuktan fazla doğururlardı. Böylece zamanla Sosalar sayıca Astasaları aştılar.

Beş yüz yıl kadar önce Obtry’nin örgütlenmemiş şehirleri, kasabaları ve çiftçi toplumları, kuzeylerindeki saldırgan Venlerin baskısı ve doğularındaki Mahigul İmparatorluğu’ndan yayılan Ydaspia Aydınlanmasının etkisiyle bir araya gelerek ilk ittifaklarını oluşturduktan sonra bir ulus-devlet kurdular. O zamanlar uluslar modaydı. Obtry Ulusu başında bir başkanı, bakanlar kurulu ve oy kullanma hakkına sahip erişkinler tarafından seçilen meclisi bulunan bir demokrasi olarak kurulmuştu. Meclis orantısal (kırsal ve kentsel olmak üzere) olarak bölgeleri ve dinsel etnik açıdan (Sosa, Astasa, Affastasa, Sosasta ve Astasosa) toplumları temsil ediyordu.

Obtry'nin dördüncü başkanı, oldukça büyük bir çoğunlukla seçilen Diud isminde bir Sosa olmuştu.

Kampanyası gittikçe Obtry toplumundaki "tanrısız" ve "yabancı" unsurların vurgulanması halini alsa da, birçok Astasa ona oy vermişti. Güçlü bir lider istediklerini söylemişlerdi. Venlere karşı ayakta durabilecek, aşın kalabalıktan ve denetimden çıkmış ticaretten mustarip şehirlere kanun ve düzen getirebilecek bir adam istediklerini dile getirmişlerdi.

Kendi adamlarını bakanlar kurulu ve meclisin kilit noktalarına yerleştiren, askeri güçler üzerindeki denetimini artıran Diud yarım yıl içersinde vaatlerini yerine getirmek için azimle harekete geçti. Tüm vatandaşların dini bağlılıklarını (Sosa, Sosasta, Astasosa ya da dinsiz olarak) ve soylarını (Sosa veya Sosa olmayan olarak) belirtmelerini gerektiren umumi bir nüfus sayımı yaptırdı.

Diud daha sonra, neredeyse tamamen Sosa tarım alanı olan bir bölgede bulunan, daha çok Sosaların yaşadığı bir şehir olan Dobaba'nın Şehir Muhafızlarını alarak nüfusunun yüzlerce yıldır Sosa, Astasa, Sosasta ve Astasosa mahallelerinde barış içinde yaşadığı önemli bir nehir limanı olan Asu şehrine götürdü. Burada muhafızlar bütün Astasaları ve yeni yeni allahsız insanlar diye tanımlanmaya başlayan Sosa olmayan dinsizleri, ani bir sürgünün dehşeti içinde ancak ellerine geçeni alarak evlerini terk etmeye zorladılar.

Allahsızlar trenlerle kuzeybatı sınırına yollandı. Burada, Ven sınırına götürülmeden önce haftalar veya aylarca etrafı çevrili çeşitli kamplarda, ya da kümeslerde alıkonuldular. Daha sonra ya kamyonlardan, vagonlardan aşağıya boşaltılmışlar, ya da sınırı geçmeleri emredilmişti. Enselerinde elleri silahlı askerler vardı. İtaat ettiler. Ama önlerinde de askerler vardı: Ven sınır muhafızları. Bu olay ilk kez yaşandığında Obtry istilası ile karşı karşıya kaldıklarını zanneden Ven askerleri, istilacıların çoğunun çocuk, bebek, yaşlı veya hamile olduğunu, hiçbirinin silahlı olmadığını, hepsinin oldukları yere sindiğini, emeklediğini, kaçmaya çalıştığını ve merhamet dilendiğini fark edinceye kadar yüzlerce insanı vurmuşlardı.

Başkan Diud, allahsızları şehir şehir çevirip toplama seferberliğine devam etti. Çoğu ırak bölgelere götürülerek burada sürüler halinde, Af'a ibadet etmenin öğretildiği söylenen, eğitim merkezi dedikleri dikenli teller ardındaki yerlerde tutuluyorlardı. Eğitim merkezlerinde çok az barınak, daha da az yiyecek vardı. Mahpusların çoğu daha ilk yıl içersinde ölüyordu. Astasaların çoğu büyük toplamadan önce kaçmış ve sınırlara giderek Venlerin insafına kalmayı tercih etmişlerdi. İlk görev dönemi sonunda Başkan Diud ulusu yarım milyon Astasa'dan temizlemişti.

Yaptıklarının gücüyle yeniden seçimlere girdi. Hiçbir Astasa adayı onunla yarışmayı göze alamadı. Ancak Diud, kırsal alandaki dinibütün Sosa seçmenlerin yeni gözdesi olan Riusuk tarafından az bir farkla safdışı bırakıldı. Riusuk'un propaganda sloganı, "Tanrıya adanmış Obtry" idi ve özellikle seçmenlerinin dans ederek yaptıkları ibadetlerini şeytani ve günah saydığı güney şehirleri ve kasabalarındaki Sosasta cemaatlerini hedef almaktaydı.

Ama güney illerindeki askerlerin hatırı sayılır bölümü Sosasta idi ve Riusuk'un göreve geldiği ilk yıl ayaklanmışlardı. Bunlar, ormanlarda ve şehir içlerinde saklanan partizan Astasa grupları ve gerillalar ile birleşmişlerdi. Huzursuzluk ve şiddet yayılmış, hizipleşmeler artmıştı. Başkan Riusuk göl kenarındaki yazlık evinden kaçırıldı. Bir hafta sonra kesip biçilmiş cesedi bir yol kenarında bulundu. Ağzına, kulaklarına ve burun deliklerine Astasa putları tıkılmıştı.

Bunu izleyen kargaşa döneminde kendisini yetkili başkan ilan eden Astasosa bir general olan Hodus ordunun büyük bölümünün denetimini

alarak, artık Astasa, Sosasta ve Affastasaları kapsayan Allahsız Dinsiz Kâfirlerin Son Temizliğine girişti. Askerler, Sosa olmayan, olmadığı düşünülen ve olmadığı söylenen herkesi gördükleri yerde vurarak öldürdüler ve cesetlerini çürümeye bıraktılar.

Kuzeybatı ilindeki Affastasalar, eski bir öğretmen olan becerikli lider Shamato idaresinde silahlandılar; bu kadın liderin aşın derecede sadık partizanları dört kuzey şehrini ve dağlık bölgeleri yedi yıl boyunca Hodus'un güçlerine karşı ellerinde tutmuşlardı. Shamato, Astasosa topraklarına yapılan bir akın sırasında öldürüldü.

Hodus, gücü eline alır almaz üniversiteleri kapattı. Okullara Affa rahiplerini öğretmen olarak atadı ama daha sonra iç savaş sırasında, keskin nişancıların ve bombacıların en gözde hedefleri haline geldikleri için bütün okullar kapandı. Hiç güvenli ticaret yolu kalmamıştı, sınırlar kapanmıştı, ticaret azaldı, bunu kıtlık izledi, kıtlığı da salgın hastalıklar. Sosalar ile Sosa olmayanlar birbirlerini öldürmeye devam ettiler.

İç savaşın altıncı yılında Venler kuzey ilini istila etti. Eli silah tutan bütün kadınlar ve erkekler ya ölmüş ya da komşularıyla savaşmakla meşgul olduklarından neredeyse hiç direnişle karşılaşmadılar. Ven ordusu, bölük pörçük direnişleri temizleyerek Obtry'yi süpürüp geçti. Bölge Ven Ulusuna katıldı ve bunu izleyen birkaç yüzyıl boyunca haraca bağlanmış bir il olmaya devam etti.

Bütün Obtry dinlerini küçük gören Venler, halkı, kendi ilahları olan Teatların Ulu Anası'na tapmaları için zorladılar. Sosalar, Astasosalar ve Sosastalar devasa ana heykellerinin önünde secdeye varmayı, kıyımdan kurtulabilmiş az sayıdaki Astasa ve Affastasa da küçük meme putlarının etrafında halka oluşturarak dans etmeyi öğrendi.

Sadece, dağların tepesine çekilmiş olan Tyoblar eskisi gibi, üzerinde savaşmaya değecek bir dinleri olmayan fakir çobanlar olarak kalabilmeyi başardılar. Obtry ilinin birden fazla boyutta ünlenmesini sağlayan büyük mistik şiir Yükseliş'in bilinmeyen yazarı da bir Tyob idi.

Kara Köpek

Büyük Yeye Ormanı'nın iki kabilesi birbirinin ezeli düşmanlarıydı. Hoa veya Farim delikanlıları büyürken, bir baskına gitmek için seçilme şerefine

nail olma konusunda sabırsızlanırlardı — bu erkekliklerinin tanınıp tasdik edilmesi anlamına gelirdi.

Baskınların çoğu, diğer kabilenin savaşçı grubu tarafından karşılanır, çatışmalar çeşitli geleneksel savaş alanlarında, Hoa ve Farimlerin yaşadıkları ormanlı tepelerdeki açık alanlarda veya nehirlerin açtığı vadilerde yapılırdı. Şiddetli bir çatışmadan, yani altı yedi adam öldükten veya ağır yaralandıktan sonra, her iki tarafın savaş reisleri aynı anda zaferlerini ilan ederlerdi. Her kabilenin savaşçıları, zafer dansı yapmak için ölü ve yaralılarını taşıyarak evlerine koşardı. Ölü savaşçılar gömülmeden önce dansı seyredebilsinler diye arkaları desteklenerek bir yere oturtulurdu.

Zaman zaman, iletişimdeki bir kopukluk nedeniyle baskın verenleri karşılamaya savaşçı bir grup çıkmazdı; o zaman baskıncılar düşman köye girmek, erkekleri öldürmek ve kadınlarla çocukları da köle yapmak üzere kaçırmak zorunda kalırlardı. Bu hoş olmayan bir işti ve genellikle köyün kadın, çocuk ve yaşlılarının yanı sıra baskını yapan gruptan da insanların ölümü ile sonuçlanırdı. O yüzden, çatışmanın ve öldürmelerin teamüle uygun olarak savaş alanında yapılıp rayından çıkmaması için basılanların, baskından haberdar olmalarının daha uygun olduğu düşünülürdü.

Hoa ve Farimlerin, kulübeleri ve tahıl ambarlarını farelerden korumak için besledikleri teriyer benzeri küçük köpeklerinden başka evcil hayvanları yoktu. Silahları kısa bronz kılıçlar ve uzun tahta mızraklardan oluşurdu; ayrıca deri kalkanlar taşırlardı. Odysseus gibi ok ile yaylarını spor amaçlı veya av için kullansalar da, savaşta kullanmazlardı. Açık alanlara tahıl ve kök sebzeler dikerler ve köyü her beş altı yılda bir yeni bir yere taşırlardı. Kadınlar ve kızlar, işten sayılmayıp "kadınların yaptıkları" denilen bütün çiftlik işlerini, ürünleri toplamayı, yemeği hazırlamayı, evleri taşımayı ve tüm diğer işleri yaparlardı. Balık avlama işi de kadınlara aitti. Oğlan çocuklar tuzak kurarak orman sıçanı ve tavşan tutarlar; erkekler ormanın küçük demir kın donlu geyiklerinden avlarlar; yaşlı adamlar ise ekin ekilmesinin, köyün taşınmasının, düşmana karşı baskın yapılmasının zamanına karar verirlerdi.

Baskınlarda o kadar çok genç adam ölürdü ki, zamanlama konularını tartışacak fazla yaşlı erkek bulunmazdı; bulunanlar da ekin ve göç zamanı

hakkında bir tartışmaya girecek olsalar bile, baskın yapma konusunda her zaman hemfikir olurlardı.

Zamanın başlangıcından beri, yılda bir iki baskın yapıldıktan sonra her iki tarafın da zafer kutlamalarıyla, hayat gelip geçerdi. Baskın sözü oldukça önceden sızdırılır ve baskına giden grup, ilerlerken çok yüksek sesle şarkılar söyler; böylece çatışmalar savaş alanlarında olur, köylüler zarar görmezdi. Köylüler sadece ölen kahramanlarına ağıt yakarlar, alçak Hoalara veya alçak Farimlere karşı ölmeyen nefretlerini dile getirirlerdi. Kara Köpek ortaya çıkıncaya kadar her şey gayet yolundaydı.

Farimler, Hoaların büyük bir savaş grubu yolladığı haberini almıştı. Bütün Farim savaşçıları çırılçıplak soyunmuşlar, kılıçlarını, kalkanlarını, mızraklarını kuşanmışlar, yüksek sesle savaş türküleri çığırıp, ormandaki patikadan Kuş Çayı Başı diye bilinen savaş alanına ilerlemeye başlamışlardı. Burada, tam bu açıklıkta, mızrak, kılıç, kalkan kuşanmış, yüksek sesle savaş türküleri çığırarak koşup gelen çıplak Hoalarla karşılaştılar.

Fakat Hoaların önünde garip bir şey ilerliyordu: Devasa siyah bir köpek. Hayvanın arka ayakları insanın beline gelecek kadar yüksekti ve koca bir kafası vardı. İri adımlarla sıçrayarak koşuyordu, gözleri kıpkızıl parlıyor, uzun dişli açık ağzından köpükler akıyor ve korkunç bir şekilde hırlıyordu. Doğrudan göğsüne atlayarak Farimlerin savaş reisine saldırdı. Adamı yere devirdi; adam çaresizlikle kılıcını kullanmaya çalışırken onun boğazını parçaladı.

Bu hiç beklenmedik, alışılagelmemiş korkunç olay Farimleri dehşete düşürmüş ve onları felç etmişti. Savaş şarkıları sustu. Hoaların hücumuna belli belirsiz karşı koydular. Ölülerini almak için durmadan, panik halinde kaçıp ormana dağılmadan önce dört Farim adam ve oğlan -biri Kara Köpek tarafından- öldürülmüştü.

Böyle bir şey daha önce hiç olmamıştı.

O yüzden karşı bir baskına kalkışmadan önce Farimlerin yaşlı adamları bu meseleyi inceden inceye tartışmak zorunda kaldılar.

Baskınlar her zaman zaferle sonuçlandığından, genç erkeklerin kahraman olmaları için gereken başka bir çatışmaya kadar genellikle aylar,

hatta bazen bir yıl geçerdi; ama bu farklıydı. Farimler yenilmişti. Gece savaşçılar, ölülerini toplamak için korku içinde titreyerek savaş alanına yavaşça süzülmüş ve cesetlerin köpek tarafından murdar bir hale getirilmiş olduğunu görmüşlerdi: Adamlardan birinin kulağı kopartılmış, savaş reisinin sol kolu yenmiş, üzerinde diş izleri olan kemikleri etrafa yayılmıştı.

Farim savaşçılarının zafer kazanma ihtiyacı artmıştı. Yaşlı adamlar üç gün, üç gece boyunca savaş türküleri çığırdı. Derken genç erkekler soyundular, kılıçlarını, kalkanlarını, mızraklarını alıp yüksek sesle türkü söyleyerek asık yüzlerle ormandaki patikadan Hoa köyüne doğru koşmaya başladılar.

Ama daha bu patika üzerindeki ilk savaş alanına varmadan, korkunç Kara Köpek ağaçların altında daralan patikanın üzerinden onlara doğru gelmeye başladı. Onu yüksek sesle türkü söyleyen Hoa savaşçıları izliyordu.

Farim savaşçıları dönerek, hiç dövüşmeden kaçtılar ve ormana dağıldılar.

Akşam geç vakitlerde birer birer köye döndüler. Kadınlar onları karşılamadı ama yine de önlerine yemeklerini sessizce koydu. Çocuklar yüzlerini çevirdiler ve kulübelerde onlardan saklandılar. Yaşlı adamlar da kulübelerde kalıp ağladılar.

Savaşçılar o gece döşeklerinde tek başlarına yattılar ve onlar da ağladılar.

Kadınlar yıldızların ışığında, et kurutma sırıklarının yanında konuştular. "Hepimiz köle edileceğiz," dediler. "Alçak Hoalara köle olacağız. Çocuklarımız da köle olacak."

Ama Hoalar ertesi gün baskın yapmadılar; daha ertesi gün de öyle. Beklemek çok zordu. Yaşlı adamlarla genç adamlar birlikte konuştular. Hoalara bir baskın yaparak, bunu yaparken canlarından bile olsalar, Kara Köpek’i öldürmeleri gerektiğine karar verdiler.

Bütün gece boyunca savaş türkülerini çığırdılar. Ertesi sabah çok asık suratla, hiç türkü söylemeden Farim'in bütün savaşçıları Hoa'ya giden en kestirme yolu kullanarak yola koyuldular. Koşmadılar. Yürüdüler, durmadan.

Önlerindeki yola bakıp duruyorlardı, Kara Köpek'in kızıl gözleri, koca ağzı, parlak dişleriyle ortaya çıkmasını bekleyerek. Korkuyla bekliyorlardı köpeği.

Ve ortaya çıktı. Ama hırlayıp homurdanarak iri sıçrayışlarla onlara doğru koşmuyordu. Ağaçların arasından yola çıktı, bir an durup, sanki o korkunç ağzında bir tebessümle, sessizce onlara baktı. Sonra da onların önünden tınsa geçti.

"Bizden kaçıyor," diye bağırdı Ahu.

"Bizi bir yere götürüyor," dedi Yu, savaş reisleri.

"Bizi ölüme götürüyor," dedi genç Gim.

"Zafere!" diye haykırdı Yu ve mızrağını havaya kaldırarak koşmaya başladı.

Hazırlıksız, silahsız, giyinik Hoa erkekleri daha bir baskın olduğunu anlayamadan, o halleriyle Farimleri karşılamak için koşuşmaya başladıklarında Hoa köyüne girmişlerdi. Kara Köpek ilk Hoa erkeğine atladı, sırtüstü devirdi ve yüzünü, gırtlağını parçalamaya başladı. Köyün çocukları ve kadınları çığlıklar attı, kimi kaçtı, kimi ellerine sopa alarak saldıranlara karşı koymaya çalıştı, hepsi büyük bir kargaşanın içindeydi ama hepsi de Kara Köpek kurbanını bırakıp köylülere saldırdığı zaman kaçtı. Farim savaşçıları Kara Köpek'in ardından köye girdi. Kısa bir süre içinde birkaç adam öldürüp iki kadını yakaladılar. Sonra Yu "Zafer!" diye bağırınca, bütün savaşçıları "Zafer!" diye bağırdı, döndüler ve tutsaklarını taşıyarak yeniden Farim'e doğru yola koyuldular; ama ölülerini taşımıyorlardı çünkü hiç adam kaybetmemişlerdi.

Sıranın sonundaki son savaşçı dönüp yola baktı. Kara Köpek onları izliyordu. Salyalı ağzı köpürmüş, bembeyaz kesilmişti.

Farim'de bir zafer dansı yaptılar; ama bu insanın içine sinen bir zafer dansı değildi. Onları seyredip yaptıklarını onaylayacak, destekleyip oturttukları ve soğumuş ellerinde kanlı kılıçlarını tutan ölü savaşçılar yoktu. Esir aldıkları iki kadın başları önlerine eğik, yüzlerini elleriyle kapatmış ağlıyorlardı. Sadece, bir ağacın altına sırıtarak oturmuş Kara Köpek onları seyrediyordu.

Köyün bütün küçük sıçan köpekleri kulübelerin altına gizlenmişlerdi.

"Kısa süre sonra Hoa'ya yeniden baskın yapacağız," diye bağırdı genç Gim. "Yine Hayalet Köpek'i izleyip zafere varacağız!"

"Sen beni izleyeceksin," dedi savaş reisi Yu.

"Sen bizim öğütlerimizi dinleyeceksin," dedi en yaşlı adam İmfa.

Kadınlar, erkeklerin sarhoş olabilmeleri için mayalanmış bal içkilerini eksik bırakmadılar ama her zamanki gibi zafer dansından uzak durdular. Bir araya gelerek, kurutma sırıklarının yanında yıldız ışığında konuştular.

Bütün erkekler sızıp etrafa yayılınca, esir edilmiş Hoa kadınları karanlıktan yararlanarak sessizce kaçmaya çalıştı; ama Kara Köpek önlerine çıktı, dişlerini göstererek hırladı. Korkarak geri döndüler.

Kurutma sırıklarının yanındaki köy kadınlarından bazıları onların yanına gitti ve birlikte konuşmaya başladılar. Farim ve Hoa kadınları, erkeklerin dili farklı olsa da, her iki kabilede de aynı olan kadınların dilini konuşuyorlardı.

"Bu köpek böyle nereden çıkıp gelmiş?" diye sordu İmfa'nın karısı.

"Bilmiyorum," dedi yaşlıca olan Hoa kadını. "Bizim adamlar baskına gittiklerinde, birden ortaya çıkıp önlerinde koşmaya başlamış ve sizin savaşçılara saldırmış. İkinci defasında da aynı şeyi yaptı. Böylece bizim köyün yaşlı adamları onu geyik eti, canlı tavşan, sıçan köpeği ile beslemeye ve ona Zafer Ruhu demeye başladılar. Bugün bizim adamlarımızı arkadan vurup zaferi sizin adamlara verdi."

"Biz de bu köpeği besleyebiliriz," dedi İmfa'nın karısı. Ve kadınlar bunu bir süre tartıştılar.

Yu'nun teyzesi kurutma sırıklarının olduğu yere giderek, kurutulmuş bütün bir geyik kolu aldı. İmfa'nın karısı ete bir macun sürdü. Sonra Yu'nun teyzesi bunu Kara Köpek'e götürdü. "Al köpecik," dedi. Eti yere bıraktı. Kara Köpek hırlayarak ilerledi, et parçasını kaptı ve parçalamaya başladı.

"Cici köpek," dedi Yu'nun teyzesi.

Sonra bütün kadınlar kulübelerine döndüler. Yu'nun teyzesi tutsakları kendi kulübesine götürdü; onlara döşek ve yorgan verdi.

Sabah olduğunda Farim savaşçıları çatlayan başları, ağrıyan bedenleriyle uyandılar. Farim çocuklarının bir grup olmuş minik kuşlar gibi

cıvıldaştıklarını görüp duydular. Neye bakıyorlardı öyle?

Kara Köpek'in sertleşmiş cesedi yüzlerce balık zıpkınıyla delik deşik olmuştu.

"Bu, kadınların işi," dedi savaşçılar.

"Zehirli et ve balık zıpkınlarıyla," dedi Yu'nun teyzesi.

"Size bunu yapmanızı salık vermemiştik," dedi yaşlı adam.

"Yine de," dedi İmfa'nın karısı, "olan oldu."

Ondan sonra her zaman Farimler Hoalara, Hoalar da Farimlere makul aralıklarla baskın düzenledi; alışılagelmiş geleneksel savaş alanlarında ölünceye kadar dövüşüp, köye yanlarında zafer dansını yapan savaşçıları seyreden ölüleriyle, hallerinden memnun, zafer içinde geldiler.

Alon Üzerinde Savaş

Mahigul'un kadim günlerinde Meyun ile Huy adındaki iki şehir devleti ticaret, ilim ve sanat konusunda birbirine rakipti ve sürekli olarak otlaklarının sınırı konusunda kavga edip dururdu.

Meyun'un nasıl kurulmuş olduğuna dair efsane şöyleydi: Bir inek çobanı olan Mey adında genç bir ölümlüyle son derece hoş bir gece geçirmiş olan Tanrıça Tarv ona yıldızlı mavi harmanisini vermiş. Tanrıça, delikanlıya bu harmaniyi yere serdiği zaman, harmaninin kapladığı alana, onun efendisi olacağı büyük bir şehir kuracağını söylemiş. Mey böyle bir şehrin küçük bir şey olacağını düşünmüş, hani belki bir buçuk metre boyunda, bir metre eninde bir yer gibi; yine de babasının otlağının verimli bir kısmına gidip harmaniyi yere sermiş. Ama gelin görün ki harmani yayılmış, yayılmış; o açtıkça açılmış ve sonunda ufak Unon ile daha büyük olan Alon nehirleri arasındaki tepelik araziyi olduğu gibi kaplamış. Delikanlı sınırları işaretledikten sonra yıldızlı harmani sahibine yükselmiş. Bizim girişken çoban Mey bir şehir kurmuş ve bu şehri uzun yıllar boyunca adaletle yönetmiş; ölümünden sonra da şehir gelişip büyümeye devam etmiş.

Huy'a gelince, onun efsanesi de şöyledir: Hu isminde bir genç kız sıcak bir yaz gecesinde babasının sürülmüş tarlalarında uyuyakalmış. Tanrı Bult aşağıya bakarak kızı görmüş, neredeyse otomatikman ırzına geçmiş.

Hu çok öfkelenmiş. Tanrının, kızlığını bozma hakkına rıza göstermemiş. Gidip bunu tanrının karısına söyleyeceğini bildirmiş. Kızın kızgınlığını yatıştırmak için tanrı kıza, kızlığını kaybettiği yerde bir şehir kuracak olan yüz oğul vereceğini söylemiş. Mümkün olandan çok daha fazlasıyla yüklü olduğunu anlayan Hu daha da çok kızarak doğruca Bult'un karısı Tarv'a gitmiş. Tarv, Bult'un yaptığını bozamazmış ama bazı değişiklikler yapabilirmiş. Zaman içinde Hu yüz kız doğurmuş. Hepsi girişken kadınlar olmuş, anne tarafından dedelerinin çiftliğinde bir şehir kurarak bunu uzun yıllar adaletle yönetmişler; ölümlerinden sonra da şehir gelişip büyümeye devam etmiş.

Ne yazık ki Hu'nun babasının çiftliğinin batı sınırının bir kısmı kavis çizerek, Tarv'ın yıldızlı harmanisinin doğu kıyısının ulaştığı ırmağı aşıyormuş.

Irmağın batı tarafına düşen ve en geniş yerinde yarım mile ulaşan hilal şeklindeki bu toprak parçasının kime ait olduğunu tartışmakla geçen bir nesilden sonra Mey ile Hu'nun torunları taleplerini işin kaynağına, yani tanrıça Tarv ile kocası Bult'a götürmüşler. Fakat ilahi çift bu konuda ortak bir karara varamamış; zaten hiçbir konuda ortak bir karara varamazlarmış.

Bult, Huyların tarafını tutarak, hiçbir şeye kulak asmamış. Hu'ya, torunlarının bu toprağa sahip olarak şehri yöneteceklerini söylediğini, hepsi kız doğmuş olsalar bile başka söze hacet kalmadığını söylemiş.

Biraz da olsa tarafsız olmaya çalışan ama kocasının yüzlerce piç kızının kaynaşan yavrularına pek de yakınlık duymayan Tarv, Mey'e harmanisini Bult Hu'ya tecavüz etmeden önce verdiğini, o yüzden Mey'in bu toprakta öncelik hakkı olduğunu ve başka söze hacet olmadığını söylemiş.

Bult torunlarından bazılarına danışınca, onlar da ırmağın batısındaki toprak parçasının, Tarv'ın harmanisini Mey'e vermesinden en az bir asır öncesinden beri Hu'nun babasının ailesine ait olduğunu söylemişler. Kuşkusuz ki, demiş torunlar, harmaninin birazcık Hu'nun babasının toprağına taşmış olması gözden kaçmış bir şey olsa gerek, ki Huy Şehri de bunu göz ardı etmeye hazırdır eğer Meyun Şehri iğdiş edilmiş altmış boğa ve on yük altın gibi küçük bir tazminatı ödemeyi kabul ederse. On yük altından biri toz haline getirilerek Huy Şehri'ndeki Kudretli Bult

Tapınağının sunağını kaplamak için altın varak yapılacakmış. Böylece de her şey tatlıya bağlanacakmış.

Tarv kimseye danışmamış. Şehrin topraklarının harmanisinin kapladığı alan olacağını söylediği zaman, ne bir mil fazlasını, ne bir mil eksiğini ama tam bu kadarını kastetmiş olduğunu söylemiş. Eğer Meyun halkı şehirlerindeki Yıldızlı Tarv'ın sunağını altın varakla kaplamak istiyorlarsa (zaten yapmış oldukları gibi) bunda bir mahzur yokmuş ama bu hareket, onun değiştirilmez bir gerçek ve ilahi adaletten ilham alan kararını hiç etkilemezmiş.

İşte tam bu noktada iki şehir silahlanmış; o günden itibaren de Bult ile Tarv, Meyun ve Huy'daki torunları ve kulları ne kadar sürekli ve ne kadar coşkuyla dua ederlerse etsinler, kaydedildiği kadarıyla gelişen olaylarda hiçbir rol üstlenmemişler.

Takip eden birkaç nesil boyunca çekişmeler için için kaynamış, bazen de Huyların kendilerine ait olduğunu iddia ettikleri ırmağın batı kıyısındaki topraklarda geçen silahlı akınlar halini almış. Irmağın bir buçuk millik bir bölümü tartışma konusuymuş. Alon, en sığ yerinde yirmi yedi metre genişliğindeymiş, kıyısının bir buçuk metreyi bulduğu yerlerde daha dar akıyormuş. Bu tartışmalı yerin hemen kuzeyinde çok güzel alabalık göletleri varmış.

Huyların yaptığı akınlara Meyunlar hep şiddetle karşı koymuş. Huylar, Alon'un batısındaki toprak parçasını ellerine geçirmeyi ne zaman başarsalar, nehrin bir ucundan bir ucuna, yarım daire şeklinde bir sur yapıyorlarmış. O zaman Meyun erkekleri güçlerini bir araya getirerek bu sura bir saldırıda bulunuyor, Huyları Alon'dan geriye püskürtüyor, Huyların yaptığı suru yerle bir ediyor, nehrin doğu kıyısı boyunca bir buçuk millik bir sur inşa ediyorlarmış.

Ama burası da Huylu çobanların hayvanlarını suya getirdikleri yermiş. Onlar da hemen Meyunların yaptıkları suru yıkmaya başlıyorlarmış. Meyunlu okçular onlara ok atarak, bazen bir adam, bazen bir inek vururmuş. Huyların sabırları taşar, şehrin kapılarından başka bir akın yaparlar, Alon'un batısındaki toprak parçasını yeniden alırlarmış. Arabulucular araya girermiş. Meyun Babaları Meclisi özel bir toplantı yaparmış. Huy Anaları Meclisi de özel bir toplantı yapar, savaşçıların

çekilmesini buyurur, Alon üzerinden bir ileri, bir geri elçiler ve diplomatlar gönderir, bunlar bir anlaşmaya varmaya çalışır ama başarısız olurlarmış. Ya da bazen başarılı olurlarmış ama Huy çobanlarından biri, başlangıcı bilinmeyen bir zamandan beridir yaptığı gibi hayvanlarını otlatmak için ırmağın öte tarafındaki zengin otlaklara götürürmüş, Meyun çobanları izinsiz gelen sürüyü çevirerek bunları şehirlerinin etrafı çevrili çayırlarına götürür, o zaman Huylu çoban, Bult'un hışmını hırsızların üzerine çekeceğine, hayvanlarını geri alacağına dair yeminler ederek şehrine koşarmış. Ya da, Alon'un ineklerin geçiş yeri üzerindeki sakin göletlerinde avlanan iki balıkçı, kimin göletinde avlanıyor oldukları konusunda tartışmaya başlar, her ikisi de kendi şehrine dönerek, kaçak avcıları kendi sularından uzak tutacaklarına dair yeminler edermiş. Ve her şey yeniden başlarmış.

Bu saldırılarda çok insan ölmezmiş ama saldırılar yine de her iki şehrin genç adamlarının hatırı sayılır sıklıkla ölümüne neden oluyormuş. Sonunda Huy'un Mecliskadınları bu kanayan yaranın, hiç kan akıtmadan kesin olarak iyileştirilmesine karar vermişler. Sık sık olduğu gibi keşiflerin anası icatlar olmuş. Huy'un bakır madencileri kısa bir süre önce çok güçlü bir patlayıcı geliştirmiş. Mecliskadınları, bunu savaşı bitirmenin bir yolu olarak görmüşler.

Büyük bir işgücünün oluşturulmasını emretmişler. Okçular ve mızrakçılarla korunan bu Huylar, çılgınlar gibi kazarak patlayıcıları toprağa gömmüş ve yirmi altı saat içersinde Alon'un tartışmalı bir buçuk millik yolunu değiştirmişler. Bu patlayıcılarla ırmağa bir set çekmişler ve kazdıkları bir kanalla ırmağı, kendilerine ait olduğunu iddia ettikleri sınırın batısından geçirmişler. Bu yeni yol, daha önce onların dikmiş ve Meyunların yıkmış olduğu bazı surların kalıntılarını izliyormuş.

Sonra Meyun otlaklarına elçiler yollayarak kibar ve resmi bir şekilde, Meyun'un her zaman için sınırın Alon ırmağının doğu kıyısı olduğu iddialarını, Huy ineklerinin batı yakasındaki bazı yerlerden su içmelerine izin verilmesi durumunda, Huy'un da artık kabul ettiğini bildirerek şehirler arasındaki barışın yeniden sağlandığını beyan etmişler.

Meyun Meclisinin önemli bir kısmı bu çözümü kabul etmeye gönüllüymüş. Huylu cingöz kadınların onları dolandırarak topraklarını

ellerinden aldıklarını itiraf ediyorlarmış ama zaten bu en fazla iki mil uzunluğunda, yarım milden de geniş olmayan bir otlak parçasıymış; ayrıca artık Alon göletlerindeki balık avlanma hakları konusunda da bir şüphe kalmamış. Irmağın yeni yolunun kabul edilmesi için ısrar etmişler. Ama daha yılmaz akıllar, bu hileye boyun eğmek istemiyormuş. Laktör General o kıymetli toprağın her bir santiminin Mey'in oğullarının al kanıyla sulanmış ve Tarv'ın yıldızlı harmanisiyle kutsanmış olduğunu söylemiş. Bu nutuk oyların rengini değiştirmiş.

Meyun henüz, çok etkili patlayıcılar icat etmemiş ama bir ırmağı tabii mecrasına döndürmek, onu yapay bir mecradan gitmeye zorlamaktan daha kolaydır. Okçular ve mızrakçılar tarafından muhafaza edilen şehir ahalisinden oluşan istekli bir işgücü, çılgınlar gibi kazarak Alon'u tek bir gecede asıl yatağına döndürmüşler.

Hiç karşı konulmamış, hiç kan akıtılmamış çünkü Huy Meclisi barış istiyor, muhafızların Meyunlara saldırmasını engelliyormuş. Alon'un doğu kısmında duran, hiçbir direnişle karşılaşmayan, havada zafer kokusu alan Laktör General şöyle haykırmış: "İleri adamlarım! Komplocu fahişelerin kökünü kazıyalım!" Ve tek bir çığlıkla, diye anlatıyor tarihçi, nehri yeniden yatağına döndürmek için yardıma gelmiş olan hemşehrilerinin çoğuyla birlikte Meyun'un bütün okçuları ve mızrakçıları, yarım millik otlaktan Huy'un surlarına saldırmış.

Şehre girmişler ama şehir muhafızları hazırlıklıymış, evlerini koruyan kaplanlar misali savaşan şehir ahalisi de öyle. Bir saatlik kanlı bir çatışmadan sonra Laktör General -küplere binmiş bir ev kadını tarafından pencereden yirmi litrelik bir tereyağı yayığı tepesine atılarak- öldürüldüğünde Meyun güçleri kargaşa içersinde Alon'a çekilmiş. Orada yeniden bir araya gelerek, ırmağı, sonunda akşam çöküp de ırmağın karşı tarafına sürülüp kendi şehir surları içine çekilinceye kadar büyük bir yüreklilikle korumuşlar. Huy muhafızları ve halkı Meyun'a girmeye teşebbüs etmemiş ama geri dönerek yeniden patlayıcılar yerleştirmişler, bütün gece kazı yaparak Alon'u yeniden yeni, batıdan geçen yatağına çevirmişler.

Teknolojinin son derece bulaşıcı tabiatı düşünülecek olursa, Meyun'un da rakipleri kadar güçlü patlayıcılar yapmayı keşfetmesi kaçınılmazmış.

Tuhaf olanı belki, her iki şehrin de bu patlayıcıları silah olarak kullanmayı seçmemesiymiş. Meyun da bu patlayıcılara sahip olur olmaz, yeni oluşturulan bir sınıf olan Lağımcı Generali komutasındaki orduları yürüyerek, Alon'un eski yatağı önündeki seti havaya uçurmuş. Irmak yeniden eski yatağına dolmuş ve ordu da Meyun'a geri dönmüş.

Huy'un üzgün ve kinci Mecliskadınları'nın atadığı yeni Yüce Mühendisleri yönetimi altındaki muhafızlar yürüyüşe geçerek, eski ırmak yatağına set çekip, yeni ırmak yoluna giden yolu daha da derinleştirecek şekilde oldukça karmaşık bir dizi patlamadan son ra, Alon'un yeniden neşeyle yeni yatağından akmasını sağlamışlar.

Bundan sonra, iki şehir devletinin topraksal çekişmeleri tamamıyla patlayıcılarla ifade edilmeye başlamış. Teknolojik gelişmeler durmadan, daha büyük miktarlarda toprağın havaya uçurulabildiği daha güçlü yıkım araçlarının kullanılmasına neden olduğu için çok sayıda asker, vatandaş ve çok daha fazla sayıda inek öldüğü halde bu saldırılar hiçbir zaman öldürmek niyetiyle gerçekleşmiyormuş. Bütün çabaları Meyun ile Huy'un büyük amacını yerine getirmekmiş: Nehrin yolunu değiştirmek.

Yüz yıla yakın bir süre iki şehir devleti enerjilerinin ve kaynaklarının en büyük bölümünü bu amaca adamış.

Yüz yılın sonunda, bölgenin arazi yapısı korkunç boyutlarda ve geriye dönüşü olmayan biçimde değişmiş. Bir zamanlar berrak alabalık yatakları, kayalık dar geçitleri, hayvanların su içtiği çamurlu kıyıları ve ineklerin memelerine kadar gelen serin sığ sularda hayale dalıp gittikleri geçiş yerleri bulunan küçük Alon'un söğüt kaplı kıyılarına doğru yeşil otlaklar hafif bir eğimle inermiş. Ama bunların yerine artık bir kanyon, bir ucundan bir ucuna yarım mil olan, neredeyse altı yüz metre derinliğinde geniş bir uçurum oluşmuş. Uçurumun iki yanında, toprak ve kırık kaya parçalarından bir duvar yükseliyormuş. Buradaki toprağın üzerinde hiçbir şey yetişmiyormuş; tekrarlanan patlamalarla yerinden oynamadığı zamanlarda bile bölge, kış yağmurlarıyla erozyona uğrar, kayalar yuvarlanır, toprak kayar, vadinin dibinde akan, balçık hale gelmiş kahverengi selin yolunu keserek suların uçurumun duvarlarının altını daha da oymasına, kanyonun daha da genişlemesine ve uzamasına yol açar, daha fazla erozyon ve toprak kaymasına sebebiyet verirmiş.

Artık hem Meyun, hem de Huy şehirleri bu uçurumun ancak birkaç yüz metre ötesinde kalmışlar. Otlaklarını, tarlalarını, sürülerini ve bütün altın yüklerini yutan bu gayya kuyusu üzerinden birbirlerine meydan okuyorlarmış.

Irmak ve bütün o tartışmalı arazi artık terk edilmiş bu devasa çamur ve kaya yığınının dibinde kalmış, artık bir yerleri havaya uçurarak kazanılabilecek bir şey kalmamış; ama alışmış kudurmuştan beter olurmuş.

Bu savaş, korkunç bir gece, aniden patlak veren bir felaket anında Meyun şehrinin yarısı titremeye başlayıp da Alon'un Büyük Kanyonu'na kayıncaya kadar bitmemiş.

Kanyonun doğu duvarını sarsan saldırılar Huy'un Yüce Mühendisi tarafından değil de Meyun'un Lağımcı Generali tarafından tertip edilmiş. Meyun'un mahvolmuş ve dehşete düşmüş halkı için bu felaket yine de onların değil Huy'un suçuymuş: Huy var olduğu için Lağımcı General yalan yanlış saldırılarda bulunmuş. Fakat Huy ahalisinden birçok kişi aceleyle, Alon'u kanyonun birkaç mil ötesinden, kuzey ve güneyinde daha alçak olduğu yerlerden aşmış, Meyun'un yarısındaki evleri ve insanları yutmuş olan muazzam çamur kaymasından kurtulanlara yardım etmeye koşmuş.

Onların bu samimi cömertliği sonuçsuz kalmamış. Bir ateşkes imzalanmış. Ateşkes devam etmiş ve yerini barışa bırakmış.

O gün, bugündür Meyun ile Huy arasındaki rekabet yoğun olmaya devam etmiş ama hiç patlama olmamış. Artık sürüleri, otlakları olmadığı için turizmle geçinmektedirler. Büyük Kanyon'un Batı Kıyısına tünemiş olan Meyun'dan geri kalanların, her yıl binlerce ziyaretçiyi kendine çeken dramatik ve pitoresk bir avantajı vardır. Ama ziyaretçilerin çoğu yemekleri daha iyi olduğu ve kanyon ile Eski Meyun'un yarı yarıya gömülmüş manzarasına hâkim olan Doğu Kıyısından sadece birkaç adım ötede olduğu için Huy' da kalmayı tercih eder.

Derinlerde ineksiz ve alabalıksız da olsa yeniden tüm berraklığıyla akmaya başlayan küçük Alon Irmağı üzerinde yükselen garip ve yüksek çamur oluşumları ve yalçın kayalıklar arasından eşeklere binerek inmek isteyen turistler için her iki şehir de uçurumun iki yanına birer patika açmıştır. Burada turistler, çimenlik kıyılarda piknik yaparlar. Huy rehberleri turistlere

Bult'un Yüz Kızının eğlenceli efsanesini, Meyun'dan gelen rehberler ise kendi turistlerine Tarv'ın Yıldızlı Harmanisi'nin hoş masalını anlatır. Sonra yeniden hep birlikte eşeklerini yavaşça yukarı, ışığa doğru sürerler.

Büyük Saadet

ÇOK KISA bir süre önce kısıtlı bir boyutun varolduğunu öğrendim. Bunu öğrenmek beni şoke etti. Ben insanın, Sita Dulip Yöntemi'ni bir kez kavradı mı, herhangi bir havaalanından, istediği boyuta gidebildiğini, bu seçimlerin de esasen sonsuz olduğunu zannediyordum. ***Boyutlar Diyarı Ansiklopedisi***'nin sık sık genişletilmesi de bilinen boyutların sayısının sürekli fazlalaştığının bir kanıtıydı. Diğer boyutlardan da bunların hepsine (doğru koşullar altında) gidilebildiğim düşünüyordum, ta ki kuzinim Sulie bana Bayram Boyutu'ndan bahsedinceye kadar.

Söz konusu boyuta sadece, hepsi de Amerika Birleşik Devletleri'nde olan, çoğu da Teksas'ta bulunan belirli havaalanlarından ulaşılabiliyormuş. Dallas ve Houston'da bu özel menzile giden tur grupları için Bayram Boyutu Salonları bile varmış. Bu salonlarda, gerekli gerginlik ve hazımsızlık koşullarını nasıl oluşturduklarını bilmek bile istemiyorum.

Ne de bu boyutu ziyaret etmek gibi bir niyetim var; ama Kuzin Sulie birkaç yıldır buraya gidiyormuş. Bana bu boyutu anlattığında da oraya gidiyordu ve ricam üzerine sağ olsun bu bilgileri derlediğim el ilanı, broşür, promosyon malzemesi dolu bir alışveriş torbası getirdi. Bir de internet siteleri var ama sitenin adresi sanki kimseye haber verilmeden sürekli değiştirilip duruyor.

Bu yerin geçmişine ait bilgiler sadece tahminden ibarettir. Broşürlerin tarihlerine bakacak olursanız, on yıldan eski olmaması gerekiyor. Ben başlangıcı için kafamda bir senaryo yarattım: Bir grup işadamı Teksas havaalanında beklemek zorunda kalmış ve sadece ve sadece birinci mevki ile business-class yolcularının girebildikleri o barlarda sohbete dalmışlar. İşadamlarından biri hep birlikte Sita Dulip Yöntemi'ni denemelerini önermiş. Tecrübesizliklerinden veya cahil cesaretiyle hareket ettiklerinden kendilerini Rornan'ın ***Pratik Rehber***'inde listelenmemiş bir boyutta bulmuşlar. Ve boyutu, kendi görüşlerince, bakir bulmuşlar: Araştırılmamış, gelişmemiş, bir girişimcinin sihirbazlığını, bir istismarcının büyülü temasını bekleyen bir Üçüncü Dünya boyutu.

Tahminime göre yerli nüfus bir sürü küçük ada üzerine yayılmıştı; ya çok fakirlerdi, ya aşırı derecede misafirperver, ya da her ikisi birden. Görünüşe göre ya bir şey kazanma umudunun ya da yenilik düşkünlüğünün masumiyetiyle yeni bir yaşam biçimini kabul etmeye son derece hazır ve istekliydiler. Sonuç olarak, ister hazır olsunlar ister olmasınlar, Büyük Saadet Şirketi'nin yapmalarını söylediği şeyleri yapmayı, istenildiği gibi davranmayı öğrendiler.

Büyük Saadet, Çin usulü bir şeymiş gibi geliyor kulağa ama Kuzin Sulie'nin getirdiği bütün o promosyon edebiyatı Birleşik Devletlerde basılmıştı. Büyük Saadet Şirketi, boyutun isim hakkına sahip olduğu gibi halkla ilişkiler bültenleri de yayınlıyordu. Bunun ötesinde Büyük Saadet hakkında hiçbir şey bilmiyorum. Araştırmaya da çalışmadım. Bir faydası yok. Şirketler hakkında bilgi yoktur. Sadece bilgisizlik vardır. Yanmış hissedarların kokularının duyulduğu bir krater gibi içe göçüp battıkları, el ele tutuşmuş Kongre üyeleri ve diğer hükümet yetkililerinin kendilerini siper edip etrafına Özel Mülk, Geçiş Yasaktır, Uzak Durunuz, Avlanmak ve Balık Tutmak veya Hesap Açmak Yasaktır diyen sarı uyarı bantları çekildiği zaman dahi - o zaman bile bunların bir gerçeklikleri yoktur.

Söylediğine göre -insan reklam için basılmış olan bir şeye ne kadar güvenebilirse- Büyük Saadet dünyası, küçük adalarla beneklenmiş sıcak, sığ bir okyanustan oluşuyormuş. Bunlar bizim volkanik Pasifik Adalarına nazaran daha düzmüşler, daha ziyade bir sığlığa benziyorlarmış. Havanın sıcak ve hoş olduğu söyleniyor. Adada yerel bitkiler ve hayvanlar olmalı, ya da olmalıydı ama reklamlarda bu konuda hiçbir şey yok. Fotoğraflarda görünen ağaçlar sadece iri saksılarda yetişen çam ve hindistancevizi ağaçlarıydı. Eğer "dost canlısı ve cıvıl cıvıl yerliler" açıklamasını yeterli bulursanız, insanlar hakkında da sıradışı bir şey olduğu söylenemez.

En büyük, ya da büyük bir farkla en detaylı reklamları olan ada, Noel Adası'ydı.

Kuzin Sulie'nin eline geçen her fırsatta gittiği yer orası. Güney Kaliforniya'nın kırsal kesiminde yaşadığı ve San Diego'da kızı, Minneapolis'te oğlu olduğu için, uçaklarının doğru yerde, yani önemli Teksas havaalanlarında, Denver ve Salt Lake City'de aktarılmasını sağladığı sürece bu fırsatı sık sık yakalayabiliyor. Kuzin Sulie, Noel

alışverişini Ağustos’ta ve belki Ağustos'ta almayı unuttuğu şeyler için paniğe kapılmaya başladığı Aralık'ın ilk günlerinde yapmaktan hoşlandığı için oğlu ve kızı onun kendilerini Ağustos'ta ziyarete gelmesine alışmış.

"Sadece Noel Adası'm ***düşünerek*** bile hemen havaya giriyorum!" diyor. "Ay o kadar ***mutluluk*** dolu bir yer ki! Üstelik fiyatlar da hakikaten Wal-Mart kadar ucuz; üstelik çok daha fazla çeşit var."

İklimin güneşli ve yumuşak olduğu söyleniyor olsa da, Noel Şehri'nin, Yuleville'in ve Ah Küçük Kasaba'nın bütün dükkân ve mağazalarının camları buz tutmuş, eşiklere bitmeyen bir kar birikmiş, kapı ve pencere çerçevelerine çam ve Noel dikenlerinden çelenkler asılmış haldedir. Düzinelerce çan ve kilise kulesinden durmadan çan sesleri yükselir. Kuzin Sulie çan kulelerinin altında hiç kilise olmadığını, sadece satış yerleri bulunduğunu ama çan kulelerinin çok hoş göründüğünü söylüyor. Satış yerleri ve kalabalık caddelerde Noel alışverişi yapanların ve yerlilerin tepelerinde hiç durmadan Noel şarkıları duyuluyormuş. Fotoğraflarda görünen yerliler aşağı yukarı Victoria devri kıyafetleri içindeler; erkekler smokinli ve silindir şapkalı, kadınlar ise kabarık uzun elbiseler giyiyorlar. Oğlan çocukları ellerinde çember, kız çocukları da kumaş bebek tutuyor. Yerliler sokaklardaki boşlukları dolduruyor, neşeyle gidip geliyorlar, boş yerler veya telaşsız meydanlar bırakmamaya çalışıyorlar. Turistleri etrafta, atların çektiği arabalarla veya karşılıklı uzun kanepeleri olan ve kenarları açık gezinti otobüsleriyle gezdiriyorlar, ökseotu demetleri satıyorlar, kavşakları süpürüyorlar. Kuzin Sulie, yerlilerin insanla her zaman çok hoş konuştuklarını söylüyor. Ne söylediklerini sordum. "Mutlu Noeller!" veya, "Size iyi akşamlar!" veya ***"" Tanrhep Sinkorsun"*** diyorlarmış. Son lafın ne olduğundan pek emin değildi ama duyduğu şekliyle bunu birkaç kere tekrarlayınca, sanırım ben ne olduğunu anladım.

Noel Adası'nda bütün yıl Noel Arifesi imiş; Noel Şehri ve Yuleville'deki bütün mağazalar ve dükkânlar, broşüre göre 220'si birden, yılın 365, haftanın yedi günü ve günün yirmi dört saati açıkmış.

"Bizim buralarda bulunan ö küçük, kalitesiz, bütün yıl Noel eşyası satan dükkânlar," diyor Sülie, "hiç yok. Yani söyleyeyim sana. İster inan ister inanma, Noel Şehri'nde bir mağaza var ***sadece torba*** satıyor. Bilirsin ya hani şu güzel kâğıt torbalardan? Ya da hani alüminyum veya selofan

torbalardan? Hani insanın paketlemeye vakit bulamadığı zamanlar veya yamru yumru olduğu için paketlemesi zor olan hediyeler için? İşte o zaman insan hediyeyi bu köpüğe benzeyen kâğıt kurdelelerin taştığı torbalara atıverince ancak o kadar güzel olabilir; üstelik iyi saklarsan ertesi sene de kullanabilirsin."

Alışverişi bittikten ve kaldığı Trampet Çalan Oğlan Hanı'nda (Adeste Fideles Hanı'nın çok hoş ama çok pahalı olduğunu söylüyor) akşamüstü çayı servisi yapılan bir tür şapel sayılabilecek Melekler Köşesi'ni ziyaret ettikten sonra Sulie, Ah Küçük Kasaba'ya bir yolculuk yaparak, kendisini şımartıyormuş. Ah Küçük Kasaba, onun "dünyadaki en sevdiği yer"miş.

Eğer zamanı varsa oraya, her iki yanını kocaman saksılar içinde, üzerleri doğal kar olmadığından yapay karlarla kaplı, iki kenarında süslenmiş köknarların uzandığı Noel Ağacı Yolu'ndan tek bir atın çektiği bir kızakla gidiyormuş. Kuzin Sulie, köknarların gerisinde ne olduğu konusunda pek emin değil. "Şey, sadece kum var, galiba çamlık kumsallardaki gibi," diyor, "yalnız hiç çam yok. Ama o çıngırak seslerini duyman lazım! Üstelik atların da kuyrukları hep kısa, biliyor musun? Aynı o Noel şarkısındaki gibi."

Eğer zamanı kısıtlıysa Noel Şehri'nden Ah Küçük Kasaba'ya, hızlı bir troleybüs olan Noel Ekspresi ile gidiyormuş. Ah Küçük Kasaba'da insan yürümeliymiş, eğer yürüyemiyor veya yürümek istemiyorsa, cüceler tarafından çalıştırılan ve görülecek yerler arasında sürekli gidip gelen, tek taraflı Noel Baba Trenlerine binebilirmiş.

"Kaybolman mümkün değil," diyor Kuzin Sulie, "üstelik biliyor musun o kadar ***emniyetli*** ki. Kutsal Topraklardaki çirkinlikle mukayese edince! İnsanın kendini emniyette hissetmesi o kadar büyük farklılık yaratıyor ki."

Ah Küçük Kasaba'da çan kulelerinin yanı sıra kiliseler de varmış; bunlar Kudüs, Roma, Guadalupe, Atlanta ve Salt Lake City' deki ünlü tapınakların kopyalarıymış. Kuzenimin deyimiyle, "adeta Incil'den çıkma kıyafetler" giymiş olan köylüler, baston ve kurdele şeklinde nane şekerleri, oyuncaklar, el işleri, hediyelik eşyaların satıldığı hareketli bir pazar yerinde tezgâhlar kurmuşlar; çocuklar küçük kulübelerin eşiklerinde taklalar atıyorlarmış; arada sırada bir çoban sokaktan aşağıya küçük bir koyun sürüsünü sürüp geçiyormuş. Köyün tam dışında, broşürlerin coşkun ve

hürmetkâr bir dille tarif ettiği her ziyaretin doruk noktası bulunmaktaymış: Ahır.

Kuzin Sulie oradan bahsederken gözleri biraz yaşarıyor. "Sanki açık havadasın gibi çünkü hani böyle çok büyük bir çadır düşün. Yani sirk gibi, anlatabildim mi? Ama daha çok, nasıl denir? Yıldızları gösteren bir sergi gibiydi. Yani kara gece göğü ve tepende ***yıldızlar*** falan? Dışarısı güneşli bir gün bile olsa. Orada gece ve yıldızlar var. Ve Yıldız, Noel Yıldızı. Tam da o fakir, alçakgönüllü, küçük ahırın üzerinde parlıyor. Ay inan bizim İlk Vaftizci sahnemizi solda sıfır bırakır. Gördüm de söylüyorum. Çok güzel. Ya o hayvanlar. Öyle sadece bir iki koyun değil ama bir ***sürü*** koyun, inek, eşek, deve var ve üstelik hepsi ***hakiki!*** Canlı. Ya o harika bebek! Aman evet biliyorum, hepsi hayatlarını oyunculuk yaparak geçiren insanlar ama eminim onlar bilmeseler bile sırf bu işi yaptıkları için kutsanıyorlardır. Bir keresinde Hz. Yusuflardan biriyle konuşmuştum, onu köydeki o sevimli küçük kulübelerden birinin avlusunda görüp tanımıştım. Onu Hz. Yusuf olarak bir iki kere görmüştüm, hoş görünüşlü, elli yaşlarında, temiz yüzlü bir adam, bilirsin işte Hz. Yusuf her nasılsa pek diğerleri kadar muazzam değildir ya. Kralları mesela, hiç düşünmem bile. O minik Meryem, bu dünyaya göre değil, tam bir melek. Ama Hz. Yusuf daha yaklaşılabilir gibi görünüyor. O yüzden ona selam verdim, o da gülümsedi, ellerini yabancılar gibi salladı ve 'Mutlu Noyeller' dedi, onların dediği şekilde. Hepsi o kadar tatlı ki. Gerçekten de Noel ruhunu yansıtıyorlar."

Sulie, hasta çocukların Noel Adası'na götürülememesine çok üzüldüğünü anlattı. "Zavallı minikler, onca ay boyunca Noel Baha'nın gelişini zor bekliyorlar - Yuleville'deki Noel Baba Gezintisi'ni bir görebilseler! Her akşam dokuzda ve sonra yine on birde tekrarlanıyor. Ren geyikleri, bir patırtıyla Sıcak Yuva'nın çatısının üzerinden geliyor; istersen Şehir Meydanı'ndan, istersen kapalı devre televizyondan seyredebiliyorsun; Noel Baba kızaktan iniyor, o bacanın içine atlayıveriyor - böyle bir şeyi seyretmek çocukların hoşuna gitmez miydi? Sonra Rudolph'un da burnu tıpkı arabaların arka lambası gibi parlıyor! Ama görünüşe göre çocukları çok fazla sıkıntıya maruz bırakmadan oraya getirmenin bir yolunu bulamamışlar. Yani turun, geçişi erişkinler için bilimsel açıdan mükemmel bir hale getirmiş olmasına rağmen. Bilirsin, ben o diğer boyutların hiçbirine gitmem. İnsanın kendini nerede bulacağını

Allah bilir! Noel Adası garantisi olan bir menzil. Ama ne acıdır. Aslında bu onun için çok tatlı bir sürpriz olacak olsa da, kalabalık bir havaalanında ıstırap çekmesine ve endişe duymasına razı olamadığından insan yanına küçük, hasta bir çocuğu alıp götüremiyor." Ve yumuşak kalpli Sulie içini çekiyor. "Bunu hak etmiyorum," diyor. "Bazen, biliyor musun, bir daha oraya gidemeyeceğimi düşünüyorum. Gitmemeliyim. Bu açgözlülük. Noel'in bana gelmesini beklemem gerekiyor. Ama aralık aylarının arası o kadar uzun ki..."

Büyük Saadet Şirketi'nin bu boyutta başka bayram adaları da var. Kuzin Sulie sadece Paskalya Adası'nı ziyaret etmiş. Belki de hastalanmaya başladığı ve Denver'dan Seattle'a gidecek olan uçağı konusunda biraz endişelendiği için orayı pek sevmemiş. Aslında, bir kar fırtınası sırasında pist üçüncü kez eritilsin diye yerde bekleyen bir uçağın içinde otururken, oldukça riskli bir şekilde boyut değiştirmişmiş. "Yolculuk yapmak için iyi bir zaman değildi," dedi.

Broşürün ön kapağında, Güney Denizi'ndeki Paskalya Adası'nda bulunanlara benzeyen yekpare taştan surat heykelleri sıralanmış bir kumul görünüyor. Kuzinim bunları ya hiç görmemiş, ya da umursamamıştı. "Galiba ben biraz daha kutsal bir şeyler bekledimdi," dedi. "Rus İmparatoru'nun yumurta gösterisi falan hoşuma gitti. Yakutlar, altınlar falan. Çok güzeldi. Ama insan, neden bir imparatorun o kadar çok yumurtaya ihtiyacı varmış diye düşünmeden edemiyor. Yumurtaları ayaklarında tutuyorlarmış, bir yerlerde okumuştum. Garip geliyor kulağa. Galiba Komünistlerdi. Ya tavşanlar? Allah aşkına! Her yan tavşan dolu. İnsanın ayaklarının altında. James, Augusta'daki kasap dükkânlarına satmak için tavşan yetiştirmeye niyetlendiğinden beri tavşanları hiç sevmem; onu bu işe Fred Ingley kandırıp soktuydu ama pek bir pazarları yoktu, derken James'te o tümör bulundu, tavşanlar bir tavşan hastalığı kaptı, hepsi bir haftada öldü, sinek gibi öldüler, tek bir tane kalmayıncaya kadar; onlardan kurtulmak için kafeslerini ateşe verip sonuna kadar yakmaktan başka çarem kalmamıştı. Hey yarabbim. Hatırlamak bile istemiyorum... Her neyse. Sonra etrafta cikcikleyerek gezen bir sürü civciv vardı, onlar tatlıydı. Ayrıca Zıpzıp Tavşan Mar- keti'ndeki sepetler tek kelimeyle mükemmel. Ama pek fazla bir şeye param yetmedi. Üstelik çok sıcaktı! Ayrıca

Denver'daki tipi aklımdan çıkmıyordu. Galiba pek havamda değildim. Çok ***fazla*** yumurta ve tavşan vardı."

Tanıtım malzemesinden anlaşıldığı kadarıyla Noel, Paskalya ve Dört Temmuz, en büyük, en gelişmiş ve en kalabalık adalar. Cadılar Bayramı!'nın nispeten daha alçakgönüllü broşürü tamamen Aile Eğlencesi ile ilgili ve belli ki havaalanlarına sıkışmış ebeveynler ve çocuklarını hedef alıyor.

Fotoğraflardan anlaşıldığına göre de Cadılar Bayramı! Adası balkabağı kaynıyor; gerçek balkabakları mı, yoksa plastik balkabakları mı bilemiyorum. Uçan trenler, korku evleri, korku tünelleri falan olan bir lunaparkı var. Satış yerlerinde duran, garsonluk yapan, odaları temizleyen vs. yerlilerin hepsi cadı, hayalet, uzaylı ve Ronald Reagan kılığına girmiş. "Her Akşam Şaka mı Şeker mi! Tehlikesiz! Nezaret altında! (Hepsi şeker garantili, emniyetli ve sağlıklı.)" Çocuklar Korku Köyü'nün evleri arasında nezaret altında dolaştırılırken, ebeveynler Addamsların Evi ve Frankenstein'ın Şatosu’ndaki süit odalarındaki büyük ekran televizyonlarında "Yüz Korku Filmi"nden birini seyredebiliyor.

Bana broşürü verirken Kuzin Sulie'nin sesinde hafif bir tutucu ima hissettim. Broşürdeki metin ifrat derecesinde farklı tarikatlardan Protestan papazlarının ağırbaşlı ama ısrarlı ikna girişimleriyle dolu. Hepsi Cadılar Bayramı'nı temiz, emniyetli, sağlıklı bir aile eğlencesi olarak tasvir ediyor. "Zararlı" veya "rahatsız edici" bir şey olmadığı kesin. Ama ben, iman sahiplerinin kükürt kokusu almak için o broşürleri keskin burunlarıyla kokladıklarından, keskin gözlerini o yabancı kumlara indirerek çatal tırnaklı ayak izleri aradıklarından hiç şüphe duymuyorum.

Dört Temmuz Adası'mn promosyonları çok daha savurgancaydı ve hiç de öyle bir yerleri savunmakla falan ilgili değildi. İwo Jima'ya Bayrak Çekilmesinin Sürekli Yeniden Yaşanması'ndan tutun da her gece yapılan Roketlerin Kızıl Parlaklığının Dört Saatlik Havai Fişek Gösterisi'ne; heykellerle bezenmiş Başkanlar Bulvarı'ndaki Birleştik Ayaktayız Biftek Lokantaları'ndan Tanrı'nın Muhafazasında Bölünmezlik Şapeli'ne kadar her şey çok abartılıydı ve her bir şey, son noktasına kadar kırmızı, beyaz, mavi çizgili ve yıldızlıydı. Belli ki Büyük Saadet Şirketi büyük sayıda vatansever ziyaretçi bekliyor veya kabul ediyor. Bir yandan

Kahramanlarımız Müzesi, Tüfek Gösterisi, Salt Amerikan Zafer Bahçeleri'nin (ateş çiçeği, lobelya, iberide) görüntüleri web sitesinde boy gösterirken, insan bir yandan da Vatandaşlık Yemini'ni, beş bin sanal okul öğrencisiyle birlikte internet üzerinden ne zaman istese tazeleyebiliyor.

Dört Temmuz Adası'nda kalınacak yerler ** George Washington Kır Oteli'nden, ****** Grand George W. Bush Lüks Otelleri ve Süitleri'ne kadar değişiklik gösteriyordu. (Benim, Alçakların Son Sığınağı adında, saatlik oda kiralayan düşük bir motel bulmayı beklemem, çocukluktu tabii ki.)

Dört Temmuz Adası'nın beyaz kumlu plajlar, mavi deniz ve kırmızı şemsiyeler ardında yükselen gökdelenleri, heybetli bulvarları ve mermer görünümlerinden sonra Sevgililer Günü Adası insana sıcacık ve eski moda görünüyor. Tabii ki ada da, Gerçekaşk Kasabası da kalp şeklinde. Çikolata Kutusu Oteli'nde bir sürü pembeler, beyazlar, bir sürü danteller, bir sürü balayı süitleri, ikinci balayı süitleri, sonsuz balayı süitleri var. İki kişilik bisiklet kiralayabiliyorsunuz. Eros şeklinde giyinmiş -giyinmek denirse- yerli çocuklar yüzlerinde tebessümle, yapma güllerden sarılmış kameriyeler altında tebessüm eden çiftlere kâğıttan oklar atmak için nişan almışken fotoğraflanmış. "Eh sanırım insan doğru bir haleti ruhiye içersinde, doğru bir insanla giderse hoş olabilir," dedi Kuzin Sulie, broşürün sayfalarını biraz hor görerek çevirirken.

Yeni Yıl Adası'nın broşüründe, "Tüm binalar yepyeni," diyor. Aslında görünüşte tek bir bina var: büyük bir otel. Otelin on dört dans salonu, altı büyük balo salonu ve çatısında bir golf sahası var. Açık havada çekilmiş tek fotoğraf, Çin fenerleriyle süslenmiş çok büyük bir avlunun fotoğrafı. Belli ki Yeni Yıl Adası birkaç saatlik veya bir gecelik ziyaretler, çok fazla vakti olmayan ve olan vaktini de bir baloda geçirmek isteyenler için tasarlanmış, çünkü golf sahası dışında bütün sunulan eğlence bu: "Hayatınızın Balosu!"

Aslında oldukça geniş bir balo seçeneği var: Biri, balonlu, valslı ve orkestralı, yaldızlı balo salonunda; biri, cazlı, kaçak cinli "Greenwhich Köyü Yirmili Yıllar Balkonu"nda; biri "Kadeh Kaldırılan Cins Bar"da; biri "Altmışlı Hippi Aşk Yuvası"nda falan filan. Tuvaletlerden ve siyah kravattan tutun da fırça gibi ortada bırakılmış Mohawk kızılderililerinin saç modelinde yapılmış mor peruklara, geçici burun ve dudak çivilerine kadar

akşam için gerekli her cins giysi kiralanabilir. Balolarda çekilmiş fotoğraflardaki yüzleri inceleyince, akşam için uygun bir arkadaşın da kiralanabildiği sonucunu çıkarttım. Büfe başlarında, dans ederken şampanya kadehlerini tokuşturanlar arasında çok güzel genç kadınlar, çok yakışıklı, kırklarında görünen erkekler vardı. Hepsi ince, hepsi esmer ve hepsi gülümsüyor. Turistlere benzemiyorlar. Turistler turistlere benziyor.

Bu broşürlerden Büyük Saadet Şirketi'nin boyutunu ziyaret etmenin oldukça pahalı bir şey olduğu izlenimine kapıldım, gerçi herhangi bir fiyat listesi yoktu. Ücretsiz numaralardan arar veya internet üzerinden bulmaya çalışırsanız, sizi bu boyuta yapılan yolculuğun "tamamen ücretsiz" olduğu konusunda temin ediyorlar ve yanınızda "geçerli bir kredi kartı" getirmenizi öneriyorlar. Kuzin Sulie, "Sally Ann'in gidelim diye ısrar edip durduğu, Florida'daki o komik isimli yer bundan en az iki misli daha kötü. Şekerim, ***o*** insanlar, insanın ***derisini yüzer,"*** diye açıkladı bana.

Yeni Yıl Adası'nda, tam (sanırım her on iki saatte bir, hatta muhtemelen altı saatte bir meydana gelen) gece yarısından önce hâlâ ayakta durabilen herkes, Times Meydanı'ndaki kutlamaları gösteren üç kat boyunda devasa bir televizyon ekranı bulunan büyük avluya koşuyor. Herkes bildik şekilde, zar zor el ele tutuşup, şampanya kadehlerini kaldırarak hep birlikte şarkı söylüyor. Havai fişek gösterileri yapılıyor, daha çok şampanya içiliyor ve eğlence devam ediyor. Ve ediyor da ediyor. Salonları temizlemeye ne zaman vakit buluyorlar anlamadım. Belki çift salonları vardır, biri kullanılırken, biri temizleniyordur. Belki kimse farkına bile varmıyordur. Sarhoşları havaalanına zamanında nasıl gönderebildiklerini merak ediyorum; eğer gönderemiyorlarsa, bunun için başları hukuken derde girmiyor mu acaba? Hayır, bir şirketi dava etmenin bir faydası olacağından değil! Hippi Aşk Yuvası'nda insanlara çekmeleri için ne veriyorlar veya Punk Yeraltı Baloları'nda ne kullanılıyor merak ediyorum, ayrıca ***onları*** başlangıç yerine nasıl ulaştırıyorlar acaba?

Neyse; sonuç olarak her zaman Yeni Yıl Arifesi olan bir yerde Yeni Yılın İlk Günü hiç olmaz. Bir çözüme de gerek yok aslında. Geriye sayım yeniden başladığı sürece, Times Meydanı'nda insanlar yeniden kutlama yaptıkları sürece, havai fişekler yeniden atıldığı sürece, insanlar yeniden şarkılarını söyleyip şampanyalarını içtikleri ve eğlentiye devam etmek istedikleri sürece, onları geri yollamak için bir gerek de yok. Bu noktadan

sonra benim hayal gücüm tıkanıyor. Hayal gücüm artık beni, Yeni Yıl Adası'ndaki yaşamla ilgili daha fazla olasılık bulmakta yaya bırakıyor. Bana, başka bir şey olmadığını bildiriyor.

Kuzin Sulie ile her konuda hemfikir olduğumuzu iddia edemem ama bu meselede aynı fikirdeydik. "Ben o balo adasına gitmem," dedi. "Yeni Yıl gecesinden her zaman ***nefret*** etmişimdir."

Büyük avludaki eğlentilerden birinin San Francisco Ejderha Geçidi'ndeki Çin Yeni Yıl kutlamaları olduğunu fark ettim. Fotoğraftaki yerliler, Amerikalı Çinliler olarak Eroslardan, elflerden, Delaware'i geçen bağımsızlık savaşı askerlerinden daha inandırıcı görünüyorlardı. Bunun üzerine Büyük Saadet Şirketi'nin boyutunda, acaba, Amerikan olmayan bir ada olup olmadığını merak etmeye başladım. Sulie bu konuda kesin bir şey söyleyemiyordu. "Bir sürü ada var," dedi. "Bazıları yabancı olabilir."

Aklımda bunun gibi başka sorularla dostum Sita Dulip'i aradım. Hayret içinde onun bu boyutu hiç duymamış olduğunu öğrendim. Ona mümkün olduğunca her şeyi anlatarak, elimdeki bütün yazılı belgeleri de yolladım.

Bir iki hafta sonra beni aradı. Büyük Saadet Şirketi'yle iletişim kurmaya çalışmış ve tahmin ettiği gibi ücretsiz telefon numaralarından daha öteye gidememiş. Fakat Sita bilgili ve ısrarcı bir kadındır ve sonunda tatlı dilini kullanarak Halkla İlişkilerden birine ulaşabilmiş; o da Sita'ya, Sulie'nin topladığı cinsten broşürler, reklamlar ve Ada Projeleriyle ilgili bir liste yollamış. Bunlar Halkla İlişkiler ve Geliştirme Şubeleri tarafından ve belli ki şirketin fikir babalarının denetimi altında yayımlanıyormuş. Projeler arasında şunlar vardı:

Meksika Bağımsızlık Bayramı Adası (Belli ki hayata geçirilmek üzere olan tam olarak geliştirilmiş bir proje)

Her Gece Seder Sofrası! (Bu konudaki detaylı bilgi eksikliği projenin rafa kaldırıldığını gösteriyordu)

Kwanzaa! Afrika Adası (Sunulan olanaklarla "katılımcı eğlenceleri"nin büyük başlar tarafından onaylandığı, ***Bir Deneyin*** gibi notlardan anlaşılan, kaba bir taslak)

Bitmeyen Vietnam Yılbaşısı (neredeyse hiç detay yok)

Holi Holi Holi Holi (R. Chandranathan imzalı, renkli su, renkli toz ve klasik Hint dansları hakkındaki tüm seçenekleri anlatan, yukarıdan pek destek almadığı anlaşılan uzun ve hareketli bir not)

Sita, Büyük Saadet Şirketi'ni ve bulunduğu boyutu araştırmaya devam etmektedir.

Yukarıdakileri yazdıktan sonra, Sita'dan bir daha haber alıncaya kadar bu bölümü bir kenara kaldırma karan almıştım. Benimle yeniden irtibata geçmesi ve bilgilerimi tazelemesi neredeyse bir yılı aldı.

Biz konuştuktan kısa bir süre sonra Sita, Boyutlar Arası İrtibat Acentesi'ni, Büyük Saadet Şirketi'nin "Bayram Boyutu™"nda yaptıkları konusunda haberdar etmeye karar verince Acente'nin bu boyutu asırlardır bildiği ortaya çıkmış. Boyut, ***Boyutlar Diyarı Ansiklopedisinde,*** Musu Sum adıyla, (özgün haliyle) tarif edilerek listelenmiş.

Acente, tahmin edilebileceği gibi, yeni keşfedilen boyutların tescili ve araştırılması, aktarım noktaları, kalınacak yerler, turistler için binaların kurulması ve teftişi, boyutlar arası ilişkilerin ayarlanması ve bu türden, sorumluluk isteyen binlerce işlemle aşın yüklü durumda. Fakat boyutlardan birinin ücretsiz giriş çıkışa kapatılmış olduğunu, ayrıca şirketin çıkarına boyut sakinleri için bir nevi hapishane kampı gibi işletildiğini duyunca derhal ve kararlı bir biçimde harekete geçmiş.

Acente'nin yetkisini nasıl kullandığını, hatta yetkisinin neye dayandığını veya ikna etmek için ne türlü araçlar kullanabileceğini bile bilmiyorum ama Büyük Saadet Şirketi artık yok. Ortaya çıktığı gibi aynı esrarengizlikle yok oldu; hâlâ bir geçmişi, bir çehresi veya en ufak bir güvenilirliği yok.

Sita bana Musu Sum'dan yeni broşürler yolladı. Ada tatil köyleri artık, ilk yıl Acente'nin yolladığı uzman danışmanların gözetiminde kurulmuş olan kooperatiflerce adalılar tarafından yürütülmekteymiş. Bölgenin alçakgönüllü ekonomisinin Büyük Saadet Şirketi tarafından tamamıyla yok edildiğini ve bir gece zarfında da tamir edilemeyeceğini düşünürseniz; bu arada bütün oteller, lokantalar, uçan trenler, turistleri eğlendirmek ve hizmet vermek için eğitilmiş bütün insanlar yerli yerinde duruyor olduğuna ve aldıkları eğitimi kullanarak bir kâr sağlayabileceklerine göre, bu mantıklı bir şey. Öte yandan, insanı biraz rahatsız etmiyor da değil.

Özellikle de Dört Temmuz Adası. Yıllardır Amerikalılar tarafından acımasızca kullanılmış olmalarından başka Amerika Birleşik Devletleri hakkında hiçbir şey bilmeyen bir halk tarafından işletilen Amerikan milliyetçiliğinin sefahat abidesi? Şey, galiba bu boyutta bile bu tamamen olmayacak bir şey sayılmaz. Sömürü çift taraflı kesen bir kılıç gibidir.

Bir Musu Sum yerlisiyle karşılaşmıştım, halkının yeni kazandığı yolculuk etme hürriyetinden yararlanan ilk kişilerden biri; Sita ondan gelip beni görmesini rica etmiş. Halkının hürriyetine kavuşması konusunda oynadığım rol için bana minnettarlıkla teşekkür etti. Bu rolün tamamen tesadüfi ve önemsiz olması Esmo SoMu için hiç önemli değildi. "Halkımın minnettarlığının bir nişanı olan hediye" diye bana küçük, ince dal ve sazdan yapılma bir top, oldukça kaba sayılabilecek bir çocuk oyuncağı verdi. "Biz Amerikalılar kadar güzel şeyler yapamıyoruz," dedi özür dilercesine ama sanırım benim hediyeden çok etkilendiğimi fark etti.

İngilizcesi oldukça akıcıydı. Küçük bir oğlanken Noel Baba'nın cücesiymiş; daha sonra da Yeni Yıl Adası'na garson ve parttaym jigolo olarak gönderilmiş. "O kadar kötü sayılmazdı," dedi; sonra, "Kötüydü," dedi; sonra çıkık şakaklı, anlamlı çehresi attığı kahkahadan kırıştı, "ama çok çok kötü değil. Sadece yiyecekler çok çok kötüydü."

Esmo So Mu dünyasını tarif etti: Çoğunda en fazla bir iki ailenin yaşadığı, "sonsuz" okyanusa yayılmış yüzlerce ada. İnsanlar adalar arasında katamaranlarla dolaşıyorlarmış. "Herkes, hep birilerini ziyarete gider," dedi.

Büyük Saadet Şirketi, nüfusu bir grup adaya toplayarak, bu bölgeden dışarıya yelken açılmasını yasaklamış. "Kayıkları yaktılar," dedi Esmo So Mu kısaca.

Bayram Adası'nın güneyinde bir adada doğmuş, şimdilerde yine orada oturmaya başlamış. "Eğer oteldeki işimde kalsaydım çok daha fazla para kazanırdım," dedi, "ama umurumda değil." Ondan yurdunu anlatmasını rica ettim. "Ah," dedi ve yine güldü. "Biliyor musun? Benim yurdumda hiç bayram yoktur! Çünkü biz ***çok*** tembeliz! Bahçelerde bir iki saat çalıştıktan sonra çalışmayı bırakırız. Oynarız, çocuklarla oynarız. Denize yelken açarız. Balık avlarız. Yüzeriz. Uyuruz. Yemek pişiririz. Yemek yeriz. Uyuruz. Neden bayram tatili isteyelim ki?"

Ama Kuzin Sulie yönetimin değişmesine çok üzülmüştü. "Bu ağustos oraya gideceğimi zannetmiyorum," dedi oldukça hüzünlü bir şekilde, yaş gününü kutlamak için ona telefon ettiğim zaman. "Eğer başka bir ulustan olursa sanki Noel gibi olmazmış gibi geliyor insana. Sence de öyle değil mi?"

Uykusuzluk Adası

YİRMİ DÖRT saat içersinde sadece iki üç saat uykuyla yetinenler hep dâhiler olmuştur. En azından bizim duyduğumuz dâhiler böyledir. Duymamış olduğunuz uykusuzlar budala bile olsa boş verin. Uyumamak dehadır. Öyle olması gerek. Bütün o sıkıcı salak insanlar horlayıp dururken yapılabilecek işleri, düşünülebilecek düşünceleri, okunabilecek kitapları, sevişilebilecek anları bir düşünün.

Birçok yönden bizim boyuta benzeyen Orichi boyutunda hiç uyumayan insanlar var.

Hy Brisal'ın Orichi ulusundan bir grup bilimci, uyumanın akıllı insanlara değil de memelilerin altsınıfına uygun, zamanla işlevini yitirmiş bir davranış tarzı olduğuna kanaat getirmişlerdi. Uyku, savunmasız maymunsuları gece boyunca sakin ve tehlikeden uzak tutuyor olabilirdi ama medeni bir yaşam için kış uykusu kadar uygunsuzdu. Daha da kötüsü zekâ için bir engeldi - beynin tekrar tekrar yavaşlaması demekti. Tutarlı düşünceyi büyük ölçüde engelleyerek beynin devam eden fonksiyonlarını her gece kesintiye uğratan uyku, insan aklının maksimum potansiyeline kavuşmasına mani olmaktaydı. Orichi bilimcilerin düsturu, ***Uyku bizi aptallaştırıyor*** idi.

Rakip ulus Nuum'un istilasından korkan hükümetleri, Ny Brisal'ın silahlanma ve beyin gücü konusunda ilerlemesini sağlayabilecek her türlü deneyi destekliyordu. Böylece, para konusunda hiç sıkıntı çekmeyen, zeki genetik mühendisleriyle çalışan, emirlerine, hepsi giriş çıkışı yasak bir komplekste oturan on doğurgan gönüllü vatansever çift verilen bu bilim insanları, kendilerini büyük bir coşkuyla destekleyen ulusal haber televizyonlarının Süperzeki adını taktıkları bir proje başlatmışlardı. Ve dört yıl içinde, ilk uykusuz bebekler doğdu (Gözleri uykusuzluktan şişmiş milyonlarca genç ebeveyn ilk lafına karşı çıkabilir ama normal bir bebek, sonuç olarak en azından ebeveynlerinin kalkma saatine doğru da olsa biraz uyur.)

Ama ilk Süperzeki bebekler öldüler. Bazıları ilk haftalarında, bazıları birkaç ay sonra öldü. Sonunda helak olup sessizlik ve ölüme gömülünceye

kadar, gece gündüz ağlamışlardı.

Bilim insanları, bebek uykusunun, cenine ait gelişim sürecinin bir uzantısı olduğu ve yokluğunun zararsız bir şekilde geçiştirilemeyeceği sonucuna vardılar.

Hy Brisal ile Nuum özellikle bir zıtlaşma evresine girmişti. Söylentilere göre Nuum, bütün Hy Brisallı erkekleri kısırlaştıracak, havayla taşman bir mikrop üzerinde çalışıyordu. Süperzeki programına verilen toplumsal destek, bebek kayıplarıyla sarsılmıştı ama hükümet hiç tereddüt etmedi; genetik mühendislerini kara tahtanın önüne yolladı, ve yeni bir grup gönüllü aradı. Daha ilk günde yirmi iki vatansever çift adlarını listeye yazdırdılar. İki yıldan kısa bir süre sonra yeni bir Süperzeki nesli doğurmaya başlamışlardı.

Programlama hassas ve kesindi. Yeni doğanlar, ilk başlarda sıradan bir bebek kadar uyuyor, ama zamanla gittikçe uzayan sürelerle uyanık kalmaya başlıyorlardı, dört yaşma vardıklarındaysa hiç uyumadan idare edebilecekleri hesaplanıyordu.

Ve idare de ettiler. Helak olmadılar; serpildiler. Hepsi, yirmi ikisi de keyfi yerinde, sağlıklı bebeklerdi. Annelerine bakıp gülümsüyorlardı. Tekmeler atıyorlar, cıvıldaşıyorlar, emiyorlar, emekliyorlar ve uyumak dahil tüm bebeklerin yaptıklarından yapıyorlardı. Akıllıydılar çünkü onlarla çok ilgileniliyordu ve öğrenme ortamları çok zengindi ama henüz birer dâhi sayılmazlardı. Agucuklar dahil, anne, baba, CIZ ve tüm diğer bebek lisanını yani bebeklerin öğrendikleri şeyleri, ortalamanın biraz üzerinde olmak üzere öğrendiler. Öğrenmedeki esaslı ivme ve aktif zekâlarındaki artış, bebekler uyanık kalmaya başlayınca ortaya çıkacaktı.

İki yaşına geldiklerinde çoğu gecede altı saatten daha az uyuyordu. Program yöneticilerinin çocukların uykusuzlukla gelişimleri adını verdikleri programda, bebekler arasında bazı doğal farklılıklar vardı. On aylıkken öğle uykularından vazgeçen ve yirmi altı aylıkken gecede en fazla iki üç saat uyuyan Bebek Ha Dab ödüle layık görülmüştü.

Kocaman gözlü, gümüşsü kıvırcık saçlı güzel bir oğlan olan Ha Dab, birkaç ay boyunca Hy Brisal televizyonunun gözdesi oldu. Her evin ekranındaydı: "Cinoğlan." İşte Ha Dab burada, bir odada neşeyle badi badi yürüyerek, ***Çare: Uykusuzluk'un*** yaratıcısı olan Alim General, Hekim Başı

Profesör Uy Tug'a doğru koşuyor; o da yüzünde küçük de olsa samimi bir tebessümle bebeğin minik elini sıkmak için eğiliyordu. Burada ise Ha Dab, Hy Brisal'in Yüce Zirve'si tarafından ona verilen blapköpek yavrusu ile çimenlerin üzerinde yuvarlanıyordu. Ha Dab, bir başka yerde, sanki uyuyacakmış gibi parmağı ağzında küçük yatağına sokuluyor ama hemen yeniden cin gibi gözlerle kameramana maymunluk yapıyordu. Derken Cinoğlan ekrandan soldu, toplumun merak saldığı her şey gibi. Bir yıldan fazla bir süre Süperzeki programı hakkında pek bir şey işitilmedi.

Derken Hy Brisal Yüksek Zekâlı İletişim Merkezi, dikkatle uykusuzluk teorisinin geçerliliği ve Süperzeki denek çocuklarının ne kadar süperzeki oldukları konusunda birkaç soru ortaya atan, interaktif olmayan, bilgi verici bir video yayımlamaya başladı. Bu sunumun gerçekleri en iyi açığa vuran kısmı artık üç buçuk yaşında ve tamamen uykusuz olan Ha Dab'ın blapköpek ile oynamasını gösteren kısa bir sahneydi. Her ikisi de etrafı duvarlarla çevrili yerleşim yerlerindeki parkta gürültü patırtı yaparak harika vakit geçiren, çok tatlı iki yaratık olmuştu ama köpeğin çocuğun değil de, çıplak çocuğun köpeğin peşinden gitmesini izlemek biraz rahatsız ediciydi. Aynı zamanda Ha Dab, yabancıların varlığına karşı dikkat çekici bir şekilde ilgisiz görünüyordu. Kendisine sorular sorulduğunda bazen konuşanı tamamen duymazdan geliyor, bazen de gelişigüzel karşılık veriyordu, sanki konuşmak veya insan ilişkileri onun için pek bir şey ifade etmiyormuş gibi. "Şimdi okulda mısın?" diye sorulduğunda birkaç adım öteye gidip, yere çömelerek bağırsaklarını boşaltmıştı. Hareketlerinde meydan okuyan bir ifade yoktu. Bu tamamen utanmadan yapılmış bir şeydi.

Ama bu sunumda gösterilen başka bir çocuk, neredeyse dört yaşlarında narin bir kız çocuğu olan ve hâlâ gecede dört saat uyuduğu için "yavaş gelişim gösteren" diye tanımlanmış Ra Gna, çok tatlı bir coşkuyla muhabirlere cevap veriyor, onlara içinde tıpıl tıpıl şeyle dolu miproskoflar olduğu için okulu çok sevdiğini ve alfabe pipabınm neredeyse hepsini okuyabildiğini söylüyordu. Yine de Ra Gna, televizyonun bir sonraki sevgilisi olamamıştı. Çünkü Süperzeki programının yapımcıları, iki yıl boyunca -sonunda toplumun merakı ve medyanın baskısı dayanamayacakları boyuta varıncaya kadar- binalara kameraman girmesine izin vermediler.

Tam bu sırada Prof. Dr. Bay Uy Tug Uykusuzluk Deneyleri'nin başarılı olduğunu bildirdi. O sıralar dördün biraz altında veya altının biraz üzerinde olan yirmi iki çocuğun hiçbiri gecede yarım saatten fazla uyumuyordu ve sıhhatleri mükemmeldi. Zekâ gelişimlerine gelince, doktor bu gelişimin aşırı uykusuz normal bir çocuğunki gibi ilerlemediğini, dolayısıyla aynı standartlarda ölçülmemesi gerektiğini açıkladı. Öte yandan, bu çocukların çok yüksek bir zekâya sahip olduklarına hiç kuşku yoktu.

Bu beyan televizyon izleyicilerini ya da uykusuzluk teorisini sorgulayan bağımsız bilim insanlarını, hatta Nuum'u dize getirecek, Hy Brisal'i dünyadaki süper üstü süper güç ilan ettirecek dâhi nesilleri yaratacağını umarak Prof. Dr. Bay Uy Tug'un programını destekleyen hükümeti bile çok fazla tatmin etmemişti. Hatırı sayılır bir süre devam eden baskılar ve komite toplantılarından sonra tarafsız bir rapor hazırlamakla görevlendirilen bir Bilimsel Araştırmalar Komitesi, karara şiddetle itiraz eden Prof. Dr. Bay Uy Tug ve kadrosuna soruşturma açmıştı.

Soruşturmacılar, Süperzekilerin ebeveynlerinin çoğunun acınacak bir hevesle onlarla konuşmak istediklerini, çocukları hakkında bir öğüt, bir yardım, bir tedavi için yalvardıklarını gördüler. Bu sevgi dolu ve çaresiz anne babalar art arda aynı şeyi söylemişlerdi: "Uyurgezer oldular."

Cahil de olsa dikkatli bir genç anne oğlunu bir aynanın karşısına oturtmuş ve soruşturmacılara seyretmelerini söylemişti. "Mi Min," demişti anne çocuğa, "bak Mi Min, aynada kim var? Kim o tatlım? O minik oğlan ne yapıyor?" Fakat soruşturmacının yazdığına göre çocuk, "hiçbir şekilde aynadaki akse yönelmedi. Hiç ilgi göstermedi. Aynadaki aksin gözlerine baktı. Daha sonra gözleri zaman zaman benimkilere bakıp geçtiği halde, benim gözlerime de bakmadığını, benim de onun gözlerine bakamadığımı fark ettim. Bu bana son derece kaygı verici geldi."

Aynı soruşturmacı, çocukların tamamının hiçbir şeyi işaret edemediği veya parmakla işaret edilen bir yönü takip edemediği gerçeğinden de rahatsız olmuştu. "Hayvanlar ve küçük bebekler," diye yazdı, "gösterilen yönden çok gösteren parmağa bakarlar ve kendileri bir yeri işaret edemezler. İşaret etmek anlamlı ve anlaşılır bir hareket olarak bebeğin ilk yılında meydana gelen, içten gelen bir oluşumdur."

Süperzekiler doğrudan söylenen, basit emirleri düzensizce yerine getiriyordu. "Mutfağa git," veya "Otur," emirlerine genellikle uyuyorlardı. Eğer "Aç mısın?" diye sorulursa çocuklar yiyecek bir şeyler almak için mutfağa veya masaya bazen gidiyor, bazen de gitmiyorlardı. Canları yanınca çocukların hiçbiri, "uf' diye ağlayarak bir büyüğün yanına koşmuyordu. Sadece ya sızlanarak, ya da sessizce, bir yere büzüşüyorlardı. Babalardan biri, "Sanki kendisine bir şey olduğunu anlamıyor; hani bir şey olmuş ama bunun ona olduğunu anlayamıyor gibi," dedi. Sonra gururla ekledi, "Çetin ceviz. Gerçek bir asker. Hiç yardım istemiyor."

Söylenen tatlı sözler çocuklar için hiçbir şey ifade etmiyor gibi de olsa, eğer onlara fiziksel olarak sarılırsanız, burunlarını sürtüp, konuşan kişiye iyice sokuluyorlardı. Bazen çocuklar -"Cici cici cici", "Anne yumuşacık, anne yumuşacık" gibi- sevgi ifade eden şeyler söylüyor ya da mırıldanıyorlardı ama bunları ebeveynlerinden duydukları sevgi sözlerine karşılık olarak söylemiyorlardı. İsimlerine tepki veriyorlardı ve birkaçı hariç çoğu, isimleri sorulduğunda cevap veriyordu. Ebeveynler çocukların gün geçtikçe "sadece kendi kendilerine konuşmaya başladıklarını" veya "dinlemediklerini" ve zamirleri gelişigüzel, yani "ben" yerine "sen" veya "benim" yerine "onların" gibi, kullandıklarını söylüyorlardı. Bütün konuşmaları cevap kabilinden değil de giderek kendiliğinden, amaçlı değil de gelişigüzel oluyor gibiydi.

Bir yılı aşan sabırlı ve yoğun bir çalışma ve tartışma sonucunda soruşturmacılar raporlarını yayımladılar. Raporun dili çok dikkatliydi. Hâlâ geceleri bir saat kadar uyumaya devam eden ve gündüzleri de arada sırada uyuklayan ve bu nedenle deneyin şartlarına göre başarısız sayılan Ra Gna'nın durumu üzerinde uzun uzun durmuşlardı. Ra Gna'nın diğer Süperzekilerden farkını, soruşturmacılardan biri televizyon muhabirlerinden birine son derece canlı ve tedbirsizce anlatmıştı: "Çok tatlı bir çocuk, hülyalı. Hepsi hülyalı. Alıp başını gidiyor, yani aklı alıp başını gidiyor; onunla konuşmak sanki bir köpekle konuşmaya benziyor. İnsanı dinliyor gibi ama konuşulanların çoğu onun için sadece gürültü. Ama bazen, uyanan biri gibi titreyiveriyor sanki; sonra ***burada*** oluyor ve bunu ***biliyor.*** Diğer çocukların hiçbiri öyle değil. Onlar burada değiller. Hiçbir yerde değiller."

Soruşturmacıların vardığı sonuç, "sürekli uyanıklığın beynin tam bir bilince ulaşmasını engelliyor gibi göründüğü" idi.

Medya bir ay boyunca büyük bir iştahla Emekleyen Zombi'lerden -Uyanan Beyin Ölülerinden- Programlanmış Hayalcilerden -Bilim Sunağında Kurban Edilen Çocuklardan- "Neden Uyumama İzin Vermiyorlar Anne?"lerden söz ettikten sonra ilgisini yitirdi.

Yüce Zirve'nin bir kolunda bulunan son derece değerli danışmanlardan ve ordunun birkaç etkili generalinden oluşan sağlam müttefikleri sayesinde Prof. Dr. Bay Uy Tug'un yılmaz ısrarıyla hükümetin ilgisi on iki yıl daha canlı kaldı. Sonra aniden, hiç haber verilmeden proje için ayrılan ödenek geri çekiliverdi.

İdareci konumundaki bilim insanlarının çoğu binalardan ayrılmışlardı. Prof. Dr. Bay Uy Tug geçirdiği bir kalp krizi sonucu hayatını yitirmişti. Bunca yıldır, tabii ki son derece iyi beslenip giydirilerek ve iletişim araçları hariç her türlü çağdaş rahatlıktan yararlanmaları sağlanarak bu deney alanında yaşamaya zorlanmış süperzekilerin artık akılları başlarından gitmiş ebeveynleri, bölgeden çıkarak imdat istemeye başladılar.

Çocuklar artık on beş ila on yedi yaşları arasındaydı ve tamamen uykusuzdu. Ergenlikle birlikte bazı gözlemcilerin değiştirilmiş bilinç, bazılarının uyanan bilinçaltı ve bazılarının da uyurgezerlik dedikleri bir safhaya girmişlerdi. Bu son tespit pek yerinde sayılmazdı. Çocuklara her şey denirdi de, uyuyor denemezdi. Ayrıca etraflarından bihaber de sayılmazlardı, hani yoğun bir trafiğe dalan veya ellerindeki olmayan lekeyi çıkartmak için ovup duran uyurgezerler gibi. Her zaman fiziksel olarak bilinçliydiler. Hiçbir zaman bilinçsiz değillerdi.

Bedensel olarak çok sağlıklıydılar. Çünkü iyi ve düzenli besleniyorlardı, yiyecekleri her zaman hazır olduğundan avlanma veya yiyecek bulma becerileri gelişmemişti. Etrafta yürüyor, amaçsızca koşuyor, bazen onlar için kurulmuş salıncaklarda veya parktaki ağaç dallarında sallanıyor, çamurları elleriyle kazıp yoğuruyor, birbirleriyle güreşiyorlardı. Yaşlarını aldıkça bu çocukluk kavgaları yerini cinsel oyunlara ve kısa bir süre sonra da çiftleşmeye bırakmıştı.

Uzun süreli bu esaret sırasında iki anne ve bir baba intihar etmiş, bir baba da kalp krizinden ölmüştü. Kalan yirmi ebeveyn yıllar boyunca

nöbetleşe çocukları beklemiş, onları denetim altında tutmaya çalışmıştı: Sürekli uyanık olan on iki erişkin kız ile on erişkin oğlanı. Deney şartları ebeveynlerin kapıları kilitlemelerine olanak vermiyordu; genç insanların birbirlerine yaklaşmalarına mani olamıyorlardı. Ebeveynlerin kilit ve doğum kontrolü yakarışları, yayımlanmamış olan ***Uykusuzluk: Gelecekteki Çare*** adlı eserinde de açıkladığı gibi uykusuzların ***ikinci*** neslinin, teorisini tam olarak haklı çıkaracağından emin olan Prof. Dr. Bay Uy Tug tarafından reddedilmişti.

Deneyin yapıldığı kapalı yerleşim alanı açıldığında kızlardan dördünün, anneanne ve dedeleri tarafından büyütülen bebekleri olmuştu bile. Üç başka kız da hamileydi. Annelerden biri de uykusuz oğlanlardan birinin tecavüzüne uğramıştı ve hamileydi. Onun bebeği aldırmasına izin verilmişti.

Tüm bunları, hükümetin deneyin bütün sorumluluğunu reddederek, denekleri kendi haline bıraktığı utanç verici bir dönem izledi. Süperzekilerden bir kısmı cinsel ve pornografik açıdan sömürüldüler. Bir tanesi iddialara göre kendini savunmak zorunda kalan annesi tarafından öldürülmüştü; anne kısa bir süre hapis yattı. Sonunda, yeni Kırk Dördüncü Yüce Zirve'nin yönetimi altında hayatta kalan bütün uykusuzlar, bebekleri de dahil olmak üzere, sonraki nesillerinin de o gün bugündür Ny Brisal ulusu koruması altında kaldığı, engin Ru Mu Nehri deltasındaki uzak bir adada bulunan bir kampa götürüldüler.

İkinci nesil Uy Tug'un teorisini haklı çıkaramamıştı, ama genetik mühendisliğin birer harikasını oluşturmaktaydılar: Kesinlikle değişmeden ürediler. Süperzekilerin soyundan gelen hiç kimse beş yaşından sonra uyuyamadı.

Artık Uykusuzluk Adası'nda kırk beş uykusuz var. Hava burada çok ılık ve hepsi çıplak dolaşıyor. Meyve, peynir, ekmek ve hazırlanması gerekmeyen diğer yiyecekler her iki günde bir, orduya ait bir jet botla sahile bırakılıyor. Sahile bottan atılan bu erzak dışında adadakilerle bir bağlantı kurulmaması yolunda sıkı bir politika uygulanıyor. Hiçbir insani veya tıbbi yardıma izin verilmiyor. Diğer boyutlardan olanlar da dahil turistlerin komşu bir adacığa çıkmalarına ve uykusuzları yüksek güçlü bir teleskop aracılığıyla izlemelerine müsaade ediliyor. Zaman zaman bilimsel

inceleme yapacak olan ekipler, helikopterlerden ada üzerindeki iki gözlem kulesine indiriliyor. Uykusuzların çıkamadıkları bu kuleler kızılötesi ve tüm diğer karmaşık gözlemleme aletleriyle donatılmıştır; gözlemciler tek taraflı aynalarda gizli kalırlar. Uykusuz Bebekleri Koruyalım Demeği gözcülerinin güney sahilinde dolaşmalarına ve nöbet tutmalarına izin verilmektedir. Zaman zaman UBKD eylemcileri kayıklar ile kurtarma girişimlerinde bulunurlar ama orduya ait jet botlar ve helikopterler her zaman onlardan önce davranıp işlerini bozar.

Uykusuzlar güneşlenirler, yürürler, koşarlar, tırmanırlar, sallanırlar, güreşirler, kendilerinin ve birbirlerinin pirelerini temizlerler, bebekleri kucaklayıp emzirirler ve sevişirler. Erkekler cinsel rekabet için dövüşür ve cinsel birleşmeyi kabul etmek istemeyen kadınları genellikle döverler. Hepsi arada sırada yemek için kavga eder ve görünürde amaçsız olan birçok öldürme olayı yaşanmıştır. Erkekler başkalarının çiftleştiklerini görüp kızıştıkları zaman grup tecavüzleri de sıkça görülür. Anne ile bebek ve kardeşler arasında duygusal bağların bazı belirtilerine rastlanmaktadır. Bunun dışında hiçbir sosyal ilişki yoktur. Hiçbir öğretim yoktur; bireylerin taklit yoluyla hüner ve gelenek öğrendiklerine dair hiçbir işarete rastlanmamaktadır. Dişilerin çoğu on üç, on dört yaşından itibaren her yıl bir çocuk doğurur. Annelik becerileri sadece doğuştan geldiği kadardır ve insanların doğuştan bazı becerileri olup olmadığı sorusu hâlâ cevapsızdır; sonuç olarak bebeklerin çoğu ölür. Anneler ölü bebekleri oldukları yerde bırakır. Sütten kesildikten sonra çocuklar kendilerini korumaya başlarlar; her zaman bol miktarda yiyecek temin edildiğinden önemli sayıda çocuk ergenliğe erişir.

Erişkin dişilerin ölümleri genellikle insanlık dışı muameleden veya doğum sorunlarından kaynaklanır. Uykusuz dişiler nadiren otuzlarına varırlar. Erkekler, eğer kavgaların sürekli yaşandığı ergenlik çağlarının tehlikeli son yıllarını ve yirmili yaşlarının ilk yıllarını atlatabilirlerse daha uzun yaşarlar. Uykusuzluk Adası'nın en uzun yaşayan sakini, gözlemci ekip tarafından Fibby adı verilen, yetmiş bir yaşına kadar yaşayan bir dişi olan FB-204'tür. Fibby on dört yaşında tek bir bebek doğurmuş ve ondan sonra anlaşıldığı kadarıyla kısırlaşmıştır. Erkeklerin çiftleşme isteklerini hiç geri çevirmemiş ve nadiren dayak yemiştir. Utangaç ve son derece tembel olan

bu dişi yemek alıp yeniden ağaçların arasına çekilmek dışında hiçbir nedenle sahile inmemiştir.

Halihazırdaki kabile reisi kır saçlı bir erkek olan elli altı yaşındaki kaslı, yapılı MTT-311'dir. Zamanının çoğunu kumsallarda güneşlenerek ve geceleri de durmadan iç kısımdaki ormanlarda gezerek geçirmektedir. Bazen elleriyle delikler ve hendekler kazar; ya da setlerin bir işlevleri olmadığı ve hiçbir zaman dereciğin yolunu değiştirecek kadar suya dayanıklı olmadıklarına göre anlaşılan sadece zevk için bir derecik üzerine taşlar yığarak set çeker. Genç dişilerden biri gecenin büyük bölümünü parçalanmış ağaç gövdeleri ve yaprakları yığarak devasa kuş yuvası tipi şeyler yaparak geçirir, ama bunları hiçbir zaman bir amaç için kullanmaz. Birkaç dişi devrilmiş ağaçlardaki karınca ve larvaları yakalayarak bunları birer birer yemektedir. Acil fiziksel gereksinimlerin yerine getirilmesinin ötesinde amaçlı bir davranışa tek delil olarak bu hareketler gösterilebilir.

Hiç temiz olmamalarına ve kadınların erken yaşlanmalarına rağmen uykusuzların çoğu gençliklerinde güzel ve yakışıklıdır. Bütün gözlemciler yüz ifadelerini överler; ağırbaşlı, durgun ve ilahi bir sükûnete sahip olduklarını söylerler. Uykusuzlar hakkında yeni çıkmış olan bir kitaba "Mutlu İnsanlar" ismi verilmiştir - arkasından Orichi yazısındaki soru işareti gelir.

Orichi düşünürleri onlar hakkında tartışmaya devam etmektedir. Mutlu olduğunuzun bilincinde değilseniz mutlu sayılır mısınız? Bilinçli olmak ne demektir? Bilinç zannettiğimiz gibi büyük bir nimet midir? Hangisinin durumu daha iyidir: güneşe uzanmış bir kertenkelenin mi, bir filozofun mu? Hangi açıdan ve ne adına daha iyi sayılır? Kertenkeleler filozoflardan daha uzun zamandır vardır. Kertenkeleler yıkanmazlar, ölülerini gömmezler, bilimsel deneyler yapmazlar. Filozoflardan çok daha fazla kertenkele vardır. O halde kertenkeleler filozoflardan daha başarılı bir tür müdür? Tanrı kertenkeleleri filozoflardan daha mı çok sever?

Bununla birlikte, bu tür soruların, uykusuzların veya kertenkelelerin gözlemlenmeleri sonucunda, mutlu, duygulu bir yaşam için bilincin gerekli olmadığı sonucunu ima ettikleri düşünülebilir. Gerçekten de bilinç, insanların yaptığı gibi uç noktalara taşındığı zaman gerçek mutluluğa engel olabilir: Mutluluk elmasının içindeki kurt. Bir varlığın bilinci varlığın

kendisine engel olabilir mi - onu yolundan edebilir mi, gelişimini bozabilir mi, sakatlayabilir mi? Bütün boyutlardaki bütün mistik uygulamalar bilinçten kaçma eğiliminde görünürler. Şayet Nirvana, kendinden kurtulmuş, bedenin dünyasının ya da tanrısının saf tekliği içinde bedenle yeniden birleşmesine izin verilmiş akıl ise, uykusuzlar Nirvana'ya ulaşmış sayılmazlar mı?

Bilincin bedelinin ağır olduğuna hiç şüphe yok. Belli ki bu bedel, yaşamımızın kör, sağır, dilsiz, çaresiz ve akılsız yani uykuda geçen üçte birlik kısmı.

Ama biz yine de rüya görürüz.

Nu Lap'in yazmış olduğu "Uykusuzluk Adası" şiiri uykusuzları, bütün hayatlarını "rüyalar içinde bir rüyada geçirenler" olarak betimler.

Hep kumlar arasından akıp giden suların rüyaları

derin çiçekler gibi açan, birleşen vücutların rüyaları,

güneş ve yıldızlara ebediyen açık duran gözlerin rüyaları...

Etkileyici bir şiir, ve uykusuzların çok az olumlu yönünden birini insana sunuyor. Fakat Hy Brisal bilim insanları, toplu vicdan azaplarını rahatlatmak için şairin dediklerini kabul etmeye istekli olsalar da uykusuzların rüya görmediklerini ve göremeyeceklerini belirtmektedirler.

Tıpkı bizim boyutumuzda olduğu gibi kuşlar, köpekler, kediler, atlar, maymunlar ve insanlar dahil sadece bazı hayvanlar düzenli olarak uyku diye bilinen o garip ve oldukça belirgin beyin/ beden durumuna girebilirler. Bir kez oraya varınca, orada olunca, bazıları son derece belirgin beyin dalgaları tipleri ve frekanslarıyla tanımlanan rüya görmek denen daha da garip bir hale veya eyleme girerler.

Uykusuzlar varlığın bu hallerinden yoksundur. Onların beyinleri bunu yapmaz. Onlar hiç uyumayan ama atalete doğru soğuyan sürüngenler gibidir.

Hy Brisalli filozoflardan To Had bu paradoksları genişletmiştir: Bir kişiliğe sahip olabilmek için kişinin aynı zamanda bir hiç olması gerekir. Kişinin kendini bilmesi için, hiçbir şey bilmemesi gerekir. Uykusuzlar dünyayı sürekli ve hemen bilirler; hiç boş zamanları, kişilik için hiç boş

alanları yoktur. Hiç rüyaları olmadığı için hiç hikâye anlatmazlar ve lisanı kullanmazlar. Lisanları olmadığından yalanları da yoktur. Böylece gelecekleri de bulunmaz. Burada, şimdi ve son derece bağlantılı yaşarlar. Saf bir gerçeklik içinde yaşarlar. Ama hakikati yaşayamazlar çünkü hakikate olan yol, filozofun dediği üzere, yalanlardan ve rüyalardan geçer.

Nna Mmoy Dili

NNA MMOY'UN "ÜTOPYA BAHÇESİ” haklı olarak tamamen emniyetli olmakla nam salmıştır: "Çocuklar ve yaşlılar için mükemmel bir yer." Çocuklar ve yaşlılar dahil buraya gelen birkaç ziyaretçi genellikle burayı son derece sıkıcı bularak mümkün olduğunca çabuk geri dönerler.

Manzara her yerde aynıdır: Tepeler, tarlalar, park alanları, ormanlar, köyler: mevsimsiz bir monotonluk içersinde bereketli ve güzel. İşlenmiş araziler de, yabani topraklar da tamamen birbirinin aynıdır. Var olan az sayıdaki bitki türünün hepsi faydalıdır; bunlardan ya yiyecek, ya yakacak, ya da dokuma elde edilir. İki yararlı böcek türü, okyanuslarda yaşayan, denizanasına benzeyen bazı yaratıklar, bakteriler ve Nna Mmoylar hariç hiç hayvan yaşamı yoktur.

Nna Mmoyların davranış biçimleri çok hoştur ama bugüne kadar kimse onlarla konuşabilmeyi başaramamıştır.

Tek heceli dilleri insanın kulağına hoş da gelse, çevirimatik dil konusunda o kadar fazla zorlanır ki insan en basit sohbette bile çevirimatiğe güvenemez.

Yazılı lisana bakmak aslında bu soruna bir ışık tutabilir. Nna Mmoy hece yazısıyla yazılır: Yani birkaç bin adet olan işaretlerin her biri bir heceyi gösterir. Her hece bir kelimedir, ama bunlar hiçbir belirli ve sabit anlamı olmayan, kendisinden önce veya sonra gelen veya yakınlarında olan heceye göre olası anlamları belirlenen kelimelerdir. Nna Mmoy dilinde hiçbir kelimenin manası yoktur ama her kelime içinde bulunduğu cümleye göre harekete geçirilebilen veya yaratılabilen potansiyel çağrışımların çekirdeğini oluşturur. Bu nedenle, ancak kurulabilecek cümlelerin sayısı sınırlı olabilseydi Nna Mmoy dili için bir sözlük yapılabilirdi.

Nna Mmoy lisanında yazılan metinler doğrusal değillerdir, yani ne yatay, ne de dikeydirler; bunun yerine merkezden çevreye doğru, her tarafa doğru ilk veya merkezi bir kelimeden sürgün verirler, tıpkı ağaç dalları veya büyüyen kristaller gibi; ama yazılan tamamlanınca bu kelime söylenenin merkezi ya da başlangıcı olmayabilir. Edebi metinler bu çok yönlü karmaşıklığı o kadar aşın bir noktaya taşırlar ki görüntüleri

labirentlere, güllere, enginarlara, günebakanlara, eğri büğrü desenlere benzer.

Hangi dili konuşursak konuşalım, bir cümleye başlamadan önce kullanabileceğimiz neredeyse sayısız kelime seçeneği vardır. Bir, Herhangi Bir, Onlar, Zamanında, Öyle, Sonra, Ona, Bizon, Cahil, Hiç, Winnemucca, İçinde, O, Bazen... Lisanımızın engin kelime haznesinden ***herhangi bir*** kelime bir cümle başlatabilir. Cümleyi söyleyip yazarken, her kelime bir sonraki seçimi etkiler - yani kelimenin isim, fiil, sıfat vs. olarak sözdizimsel işlevi, eğer zamirse hangi şahıs olduğu ve sayısı, fiilse zamanı ve sayısı vs., vs. Ve cümle ilerledikçe, seçenekler daralır, sonunda en son seçtiğimiz kelime muhtemelen seçilebilecek ***tek*** kelimedir. (Cümle değil sözcük öbeği olmasına rağmen şu alıntı, söz konusu noktayı çok iyi örneklemektedir: ***Olmak ya da -.)***

Görünüşe göre Nna Mmoy lisanında sadece kelimelerin -yani isim mi, fiil mi, kelimenin çekimi mi vs.- seçimi değil, her kelimenin anlamı da sürekli olarak cümle içersinde (eğer Nna Mmoylar gerçekten cümlelerle konuşuyorlarsa) kendisinden önce gelen veya ***onu izleyebilecek*** kelimelere göre değişiklik göstermektedir. Böylece birkaç hece aldıktan sonra çevirimatik, öylesine hızla çoğalan, sağanak halinde, olası, karşılıklı anlamlar üretmeye başlıyor ki sonunda sözdizimsel ve ifadesel olasılıklar arapsaçına dönüyor ve alet fazla yüklenerek kilitleniyor.

Yazılı metinlerin mealleri ya anlamsız ya da gülünç biçimde çeşitlidir. Örneğin, aynı dokuz karakterli yazının dört ayn çevirisine rast geldim:

"Buradaki herkes dost sayılmalıdır, gökler altındaki her yaratığın dost sayılması gerektiği gibi."

"Eğer içinde ne olduğunu bilmiyorsanız, dikkat edin, çünkü eğer nefreti yanınızda getirirseniz dam tepenize yıkılır."

"Her kapının bir yanında gizem vardır. İhtiyat gereksizdir. Dostluk ve düşmanlık, ebediyetin bakışları altında hiçliğe gömülür."

"Korkmadan gir yabancı, hoş gelmişsin. Artık otur."

Karakterleri, parlak başlı bir kuyruklu yıldıza benzeyecek biçimde yazılan bu yazı genellikle kapı üzerlerinde, kutu ve kitap kapaklarında bulunur.

Nna Mmoylar mükemmel birer bahçıvandırlar; zorunlu olarak da vejetaryendirler. Sanatları aşçılık, kuyumculuk ve şairliktir. Her köy ihtiyacı olan her şeyi yetiştirebilir, toplayabilir ve yapabilir. Köyler arasında, genellikle profesyonel aşçılar tarafından hazırlanan oldukça kısıtlı bir sebze mönüsünden hazırlanan pişmiş yemeklerden oluşan bir ticaret vardır. Beğenilen bir aşçı pişirdiği yemekleri, bahçıvanların ürettikleri çiğ malzemenin biraz daha fazlasına değiş tokuş eder. Hiç maden kazıldığına rastlanmamıştır, ama opaller, peridolar, ametistler, lâl taşları, topazlar ve renkli kuvarslar dere yataklarından toplanabilir; değerli taşlar işlenmemiş ve hurda altın veya gümüşlerle değiş tokuş edilir. Para vardır ama paranın sadece sembolik, onursal bir değeri bulunur: Sadece kumar oynarken (Nna Mmoylar zar ve fişlerle çeşitli basit kumar oyunları oynarlar) veya sanatsal bir şey alırken para kullanırlar. Para, baş parmağın tırnağı büyüklüğünde ve biçiminde, denizanalarının en büyükleri tarafından bırakılan, incimsi bir menekşe renginde, yarı saydam bir kabuktur. Kumsallarda kıyıya vurmuş halde bulunan bu kabuklar, işlenmiş mücevher ve şiir (tabii tek bir yaprak, kitapçık, kâğıt ruloları halinde o kadar güzel ve göz okşayıcı biçimde yazılmış olan metinler gerçekten şiir ise) almak için kullanılır.

Bazı ziyaretçiler kendilerinden emin bir halde, bu metinlerin dini çalışmalar olduklarını iddia ederek bunlara mandala veya kutsal yazı adını vermektedirler. Bazıları ise aynı kendine güvenle Nna Mmoyların bir dinleri olmadığını iddia eder.

Nna Mmoy'da, bizim boyutumuzdaki insanların bugünlerde tabii ve insani kaynakların yoğun ve etraflı sömürüsüne dayanan kapitalist bir ekonomi ile endüstriyel bir teknolojiyi kastederek, medeniyet adını verdikleri şeylerin birçok izi vardır.

Büyük şehirlerin harabeleri, uzun yollar, yerleri kaldırım taşı döşeli büyük alanlar, çölleşmeden veya sürekli kirlenmeden kaynaklanan geniş çorak araziler ve gelişen bir toplum ve ileri bilimsel teknolojinin diğer kanıtları, tarlalar arasında ve parkların sınırlarında bitmektedir. Hepsi çok eski zamanlara aittir ve bunlara hiçbir ilgi veya hayret duymayan Nna Mmoylar için hiçbir anlam ifade etmedikleri açıktır.

Ziyaretçileri de aynı kayıtsızlıkla karşılarlar.

Kimse Nna Mmoyların lisanlarını, bu büyük işlerden ve sakin kırlarını kirleten yıkımdan mesul atalarına ait herhangi bir tarihleri veya efsaneleri olup olmadığını bilebilecek kadar anlayamamaktadır.

Arkadaşım Laure, Nna Mmoyların harabelerle ilintili olarak bir kelime kullandığını duymuş: ***nen.*** Çıkartabildiği kadarıyla, etrafındaki hecelerle çeşitli şekillerde değişime uğrayan ***nen*** hecesi, ışık selinden yanardöner minik böceklere kadar her şeyi belirtebilirmiş. ***Nen'in*** yan kavramının merkezinde "hızla hareket eden şeyler" ya da "hızla meydana gelen olaylar" olabileceğini düşünmüş. Zamandan azade, köylerin üzerinde yükselen, ya da köylerin temelini oluşturan, her yanı otlar bitmiş harabelere; artık sığ göllerin balçık diplerini oluşturan kaldırımların çatlak ve batmış izlerine; zehirli su sızıntıları üzerinde kaynaşan ince, morumsu bakterilerden başka bir şey yetişmeyen muazzam kimya çöllerine vermek için garip bir isim.

Ama öte yandan, Nna Mmoy'da herhangi bir şeyin isminin olup olmadığı bile belli değildir.

Laure diğer insanlara nazaran "ütopya bahçesi"nde daha çok zaman geçirmiş. Bana o konuda istediğini yazmasını rica ettim. Bana aşağıdaki mektubu yolladı:

Bana lisanı sormuşsun. Bence sorunu gayet iyi açıklamışsın. Şu şekilde düşünmekte fayda olabilir:

Biz yılan gibi konuşuyoruz. Yılan her yana gidebilir ama her seferinde, kafasını izleyerek tek bir yönde ilerleyebilir.

Onlar deniz yıldızı gibi konuşuyor. Deniz yıldızı pek bir yere gitmez. Bir başı yoktur. Kullanmasa bile elinin altında daha fazla seçeneği vardır.

Sanırım deniz yıldızları sağa mı, sola mı, ileri mi, geri mi diye değil de beş ayrı sağ, beş ayrı sol, beş ayrı ileri ve geri olarak bazı seçenekler hakkında düşünürler. Ya da yirmi ayn sol, sağ ve yirmi ayrı ileri, geri diye düşünürler. Bir deniz yıldızı için iki yön arasında bir seçim yapmak sadece yukarı mı, aşağı mı diye olsa gerek. Diğer yönler veya boyutlar veya seçimler onlar için uzar gider: oraya mı, oraya mı, oraya mı...

İşte bu onların lisanlarının bir yanını açıklıyor. Nna Mmoy lisanında bir şey söylediğin zaman, söylediğin şeyin bir merkezi oluyor ama söz

merkezden birkaç ayrı yöne birden dağılıyor - ya da birkaç ayrı yönden merkeze doğru gidiyor.

Söylendiğine göre Japonca'da, tek bir kelime veya bahisteki hafif bir değişiklik cümleyi tamamen değiştirirmiş; öyle ki -Japonca bilmiyorum ve bunu uyduruyorum- kelimenin birindeki bir hece değişirse, "yıldızların altında koro halinde öten cırcır böcekleri", "taksiler kavşakta düğüm oldular"a dönüşürmüş. Anladığım kadarıyla Japon şiirinde, bu çift manalar özellikle kullanılıyormuş. Bir mısra, eğer başka bir bağlamda kullanılmış olsaydı sahip olabileceği başka bir anlamı da yansıtabiliyormuş. Yüzeysel anlamı, aynı zamanda, olası başka bir anlamı da ifade etmesine izin veriyor.

İşte, Nna Mmoy lisanında söylenen her şey öyledir. Her ifade, diğer olası ifadelere açıktır, çünkü her kelimenin anlamı, etrafındaki kelimelerin anlamlarına bağlıdır. Belki de işte bu yüzden onlara kelime diyemiyoruz.

Bizim lisanımızda bir kelime gerçek bir şeydir, sabit bir biçimi olan bir ses. Mesela ***kedi.*** İster cümle içinde olsun, ister tek başına bir anlamı vardır: Belirli bir hayvandır; konuşurken aynı dört sesi, yazarken de aynı dört harfi k, e, d, i harflerini kullanırız; bazen çoğul da olur ama hep aynıdır, ***kedi.*** Bir çakıl taşı kadar belirgin. Ya da bir kedi kadar. Kedi bir isimdir. Fiiller biraz daha oynaktır. ***Var*** dediğimizde ne kastederiz? Tek başına? Pek bir şeyi değil. Var, kedi gibi değildir, onun bir cümleye, bir özneye, bir nesneye ihtiyacı vardır.

Nna Mmoy lisanında hiçbir kelime ***kedi'***ye benzemez. Nna Mmoy lisanında bütün kelimeler ***var*** gibidir, ama çok çok daha beterdir.

Dde hecesini ele alalım. Henüz bir anlamı yok. ***A no dde mü as;*** bunun anlamı aşağı yukarı, "haydi ormana girelim"dir; bu bağlamda ***dde*** "orman" anlamındadır. Ama eğer ***Dim a dde mü as,*** derseniz, bunun anlamı da aşağı yukarı "ağaç yol kenarında duru- yor"dur, ***dde*** "ağaç", ***a,*** "girmek" değil de "yol", ***as*** ise ismin -e hali değil, "kenarında" anlamındadır. Ama eğer bu kavram grubu başka gruplar içinde bulunursa, yine değişir: ***Hse vuy u no adde mü as med as hro se se:*** "Yolcular, hiçbir şeyin yetişmediği çölden geliyorlar." Burada ***dde,*** "ağaçlar" değil de "çöl arazisi" anlamındadır. Ve ***o be k'a dde k'a*** deyince, ***dde*** hecesi, "bonkör, seve seve veren" anlamını taşır, belki mecazi anlamı dışında ağaçlarla hiçbir alakası yoktur. Bu sözler aşağı yukarı, "Teşekkür ederim," anlamındadır.

Belli bir hecenin anlam alanı sonsuz değildir tabii ki, ama olası anlamların bir listesinin yapılabileceğini de sanmıyorum. Hatta Çince sözlüklerde, bir hecenin karşılığı için verilen uzun listelerden bile yapılabileceğini sanmıyorum. Söylenen bir Çince hecenin, ***hsing*** veya ***lung*** gibi, birkaç düzine anlamı olabilir; ama anlamı bir noktaya kadar cümlenin gelişine dayansa da, değişik anlamları ifade etmek için elli farklı yazılış biçimi olsa da, yine de bir kelimedir. Hecenin her farklı anlamı aslında farklı bir kelimedir, bir varlıktır, lisanın büyük nehir yatağındaki bir çakıl taşıdır.

Nna Mmoy hecesinin tek bir yazılış şekli vardır. Ama o bir çakıl taşı değildir. O nehrin bir damlasıdır.

Nna Mmoy lisanını öğrenmek, suyu dokumayı öğrenmek gibidir.

Sanırım onlar için de lisanlarını öğrenmek en az bizim öğrenmemiz kadar zor. Ama onların yeterince zamanları var, o yüzden fark etmiyor. Onların yaşamları, bizimkiler gibi, koşu meydanındaki atlarınki gibi burada başlayarak, oraya doğru akmıyor. Onlar zamanın tam ortasında yaşıyorlar, tıpkı kendi merkezindeki deniz yıldızı gibi. Tıpkı ışığı içindeki güneş gibi.

Lisan hakkında öğrendiğim azıcık bilgiyi de ***-dde*** üzerine yürüttüğüm tartışmaya rağmen bir şey öğrendiğimden emin değilim- daha çok çocuklardan öğrendim. Onların çocuklarının kelimeleri, bizim kelimelere benziyor, ayrı cümlelerde aynı anlamı içermelerini bekleyebilirsiniz. Ama çocuklar öğrenmeye devam ediyorlar; on yaşlarında okuma yazmayı öğrendiklerinde gitgide daha çok erişkinler gibi konuşmaya başlıyorlar; ergenlik çağına vardıklarında söylediklerini pek anlayamaz oluyorum - tabii benimle bebeklerle konuşur gibi konuşurlarsa başka. Genellikle de öyle yapıyorlar. Okuyup yazmayı öğrenmek ömür boyu süren bir iş. Tahminimce bu süreç sadece karakterleri yazmayı öğrenmeyi değil aynı zamanda yenilerini icat etmeyi, bunların yeni bileşimlerini bulmayı da içeriyor - anlamın güzel yeni desenleri.

Hepsi bahçıvan. Oradaki şeyler genellikle kendiliklerinden yetişiyor, hiç ot yolmuyorlar, hiç yabani ot yok, hiç sulamak yok, hiç ilaçlama yok. Yine de, bilirsin işte, bahçede yapacak çok şey vardır. Kaldığım köyde her zaman bahçelerde ve ağaçlar arasında çalışan birileri olurdu. Kimse bu işleri yaparken kendini helak etmiyordu. Sonra, akşamüstü, ağaçların

altında bir araya toplanıp gülüyorlar, konuşuyorlar, o uzun mu uzun sohbetlerinden birine koyuluyorlar.

Sohbetler genellikle insanların birlikte bir şiiri tekrarlamaları veya bir kâğıt veya kitap çıkartarak bundan bir şeyler okumalarıyla biter. Kimisi o vakitte diğerlerinden ayrılmış kendi başına okumaya veya yazmaya başlamıştır bile. İnsanların çoğu, pamuktan yaptıkları dayanıksız kâğıtlar üzerine her gün yazar, tabii çok yavaşça. Akşamüzeri gruba bir parça yazılı kâğıt vererek, bunu elden ele dolaştırabilirler; insanlar da bu kâğıttakileri yüksek sesle okur. Ya da bazıları köy atölyesinde mücevherler, altın tel, opalin, ametist ve benzerlerinden yaptıkları bilezikler, broşlar ve karmaşık kolyeler üzerinde çalışıyor olabilir. Bunlar bitirildiğinde de getirilip herkese gösterilir, birine verilebilir, ya da önce biri, sonra başkaları tarafından takılabilir; kimse bu eşyaları alıkoymaz. Birbirlerine verirler. Köyde kabuktan paralardan biraz vardı; bazen eğer birileri on-marka oynarken bunlardan bir avuç kazanırsa güzel bir mücevherin sahibine, mücevher karşılığında bir iki para önerilebilir, genellikle de bunu, âdet yerini bulsun diye yapılan, küçümsenen bir hareketmiş gibi kahkahalarla yaparlardı. Bu mücevherlerden bazıları muhteşem şeylerdi: Sonsuz bir telkâriden yapılmış bir bileklik veya her yana saçılan yıldızlar şeklinde, birbiri içine giren spirallerle yapılmış son derece iri bir gerdanlık. Birkaç kez bana bunlardan vermişlerdi. İşte o zaman ***o be k'a dde k'a,*** demeyi öğrenmiştim. Bir süre taktıktan sonra başkasına veriyordum. Ne kadar alıkoymak istersem isteyeyim.

Sonunda bu mücevherlerin bir kısmının cümleler veya şiirlerden mısralar olduklarını fark ettim. Belki de hepsi öyleydi.

Bir ceviz ağacının altında bir köy okulu vardı. Burada hava son derece ılıman ve tekdüzedir, o yüzden insan dışarıda yaşayabilir. Okulda oturup dersleri dinlememin kimse için bir sakıncası yok gibiydi. Çocuklar her gün o ağacın altında toplanarak, köylülerden bir ikisi görünüp onlara bir iki şey öğretinceye kadar, oynuyordu. Derslerin çoğu, hikâye anlatarak yapılan lisan alıştırmalarına benziyordu. Öğretmen bir hikâye başlatıyordu; sonra bir çocuk devam ediyordu, sonra bir başkası sözü alıp sürdürüyordu ve böylece gidiyordu; herkes de dikkatle, tetikte, her an devralmaya hazır dinliyordu. Konular, anlayabildiğim kadarıyla sadece köy işleriyle ilgiliydi, oldukça sıkıcı şeyler yani ama sözler döndürülüyor, şakalar yapılıyordu;

beklenmedik veya yaratıcı bir kullanım veya yan anlam hem onları çok eğlendiriyor hem de takdir topluyordu -"Bir mücevher!" diyorlardı o zaman. Zaman zaman köyler arasında teftişe çıkmış meslekten bir öğretmen uğruyor, okuma ve yazma öğretmek için bir, iki veya üç gün köyde kalıyordu. Çocukların yanı sıra ergenlik çağına girmişler ve erişkinlerden bazıları da öğretmeni dinlemeye geliyordu. Ben de böylelikle belirli metinlerdeki birkaç karakteri okumayı öğrendim.

Köylüler hakkımda hiç soru sormadılar, nereden geldiğimi hiç sorgulamadılar. Hiç o tarz merakları yoktu. İyi kalpli, sabırlı, bonkör insanlardı, yiyeceklerini paylaşıyorlardı, bana bir ev ayırmış ve onlarla birlikte çalışmama izin vermişlerdi, ama bana hiç ilgi duymuyorlardı. Anladığım kadarıyla günlük uğraşları -bahçıvanlık, yemek hazırlamak, mücevher yapımı, yazmak ve sohbet etmek- hariç başka hiçbir şeye de ilgileri yoktu. Sadece birbirleriyle sohbet ediyorlardı.

Herkes gibi ben de lisanlarını o kadar zor buldum ki, muhtemelen beni geri zekâlı zannetmişlerdir. Bir lisan öğrenmek için her zaman yapıldığı gibi, karşılıklı kelime değiş tokuşunda bulunmaya çalışmıştım -hani insan göğsüne vurarak kendi adını söyler ve sorarcasına karşısındaki bakar -ya da bir yaprak tutarak "yaprak" dedikten sonra bakışlarını karşısındaki insanın yüzüne umutla çevirir falan ya... Onlar bunlara hiç tepki vermediler. Küçük çocuklar bile.

Anlayabildiğim kadarıyla Nno Mmoyların bir isimleri yok. Birbirlerine akrabalığın, sorumluluğun, bağımlılığın, grup içindeki konumlarının, binlerce sosyal ve duygusal bağın hem sürekli, hem geçici ilişkisini belirten, sürekli de değiştikleri anlaşılan söz dizileriyle hitap ediyorlar. Ben, kendimi işaret ederek "Laure," diyebilirim ama bu ne tür bir ilişkiyi belirtir ki?

Korkarım onlar benim lisanımı, bir ahmağın çıkardığı gürültü olarak algılıyorlar.

Onların dünyalarında başka hiçbir şey konuşmuyor. Zekâ bir yana, başka hiçbir şeyin cümleleri yok. Onların dünyasında tek bir lisan var. Beni bir insan olarak algıladılar ama özürlü bir insan olarak. Konuşamıyordum. Hiç bağ kuramıyordum.

Yanımda bir dergi vardı, havaalanında okuduğum, Amerikan konuşma örgütünün bir yayını. Bir gün onu çıkartarak sohbet grubuna verdim. Ne içeriği hakkında bir şey sordular, ne de herhangi bir ilgi gösterdiler. Bunu, yani düz çizgiler halinde durmadan tekrarlanan birkaç düzine siyah karakteri, yazı olarak görmediklerine eminim; onların o harika girdaplarına, eğrelti otu yapraklarına, birbirine geçen dolaşık desenlerine uzaktan yakından benzemiyordu. Ama resimlere baktılar. Dergi hayvanların, nesli tükenmekte olanların -mercan resiflerinin ve orada yaşayan balıkların, Florida panterlerinin, denizayılarının, Kaliforniya akbabalarının- fotoğraflarıyla doluydu. Dergi bütün köyü dolaştı; başka köylerden ziyarete, takasa, sohbete gelenler de dergiye bakmak istediler.

Dergiyi turları sırasında uğrayan öğretmene de gösterdiler, bana resimleri sordu, bu bir Nna Mmoy'un bana ilk soru soruşuydu. Sanırım bana, ***Bunlar insan mı?*** diye sordu.

Onların dünyasında, biliyorsun, kendilerinden başka hayvan yok. Bitkileri tozlaştıran ve ölü cisimleri çözen minik, zararsız arılar ve sinekler hariç. Bütün bitkiler yenebiliyor. Otlar besleyici tahıl veriyor. Hepsi meyve veya ceviz veren beş çeşit ağaç var. Biri, yapraklarını dökmüyor, odunundan yararlanılıyor ve yenebilir cevizleri var. Biri, her yerde biten bir çalılık; eğirmek için lif veren, yenebilir kökü olan ve yapraklarından çay yapılan pamuk çalısı. Gerekli bakteriler dışında bütün dünyada yirmi, otuz çeşitten az hayvan veya bitki türü var. Bakteriler de dahil hepsi insanlar için "yararlı" ve "zararsız".

Oradaki yaşam bir mühendislik ürünü. Tasarlanmış bir şey. Aslında bir ütopya. İnsanların ihtiyacı olan her şey ve ihtiyaçları olmayan hiçbir şey. Panterler, akbabalar, denizayıları - kimin onlara ihtiyacı olabilir ki?

Rornan'ın ***Boyutlar Rehberi***'nde Nna Mmoy'un "büyük bir kadim kültürün yozlaşmış kalıntıları" olduğu yazılıdır. Rornan kulağını hep tersten gösterir. Onların boyutlarında yozlaşmış olan, yaşam ağı. O "büyük kadim kültür", bizim dünyamızı giydiren yaşam gibi, engin, zengin, nihayetsiz karmaşıklıkta bir dokumayı alarak bunu sefil bir kırıntıya çevirmiş.

Ben, bu korkunç fakirliğin yıkımlar çağına dayandığına inanıyorum. Ataları ellerindeki tüm o bilimsel kaynaklar, harika icatlarla gözlerini kör etmişler. Bizim dünyamız hastalık, düşman, çöp ve tehlike dolu, demiş o

atalar; düşman mikroplar ve virüsler bizi hasta ediyor, biz açlıktan ölürken etrafımızda zehirli otlar bitiyor, ayrıca bize salgın hastalık ve zehir taşıyan yararsız hayvanlar hava, yiyecek ve su konusunda da bize rakip oluyor. Bu dünya insanların yaşaması için çok çetin, çocuklarımız için çok çetin, demişler, ama biz her şeyi kolaylaştırmanın yolunu biliyoruz.

Öyle de yapmışlar. Yararlı olmayan her şeyi elemişler. Büyük karmaşık bir deseni alıp, bunu sadeleştirerek mükemmelleştirmişler. Çocuklar için hiçbir tehlikesi olmayan oyun odası. İnsanların eğlenmekten başka hiçbir işlerinin olmadığı bir oyun parkı.

Ama Nna Mmoylar atalarından daha zeki çıkmıştı, en azından bir konuda. Onlar düzeni yeniden, bitmeyen bir karmaşıklık içinde, sonsuz bir zenginlikte ve pek de makul kullanımı olmayan bir hale soktular. Bunu kelimelerle yapıyorlar.

Hiç temsili sanatları yok. Şiirlerini veya yaptıkları diğer şeyleri sadece güzel yazılarıyla süslüyorlar. Onlar için dünyayı taklit etmenin tek yolu kelimeleri bir araya getirmek: Yani, kelimelerin sürekli değişen verimli bir karmaşıklık içinde karşılıklı etkileşerek daha önce hiç var olmamış şekiller ve kalıplar; çok kısa bir süre varolarak başka biçimler yaratılmasına olanak veren güzel biçimler oluşturması. Lisanları, coşkun ve nihayetsiz bir şekilde çoğalan kendi ekolojileri. Ellerindeki bütün ormanlar, bütün vahşi yaşam şiirlerinden ibaret.

Söylediğim gibi dergimdeki fotoğraflar onların ilgisini çekti, o hayvan fotoğrafları yani. Bunlara bence, kavrayamadıkları bir özlemle baktılar. Onlara isimleri söyledim, söylerken yazılı kelimeleri işaret ederek. Onlar da tekrarladılar: ***Pan thar. Ak bebe. Deh niz ay sıı.***

Benim lisanımdan kulak verdikleri, bir anlam içerdiğini fark ettikleri yegâne kelimeler bunlardı.

Sanırım onlar da bu kelimelerden en fazla benim onların lisanından öğrendiğim hecelerden anladığım kadarını anlamışlardı:

Çok az ve muhtemelen yarım yamalak bir şeyler.

Bazen köyün yakınlarındaki harabelerin arasında yürürdüm. Köylülerden biri burayı taş ocağı olarak kullanırken ortaya çıkmış olan bir sur buldum. Asırlarla yıpranmış bir yontu, bir rölyef vardı, inceledikçe ne

olduğunu anlamaya başladım: Bu bir alaydı, insanların oluşturdukları bir alay ve bu alayda başka hayvanlar da vardı. Ne olduklarını çıkartmak pek kolay değildi. Hayvan oldukları kesindi. Kimi dört ayaklıydı. Birinde kocaman boynuzlar ve kanatlar da vardı. Bunlar gerçek hayvanlar da olabilirdi, hayali şeyler veya hayvan tanrıların suretleri de. Öğretmene sormaya çalıştım ama o sadece, *" **Nen, nen,**"* dedi.

İnşaat

Thomas Atall'ın yayımlanmamış olan* Qoq, Rehik ve Djg'ye Seyahat *adlı eserinden, müellifin müsaadesiyle...

QOQ, düşünebilen, ya da düşünebildiği varsayılan iki ayrı türü barındırması açısından olağandışıdır.

Daqolar, tıknaz, yeşil tenli insanımsılardır. Aqlar, Daqolardan daha uzun boylu, daha az yeşildirler. Ortak bir maymunsudan türemiş olmalarına rağmen bu iki tür çiftleşemez.

Dört bin yıldan biraz fazla bir zaman önce Daqolar, ***Boyutlar Ansiklopedisinde*** TNP, yani teknoloji ve nüfus patlaması dönemi denilen bir süreç yaşamışlardır.

Daha önce, bu iki tür nadiren karşılaşırmış. Aqlar güney kıtada, Daqolar ise kuzey yarımkürede otururlarmış. Daqoların nüfus artışı hızlanmaya başlamış ve kuzey yarımküredeki üç ana karaya, daha sonra da güneye yayılmışlar. Dünyalarını fethederlerken, bu arada Aqları da egemenlikleri altına almışlar.

Daqolar, Aqları ev veya fabrika işlerinde kullanmak için esir etmeye çalışsalar da başarılı olamamışlar. Aqlara, saldırgan bir yapıya sahip olmamalarına rağmen görünüşe göre emir verilemiyormuş. TNP'nin zirvesinde Daqo uluslarının en büyükleri "ilkel" ve "eğitilemez" Aqları, gelişim adı altında öldürme politikası izlemiş. Ekvator bölgelerine yerleşenler, kalan Aq nüfusunu daha da güneye, çöllere ve zar zor yaşanabilen sahil kesiminin kamışlıklarına ittirmiş.

Birkaç zararlı böcek ve dayanıklı, basit bakteri hariç Qoq'un bütün türleri, Daqoların TNP'sinden çok çekmişlerdir. Nihai ekolojik felakette Daqo nüfusu kırk yıl içinde dört milyar eksilmiş. Da- qo türü, sayıları aşırı derecede azalarak ve mütevazı şartlarda, toprak kazanmaktan çok hayatta kalmaya çalışarak, varlığını sürdürmeyi başarmış.

Muhtemelen sayıları zaten iyice azalmış, belki de ancak birkaç yüz tanesi kalmış olan Aqlara gelince, onlar da gezegenin yaşam ağındaki hızlı yıkımdan ve nihai tahribattan kurtulmayı başarmışlar.

Bu sınırlı genetik kaynaktan türemiş olmak, Aqlar arasında bazı özelliklerin neden yaygın olduğunu açıklıyor olabilir ama bu eğilimlerin kültürel ifadesini kendi nizamı içinde anlamlandırmak mümkün değil. Felaketten önce neye benzediklerini pek bilemiyoruz ama diğer türün emirlerine itaat etme konusundaki meşhur inatları, o zamanlar dahi kendilerine ait bir nizam altında hareket ettiklerini düşündürmektedir.

Şu anda, daha çok güney sahillerinde ve kuzeybatı kıtalarında, iki milyon kadar Daqo bulunmaktadır. Küçük şehirlerde, kasabalarda, çiftliklerde yaşamakta, tarım ve ticaretle uğraşmaktadırlar; teknolojileri etkin olsa da, hem doğal kaynaklarının harcanmış olması, hem de katı din uygulamaları nedeniyle oldukça yalındır.

Büyük ihtimalle, hepsi de güney kıtasında yaşayan on beş, yirmi bin kadar Aq bulunmaktadır. Aqlar, sınırlı ve önemsiz bir tarımla uğraşmanın yanı sıra toplayıcı ve balıkçı olarak yaşarlar. O toplu ölümler sırasında evcil hayvanlarından hayatta kalmayı bir tek, sürü halinde avlanan etoburlardan zeki bir yaratık olan buular becermiştir. Etrafta avlanacak hayvan olduğu zamanlarda Aqlar buularla birlikte avlanırdı. Felaketten bu yana buular hafif yükleri taşımaya veya çekmeye yaramaktadır, kıtlık zamanlarında ise etlerinden yararlanılır.

Aq köylüleri göçebedir; hafızalardan silinmiş bir zamandan beri evleri, kurması kaldırması ve taşıması kolay, hafif direklere veya kamışlara gerilmiş dokumadan kubbeler şeklindedir. Çölün ve güney kıtasının ekvator bölgesindeki sahillerin bataklığımsı göllerinde yetişen yüksek kamışlar, işledikleri tek üründür; filizlerini yiyecek olarak ve eğirip kumaş dokumak için, gövdelerini de ip, sepet ve alet yapmak için kullanırlar. Bir bölgedeki bütün kamışları tüketince köylerini toparlayarak başka yere taşınırlar. Kamışlar, birkaç sene içinde köklerinden yeniden sürgün verir.

Aqlar daha önceki asırlarda Daqolar tarafından zorla sürüldükleri çöl ve kamışlıklarda yaşamaya büyük ölçüde devam etmişlerdir. Öte yandan bazıları Daqo kasabalarının çevresine kamp kurup ufak tefek değiş tokuş ve zaman zaman da ufak tefek hırsızlıklar yaparlar. Daqolar onlardan ince çadır bezleri ve sepet alırlar ve hırsızlıklarına da hayret uyandıran bir hoşgörü ile göz yumarlar.

Gerçekten de Daqoların, Aqlara olan davranışlarını tarif etmek biraz güçtür. Bunun bir kısmı ihtiyattır; ne kuşku, ne de güvensizlik sayılabilecek bir çeşit huzursuzluk; hayret verici bir şekilde kin veya aşağılama içermeyen, hatta uzlaşmacı bile sayılabilecek bir tetiktelik.

Aqların Daqolar hakkında ne düşündüklerini söylemek ise daha zordur. İki halk birbiriyle, her iki lisanın öğelerini de barındıran bir çeşit tarzancayla, anlaşılmaz bir dille iletişim kurmaktadır ama anlaşılan o ki, hiç kimse diğer türün dilini öğrenmez. Her iki tür de, bu ilişki içermeyen birlikteliğe razı olmuş görünmektedir. Güney Daqo yerleşim yerlerinin kıyılarında, arada sırada meydana gelen kaba temaslar ve Aqların özgül bir saplantısı diyebileceğim son derece garip, sınırlı bir işbirliği dışında birbirleriyle hiçbir ilgileri yoktur.

"Özgül bir saplantı" sözü beni rahatsız ediyor ama "kültürel içgüdü" çok daha kötü olurdu.

İki buçuk, üç yaşlarına gelince Aqlar inşaata başlar. Yeşilimsi bronz renkli minik ellerine bir tuğla veya yapı taşı yerine geçebilecek ne geçerse, bunları üst üste koyarak "evler" yaparlar. Aqlar, içinde yaşadıkları, kamış ve bezden yapılma narin kubbelere de ev ismini vermektedirler ama üzerinde birer çatısı ve kapısı bulunan yapılar olma dışında hiçbir benzerlikleri yoktur. Çocukların "evler”! dikdörtgendir, damları düzdür ve mutlaka katı ve ağır bir malzemeyle yapılır. Bunlar Daqo evlerinin taklitleri değildir; çocukların çoğu hiçbir Daqo kasabasına gitmediği, bir Daqo binası görmediği için taklit bile olsalar çok uzaktan taklitler sayılırlar.

Evlerin planlarını hiç değiştirmeyecek kadar birbirlerini noktası virgülüne taklit ettiklerine inanmak güçtür; fakat inşaat tarzlarının, böcekler gibi, doğuştan varolan bir şey olduğuna inanmak daha da zordur.

Çocuklar büyüdükçe ve hünerleri arttıkça, diz boyunu geçmese de geçitleri, avluları ve bazen kuleleri olan daha büyük yapılar inşa ederler. Birçok çocuk boş zamanlarının çoğunu taş toplayarak veya çamurdan tuğlalar yaparak ve "ev" inşa ederek geçirir. İnşaatlarını oyuncak insanlar ve hayvanlarla doldurmazlar veya onlarla ilgili hikâyeler uydurmazlar. Gözle görülür bir zevk ve memnuniyetle sadece inşa ederler. Altı yedi yaşına geldiklerinde çocukların bir kısmı inşaat işini bırakmaya başlar ama

diğerleri, genellikle ilgili büyüklerin gözetimi altında, içinde yaşanabilecek kadar büyük olmasa bile hatırı sayılır karmaşıklıkta "evler" yapmak için diğer çocuklarla birlikte çalışmaya devam eder. Çocuklar bu binaların içinde oynamazlar.

Köy toparlanıp yeni bir toplama alanına veya kamışlığa taşındığı zaman bu çocuklar, hiçbir üzüntü emaresi göstermeden inşaatlarını arkalarında bırakırlar. Yerleşir yerleşmez de, genellikle bir önceki neslin burada bırakmış olduğu "evlerin" taş veya tuğlalarını kullanarak yeniden inşaata başlarlar. Gözde toplama alanlarında, içlerinde sadece bataklıkların eklem bacaklı gikotolarının veya çöllerin minik sıçanlara benzeyen hikiqilerinin yaşadığı düzinelerce hatta yüzlerce sağlam yapılı minyatür harabenin izleri bulunur.

Daqo fethinden önce Aqların yaşadıkları bölgelerde bu tür harabelere rastlanmaz. Belli ki fetihten veya çöküşten önce inşaata olan eğilimleri çok daha güçsüzdü veya hiç yoktu.

Ergenlik merasimlerinden iki veya üç yıl sonra gençlerin bir kısmı, ergenlik çağma kadar "evler"i inşa etmeye devam etmiş olanlar, ilk taş seyahatlerine çıkarlar.

Senede bir kez Aq topraklarından taş seferi başlatılır. Sefer iki üç yıl kadar sürer, yolcular döndükten sonra beş ya da altı yıl boyunca doğdukları köyde oturur. Aqların bazıları hiç taş seyahatine çıkmaz, bazıları birkaç kez, bazıları da birçok kez çıkar.

Taş seyahati kıtanın kuzeydoğusundaki Riqim’e yapılır, oradan büyük güney kıtasının en güney ucundaki kamışlıklar üzerinden kıta derinliklerindeki kayalık bir yayla olan Mediro'ya dönülür.

Aq taş seyyahları baharda çeşitli köylerden kıtayı aşarak veya kamıştan yaptıkları sallara binerek batı kıyısında ekvatora yakın küçük bir liman kenti olan Gatbam'da bir araya gelirler. Burada kamış ve çadır bezinden yapılmış yelkenlilerden oluşan bir filo onları bekler. Denizciler ve dümencilerin hepsi güney kıtasından gelen Daqolardır. Bunlar profesyonel denizcilerdir, çoğu balıkçıdır; bazıları "seyahate onlarca yıldır yelken açar." Yanlarında yolculuk için erzaktan başka hiçbir şey olmayan Aq hacıların onlara ödeyebilecekleri bir şeyleri yoktur. Öte yandan Riqim'de Daqolu denizciler bu zengin denizlere ağlarını atıp, tuttukları balıkları

tuzlayacaklardır: Yolculuğu kârlı kılan bir av. Ama onlar da taş seyahati filosu ile gittikleri zamanların dışında Riqim'de avlanmaya gitmezler.

Yolculuk birkaç hafta sürer. Tehlikeli olan, yükün taşındığı dönüş yolculuğu en uygun zamanda yapılabilsin diye yılın ilk günlerinde kuzeye yapılan yolculuktur. Zaman zaman, bu engin denizdeki vahşi tropik fırtınalarda tekneler, hatta koca filolar bile kaybolur.

Riqim'in kayalık kıyılarına iner inmez Aqlar çalışmaya başlar. Kıdemli taş seyyahlarının gözetiminde çıraklar kubbeli çadırlarını kurarlar, yedek erzakı buraya saklarlar, bir önceki hacdan bırakılan aletleri alır ve yeşil dik uçurumlardan taş ocaklarına tırmanırlar.

Riqimit bir düzlem boyunca rahatça ayrılabilen parlak, ince dokulu, yeşilimsi bir taştır. Bloklar halinde kesilebilir veya taş dilimlerine, hatta daha küçük tuğlalara bölünebilir; hatta içinden ışık geçebilecek şekilde incecik yapraklara bile ayrılabilir. Nispeten hafif de olsa yine de bir taştır ve on metrelik bez yelkenliler çok fazla miktarda riqimit taşıyamaz; o yüzden taş seyyahları çıkardıkları taşları dikkatle ölçerler. Riqim'de blokları kabaca yontarlar, hatta ince yontma işlemlerinin de bir kısmını yaparlar ki tekneye mümkün olduğunca az fazlalık taşısınlar. Evlerine yapılacak yolculuğa gündönümünün sakin mevsiminde çıkabilmek için hızlı çalışırlar. İşleri bitince, Daqo filosuna işaret vermek için uçurumun tepesindeki yüksek bir direğe bayrak çekerler. Takip eden günlerde filodaki yelkenliler birer birer gelir. Taşları tuzlu balık teknelerinin altına yükledikten sonra yelken açıp güneye yollanırlar.

Yelkenliler yüklerini boşaltıp balıklarını satmak için Daqo limanlarının birinde dururlar, genellikle de mürettebatın memleketinde; sonra hepsi sahil boyunca ilerleyerek birkaç yüz kilometre ötedeki kamışlık ülkenin güneyindeki sıcak bataklık arazilerinde bulunan uzun, sığ bir liman olan Gazt'a gitmek üzere yelken açar.

"Seyahate birçok kez yelken açmış" gemi kaptanlarından bir kadına, neden denizcileriyle birlikte Aq taş seyyahlarını Gazt'a götürmeye bu kadar sevdalı olduğunu sordum. Omuzlarını silkti. "Bu anlaşmanın bir parçası," dedi, bu konuda pek düşünmediğini belli ederek. Düşündükten sonra ekledi, "O taşları karadan, bataklıkların arasından sürüklemek berbat bir iş olmalı."

Daqo yelkenlileri dönüp de daha liman girişine varmadan Aq- lar taşları, bir önceki taş seyahatinde Gazt limanlarında bırakılmış olan üstleri düz tekerlekli arabalara yüklemeye başlamış olurlar bile.

Sonra koşum takımlarına kendileri geçerek bu arabaları beş yüz kilometre kıta içine ve üç bin metre yukarı çekerler.

Günde en fazla üç dört kilometre gidebilirler. Akşam olmadan kamp kurarlar ve bu zamana kadar erzakları iyice azalmış olduğundan yiyecek bulmak ve hikiqi için tuzak kurmak üzere yollarından ayrılırlar.

Taş seyyahları deniz yolculuğu sırasında ve Riqim'de biraz ciddi ve gergin olurlar. Aqlar denizci değildirler; üstelik taş ocaklarındaki iş zordur ve çok çalışmayı gerektirir. Arabaları omuzlarına taktıkları koşum takımlarıyla çekmenin de hafif bir iş olmadığına şüphe yoktur ama hacılar bunu canı gönülden yaparlar; arabaları çekerken konuşur, şakalaşırlar, yiyeceklerini paylaşırlar, kamp ateşlerinin etrafına oturup sohbet ederler, kısacası ortak yapılan zorlu bir işe gönüllü olarak baş koymuş insanlar gibi davranırlar.

Hangi yoldan gitmeleri gerektiğini, tekerlekleri tamir etme tekniklerini falan tartışırlar. Ama ben onlarla gittiğim zaman, yaptıkları şey ve yolculuklarının amacı hakkında daha geniş çerçevede konuştuklarını hiç duymadım.

Bütün yollar nihayetinde yaylanın kıyısındaki uçurumların üstesinden gelmek zorunda kalır. Bu son korkunç aşamadan sonra düz araziye çıkan taş seyyahları durarak güneydoğuya doğru bakarlar. Üzerleri tozlu taşlarla yüklü uzun, düz arabalar uçurumun kıyısında sarsılarak durur. Koşum takımlarına bağlı taşıyıcılar durup, sessizce İnşaat'a bakarlar.

Parçalanan ekolojik sistemin yüzlerce yıl süren yavaş iyileşmesinden sonra yeterli sayıda Aq yiyecek temini ve bunların saklanmasının ötesindeki etkinlikler için gereken enerjiyi sağlayacak kadar yiyecek edinmeye başlamıştı. İşte o zaman, sadece hayatta kalmak bile bir şans iken, taş seyahatine çıkmaya başlamışlardı.

Atmosferi zarar görmüş; zehirlenmiş ve bozulmuş okyanuslarında büyük yaşam döngüleri henüz yeniden kurulamamış; karaları kemik, hayalet, harabe, ölü ormanlar, tuz ve kum çölleri ve kimyasal atıklarla dolu

olan böylesine düşmanca bir dünyanın bir avuç kalmış sakini nasıl olup da böyle bir görevi göze alabilmişler? Aradıkları taşın Riqim'de olduğunu nasıl bilmişler? Acaba oraya ilk gittiklerinde Daqo yelkenlileri ve dümencileri olmadan mı yollarını bulmuşlardı? Bu taş seyahatlerinin başlangıcının çok gizemli olduğuna kuşku yok ama gene de seyahatlerin konusu kadar gizemli sayılmazlar. Bütün bildiğimiz İnşaat'taki bütün taşların Riqim taş ocaklarından geldiği ve Aqların inşaatlarına üç bin yılı aşkın, belki de dört bin yıldır devam ettikleridir.

Tabii ki inşaat uçsuz bucaksızdır. Birçok dönümü kaplar, binlerce odası, koridoru ve avlusu vardır. Bildiğimiz dünyalar içindeki en büyük yapılardan biri, belki de en büyük tek yapıdır. Yine de büyüklüğünü ifade etmek, uzunluğunu, yüksekliğini ölçmek, kıyaslamak insana çok anlamsız geliyor. İşin aslı, Dünya'daki kadar çağdaş ya da Daqo’daki kadar kadim olan bir teknoloji on yıl içersinde bundan on kez büyük bir bina inşa edebilir.

İnşaat'ın sürekli artan enginliğinin, tam da böyle bir büyüklüğün mecazı, örneklemesi olması ihtimali bile vardır.

Ya da İnşaat'ın boyutları, sadece yaşının bir sonucu olabilir. En eski bölümleri, yani dış duvarlarından sayarsak en iç bölgeleri, uçsuz bucaksız bir şeyin başlangıcı olarak düşünüldüğünün -veya düşünülmediğinin- bir belirtisini taşımamaktadır. Bunlar tam olarak Aq çocuklarının "evleri"nin daha büyük boyutlularıdır.

İnşaat'ın bütün kalan kısmı, bu alçakgönüllü başlangıca, aşağı yukarı aynı üslup kullanılarak, yıl be yıl eklenmiştir. Belki birkaç yüzyıl sonra inşaatçılar eski İnşaat'ın düz damlarının üzerine katlar eklemeye başlamışlar ama kuleler, minareler ve altmış metreye kadar yükselebilen havadar tonozlar hariç, hiçbir zaman dördüncü katı aşmamışlar. İnşaat'ın asıl kütlesi beş veya altı metreden daha yüksek değildir. Kaçınılmaz olarak İnşaat, sonunda engin bir alanı kaplayıncaya kadar ek binalar, L şeklinde ekler, bağlantılı pasajlar, avlular halinde sürekli dışa doğru büyümüştür; öyle ki uzaktan bakıldığında muhteşem bir arazi, her yanı gümüşsü yeşil taştan alçak bir tepe olarak görünüyor.

İnşaat'ın, çocukların yapıları gibi cüce değilse de, Aqların ortalama boylarını baz alacak olursak, garip bir biçimde normal dışı bir boyuta sahip

olduğunu görürüz. Tavanlar ancak ayakta durabilecekleri kadar yüksektir ve kapılardan geçmek için eğilmek zorundadırlar.

Depremler zaman zaman Mediro yaylasını sallasa da İnşaat'ın yıkılmış veya onarımsız hiçbir bölümü yoktur. Zarar görmüş bölümler her yıl onarılır ya da yeniden inşa etmek için buralardan "taş çıkartılır".

İşleri ince iştir, dikkat gerektirir, kesin ve hassastır. Tahta gibi birbirine geçmeli veya tam birbirini öpen bloklar halinde yerleştirilen riqimitten başka bir şey kullanılmaz. İç yüzeyler genellikle saten gibi pürüzsüz oluncaya kadar işlenir, binanın dış yüzleri ise kontrast yaratacak şekilde kâh kaba kâh pürüzsüz bırakılır. Birbiri ardına tekrar edilen ve mimari şekilleri belirleyen ince şekiller ve kazınmış çizgiler hariç hiç oyma veya süs kullanılmaz.

Pencereler camsız taş kafesler veya ışığı geçirecek kadar ince kesilmiş taş yapraklar halindedir. Kafes işçiliğinin birbirini tekrar eden dikdörtgen desenleri zarif bir şekilde birbiriyle uyumlu kılınmıştır; İnşaat'ın bütün odaları ve boşluklarında olmasa da, çoğunda iki ya da üç pencere bulunur. Kapılar rahatlıkla ve pürüzsüzce açılıp kapanacak kadar iyi dengelenmiş ve bir mil üzerine yerleştirilmiş ince taş dilimleri şeklindedir. Hiç mobilya yoktur.

Boş odalar, boş koridorlar, millerce koridor, nihayetsizce benzer merdivenler, rampalar, avlular, üzeri örtülü teraslar, narin kuleler, birbiri ardındaki damların, birbiri ardındaki kulelerin, birbiri ardındaki kubbelerin uzaklaşıp giden silsilesi; yüksek tavanlı, dantel gibi işlenmiş büyük pencerelerle aydınlatılmış veya taştan pencerelerin yeşilimsi, alacalı saydamlığıyla loş kalmış odalar; diğer koridorlara, odalara, merdivenlere, rampalara, avlulara, koridorlara açılan koridorlar... Bu bir labirent mi? Evet, kaçınılmaz olarak; ama bir labirent olsun diye mi inşa edilmiş?

Güzel mi? Evet, bir yerde harika bir yer; ama öyle olması için mi inşa edilmiş?

Aqlar akıl sahibi bir türdür. Bir lisanları var. Bu tarz soruların cevaplarını verebilmelidirler.

İnsanı rahatsız eden şey, bir sürü farklı cevapları olsa da, ne kendilerini ne de başkalarını tatmin edecek bir cevaplarının olmaması.

Bu açıdan, mantıksız bir şey yapıp buna gerekçeler uydurmaya çalışan herhangi bir mantıklı varlığa benzerler. Savaş ele alalım. Benim türümün savaşmak için bir sürü mantıklı nedeni vardır ama hiçbiri savaşmama nedenleri kadar mantıklı değildir. Bizim en makul ve en bilimsel savunmamız -mesela, saldırgan türler oluşumuz- kendi üzerine kapanır: Savaşırız çünkü savaşırız. Belli bir savaşı açıklamakta kullandığımız neden (örneğin: halkımızın daha çok toprak ve servete ihtiyacı olduğu veya halkımızın daha güçlü olması gerektiği veya halkımızın kâfirleri ezmemizi emreden tanrımıza uyması gerektiği gibi) de aynı kapıya çıkar: Savaşmamız gerekir çünkü savaşmamız gerekir. Başka seçeneğimiz yoktur. Elimiz kolumuz bağlıdır. Hürriyet isteyen mantıklı bir akıl için bu savunma pek de tatmin edici değildir.

Aynı şekilde Aqların İnşaat'larını ve inşaatlarını açıklamak veya savunmak için harcadıkları çaba aslında o kadar da gerekli görülmeyen bir gereksinimi çağrıştıran ya da kendi kendilerini ikna etmek için yapılan fikir yürütmedir: Hep çıkmış olduğumuz için taş seyahatlerine çıkarız. En iyi taşlar orada olduğu için Riqim'e gideriz. İnşaat, Mediro'nun zemini güzel olduğu ve yeterince yer bulunduğu için Mediro'dadır. İnşaat çocuklarımız için bir amaç, kadın ve erkeklerimizin ise birlikte çalışabilecekleri büyük bir iştir. Taş seyahati köylerimizdeki insanları bir araya toplar. Eski günlerde fakir ve dağınık bir halkmışız ama artık İnşaat içimizde büyük bir yaratıcılık olduğunu kanıtlıyor. - Bütün bu gerekçeler kulağa mantıklı geliyor ama insanı ikna etmiyor, tatmin etmiyor.

Belki de sorular hiç taş seyahatine gitmeyen Aqlara sorulmalı. Onlar taş seyahatini hiç sorgulamıyor. Taş seyyahlarından çok cesaret isteyen, çok zor, çok değerli hatta belki kutsal bir iş yapan insanlar olarak bahsediyorlar. E, o halde siz neden hiç gitmediniz? - Şey, buna hiç ihtiyaç duymadım. Giden insanların gitmesi gerekiyor, onlar çağrılıyorlar.

Peki ya diğer halk, Daqolar? Onlar, bu zamanda dünyalarındaki en büyük girişim ve eser olan bu muazzam yapı hakkında ne düşünüyor? Belli ki çok az şey. Taş seyahatinin denizcileri bile Mediro'ya çıkmıyor; var olduğu ve çok büyük olduğu dışında İnşaat hakkında hiçbir şey bilmiyor. Kıtanın kuzeybatısındaki Daqolar ise bunu sadece bir söylenti, bir masal, yolcuların Büyük Güney Kıtası'ndaki "Mediro Sarayı" hikâyeleri olarak biliyor. Bazı hikâyelere göre Aq Kralı akla hayale sığmayan bir şaşaa

içersinde orada yaşıyormuş; kimisi orasının içinde gözleri olmayan canavarların yaşadığı dağlardan bile yüksek bir kule olduğunu söylüyor; kimisi, ihtiyatsız yolcuların kemik ve hayalet dolu sonsuz koridorlarında kaybolduğu bir labirent olduğunu anlatıyor; kimisi koridorlarında esen rüzgârın, yüzlerce mil öteden işitilebilen devasa bir harp gibi inlediğini anlatıyor ve bu böylece sürüp gidiyor. Daqolar için burası bir efsane; tıpkı havada uçmuş, nehirleri içerek kurutmuş, ormanları taşa çevirmiş, göklerden yüksek kuleler inşa etmiş vs. kudretli atalarının yaşadığı eski zamanlardan kalma kendi efsaneleri gibi efsane. Peri masalı.

Bazen, taş seyahatine çıkmış olan bir Aq, İnşaat hakkında farklı bir şey söyler. Bu konuda soru sorulduğunda, "Daqolar için yapılıyor," diye cevap verir.

Gerçekten de İnşaat, uzun boylu Aqlardan çok daha kısa boylu olan Daqolara uygundur. Daqolar, oraya gidecek olsalar, koridorlardan ve kapılardan geçerken başlarını eğmeden dimdik yürüyebilirler.

Beş kere taş seyahatine çıkmış olan Kataslı yaşlı bir kadın bana bu cevabı veren ilk kişi olmuştu.

"İnşaat Daqolar için mi?" demiştim, şaşırarak. "Ama neden?"

"Eski günlerden."

"Ama oraya hiç gitmiyorlar."

"Daha bitmedi," dedi.

"Bir ceza mı?" diye sordum aklım karışarak. "Bir çeşit tazminat?"

"Buna ihtiyaçları var," dedi.

"Daqoların ihtiyaçları var ama sizin yok, öyle mi?"

"Yok," dedi yaşlı kadın tebessümle. "Biz inşa ediyoruz. Ona ihtiyacımız yok."

Gy Uçanları

GY HALKI bizim boyutun insanlarına çok benzer, sadece saç yerine tıpkı kuşlarınki gibi tüyleri vardır. Bebeklerin kafasındaki ince, kabarık yumuşak tüyler küçük çocuklarda yumuşak, kısa, benekli, kül rengi bir örtüye dönüşür; ergenlikle birlikte bunlar uzayarak tüylerle dolu bir baş oluşturur. Erkeklerin çoğunun enselerinde tüyler, tüm başlarını kaplayan kısa tüyler, tam tepelerinde de uzun sorguçlar vardır. Erkeklerin başlarındaki tüyler kahverengi veya siyah olur; belirli yerlerde bronz, kırmızı, yeşil ve mavi çizgiler ve işaretler bulunur. Kadınların tüyleri genellikle uzundur, bazen yerlere kadar bile uzayanlar görülür; onların tüylerinin yumuşak, kıvrık, uzun uçları vardır, tıpkı devekuşu kuyruğu gibi; kadınların tüylerinin rengi canlıdır - mor, al, mercan rengi, turkuvaz, altın. Gyr kadınları ve erkeklerinin cinsel organlarının çevresi ile koltuk altlarında yumuşak tüyler vardır, bütün bedenlerini ise çok ince tüyler kaplar. Parlak renkli vücut tüylerine sahip insanlar çıplak olduklarında çok canlı bir manzara sergilerler ama bitten çok çekiyorlar.

Tüy dökmek sürekli bir oluşumdur, mevsimsel değil. İnsanlar yaşlandıkça dökülen tüylerin yerine yenileri bitmez ve kırk yaş üzerindeki kadın ve erkeklerde kısmi kellikler yaygındır. O yüzden insanların çoğu tüy döktüklerinde başlarındaki tüylerin güzellerini saklayarak gerektiğinde peruk veya takma sorguç yaptırırlar. Ayrıca tüyleri seyrek veya mat olanlar özel dükkânlarda satılan tüy peruklarından alabilirler. Toplumda tüyleri ağartmak veya altın rengi spreyler sıkmak, kıvırmak için genel bir heves vardır; şehirlerdeki peruk dükkânları insanların tüylerini ağartıp, boyayıp, spreyleyip, kıvırırlar ve o günkü modaya göre başlıklar satarlar. Özellikle uzun, güzel baş tüyleri olan fakir kadınlar genellikle bu tüyleri peruk dükkânlarına oldukça iyi fiyatlara satar.

Gyrler tüy kalemlerle yazarlar. Babaların, okuyup yazmayı öğrenen çocuklara kendi sert tüylerinden bir takım yolup vermesi geleneksel bir davranıştır. Âşıklar tüylerini değiş tokuş ederek birbirlerine aşk mektupları yazar; İnuinui tarafından yazılmış, ***Yanlış Anlaşılmalar*** adlı piyesteki ünlü bir sahnede de değinilen çok hoş bir âdettir bu:

Ah o hain tüyüm, onun aşkını yazdıran O kadına! Onun aşkını - benim tüyüm ve kanımla!

Gyrler ciddi, düzenli, geleneklerine bağlı bir halktır; yenilikten hoşlanmazlar, yabancılardan çekinirler. Teknolojik icatlara ve yeniliğe karşı koyarlar; onlara tükenmezkalem ya da uçak satma girişimleri veya onları harika elektronik dünyasına çekmeye çalışmak hep başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Onlar birbirlerine tüy kalemlerle mektup yazmaya devam ediyorlar, kafadan hesap yapıyorlar, yayan yürüyorlar veya ugnunu adını verdikleri iri, köpeğe benzeyen hayvanların çektikleri arabalara biniyorlar; çok gerekli olduğunda birkaç yabancı kelime öğrenirler ve geleneksel ölçülerle yazılmış klasik piyesleri seyrederler. Diğer boyutların yararlı teknolojileri, harika aletleri, ileri fen bilgileri ne kadar gözler önüne serilirse serilsin -çünkü Gy oldukça gözde bir turist uğrak yeridir- bunlar Gyrlerde en ufak bir kıskançlık, bir açgözlülük, en ufak bir aşağılık kompleksi yaratmaz. Onlar tam olarak eski kafalılıkla olmasa bile bir çeşit donukluk, kibar bir umursamazlık ve anlaşılmazlıkla, her zaman yaptıklarını yapmaya devam ederler; tüm bunların ardında üstün bir kişisel tatmin veya çok farklı bir şey olabilir.

Diğer boyutlardan gelen daha kaba ve sıradan turistler Gyrlere, tabii ki, kuşçuklar, kuş beyinliler, tüy kafalar gibi isimler takı

yor. Daha canlı boyutlardan gelen birçok ziyaretçi küçük, sakin şehirleri ziyaret ederek, kırlarda ugnunuların çektikleri hafif arabalarla gezintiye çıkıyor, ağırbaşlı ama çok hoş balolara (çünkü Gyrler dans etmeyi seviyor) katılıyor, tiyatroda eski moda bir akşamın zevkine varıyor; ama bunları yapmak onların yerlileri küçümsemelerine hiç engel olmuyor. Ortak kanıyı en iyi "Tüyleri var kanatları yok" sözleri özetliyor.

Bu tarz kendini beğenmiş ziyaretçiler, kanatlı tek bir yerli görmeden veya gökyüzünden geçip giden bir kadını kuş veya uçak zannetmiş olduklarını öğrenemeden Gy'de bir hafta geçirebilirler.

Gyrler, sorulmadan, kanatlı insanlarından söz etmezler. Onları gizlemezler veya onlar hakkında yalan söylemezler ama bu bilgiyi vermeye gönüllü de değildirler. Aşağıdaki açıklamayı yazabilmek için sorularımda oldukça ısrarcı olmak zorunda kalmıştım.

Kanatlar hiçbir zaman, ergenlik çağının sonlarından önce çıkmaz. Genç bir kız on sekiz, bir delikanlı da on dokuzunda, bir sabah aniden hafif bir ateş ve kürek kemiklerinde bir ağrıyla uyanıp da böyle bir şey olacağını anlayıncaya kadar bunun en ufak bir belirtisi bile olmaz.

Bundan sonra, söz konusu kişinin sessiz bir ortamda, sıcak tutulması ve iyi beslenmesi gereken, en az bir yıl süren, büyük fiziksel gerginlik ve acıların yaşandığı bir zaman gelir. Olgunlaşmamış uçanlar genellikle çok aç olduklarından ve beden kendisini yeniden yapılandırıp, yeniden yaratıp, yeniden inşa ederken battaniyelere sarınıp sarmalanmış bulunduklarından, yiyecekten başka hiçbir şey insanı rahatlatmaz. Kemikler hafifleyerek geçirgen olur, üst bedenin kas yapısı olduğu gibi değişir, kürek kemiklerinden hızla gelişmeye başlayan kemikli kabarıklıklar, muazzam bir kanat oluşumuna dönüşür. Son safha, acısız bir süreç olan kanat tüylerinin büyümesidir. Ana tüylerin olabildiğince sık ve kalın olması gerekir ve boyları bir metreyi bulabilir. Erişkin bir erkek Gyrin kanat boyu dört metreyi bulur; kadınlarınki ise genellikle yarım metre kadar daha kısadır. Baldır ve ayak bileklerinden de uçarken açılacak şekilde sert tüyler çıkar.

Kanatların büyümesine müdahale etmek, önlemeye veya durdurmaya çalışmak hem faydasız, hem de zararlıdır, ayrıca ölümcül de olabilir. Eğer kanatların oluşumuna izin verilmezse kemikler ve kaslar çarpılıp buruşmaya başlayarak bitmeyen dayanılmaz ağrılara neden olur. Kanatların veya uçuşu sağlayan tüylerin kesilmesi, hangi safhada olursa olsun yavaş ve ıstıraplı bir ölüme sebebiyet verir.

Gyrlerin en tutucu, en kadim halklarından olan, kuzey kutup bölgelerinin buzlu kıyıları boyunca yaşayan kabile toplumları ile uzak güneydeki soğuk, çıplak steplerde oturan çoban halkı, kanatlı insanların bu kırılganlığını bir dinle ve törensel bazı davranışlarla birleştirmişlerdir. Kuzeyde, genç bu ölümcül belirtileri göstermeye başlar başlamaz yakalanarak kabile büyüklerine teslim edilir. Cenaze törenlerine benzer törenlerle kurbanın el ve ayaklarına ağır taşlar bağladıktan sonra büyük bir tören alayıyla denizin üzerinde yükselen bir uçuruma giderek kurbanı, "Uç! Bizim için uç!" diye bağırarak ittirirler.

Buna karşılık step kabileleri arasında kanatların tamamıyla gelişmesine izin verilir; gence o yıl dikkatle, tapınırcasına bakılır. Diyelim ki bu ölümcül belirtileri bir kız göstermiştir. Ateşler içinde sayıklarken şaman ve gaipten haber veren biri olarak görülür. Rahipler kızın söylediklerinin hepsini dinleyerek, söylediklerini insanlara yorumlar. Kızın kanatları tamamen gelişince arkasından bağlanır. Sonra bütün kabile onunla birlikte yakındaki en yüksek yere, ya bir uçuruma, ya yalçın bir kayalığa yürür - bu, o düz ve ıssız topraklarda genellikle haftalar süren bir yolculuk olur.

Tepeye varınca, rahipler günler süren danslar ettikten ve byubyu odunlarıyla kurulmuş isli ateşlerin hayaller gösteren dumanını çektikten sonra, genç kadınla birlikte, tabii ki hepsi uyuşmuş bir halde dans edip şarkılar söyleyerek, uçurum kıyısına giderler. Burada kızın kanatları serbest bırakılır. Kız kanatlarını ilk kez açar; sonra yuvasından ayrılan genç bir atmaca gibi uçurumun kenarından yuvarlanırcasına havaya sıçrar, o yorulmayan devasa kanatlarını çılgınlar gibi çırpar. Kız ister uçsun, ister düşsün, kabilenin bütün adamları, heyecanla bağrışarak kıza okları ve jilet gibi keskin uçlu mızraklarıyla nişan alır. Kadınlar uçurumdan aşağıya iner ve eğer kızın hâlâ canı kalmışsa, bunu da taşlarla ezerek çıkartırlar. Sonra ceset bir kurgan altında gömülü kalıncaya kadar kızı taşlarlar.

Step ülkesinde bütün dik tepelerin veya yalçın kayaların altında bir sürü kurgan vardır. Eski kurganlar yenileri için taş sağlamış olurlar.

Bu durumdaki genç insanlar halklarından kaçarak kaderlerinden kurtulmaya çalışır ama kanatların oluşumuna eşlik eden halsizlik ve ateş ellerini ayaklarını bağlar ve hiçbir zaman fazla uzaklaşamazlar.

Merm'in Güney Bataklıklarında, kurban kayalarından havaya yükselip oklar ve mızraklardan kurtularak gökyüzünde kaybolacak kadar hızlı uçan bir delikanlıya ait bir halk masalı vardır. Özgün öykü burada biter. Piyes yazarı Norwer bunu romantik bir trajedi için kendisine temel almış. Piyesi ***Günah'ta*** delikanlı sevgilisinden buluşmak için söz ister ve kızla buluşmak için kararlaştırdıkları yere uçar; fakat kız düşüncesizce bunu başka bir talibine anlatmıştır ve talip de pusuya yatar. Sevgililer birbirlerini kucaklarken talip mızrağını fırlatarak kanatlı olanı öldürür. Kız kendi bıçağını çekerek katili öldürdükten sonra —henüz can çekişen kanatlıyla ıstırap dolu bir vedalaşmanın ardından- kendini bıçaklar. Acıklı bir piyestir

ama eğer sahneye iyi konulursa insanı çok etkiler; kahraman ilk olarak bir kartal gibi yere indiğinde ve bir de ölürken sevgilisini kocaman bronz kanatları içine aldığında herkesin gözleri yaşarır.

Bundan birkaç yıl önce ***Günah***'ın bir versiyonu benim boyutumda, Chicago'daki Hakiki Gerçek Tiyatrosu'nda sahnelenmişti. Belki kaçınılmaz olarak ama talihsiz bir biçimde ***Kurban Olan Melekler*** adıyla çevrilmişti. Gyrler arasında bizim meleklerimiz gibi bir mitoloji veya bilgi yok. Bebek kanatları olan tatlı, minik meleklerin, havada uçan korumacı ruhların veya ilahi habercilerin daha görkemli suretlerinin duygusal resimleri onlara her ebeveynin ve ergenlik çağındaki her gencin korktuğu şeyi -nadir ama korkunç bir bozukluğu, bir laneti, ölüm fermanını- hatırlatan iğrenç bir şaka gibi gelecektir.

Şehirlerde yaşayan Gyrler arasında bu korku, uçanlar kurban edilmesi gereken günah keçileri olarak değil de çok talihsiz bir sakatlıkları varmış gibi hoşgörüyle hatta sempatiyle karşılandığı için bir dereceye kadar hafiflemiştir.

Bu bize tuhaf gelebilir. Yere bağlı kalanların başlarının üzerinden süzülmek, kartallarla yarışmak, akbabalarla süzülmek, havada dans etmek, gürültülü metal kutular içinde veya plastik, kumaş ve kayışlarla yapılmış bir zamazingoyla değil de kendi kocaman, güçlü, harika açılmış kanatlarınızla rüzgâra binmek - bu bir neşe, bir hürriyetten başka ne olabilir? Gyrler ne kadar geri kafalı, ne kadar karanlık yürekli, ne kadar kurşun ruhlu olmalılar ki uçabilen insanların sakat olduklarını düşünsünler!

Ama onların da kendilerine göre nedenleri var. Gerçek şu ki, Gyrler kendi kanatlarına güvenmiyorlar.

Kanatların asıl tasarımında bir hata bulunamıyor. İnsana çok iyi hizmet veriyor; biraz idmanla kısa uçuşlarda, zahmetsiz süzülmelerde, hava akımlarına binerek yükselmede, daha çok idmanla ise numaralar yapmada, havada taklalar atmada, hava akrobasisinde yeterli oluyor. Kanatlı insanlar tamamen erişkinliğe ulaşınca, eğer muntazaman uçuşlarına devam ederlerse büyük bir dayanıklılık kazanıyorlar Neredeyse sonsuza kadar havada kalabiliyorlar. Birçoğu kanatlanmışken uyumayı öğreniyor. Sadece yemek yemek için verilen kısa molalarla iki bin mil üzerinde uçuşlar yapıldığına dair kayıtlar var. Bu çok uzun uçuşların çoğu, daha hafif

bedenleri ve kemik yapıları uzun mesafelerde onlar için avantaj olan kadınlar tarafından yapılmış. Daha güçlü kaslarıyla erkekler hızlı uçma ödüllerini kazanırlardı, eğer öyle bir ödül veriliyor olsaydı. Fakat Gyrler, en azından kanatsız çoğunluk, kırılacak rekorlar veya ödüllerle ilgilenmiyor, özellikle de büyük bir ölüm riski taşıyanlarla.

Sorun şu ki uçanların kanatları aniden, toptan, felakete yol açacak bir şekilde boşalıveriyor. Gyr'de ve başka yerlerdeki uçuş mühendisleri ve tıp araştırmacıları bunun nedenini bir türlü bulmayı başaramamıştır. Kanatların tasarımında görülür bir hata yok; bu ani boşalma henüz tanımlanamamış fiziksel veya psikolojik bir nedene, uçuş eyleminin bedenin kalanıyla uyumsuzluğuna dayanıyor olsa gerek. Ne yazık ki, daha önceden hiçbir zayıflık görülmüyor; kanatların boşalacağını anlamanın hiçbir yolu yok. Bütün erişkinlik hayatı boyunca herhangi bir sorunun en ufak bir gölgesini bile hissetmemiş olan uçan, bir sabah havalanıyor, belli bir yükseklik kazandıktan sonra aniden, ürkütücü bir şekilde kanatlarının kendisine itaat etmediğini fark ediyor - kanatları titremeye, kapanmaya, yanlarına yapışmaya, felç olmaya başlıyor. Ve havadan bir taş gibi düşüyor.

Tıp literatürüne göre yirmi uçuştan biri başarısızlıkla sonuçlanıyor. Konuştuğum uçanlar bu boşalmaların o kadar sık olmadığı inancında; bana onlarca yıldır her gün uçan insanları sayıyorlar. Ama bu benimle ya da belki birbirleriyle bile konuşmak istedikleri bir mesele değil. Anladığım kadarıyla bu konuda aldıkları bir tedbir yok, bunun tamamen tesadüfi bir şey olduğuna inanıyorlar. Bu boşalma, ilk uçuşta da meydana gelebilir, bininci uçuşta da. Bunun için bir neden bulunamamış — soya çekim, yaş, deneyimsizlik, yorgunluk, perhiz, hisler, fiziksel kondisyon. Her uçan havalandığında, kanatlarının boşalma ihtimali eşit oluyor.

Kimisi bu düşüşlerden sağ kurtulabiliyor. Bir daha da hiç düşmüyor, çünkü bir daha hiç uçamıyor. Kanatlar bir kez boşalınca artık hiçbir işe yaramıyorlar. Felç olmuş olarak kalıyorlar, yanlarından ve arkalarından koca, ağır deri pelerinler gibi sürünüyorlar.

Yabancılar, bu tür kanat boşalmaları durumunda kullanmak için uçanların neden paraşüt taşımadıklarını soruyor. Taşıyabileceklerine kuşku yok. Ama bu bir yaradılış sorunu. Uçan kanatlı insanlar, kanat boşalmasını göze almaya razı insanlar. Bu riski göze almak istemeyenler uçmuyor. Ya

da bunun bir risk olduğunu düşünenler uçmuyor ve uçanlar da bunun bir risk olmadığını düşünüyor.

Kanatların kesilmesi istisnasız ölümle sonuçlanıyor; bir parçasının ameliyatla alınması ise tedavisi mümkün olmayan, insanı sakatlayan şiddetli bir ağrıya neden oluyor; uçmamayı seçenler hayatları boyunca kanatlarını sokaklarda, merdivenleri iner çıkarken, arkalarından sürüklemek zorunda kalıyor. Farklılaşmış kemik yapıları kara yaşamına pek iyi uyum sağlayamıyor. Yürürken çabuk yoruluyorlar, kırıklara ve kas incinmelerine maruz kalıyorlar. Uçmayan uçanların çok azı altmış yaşma varabiliyor.

Uçanlar ise her havalandıklarında ölümle yüzleşiyorlar. Yine de bazıları seksen yaşında hâlâ hayatta ve uçmaya devam ediyor.

Çok güzel bir manzara; kalkış. İnsanlar, pelikanlar ve kuğular gibi havanın hâkimlerinin kalkışını gördükten sonra bekleneceği kadar sakil görünmüyorlar. Tabii ki tünedikleri bir yerden veya yüksek bir yerden havalanmak daha kolay ama eğer yakınlarda öyle bir yer yoksa bütün yapmaları gereken açılmış büyük kanatlarını birkaç kez aşağı yukarı çırpacak kadar yirmi, yirmi beş metre koşmak; sonra adımlarından biri yere değmeyiveriyor ve sonra kalkıyorlar, yükseliyorlar, süzülüyorlar - belki yukarıya çevrilmiş suratlara gülümseyip el sallamak için dönüp bir halka çiziyorlar ve sonra çatıların ve tepelerin üzerinden ok gibi fırlıyorlar.

Bacakları birbirine yapışık, bedenleri biraz geriye doğru yay çizmiş halde, ayak tüyleri gerektiğinde atmacaların kuyruk tüyleri gibi açılarak uçuyorlar. Kollara gelince, onların kanatlarla hiçbir kas bağlantıları yok - kanatlı Gyrlerin gövdelerinde toplam altı eklemli uzuv var- eller hava direncini azaltsın ve hızı artırsın diye yanlarda tutuluyor. Rahat bir uçuş sırasında elleriyle istediklerini yapabilirler - kafalarını kaşıyabilirler, meyve soyabilirler, aşağıdaki manzaranın havadan bir şemasını çizebilirler, bebek taşıyabilirler. Sonuncusunu sadece bir kez gördüğüm halde bu görüntü beni rahatsız etti.

Kanatlı bir Gyr olan Ardiadia ile birkaç kez konuşmuştum; aşağıdakiler kendi izniyle, sohbetimiz sırasında kaydedilmiş kendi sözleridir.

Ah evet, ilk fark ettiğimde -yani bana olmaya başladığında- şoke olmuştum. Dehşete kapılmıştım! İnanamadım. Benim başıma gelmeyeceğinden o kadar emindim ki. Çocukken, bilirsin, falanca "hafiflemiş" diye dalga geçerdik, ya da, "Bugünlerde havalanacak," falan derdik. Ama ben? Benim kanatlarım bitecek ha? Bana böyle bir şey olamazdı. O yüzden başım ağrımaya başladığında, sonra da bir süre dişlerim ağrımıştı, sonra sırtım ağrıdı, o zaman kendime bunun hep diş ağrısı olduğunu, dişimin çürüdüğünü, apse yaptığını falan söylüyordum... Ama gerçekten başladığında, kendimi kandıracak tarafı kalmamıştı. Çok korkunçtu. Çok fazla hatırlayamıyorum aslında. Kötüydü. Acıyordu. İlk başlarda sanki insanın omuzları arasına bıçaklar batırıyorlarmış, bütün omuriliğim boyunca pençeliyorlarmış gibiydi. Daha sonra her yanım, kollarım, bacaklarım, parmaklarım, yüzüm... O kadar zayıftım ki ayakta bile duramıyordum. Yataktan kalktığımda yere yığılıyordum ve tekrar ayağa kalkamıyordum. Yattığım yerden annemi çağırıyordum. "Anne! Anne, ne olur gel!" Uyuyor olurdu. Geç vakitlere kadar çalışıyordu, bir lokantada garsonluk yapıyordu, gece yarısından önce de eve gelemiyordu, o yüzden uykusu ağır olurdu. Yattığım yerde, altımdaki zeminin ısındığını hissederdim, her yanım ateşten yanardı, yüzümü serinletmek için yerin daha serin bir tarafına koymaya çalışırdım...

Şey, ağrılar mı azalmıştı, yoksa ben mi alışmıştım bilmiyorum ama birkaç ay sonra daha iyiydi. Gerçi çok zordu. Ayrıca uzun, sıkıcı ve garipti. Orada öyle yatmak. Ama sırtüstü değil. Sırtüstü yatamazsın, bir daha hiç hem de, biliyor musun. Geceleri uyumak zordur. Ağrıdığı zamanlar, hep geceleri daha çok ağrır. Hep biraz ateşli olur insan, aklına garip şeyler gelir, tuhaf fikirler. Ve hiçbir zaman bir düşüncenin sonuna varamazsın, hiçbir zaman bir düşünceye tutunamazsın. Artık düşünemediğimi hissetmeye başlamıştım. Aklıma düşünceler geliyor, gidiyordu, ben de onları öylece seyrediyordum. Ve artık gelecek için de hiçbir planım kalmamıştı çünkü artık ne geleceğim olacaktı? Öğretmen olmayı düşünüyordum. Annem bu konuda o kadar heyecanlıydı ki, öğretmenlik fakültesine hak kazanabilmek için okulda bir yıl daha kalmam konusunda beni yüreklendirmişti... Eh. On dokuzuncu yaş günümü Dantelciler Sokağı'nda, bakkalın üzerindeki üç odalı dairemizde yatarak kutlamıştım. Annem lokantadan bana süslü yemekler getirmişti ve bir şişe bal şarabı almıştı; kutlamaya çalıştık ama

ben şarabı içemedim, o da ağlamaktan yemek yiyemedi. Ama ben yiyebildim, ben hep açlıktan ölüyordum ve yemek yemek moralimi yerine getirmişti... Zavallı annem!

Her neyse, sonunda bu durumdan yavaş yavaş çıktım, kanatlar büyüdü, çirkin, çıplak, sarkık kocaman şeylerdi, iğrençtiler ilk başlarda; tüylenmeye başlayınca daha da berbattı, sivilce gibi duran tüy başlarıyla. Ama ana tüyler ve ikincil tüyler çıkınca buralardaki kasları hissetmeye, kanatlarımı titretebilmeye, sallayabilmeye ve biraz kaldırabilmeye başladım -artık ateşim yoktu ya da sürekli ateşim olmasına alışmıştım, tam olarak hangisiydi bilemiyorum- ayağa kalkıp etrafta yürüyebiliyordum; artık bedenimin ne kadar hafif olduğunu hissedebiliyordum, sanki yerçekimi beni hiç etkileyemezmiş gibi, üstelik arkamdan sürünen o koca kanatlara rağmen... ama artık onları kaldırabilmeye, yerden yükseltebilmeye başlamıştım...

Kendimi değil ama. Ben daha yere bağlıydım. Bedenim hafif geliyordu ama yürümeye çalışmakla bile yoruluyordum, halsiz düşüp titriyordum. Uzun atlamada oldukça iyiydim ama artık iki ayağımı aynı anda yerden kesemiyordum.

Kendimi çok daha iyi hissediyordum ama o kadar halsiz olmak beni rahatsız ediyordu, kendimi kısılmış hissediyordum. Kapana tutulmuş. Derken bir uçan geldi, şehrin içinden bir adam, beni duymuş olan bir adam. Uçanlar, değişimi yaşayan gençlere göz kulak olur. Birkaç kez annemi ikna etmek, benim de iyi olup olmadığımı görmek için uğradı. Buna o kadar minnettar olmuştum ki. Artık gelip benimle uzun uzun konuşuyordu, yapabileceğim egzersizleri gösteriyordu. Ben de egzersizleri yaptım, her gün, sürekli, saat saat. Başka yapacağım ne vardı zaten? Okumayı severdim ama artık dikkatimi toplayamıyordum. Tiyatroya gitmeyi severdim ama artık gidemezdim, hâlâ yeterince güçlü değildim. Ayrıca tiyatro gibi yerlerin kanatları bağlı olmayanlar için yerleri yoktur. Kanatlar açıkken insan çok yer kaplıyor, sıkıntı yaratıyorsun. Okuldayken matematiğim kuvvetliydi ama artık dikkatimi problemlere toplayamıyordum. Üstelik önemli de görünmüyorlardı bana. O yüzden uçanın bana öğrettiği egzersizleri yapmaktan başka işim yoktu. Bu egzersizleri yaptım. Sürekli.

Egzersizlerin faydasını gördüm. Oturma odamızda çok fazla yer yoktu, dikey gerilmeyi tam olarak yapamıyordum ama elimden geleni yapıyordum. Kendimi daha iyi, daha güçlü hissediyordum. Sonunda kanatlarımın bana ait olduklarını hissetmeye başladım. Benim bir parçam olduklarını. Ya da benim onların bir parçası olduğumu.

Sonra bir gün, artık daha fazla evin içinde kalmaya dayanamadım. On üç aydır içerideydim, o üç küçük odada, genellikle de sadece bir odada, on üç ay boyunca! Annem işteydi, evde yoktu. Aşağıya indim. İlk on adımı yürüdüm, sonra kanatlarımı açtım. Merdivenler çok dar olduğu halde, kanatlarımı biraz kanırabiliyordum, adımımı yerden kaldırdım ve son altı basamağı havada süzülerek indim. Yani, öyle sayılır. En aşağıda dizlerimi oldukça sert çarptım ama tam olarak düştüm sayılmaz. Uçmak sayılmazdı ama düştüm de sayılmaz.

Dışarıya çıktım. Hava harikaydı. Sanki bir yıldır hiç hava almamıştım. Aslında sanki bütün hayatım boyunca havanın ne demek olduğunu bilmemiştim. Evler üzerine devriliverecekmiş gibi duran o dar, küçücük sokakta bile rüzgâr vardır, gökyüzü vardır, bir tavan değil. Tepemde gökyüzü. Hava. Yürümeye başladım. Hiçbir şey tasarlamamıştım. Sokaklardan uzaklaşmak istedim, açık bir yere gitmek, büyük bir meydana veya bir parka, gökyüzüne açılan herhangi bir yere. İnsanların bana baktıklarını gördüm ama umurumda değildi. Ben de kanatlarım olmadığı zaman, kanatlı insanlara bakardım. Hiçbir kastım olmadan, sadece merak ettiğim için. Kanatlar o kadar yaygın değildir. İnsanın kanatları olmasının nasıl bir şey olabileceğini merak ederdim, bilirsin ya. Cahillik işte. O yüzden şimdi de insanların bana bakıyor olmalarını umursamadım. Çatıların altından kurtulmak için can atıyordum. Bacaklarım zayıftı, titriyordu ama yollarına devam ettiler; bazen, caddeler çok kalabalık değilse, kanatlarımı biraz kaldırıyor, yükseltiyor, tüylerimin altından geçen havayı hissediyordum ve çok kısa bir zaman için ayaklarım hafifliyordu.

Böylece Meyve Pazarı'na vardım. Pazar kapanmıştı, çünkü akşam olmuştu; bütün tezgâhlar yerlerine itilmişti o yüzden ortada oldukça fazla alan vardı, kaldırım taşlı. Orada, Deneme Dairesi'nin altında durup bir süre egzersiz yaptım; kaldırdım, uzattım - ilk kez dikey olarak kanatlarımı açabiliyordum ve bu çok hoş bir duyguydu. Sonra yükseldikçe, hızlanır gibi oldum; ayağım bir an için yerden kesiliyordu ve sonunda karşı

koyamadım, mani olamadım, koşmaya ve kanatlarımı kaldırmaya başladım ve çırpmaya, bir kaldırıp bir indirmeye, ve havalanmıştım! Ama tam önümde Ağırlık ve Ölçüm Binası vardı, gri taştan cephesi tam önümde yükseliyordu, ondan sakınmak gerekiyordu, ellerimle binayı ittirdim ve kaldırıma geri düştüm. Ama arkamı döndüm, önümde koşacak upuzun bir mesafe vardı, pazar yerinden Deneme Dairesi'ne kadar. Ve koştum, havalandım.

Bir süre pazar yerinin üzerinde döndüm, alçaktan uçarak, nasıl dönüleceğini, nasıl yanaşılacağını ve kuyruk tüylerimi nasıl kullanacağımı öğrenerek. Bütün bunlar son derece doğal bir şekilde gelişiyor, ne yapman gerektiğini hissediyorsun, hava sana anlatıyor... ama altımdaki insanlar başlarını kaldırmış bakıyor, çok dik yanaşmaya çalıştığımda veya hızımı kestiğimde başlarını eğiyorlardı... Umurumda değildi. Bir saatten uzun bir süre uçtum, hava karardıktan sonra da, insanlar gittikten sonra da. O vakte kadar çatılara kadar çıkmıştım bile. Ama kanat kaslarımın yorulmaya başladığını fark ettim, aşağıya insem fena olmayacaktı. Bu zor olmuştu. Yani yere inmek zordu çünkü yere nasıl inileceğini bilmiyorum. Bir çuval çakıl taşı gibi indim, güm! Neredeyse bileğimi burkuyordum ve ayaklarımın altları ateş gibi yanıyordu. Eğer gören biri olduysa mutlaka çok gülmüştür. Ama umurumda değildi. Sadece,

yerde olmak zordu. Aşağıya inmiş olmaktan nefret ettim. Aksayarak, yerde bir işe yaramadıklarından kanatlarımı arkamdan sürüyerek, kendimi zayıf ve ağır hissederek eve yollandım.

Eve varmam epey bir vaktimi aldı; annem benden biraz sonra geldi. Bana bakarak, "Dışarı çıkmışsın," dedi; ben de, "Uçtum anne," dedim ve annem ağlamaya başladı.

Onun adına çok üzülmüştüm ama söyleyebileceğim çok fazla bir şey yoktu.

Bana uçmaya devam edip etmeyeceğimi sormadı bile. Devam edeceğimi biliyordu. Kanatları olup da bunu kullanmayan insanları anlayamıyorum. Sanırım onlar belli bir meslek sahibi olmakla daha çok ilgileniyor. Belki de yerdeki birine âşık olmuşlardır. Ama bana öyle geliyor ki... bilmiyorum. Gerçekten anlayamıyorum. Aşağıda kalmayı ***istemek.***

Uçmamayı ***seçmek.*** Kanatsız insanların çaresi yoktur, yere bağlı kalmaları onların suçu değildir. Ama insanın kanatları varsa...

Tabii kanatların boşalmasından korkuyor olabilirler. Eğer uçmazsan kanatların da boşalmaz. Nasıl boşalsın? Çalışmayan bir şey nasıl boşalır?

Sanırım bazı insanlar için emniyette olmak önemlidir. Bir aileleri var, sorumlulukları, işleri, bir şeyler var işte. Bilmiyorum. Onlardan biriyle konuşmanız gerekir. Ben bir uçanım.

Ardiadia'ya hayatını nasıl kazandığını sordum. Birçok uçan gibi o da yarım gün posta hizmetinde çalışıyordu. Daha çok uzun mesafelere, hatta denizaşırı yerlere hükümet mektuplarını ve mesajlarını taşıyordu. Belli ki becerikli ve güvenilir bir çalışan olduğu düşünülüyordu. Bana özellikle önemli bazı mesajlar için, birinden birinin kanadı boşalırsa diye iki uçanın birden gönderildiğini anlattı.

Otuz iki yaşındaydı. Evlenip evlenmediğini sordum; uçanların hiç evlenmediklerini söyledi; bunu, kendilerinden aşağı bir şey addettiklerini anlattı. "Uçan ilişkiler," dedi hafifçe gülümseyerek. İlişkilerinin hep diğer uçanlarla mı olduğunu sordum; "A tabii ki," dedi, istemeden hayretini veya uçmayan biriyle sevişme fikrine duyduğu tiksintiyi belli ederek. Davranışları hoş ve kibardı, yardım etmeye çalışıyordu ama kanatsızlardan ayrı, farklı olduğu hissini, onlarla bir işi olmadığını tam olarak gizleyemiyordu. Bize yukarıdan bakmasın da ne yapsın?

Onu bu kendini üstün görme hissiyle ilgili biraz sıkıştırdım; açıklamaya çalıştı. "Sanki ben kanatlarımdım, demiştim ya? - işte mesele o. Uçabiliyor olmak diğer şeylere olan ilgiyi yok ediyor. İnsanların yaptıkları şeyler çok önemsiz kalıyor. Uçmak tam. Yeterli. Anlayıp anlamadığını bilemiyorum. İnsanın bütün bedeni, bütün benliği, bütün gökyüzünde. Açık bir günde, güneş ışığında, her şey insanın ayaklarının altında, aşağılarda... Ya da sert bir rüzgârda, bir fırtınada denizin üzerinde, en çok uçmayı sevdiğim yer orasıdır. Fırtınalı bir havada denizin üzerinde. Balıkçı tekneleri karaya kaçarken, her şey sana kalır, yağmur ve şimşek dolu bir gök, kanatlarının altındaki bulutlar. Bir keresinde Emer Burnu açıklarında hortumlarla dans etmiştim... Onlar her şeyi uçuruyor. Bütününle seni, sahip olduğun her şeyi. Ve düşersen, bütün olarak düşüyorsun. Ve denizin üzerindesin, eğer düşersen, düşersin, kim bilir, kimin umurunda? Yere

gömülmek istemiyorum." Bu düşünce onun biraz ürpermesine neden oldu. Bronz rengi ve siyah kanat tüylerindeki ürpertiyi görebiliyordum.

Uçan ilişkilerin bazen bebekle sonuçlanıp sonuçlanmadıklarını sordum; kayıtsızlıkla, tabii ki sonuçlandıklarını söyledi. Bu konuda onu biraz sıkıştırdım; bana bebeklerin uçan anneler için gerçek bir ayak bağı olduklarını söyledi; o yüzden sütten kesilir kesilmez onun deyimiyle "yere bırakılırlarmış" ve akrabalar tarafından büyütülürlermiş. Bazen de kanatlı anneler bebeklerine o kadar bağlanırlarmış ki onlara bakmak için kendileri de yere bağlanırlarmış. Bunu biraz hor görerek söyledi.

Uçanların bebeklerinin kanatlarının çıkma ihtimali diğer çocuklardan fazla olmazmış. Bu hadisenin genetik bir sebebi yokmuş, bütün Gyrler tarafından paylaşılan, binde birden daha az rastlanan gelişimsel patolojiyle ilgili bir şey.

Sanırım Ardiadia patoloji kelimesini kabul etmezdi.

Sohbetimizi kaydetmeme izin veren ama ismini yazmamamı rica eden uçmayan bir kanatlı Gyr’le de konuştum. Orta Gy'deki küçük bir şehirde bulunan saygın bir hukuk şirketinin üyelerinden biri.

Bana, "Yok, ben hiç uçmadım. Hastalandığımda yirmi yaşındaydım. O yaşı geçtiğimi, artık rahat olduğumu düşünüyordum. Korkunç bir darbe olmuştu. Ailem beni fakülteye sokabilmek için bir sürü para harcamış, birçok fedakârlıkta bulunmuştu. Fakültede oldukça başarılıydım, öğrenmeyi seviyordum. Zekiydim. Bir yıl kaybetmek yeterince kötüydü. Bu işin bütün hayatımı yiyip bitirmesine izin veremezdim. Benim için kanatlar sadece gereksiz bir fazlalık. Çıkıntılar. Medeni bir şekilde normal bir sandalyeye oturmaya, yürümeye, dans etmeye, edepli giysiler giymeye bir engel. Böyle bir şeyin eğitimime, yaşamıma engel olmasını kabul etmedim. Uçanlar aptaldır, bütün beyinleri tüylerine gider. Aklımı, damların üzerinde uçuşmak için satacak değildim. Ben damların ***altında*** olup bitenle daha ilgiliyim. Manzara beni hiç ilgilendirmiyor. Ben insanları tercih ediyorum. Ve normal bir yaşam istedim. Evlenip çoluk çocuğa karışmak istedim. Babam iyi bir insandı; ben on altı yaşındayken ölmüştü; ben de, çocuklarıma onun bana davrandığı kadar iyi davranabilirsem, onun hatırasına saygıda kusur etmemiş olacağımı düşündüm... Sakatlığımdan ürkmeyi reddeden güzel bir kadınla karşılaşacak kadar şanslıymışım.

Aslında böyle söylememe bile izin vermiyor. O bunların," —başının hafif bir hareketiyle kanatlarını işaret etti- "bende fark ettiği ilk şeyler olduğunu söyler. Benimle ilk tanıştığında beni oldukça sıkıcı, geri kafalı bir genç olarak gördüğünü ama arkamı döner dönmez her şeyin değiştiğini iddia eder," dedi.

Başındaki sorguç, mavi uçları olan siyah tüylerdendi. Uçmayanların hep yaptıkları gibi mümkün olduğu kadar dikkat çekmesin ve ayaklarına dolanmasın diye düzleştirilmiş, bağlanmış, kemerle tutturulmuş da olsa kanatları koyu mavi ve parlak mavi renklerden oluşan siyah çizgi ve kenar çizgileriyle şekillenmiş muhteşem tüylere sahipti.

"Her neyse, her açıdan ayaklarımı yerden kesmemeye kararlıydım. Eğer bir anlığına bile uçmak için içimden çocukça bir heves geçmiş olsa, ki kesinlikle böyle bir şey olmadı, ateşim, sayıklamalarım geçtiği ve bütün o acılı, beyhude süreçle bir sulh imzaladığım zaman, eğer bir an bile uçmayı düşündüysem, bir kez evlendikten sonra, bir kez çocuğum olduktan sonra hiçbir şey, hiçbir şey, öyle bir yaşamın tadına özlem duymam için beni ikna edemez, bir an bile aklıma getirmeme neden olamaz. Kanatlılığın katıksız sorumsuzluğu, kibri - o kibir benim hiç hoşuma gitmiyor."

Sonra bir süre dolandırıcı ve vurguncülara karşı fakir halkı temsil etmeye adadığı, gerçekten takdir edilmesi gereken, avukatlığı hakkında konuştuk. Bana, biri dokuz biri on bir yaşındaki iki çocuğunun kendi tüyüyle boyanmış resmini gösterdi. Çocuklarından birinin kanatlarının çıkması, her Gyr için geçerli olduğu gibi binde bir ihtimaldi.

Ayrılmadan kısa bir süre önce ona sordum, "Hiç rüyanda uçuyor musun?"

Bir avukat edasıyla, cevabını geç verdi. Bakışlarını çevirdi, pencereden dışarı baktı. "Rüyasında uçmayan var mı?" dedi.

Ölümsüzler Adası

BİRİ bana Yendi boyutunda ölümsüzlerin olduğunu duyup duymadığımı sordu; başka biri de var olduklarını söyledi, o yüzden ben de oraya gidince ölümsüzleri sordum. Seyahat acentesindeki görevli gönülsüzce bana harita üzerinde Ölümsüzler Adası adında bir yer gösterdi. "Oraya gitmek isteyeceğinizi zannetmem," dedi.

"İstemez miyim?"

"Şey, tehlikelidir," dedi; bana, benim pek öyle tehlikeden hoşlanacak bir tipe benzemediğimi düşünerek bakıyordu ki tamamıyla haklıydı. Pek yontulmamış bir yerel görevliydi, Boyutlar Arası Servis'in bir çalışanı. Yendi gidilecek yerler arasında pek gözde değildir. Birçok yönden bizim boyuta benziyor, o yüzden gidip ziyaret etmeye pek değmez. Farklılıklar var ama çok önemsiz.

"Neden oraya Ölümsüzler Adası deniyor?"

"Çünkü oradakilerin bir kısmı ölümsüz."

"Ölmüyorlar mı?" diye sordum, çevirimatiğimin doğruluğundan hiç emin olamadan.

"Ölmüyorlar," dedi kız kayıtsızca. "Prinjo Takımadaları, iki haftalık bir dinlenme için çok hoş bir yerdir." Kalemi harita üzerinde, Büyük Yendi Denizi'nden güneye doğru ilerledi. Benim bakışlarım kocaman, yalnız Ölümsüzler Adası'nda takılıp kalmıştı. Ben orayı işaret ettim.

"Orada - otel var mı?"

"Orada turistler için hiçbir şey yok. Sadece pırlanta avcıları için kulübeler var."

"Pırlanta madenleri mi var orada?"

"Herhalde," dedi kız. Artık beni başından atmak ister gibiydi.

"Orasını tehlikeli yapan ne?"

"Sinekler."

"İnsanı sokan sinekler mi? Hastalık mı taşıyorlar?"

"Hayır." Artık tamamen somurtmaya başlamıştı.

"Ben birkaç günlüğüne oraya gidip bir şansımı denemek istiyorum," dedim, elimden geldiğince şirin olmaya çalışarak. "Bakalım cesur muyum, değil miyim diye. Eğer korkarsam, hemen geri dönerim. Dönüş uçuşunu açık bırakalım."

"Havaalanı yok."

"Ya," dedim, hayatımda olmadığım kadar şirin bir edayla. "O halde oraya nasıl gideceğim?"

"Gemi," dedi kız, tavlanmamış bir edayla. "Haftada bir."

İnsanı tavır takınmaya en çok sevkedecek şey, kendisine tavır takınılması olsa gerek. "Pekâlâ!" dedim.

En azından, diye düşündüm, seyahat acentesinden ayrılırken, Laputa gibi bir yer değildir. Çocukken ***Gulliver'in Seyahatlerini,*** biraz kısaltılmış ve büyük ihtimalle çok fazla makaslanmış bir nüshasından okumuştum. Onu, bütün çocukluk anılarım gibi hatırlıyordum: Dolayımsız, bölük pörçük ve canlı — engin bir unutulmuşluk gel geçi içinde parlak belirginlik zerrecikleri. Laputa'nın havada yüzdüğünü hatırladım, oraya gitmek için bir hava gemisi kullanmak zorundaydı insan. Ve gerçekten de bundan başka çok az şey hatırlıyordum; Laputalıların ölümsüz oldukları, orasının Gulliver'in dört gezisi içinde en az hoşlandığım yer olduğu, bu bölümün büyükler için olduğuna karar verdiğim ve o zamanlar pek kötü bulup kızdığım haricinde hiçbir şey hatırlamıyordum. Laputalıların üzerlerinde bir lekeleri, bir benleri veya öyle bir şeyleri var mıydı acaba, hani onları farklı kılan? Acaba âlim falan mıydılar? Ama onlar bunaklaşmışlar ve altlarına kaçıran ahmaklar olarak yaşama devam etmişlerdi - yoksa böyle olduğunu ben mi uyduruyordum? Onlarla ilgili hoş olmayan bir şey vardı, öyle bir şeyler, büyükler için bir şeyler.

Ama ben, Swift'in eserlerinin kütüphanede bulunmadığı Yendi'deydim. Açıp bakamazdım. Onun yerine, gemi yelken açıncaya kadar bir tam günüm olduğundan kütüphaneye giderek Ölümsüzler Adası'na baktım.

Undund'un Merkezi Kütüphanesi, legemat dahil birçok çağdaş hizmetin de sunulduğu eski, soylu bir binaydı. Kütüphaneciden yardım isteyince o da bana Postwand'ın yüz altmış yıl önce yazmış olduğu ve

benim aşağıdaki alıntıları yaptığım ***Keşifler'ini*** çıkarttı. Postwand'ın yazdığı zamanlarda kalmakta olduğum liman şehri An Ria daha kurulmamışmış; doğudan gelen yerleşiklerin büyük dalgası başlamamış; sahillerde yaşayanlar dağınık yerleşmiş çobanlar ve çiftçilermiş. Postwand onların öykülerine biraz tepeden bakan ama akıllıca bir ilgi duymuş.

"Batı Sahili halkının efsaneleri arasında," diye yazıyor, "Undund Körfezi'nin batısında iki, üç günlük bir mesafede bulunan, ***hiç ölmeyen insanların*** yaşadığı iri bir ada ilgimizi çekti. Sorduğum herkes Ölümsüzler Adası'na aşina idi ve hatta bazıları kabilelerinin bu yeri ziyaret ettiğini söyledi. Herkesin ağız birliği ettiği bu hikâyenin doğruluğunu sınamaya karar verdim. Sonunda Vong teknemin tamiratını tamamlayınca Körfez'den dışarıya, batıya Büyük Deniz'e doğru yelken açtım. Arkadan esen bir rüzgâr seferimizi kolaylaştırdı.

"Beşinci gün, öğlene doğru adaya vardık. Alçak olan ada kuzeyden güneye en az elli mil gibi görünüyordu.

"Tekneyi ilk karaya yanaştırmaya çalıştığım bölgede bütün kıyılar tamamıyla tuzlu bataklıktı. Deniz çekilmiş ve hava da tahammül ötesi boğucu olduğu için çamurun çürük kokusu bizi, sonunda kumsalları boylu boyunca gözden geçirerek sığ bir koya yelken açıp da bir çay ağzında küçük bir kasabanın damlarını görünceye kadar kıyıdan uzak tutmuştu. Kaba ve yıpranmış bir mendireğe bağlanarak, en azından benim açımdan, tarif olunmaz hislerle, EBEDİ HAYAT'ın sırrını saklamakla meşhur bu adaya ayak bastık."

Galiba Postwand'ı özetleyeceğim; çok dolandırıyor, ayrıca işlerin çoğunu yaptığı ve tarif olunmaz hislere hiç sahip olmadığı anlaşılan Vong'a sürekli tepeden bakıyor. Neyse Vong ile birlikte kasabada dolaşmışlar, çok döküntü bulmuşlar ama korkunç sinek oğullarından başka sıradışı hiçbir şey yokmuş. Herkes tepeden tırnağa kadar tüller giyiyormuş ve bütün kapılarla pencereler telliymiş. Postwand sineklerin çok kötü ısırdıklarını düşünmüş ama öyle olmadığını öğrenmiş; insanı rahatsız ediyorlarmış ama söylediğine göre insan soktuklarını hissetmiyormuş bile, üstelik ısırıkları ne kabarıyor, ne kaşınıyormuş. Bir hastalık taşıyıp taşımadıklarını merak etmiş. Adalılara sormuş; adalılar hastalığı hiç bilmediklerini iddia etmişler ve ana karadan gelenlerden başka kimsenin hastalanmadığını söylemişler.

Bunun üzerine Postwand heyecanlanmış ve adalılara ölüp ölmediklerini sormuş. "Tabii ki," demişler.

Başka ne söylediklerini yazmıyor ama belli ki ona, ana karadan gelip salakça sorular soran aptallardan biri muamelesi yapmışlar. Bunun üzerine oldukça hırçınlaşıyor, onların terslikleri, kötü davranışları ve berbat aşçılıkları hakkında yorumlar yapmaya başlıyor. Bir çeşit kulübede geçirdiği rahatsız bir geceden sonra, başka bir yolu olmadığı için yayan olarak birkaç mil kadar ada içine gidiyor. Bir bataklığın yanındaki minik bir köyde kendi tabiriyle, "adalıların hastalıktan azade oldukları yolundaki iddialarının, atıp tutmaktan öte olmadığının ya da belki de çok daha fesat bir şey olduğunun kesin kanıtı" olan bir manzarayla karşılaşıyor, "çünkü," diyor, "hayatımda udrebanın daha korkunç misallerini hiç görmemiştim, Rotogo yabanlarında bile. Zavallı kurbanın cinsiyeti belli değildi; bacakların yerinde birer çıkıntının dışında bir şey yoktu; bütün beden ateşte erimiş gibi duruyordu; sadece, oldukça beyaz olan saçları tüm gürlüğüyle, iyice uzamış, karışmış, kirliydi - bu hüzünlü manzaranın dehşet yüklü bir tacı."

Udreba'nın ne olduğuna baktım. Bu Yendilerin bizim cüzzamdan korktuğumuz gibi korktukları bir hastalık; çok daha hızlı bir tehlike arz etmesine rağmen cüzzama benziyor; tükürük veya herhangi bir ifrazata değmek bile hastalık sebebi oluyor. Hiç aşısı, tedavisi yok. Postwand çocukların udrebalının yakınlarında oynaması karşısında dehşete düşmüş. Belli ki köyün kadınlarından birine hijyen konusunda bir nutuk çekmiş; kadın da alınarak ona insanlara gözlerini dikip bakmanın çok ayıp olduğu konusunda bir nutuk çekmiş. Zavallı udrebalıyı, "sanki beş yaşında bir çocuk gibi kucaklayarak" kulübesinin içine götürmüş. Elinde dolu bir kâseyle, yüksek sesle bir şeyler mırıldanarak çıkmış. Bu noktada, benim pek sempati duyduğum Vong gitmeyi teklif etmiş. "Yol arkadaşımın lüzumsuz kuruntularına rıza göstermek zorunda kaldım," diyor Postwand. O akşam yeniden yelken açmışlar.

Bu hikâyenin adayı ziyaret etme hevesimi artırdığını söyleyemem. Daha çağdaş bazı bilgiler araştırdım. Benim kütüphaneci, anlaşılan Yendilerin hep yaptıkları gibi arazi oldu. Konulara göre hazırlanmış fihristin nasıl kullanılacağını bilmiyordum; ya da bizim elektronik konu fihristlerinden çok daha anlaşılmaz şekilde hazırlanmıştı; ya da

kütüphanede Ölümsüzler Adası hakkında özellikle çok az bilgi vardı. Bütün bulabildiğim ***Aya Pırlantaları*** başlıklı bir tezdi; adaya bazen Aya deniyordu. Makale legemat için biraz fazla teknikti; sürekli boşluklar bırakıp duruyordu. Pırlanta madeni falan olmadığından başka pek bir şey anlayamadım; pırlantalar toprağın derinliklerinden çıkmıyorlar, yerin üzerinde duruyorlardı, benim boyutumdaki güney Afrika çöllerinde olduğu gibi sanırım. Aya adası ormanlık ve bataklık bir yer olduğu için pırlantalar yağışlı mevsimde, şiddetli yağmurlardan ve toprak kaymalarından sonra ortaya çıkıyordu. İnsanlar oraya gidip dolaşarak pırlanta arıyorlardı. Arada sırada, insanların oraya gitmeye devam etmelerini sağlayacak büyüklükte bir pırlanta da bulunuyordu. Belli ki adalılar bu aramalara hiç katılmıyorlardı. Aslında, kafası karışmış bazı pırlanta avcıları, yerlilerin pırlantaları bulunca yeniden gömdüklerini iddia etmişti. Eğer tezi doğru anlayabildiysem, bulunanlardan bazısı bizim standartlarımıza göre muazzamdı: Bu pırlantalardan kütle olarak söz ediliyordu, genellikle siyah veya koyu, zaman zaman berrak, iki kiloya yakın oluyorlardı. Bu devasa taşların kesilmesiyle, ne için kullanıldıklarıyla veya pazar değerleriyle ilgili bir söz yoktu. Belli ki Yendiler pırlantalara bizim kadar değer vermiyor. Tezin cansız, neredeyse sinsi bir ifadesi vardı, sanki belli belirsiz utanç verici bir şeyden söz edermiş gibi.

Eğer adalılar "EBEDİ HAYATın sırları" hakkında bir şey biliyor olsalardı, hem onlar hakkında hem de bu konu hakkında kütüphanede daha fazla bilgi olurdu herhalde?

Ertesi gün beni rıhtıma götüren şey katıksız bir inattı, ya da o asık suratlı seyahat acentesi yetkilisine gidip hatamı kabul etmek istememem.

İçinde otuz kadar hoş kamarası olan çok tatlı minik bir vapur olan gemiyi görünce çok sevindim. On dört gün süren yolculuğunda Aya'dan daha batıda olan adalara da gidiyordu. Dönüş yolculuğuna geçecek olan kardeş gemisi haftanın sonunda Aya'ya uğrayarak beni ana karaya geri getirecekti. Ya da belki de gemiden hiç inmem, iki haftalık bir gemi gezisi yapardım, kim bilir? Gemi mürettebatı için bir mahzuru yoktu. Mürettebat ayarlamalar konusunda gayri resmi, hatta uyuşuktu. Yendiler arasında halsizlik ve dikkat dağınıklığının bir hayli yaygın olduğu kanısına varmıştım. Fakat gemideki yol arkadaşlarım hiçbir konuda ısrarcı değillerdi ve soğuk balık salataları da nefisti. İki günümü üst güvertede, havada

dalışlar yapan martıları, büyük sıçrayışlar yapan kırmızı balıkları ve yarı saydam rüzgârgülü kanatlarının deniz üzerinde havada asılı kalışlarını seyrederek geçirdim.

Üçüncü gün çok erkenden Aya'yı ufukta gördük. Körfezin ağzındaki bataklıkların kokusu gerçekten de insanın moralini bozuyordu; ama geminin kaptanı ile yaptığım bir sohbet sonucunda yine de Aya'yı ziyaret etmeye karar vermiştim ve gemiden indim.

Altmış yaşlarında bir adam olan kaptan beni adada gerçekten ölümsüzler olduğu konusunda ikna etmişti. Ölümsüz olarak doğmamışlardı ama ada sineklerinin sokması nedeniyle ölümsüzlük kapmışlardı. O, bunun bir virüs olduğunu düşünüyordu. "Tedbir almalısın," dedi. "Çok nadirdir. Sanırım son yüz yıl içersinde -belki de daha uzun bir süredir- yeni bir vakaya rastlanmadı. Ama insan böyle bir şeyi göze almak istemez."

Bir süre düşündükten sonra mümkün olduğu kadar kibarca, her ne kadar kibarlığın çevirimatikle elde edilmesi biraz zor olsa da, ölümden kaçmak ***isteyen*** insanlar olup olmadığını, bu canlı sineklerden biri tarafından sokulmayı ***umarak*** adaya gelenler olup olmadığını sordum. Bunun benim bilmediğim bir dezavantajının ya da ölümsüzlük için ödenmesi gereken yüksek bir bedel olup olmadığını?

Kaptan sorumu düşündü. Yavaş yavaş konuşan, heyecansız, neredeyse kasvetli denebilecek bir adamdı. "Zannetmiyorum," dedi. Bana baktı. "Sen kendin bir tartarsın," dedi. "Oraya gittikten sonra."

Başka da bir şey söylemedi. Gemilerin kaptanları, bu tür avantajlara sahip olurlar.

Gemi koya girmedi ama yolcuları kıyıya taşıyan bir kayık açıktayken gelip bizi karşılayarak beni kıyıya taşıdı. Diğer yolcular hâlâ kamaralarındaydılar. Kaptan ve birkaç denizci dışında kimse beni (gemiden kiraladığım dayanıklı bir tülle tepeden tırnağa örtünmüş bir halde) gemiden kayığa inip el sallarken seyretmedi. Korkmuştum. Neden korktuğumu bilmiyor olmak da beni hiç rahatlatmıyordu.

Kaptanın ve Postwand'ın söylediklerini bir araya getirince ölümsüzlerin ödemeleri gereken bedelin korkunç udreba hastalığı olduğu sonucuna varmıştım. Ama yine de elimde çok az kanıt vardı ve merakım

doruk noktasındaydı. Benim ülkemde insanı ölümsüz yapan bir virüs bulunsa, bunu incelemek için korkunç paralar dökülür; eğer kötü etkileri varsa bilim adamları virüsü genetik olarak değiştirerek bu kötü etkilerden kurtarırlar; televizyon programları bu konuda tatava edip durur, haber programları ve Papa da bu konuda bilmişlik taslar, tüm diğer kutsal adamlar gibi ve bu arada çok zenginler sadece pazar değil, aynı zamanda stok miktarı konusunda da telaşa düşer. Ve sonra çok zenginler, sizden benden daha da farklı olmaya başlarlardı.

Neden bunların hiçbirinin olmadığını merak etmeye başladım. Yendiler aşikâr bir biçimde ölümsüz olma şansları konusunda o kadar ilgisizdiler ki bu konuda kütüphanede bile bir şey yok sayılırdı.

Ama kayık kasabaya yaklaştıkça, seyahat acentesinin yetkilisinin pek gerçekçi olmadığını görmeye başladım. Burada oteller vardı - birkaç tane büyük, dört katlı otel. Gözle görülür şekilde terk edilmiş duruyorlardı, tabelaları devrilmiş, pencerelerine tahtalar çakılmıştı.

Utangaç ve tülden zarfı içinden anlayabildiğim kadarıyla oldukça yakışıklı bir delikanlı olan kayıkçı, "Avcıların pansiyonu mu hanfendi?" dedi çevirimatiğime. Başımla onaylayınca kayığı güzelce rıhtımın kuzey ucundaki küçük bir mendireğe çekti. Sahil de daha güzel günler görmüştü anlaşılan. Şimdi ise dökülüyordu ve terk edilmişti; hiç gemi yoktu, sadece birkaç trol ve yengeç çıkartan tekne vardı. Rıhtıma çıktım, huzursuzca sineklere bakındım; ama o anda hiç sinek yoktu. Kayıkçıya birkaç radlo bahşiş verdim; o kadar minnettar kaldı ki beni caddeye, hüzünlü, küçük caddeden de pırlanta avcılarının pansiyonuna kadar geçirdi. Pansiyon, yavaş yavaş da olsa noktasız virgülsüz konuşan, bana dört numarayı almamı çünkü en iyi tellerin onunkiler olduğunu kahvaltının sekizde akşam yemeğinin de yedide on sekiz radlo ve eğer öğle yemeği paketi istersem ekstra bir buçuk radlo olduğunu söyleyen ruhsuz bir kadın tarafından işletilen, sekiz veya dokuz yıpranmış kulübeden oluşuyordu.

Diğer kulübelerin hepsi boştu. Tuvaletin, kaynağını bir türlü bulamadığım minik, içten, kesilmeyen bir kaçağı vardı, ***şıp... şıp.*** Akşam yemeği ile sabah kahvaltısı tepsi içinde geliyordu; yenebilir şeylerdi. Sinekler günün ısınmasıyla ortaya çıktılar, bir sürü vardı ama korktuğum kadar yoğun oğullar halinde değillerdi. Teller içeri girmelerini, tül giysiler

de sokmalarını engelliyordu. Küçük, cılız görünüşlü, kahverengimsi sineklerdi.

O gün ve ismi yazılı hiçbir levhaya rastgelmediğim kasabanın içinde yürüdüğüm ertesi sabah Yendilerin bezginlik eğilimlerinin burada tavana vurduğunu, zirveye çıktığını hissettim. Adalılar hüzünlü insanlardı. Umursamazlardı. İçlerinde hayat yoktu. Aklımdan bu kelimeyi evirip çevirip bakakaldım.

Eğer cesaretimi toplayıp bazı sorular sormaya başlamazsam, bütün hafta moralimi bozmaktan başka bir şey yapmamış olacaktım. Beni getiren genç kayıkçının mendirekte oturmuş balık avladığını görerek konuşmak için yanına gittim.

"Bana ölümsüzlerden söz eder misin?" diye sordum, dura dura söylediğim birkaç çift tatlı sözden sonra.

"İnsanların çoğu etrafta dolaşarak onları ararlar. Ormanda," dedi.

"Hayır, pırlantaları sormuyorum," dedim, çevirimatiğimi kontrol ederek. "Ben pırlantalarla ilgilenmiyorum."

"Artık pek ilgilenen de kalmadı," dedi. "Eskiden çok fazla turist ve pırlanta avcısı olurdu. Galiba şimdi başka şeyler yapıyorlar."

"Ama ben bir kitapta burada çok, çok uzun yaşayan -aslında hiç ölmeyen- insanlar olduğunu okumuştum."

"Evet," dedi uysallıkla.

"Peki kasabada da ölmeyen insanlar var mı? İçlerinde tanıdıkların var mı?"

Oltasını bir yokladı. "Şey, yok," dedi. "Te dedemin zamanında yeni bir tane varmış ama o da ana karaya gitti. Bir kadındı. Galiba köyde yaşlı bir tane var." Başıyla adanın içlerini işaret etti. "Annem görmüş bir kere."

"Eğer elinde olsaydı, uzun bir yaşam ister miydin?"

"Tabii ki!" dedi bir Yendi'de olabilecek azami heyecanla. "Bilirsin ya."

"Ama ölümsüz olmak istemiyorsun. Sinek tülü giyiyorsun."

Başıyla onayladı. Bu konuda tartışılacak bir taraf görmüyordu. Elinde tül eldivenlerle balık avlıyordu, dünyayı ağdan bir peçenin ardından

görüyordu. Hayat buydu.

Dükkân sahibi köye bir günde yürüyerek gidilebileceğini söyledi ve yolu gösterdi. Ruhsuz pansiyon sahibem bana öğle yemeği hazırlayıp, paketledi. Ertesi sabah, ilk başta ısrarcı, cılız bir sinek bulutu refakatinde yola çıktım. Alçak, rutubetli bir arazide sıkıcı bir yürüyüştü ama güneş ılık ve hoştu ve sinekler sonunda pes ettiler. Öğle üzeri daha acıkmadan köye vardığımda buna kendim de hayret ettim. Herhalde adalılar kırk yılda bir, o zaman da yavaş yürüyorlar. Vardığım köy doğru köy olmalıydı çünkü yine hiçbir isim vermeden bir tek "köyden" bahsediyorlardı.

Küçük, fakir ve hüzünlüydü: Çamurdan korumak için sırıklarla yükseltilmiş altı yedi ahşap kulübe vardı, daha çok Rusların izbalarına benziyordu. Afrika tavuğunu andıran ama çamur rengi olan tavuklar her yere yayılmış, hafif boğuk sesler çıkartıyorlardı. Ben yaklaşırken birkaç çocuk kaçarak saklandı.

Ve orada, köy kuyusunun yanına, arkası desteklenerek oturtulmuş, Postwand'ın tarif ettiği şey, aynen onun tarif ettiği gibi duruyordu - bacaksız, cinsiyetsiz, neredeyse yüz hatları silinmiş, kör, teni yanmış ekmek kabuğu gibi, beyaz saçları gür, keçeleşmiş ve kirli.

Dehşete düşerek durdum.

Çocukların koşup girdikleri kulübeden bir kadın çıktı. Oynak basamaklardan inerek bana doğru yürüdü. Çevirimatiğimi işaret etti; ben de otomatik olarak, içine konuşsun diye aleti uzattım.

"Ölümsüz'ü görmeye geldin," dedi kadın.

Başımla onayladım.

"İki buçuk radlo," dedi.

Parayı çıkartıp kadına uzattım.

"Böyle gel," dedi. Üstü başı fakirdi ve temiz değildi ama güzel bir kadındı, otuz beşlerinde falan, sesinde ve hareketlerinde olağandışı bir kararlılık ve canlılık vardı.

Beni doğrudan kuyuya götürerek, kuyunun yanında yelken bezinden ayaksız bir balıkçı sandalyesine oturtulmuş şeyin önünde durdu. Surata

bakamıyordum; korkunç şekilde sakatlanmış eline de. Diğer kol, dirseğin üzerinden kara bir kabukla sona eriyordu. Bakışlarımı çevirdim.

"Köyümüzün Ölümsüz'üne bakıyorsun," dedi kadın, bir turist rehberinin ezberini iyi yapmış, şarkı söyler gibi ses tonuyla. "Yüzlerce ve yüzlerce yıldır bizimle birlikte. Bin yıldan uzun bir zamandır Roya ailesine ait. Ailemizde, Ölümsüz'e bakmak hem görev, hem de şereftir. Beslenme saatleri sabah altı, akşam altı. Sütle yapılmış arpa çorbasıyla besleniyor. İştahı yerinde ve hiç hastalanmıyor, çok sağlıklı. Udrebası yok. Bin yıl kadar önce bir deprem sırasında bacaklarını kaybetti. Roya ailesi tarafından bakılmaya başlamadan önce başından bir yangın ve başka türlü kazalar da geçmiş. Ailemde anlatılan efsanelere göre Ölümsüz bir zamanlar, birkaç normal insan yaşamı süresince ekmeğini bataklıklarda avlanarak çıkartan yakışıklı genç bir adammış. Bu, tahmin edildiği kadarıyla iki, üç bin yıl önceymiş. Ölümsüz söylediklerini duyamaz, seni göremez ama onun için edeceğin dualara ve bütün yiyeceği ve barınağı Roya ailesi tarafından karşılandığından bakımı için yapacağın katkılara minnettar olur. Çok teşekkür ederim. Soruları cevaplayabilirim."

Bir süre sonra, "Ölemiyor," dedim.

Kadın başını salladı. Yüzü heyecansızdı; hissiz değil ama kapalıydı.

"Sen tül giymemişsin," dedim, aniden fark ederek. "Çocuklar da giymiyor. Sen-"

Yine başını salladı. "Çok teferruat," dedi sakin, gayri resmi bir ses tonuyla. "Çocuklar sürekli tülü yırtıyor. Zaten o kadar fazla sineğimiz de yok. Üstelik sadece bir tane var."

Sineklerin geride, kasabada ve etrafındaki ağır gübreli tarlalarda kalmış oldukları doğruydu.

"Yani hep tek bir ölümsüz mü oluyor demek istiyorsun?"

"Yok canım," dedi kadın. "Her yerde bulunuyorlar. Toprakta. Bazen insanlar onları buluyor. Hatıra. Gerçekten yaşlı olanlar. Bizimki genç, yani." Ölümsüz'e usanmış bir halde ama sahiplenerek baktı, annelerin gelecek vaat etmeyen çocuklarına baktıkları gibi.

"Pırlantalar mı yani?" dedim. "Pırlantalar ölümsüzler mi?"

Başıyla onayladı. "Ama gerçekten uzun bir zaman sonra," dedi. Bakışlarını çevirip köyü çevreleyen bataklık ovaya baktıktan sonra yine bana baktı. "Geçen sene ana karadan bir adam geldi, bir bilim adamı. Ölümsüz'ümüzü gömmemiz gerektiğini söyledi. Pırlanta olabilsin diye yani. Ama sonra bunun binlerce yılda olduğunu söyledi. Bütün bu zaman zarfında yerde açlık çekecek, susuzluktan kavrulacak ve kimse ona bakmayacaktı. Ona bakmak bizim ailemizin bir görevi. Ayrıca, o zaman turistler de gelmezdi."

Bu kez başıyla onaylama sırası bendeydi. Bu durumun ahlaki boyutu beni aşıyordu. Onun seçimini kabul ettim.

"Onu beslemek ister misin?" diye sordu, belli ki bir nedenle benden hoşlanmıştı, çünkü bana gülümsedi.

"Hayır," dedim ve itiraf etmeliyim ki gözyaşlarına boğuldum.

Yanıma yaklaşarak omzumu okşadı.

"Çok çok hüzünlü," dedi. Yine gülümsedi. "Ama çocuklar onu beslemeyi seviyorlar," dedi. "Ayrıca para da işe yarıyor."

"Bu kadar iyi olduğunuz için çok teşekkür ederim," dedim, gözlerimi silerek ve ona minnettarlıkla kabul ettiği bir beş radlo daha verdim. Dönerek bataklık ovadan kardeş vapurun batıdan çıkıp gelmesini dört gün daha beklediğim kasabaya doğru yürüdüm. Gemiye beni o tatlı genç adam götürdü; böylece Ölümsüzler Adası'ndan, kısa bir süre sonra da Yendi boyutundan ayrıldım.

Bizler karbon esaslı yaşam biçimleriyiz, bilim adamlarının deyimiyle, ama bir insan bedeninin pırlantaya nasıl dönüştüğünü bilemiyorum; belki de bazı ruhi etmenlere maruz kalırsa, mesela gerçekten sonsuz bir ıstırap sonucu gibi, kim bilir.

Belki de "pırlanta" Yendilerin harap olmuş bu kütlelere verdikleri bir isimdir, bir çeşit takma isim.

Yine de köydeki kadın, "Sadece bir tane var," dediği zaman ne kastetmişti emin değilim. Ölümsüzleri kastetmiyordu. Kendisini ve çocuklarını sineklerden neden korumadığını, neden bu riske kulak asmadığını açıklıyordu. Ada bataklıklarındaki sinek oğulları içersinde tek

bir sineğin, tek bir ölümsüz sineğin, ısırığı kurbanına ebedi bir yaşam bulaştıran tek bir sineğin olduğunu söylüyor olabilir miydi acaba?

Uni Karmaşası

İNSAN, kimsenin gitmemesi gereken boyutları işitiyor, kimsenin kısa bir süre için bile ziyaret etmemesi gereken boyutları. Bazen havaalanlarındaki barların kasvetli telaşı içersinde yan masadaki adamlar alçak sesle konuşarak, "Ona Gnegnlerin MacDowell'a ne yaptıklarını anlattım," ya da, "Vavizzua ile baş edebileceğini düşünmüştü," gibi şeyler söylerler. Sonra kaba, tiz, aşırı yüksek bir ses patlar, ve "O sekizince uçuş için lütfen ossuz sekzinci kapıya," veya, "Şimbılglud Rrggrrggrr danışma masasına bekleniyorsunuz," diye tüm diğer sesleri boğar, uçaklar arasında yere raptedilmiş çelik ayaklı mavi plastik oturaklarda kaykılmış zavallı canların biraz dinlenebilme umudunu ve uykularını kaçırır; üstelik yan masadaki adamların sözleri de kaybolur. Tabii ki adamlar sadece hayatlarının cazibesini artırmak için atıp tutuyor da olabilirler; herhalde Gnegn veya Vavizzua o kadar tehlikeli olsa, Boyutlar Arası İrtibat Acentesi insanları buradan uzak durmaları için uyarır - tıpkı Zuehe'den uzak durmaları konusunda uyardığı gibi.

Zuehe boyutunun normalin çok üzerinde narin olduğu herkesçe bilinir. Sıradan yoğunluk ve kütleye sahip ziyaretçiler Zuehe gerçekliğinin hassas ağlarını bozabilirler; bunu yaparken bütün bir mahalleyi ve ev sahiplerinin mutluluğunu mahvedebilirler. Zueheler için son derece önemli olan sevgi dolu ve samimi ilişkiler, cahil ve dikkatsiz bir davetsiz misafirin yıkıcı ağırlığıyla sürekli olarak zorlanabilir hatta parçalanabilir. Bu arada davetsiz misafir bu tür bir kazadan, aniden kendisini kendi boyutunda, bazen garip bir şekilde veya baş aşağı olarak bulmak dışında hiçbir sıkıntı çekmez; bu utanç verici olabilir ama sonuç olarak insan havaalanlarında yabancılar arasındadır, o yüzden utancın pek fazla bir gücü olduğu söylenemez.

Hepimiz Rornan'ın ***Boyutlar Rehberi'nde*** resmedilmiş olan Nezihoa'nın ay taşı kulelerini, buğunun sonsuz steplerini, Sezu'nun loş ormanlarını, Zuehe'nin hafif seyyal giysileri ve bedenleri olan, gözleri soluk gri, insanın dokunduğunda dokunduğunu bile hissetmediği o incecik, saçları kararmış gümüş renginde güzel kadın ve erkeklerini görmek isteriz. O kadar güzel bir boyutun ziyaret edilemiyor olması ne hazin; o boyuta bir göz atabilmiş olanların orasını bizim için resmetmiş olmaları bile büyük

şans. Yine de bazı insanlar oraya gidiyor. Sıradan bencil insanlar Zuehe'yi istila edişlerini, kendilerinin Zuehe'ye gidip her şeyi berbat eden ***diğer*** insanlara benzemedikleri yolundaki bildik gerekçeyle temize çıkarmaya çalışırlar. Son derece bencil olan insanlar ise bu konuda atıp tutabilmek için, orası özellikle kırılgan, zarar verilebilir olduğu, ganimet sayılabileceği için Zuehe'ye giderler.

Zueheler insanların girişini yasaklamayacak kadar kibar, suskun ve muğlak insanlardır. O sisli dillerindeki fiillerin emir kipi bir yana, bildirme kipi bile yoktur. Sadece şart cümlesi kullanırlar. Belki, olabilir, olmaya ki, eğer, gerçi gibi sözleri söylemenin bin ayrı yolu vardır ama hiç evet veya hayır yoktur.

O yüzden Boyutlar Arası İrtibat Acentesi genellikle kullanılan giriş noktasına bir otel yerine bir ağ, büyük, güçlü ve naylon bir ağ kurmuştur. Zuehe'ye gelen herkes, yanlışlıkla gelmiş bile olsalar bu ağa yakalanıyorlar, üzerlerine koyun antiseptiği sıkılıyor, 442 lisanda açık sözlü ikazların bulunduğu bir kitapçık verilerek hemen daha dayanıklı olsa da daha az baştan çıkartan kendi boyutlarına yollanıyor; Acente ziyaretçilerin geriye baş aşağı dönmelerine özen gösteriyor.

Ben, sadece bir kez kimsenin gitmesini tavsiye etmeyeceğim ve kesinlikle bir daha dönmeyeceğim bir boyuta gitmiştim. Tam olarak tehlikeli denebilir mi emin değilim. Tehlike konusunda bir hüküm sahibi olduğum söylenemez. Ancak cesur insanlar bu yetkiye sahip olabilirler. Bazılarının hayatının tuzu biberi olan heyecanlar ve ürpertiler benim ağzımın tadını kaçırır. Korktuğum zaman yediğim şey ağzımda saman gibi olur -beden ve ruhu kırılganlaştıran cinsellik, arzu ettiğim son şey olur- kelimeler anlamsızdır, düşüncelerim anlaşılamaz olur ve aşk felce uğrar. Bu kadar korkaklığın çok yaygın olmadığını biliyorum. İnsanlar genellikle benim kuş yemliğine akdarı koymak için çıktığım merdivenin üçüncü basamağında hissettiğim şeyi, Büyük Kanyon üzerinde dişlerinden, yıpranmış bir iple, kaçağı olan bir balona, bir ataçla bağlanıp sallanmak zorunda kaldıklarında hissedebilirler. Üstelik bu dehşeti hayat verici bularak, kırılan kalça kemikleri iyileşir iyileşmez bir de üzerine hava dalışı yaparlar. Ben ise merdivenden korkuluğa sıkı sıkı tutunarak inerken, bir daha hayatta bir metreden yüksek yere çıkmayacağıma dair yeminler ederim.

Bu nedenle mecbur kalmadıkça uçmam ve havaalanlarında mahsur kalınca da tehlikeli boyutların peşine düşmem; korkudan aklımın başımdan gideceği boyutları değil de korkak insanların biraz ürkeceği, huzur dolu, sıkıcı, sıradan, karmaşık olanları tercih ederim.

Denver havaalanında kaçırdığım bir aktarmayı beklerken Uni'ye gitmiş olan cana yakın bir çiftle sohbete daldım. Bana Uni'nin "hoş bir yer" olduğunu söylediler. Yaşlı da oldukları için, dahası adam pahalı video kamerası ve diğer elektronik engellerle yüklenmiş, kadın da külotlu çorap ile katiyen maceracı görünmeyen sivri topuklu beyaz terlikler giymiş olduğundan, bunu tehlikeli bir yer için söylemiş olamayacaklarını düşündüm. Çok safmışım. Bir türlü iyi tarif edemeyişlerinden şüphelenmeliymişim. "Çok şey oluyor orada," demişti adam. "Ama buraya çok benziyor. Hani o ***yabancı*** yabancı yerlerden değil." Karısı eklemişti, "Hikâye kitabından çıkmış gibi bir ülke! Hani insanın televizyonda gördüğü gibi."

Bu bile beni uyarmamıştı.

"İklimi çok hoş," demişti karısı. Kocası da düzeltmişti, "Değişken."

Bunda da bir şey yoktu. Yanımda hafif bir yağmurluğum var

dı. Memphis'e gidecek olan uçağıma daha bir buçuk saat vardı. Uni'ye gittim.

Boyutlar Arası Otel'e yerleştim. ASTRAL BOYUTTAN GELEN DOSTLARIMIZ HOŞ GELDİNİZ! diye yazıyordu resepsiyon masasındaki levhada. Masanın arkasındaki soluk renkli, yapılı, kırmızı saçlı kadın bana bir çevirimatik ile şehrin haritasını verdi ama iri bir afişi işaret etmeyi de ihmal etmedi: HER YİRMİ İZ!MİTTE BİR, GÜZEL UNİ İÇİN HAZIRLADIĞIMIZ SANAL TURU DENEYİN.

"Mutlaka denemelisiniz," dedi.

Genelde ben, o günkünden daha güzel bir havada kaydedilmiş olan ve tam olarak gerçek bir bilgi vermeden görecek olduğunuz her şeydeki yeniliği alıp götüren bu "sanal" ve "deneme" sözlerinden kaçınırım. Ama iki soluk, yapılı çalışan, karşı koyacak cesaretim olmadığı için beni kararlı bir dost canlısı edayla video odacığına götürdüler. Kafama bir miğfer takmama, bedenime bir beden sargısı sarmama yardım ederek bacaklarıma

ve kollarıma uzun eldivenler geçirdiler. Sonra orada, bana en azından on beş dakika gibi gelen bir süre boyunca, oldukça yalnız bir şekilde, klostrofobiye karşı koymaya çalışarak, gözlerimin içindeki renkleri seyredip bir izlmitin ne kadar sürdüğünü merak ederek oturdum. Acaba kelimenin tekili iz!m olabilir mi? Ya da belki çoğulu bir ön ek alarak belirtiliyordur da tekili z!mittir? Hiçbir şey olmadı, gramer mütalaaları usandırdı ve canları cehenneme, dedim. Kundağımdan çıkarak suçluluk dolu bir soğukkanlılıkla çalışanların yanından geçip dışarıdaki saksı içindeki çalıların arasına çıktım. Otellerin önünde duran saksı içindeki çalılar bütün boyutlarda aynı oluyor.

Haritama bakarak üç yıldız verilmiş olan Resim Müzesi'ni ziyaret etmek için yola koyuldum. Hava serin ve güneşliydi. Genelde kırmızı kiremitli damları olan gri taşlı binalardan oluşan şehir eski, yerleşik ve zengin görünüyordu. İnsanlar bana hiç dikkat bile etmeden gündelik işlerine devam ediyorlardı. Unililer genelde yapılı, soluk benizli, kırmızı saçlı insanlara benziyorlardı. Hepsinin paltoları, uzun etekleri ve kalın botları vardı.

Resim Müzesi minik bir bahçenin içersindeydi, bulunca içeri girdim. Resimlerin çoğu, kimisi bot giymiş olsa da, üzerinde hiç kıyafet olmayan yapılı, soluk benizli, kırmızı saçlı kadınlara aitti. Hepsi güzel çizilmişti ama bana pek fazla hitap etmediler. Tam dışarı çıkacaktım ki bir tartışmaya takıldım. İkisi de palto, etek ve bot giymiş oldukları için ayırt etmesi zor olduğundan ikisinin de kadın olduğunu düşündüğüm iki kişi, üzerinde botlardan başka bir şey bulunmadan çiçekli bir divana uzanmış tombul, kırmızı saçlı bir kadının resmi önünde durmuş tartışıyordu. Yanlarından geçerken biri bana dönerek konuştu ve çevirimatiğim şöyle söylediğini çevirdi, "Eğer blokların ve kütlelerin karşı hareketi içersinde şekil merkezi bir hedef ise insan, resim sanatını yüzeyler üzerindeki dolaylı ışık çalışması olarak özetleyemez öyle değil mi?"

Kadın veya erkek, her neyse soruyu o kadar basitçe, o kadar doğrudan ve o kadar aceleyle sormuştu ki, "Affedersiniz?" bile diyemedim veya başımı sallayarak dili anlamamış numarası yapamadım. Yine resme baktım ve bir süre sonra, "Şey, pek bir faydası olmaz belki," dedim.

"Ama nefesli sazları dinle," dedi diğer adam ve o zaman etraftan gelen müziğin, o anda belki obua veya çifte kamışlı nefesli bir sazın, yüksek perdeli, yankılı üflemeli çalgıların hâkim olduğu bir çeşit orkestra parçası olduğunu fark ettim. "Ses perdesinin değiştiği kesin,” dedi adam, biraz fazla yüksek sesle. Arkamızda oturan kişi ileri abanarak, tısladı: "Şışşt!"; bu arada önümüzdeki sırada oturan biri dönerek kızgın bakışlarla bize baktı. Utanarak, ses perdesinin değişmesi -ses perdesinin değiştiğini sadece neden olduğunu anlamadan ağlamaya başlayınca anlarım- ya da o tarz bir şey parçaya belli bir tutarsızlık verse de oldukça hoş olan bir sonraki parçada hiç kıpırdamadan oturdum. Daha önce fark etmediğim bir tenor ya da belki bir kontralto ayağa kalkarak güçlü bir sesle ana temayı seslendirmeye başladı ve koca salondaki seyircilerin çılgın alkışları arasında parçayı yüksek bir notada uzatarak bitirdi. Seyirciler bağırıp, alkışlayıp tekrar istediler. Fakat köy meydanının batısına düşen yüksek tepelerden esen ani ve sert rüzgâr bütün ağaçların titreşip eğilmelerine neden oldu; başımı kaldırıp yukarıdan akıp giden bulutlara bakınca bir fırtınanın kopmak üzere olduğunu fark ettim. Bulutlar her an biraz daha kararıyordu; tozu dumana, yaprakları ve çöpleri önüne katarak bir rüzgâr daha esince yağmurluğumu giymemin iyi bir fikir olacağını düşündüm. Fakat yağmurluğumu Resim Müzesi'nin vestiyerine bıraktığımı hatırladım. Çevirimatiğimi ceketimin klapasına tutturmuştum ama haritam yağmurluğumun cebindeydi. Küçük istasyon binasındaki gişeye giderek bir sonraki trenin ne zaman kalktığını sordum, dar demir parmaklıklar arkasındaki tek gözlü adam, "Artık tren yok," dedi.

İstasyonun geniş kubbeli çatısı altında uzanıp giden boş, birbiri yanı sıra dizilmiş, her birinde numara ve bir giriş olan raylara bakmak için döndüm. Orada burada bir bagaj arabası, uzun platformda boş boş gezinen bir yolcu görünüyordu ama hiç tren yoktu. "Yağmurluğum lazım,” dedim, paniğe kapılmama ramak kalarak.

"Kayıp Eşyalar'a bir bakın," dedi tek gözlü tezgâhtar ve evrakları ile tarifelerine geri döndü. İstasyonun koca boş salonundan girişe doğru yürüdüm. Bir restoran ile kahvehanenin ardında Kayıp Eşyalar'ı buldum. İçeri girerek, "Yağmurluğumu Resim Müzesi'ne bırakmıştım ama Resim Müzesi'ni kaybettim," dedim.

Bankodaki heykele benzeyen, kızıl saçlı kadın, bıkkın bir sesle, "Bir dakika," diyerek bir şeyler karıştırdı, bankonun üzerine bir harita attı. "Al," dedi, meydanı beyaz, tombiş, kırmızı tırnaklı bir parmakla göstererek. "Resim Müzesi burası."

"Ama ben nerede olduğumu bilmiyorum. Burası neresi? Bu köy."

"Burada," dedi, haritadaki başka bir meydanı işaret ederek. Resim Müzesi'nden on, on iki cadde uzakta görünüyordu. "Koşullar uygunken gitsen iyi olacak. Bugün hava fırtınalı."

"Haritayı alabilir miyim?" dedim acınacak bir halde. Başıyla onayladı.

Şehrin sokaklarına o kadar güvensiz çıktım ki kısa adımlarla yürüyordum, sanki kaldırım taşları hemen önümde bir gayya kuyusuna dönüşüverecek veya tam önümden bir uçurum yükseliverecek, ya da yürüdüğüm cadde aniden denizdeki bir geminin güvertesi olacaktı. Hiçbir şey olmadı. Şehrin aynı seviyedeki geniş caddeleri, muntazam aralıklarla birbirlerini kesiyorlardı, ağaçsız ve sessiz. Elektrikle çalışan otobüsleri ve taksileri çok az ses çıkartıyordu; hiç özel araba yoktu. Yürümeye devam ettim. Harita beni Resim Müzesi'nin olduğu yere götürdü; gerçi ben müzenin yeşil beyaz mermer basamakları olduğunu hatırlıyordum ama siyah kayağantaştan basamakları vardı, bunların dışındaki her şey hatırladığım gibiydi. Zaten genelde zayıf bir hafızam vardır. İçeri girerek vestiyerden yağmurluğumu istedim. Siyah saçlı, gümüş renk gözlü, ince siyah dudaklı kız yağmurluğumu ararken ben tren istasyonunda bir sonraki trenin ne zaman kalkacağını neden sorduğumu düşünmeye başladım. Nereye gittiğimi düşünüyordum ki? Ben sadece Resim Müzesi'ndeki yağmurluğumun peşindeydim. Eğer bir tren olsaydı, binecek miydim? Nerede inecektim?

Yağmurluğumu alır almaz iki yanında güzel balkonlu evlerin sıralandığı, Uni'nin ince, neredeyse iskelet gibi zayıf, siyah dudaklı halkıyla dolu dik, arnavut kaldırımı taşlı caddelerinden aceleyle, olanlara bir açıklama istemek için Boyutlar Arası Otel'e doğru ilerlemeye başladım. Belki de bu havadaki bir şeydendir diye düşündüm, sis kalınlaşıp kasabanın üzerindeki dağları ve tepelerdeki dik çatılı evleri gözlerden gizlemeye başladıkça. Belki de Uni halkı insana hayaller gördüren bir şeyler tüttürüyorlardı; ya da belki havada veya siste insanın aklını etkileyen,

duyularını karıştıran veya -kötü bir düşünceydi ama- insanın hafızasının bazı uzantılarını silen, o yüzden olaylar belli bir sırada olmuyormuş izlenimi veren, insanın olduğu yere nasıl vardığını hatırlamasını veya o arada olanları hatırlamasını engelleyen bir polen veya bir şeyler vardı. Zaten zayıf bir hafızası olan ben, bazı bölümleri unuttum mu, unutmadım mı hiç bilemiyordum. Bazı açılardan rüya görmeye benziyordu ama rüya görmediğimden emindim, sadece kafam karışmış ve gittikçe telaşlanmaya başlamıştım; o yüzden, nemli soğuk havaya rağmen durup yağmurluğumu giymedim de titreyerek ormana doğru ilerlemeye devam ettim.

Islak havada odun dumanının o tatlı ve keskin kokusunu aldım ve ağaçlar arasında neredeyse elle dokunulabilir bir yoğunlukta toplanan alacakaranlık pusun içinden ışığın parlaklığını seçtim. Patikanın hemen yanında bir ormancının kulübesi duruyordu; yanında minik, gölgeli bir mutfak bahçesi, ateşin altın rengi ve kırmızı parlaklığının yayıldığı alçak, küçük çerçeveli penceresi, bacasından yükselen dumanı vardı; yalnız, sade bir manzara. Kapıyı çaldım. Bir dakika kadar sonra yaşlı bir adam kapıyı açtı. Keldi; burnunda kocaman bir siğili veya yağ kisti, elinde, içinde sosislerin mutlu mesut cızırdadıkları bir tava vardı. "Üç dilek tutabilirsin," dedi.

"Boyutlar Arası Otel'i bulmak istiyorum," dedim.

"O dileği tutamazsın," dedi yaşlı adam. "Sosislerin burnumun ucundan büyüyor olmalarını dilemez miydin?"

Kısa bir süre duraksayıp düşündüm ve "Hayır," dedim.

"O halde Boyutlar Arası Otel'e gitmeyi istemek dışında ne dileyeceksin?"

Yine düşündüm. "On iki veya on üç yaşlarındayken, eğer bana üç dilek hakkı tanınırsa ne dileyeceğimi düşünürdüm. ***Seksen beş yaşına kadar güzel bir hayatımın olmasını, çok güzel birkaç kitap yazmış olmayı ve sevdiğim tüm insanların mutlu ve sıhhat içinde olduklarını bilerek huzur içinde ölmeyi dilerim,*** diye bir dilekte bulunacağımı düşünürdüm. Bunun çok salakça, çok iğrenç bir dilek olduğunu biliyordum. Pratik. Bencilce. Bir korkağın dileği. Haksızlık olduğunu biliyordum. Bunun üç dileğimden biri olmasına izin vermeyeceklerini biliyordum. Ayrıca, bunu diledikten sonra, diğer iki dileği ne yapacaktım? O zaman şöyle düşündüm, diğer iki dilekte

dünyadaki herkesin daha mutlu olmasını, ya da savaşmayı bırakmalarını, ya da ertesi sabah kalkıp gün boyunca, yok yok bütün yıl boyunca, yok, sonsuza kadar herkese karşı daha iyi ve daha sevecen hisler beslemelerini dileyecektim, ama o zaman bu dileklerin hiçbirinin gerçekleşeceğini düşünmediğimi fark ettim. Dilek olmalarında bir mahzur yoktu, hatta faydalıydılar da ama dilek olmaktan öteye gidemezlerdi. Ne yaparsam yapayım, Kral Yudhishthira'nın cennetin hiç de umduğu gibi bir yer olmadığını anladığında söylediği gibi, erişebileceğimden ötesini elde edemem. En cesur atın bile atlayamayacağı engeller vardır. Eğer dileklerimiz at olsalardı, bir sürü atım olurdu, demir kırı donlu, güderi renkli atlar, çok güzel vahşi atlar, hiç eyerlenmemiş, hiç terbiye edilmemiş, bozkırlarda, kırmızı dik tepeler ve mor dağlar boyunca koşan atlarım. Ama korkaklar tahtadan, gözleri boyalı sallanan atlara binerler; oyun odasında oldukları yerde, bir ileri, bir geri giderler, bir ileri bir geri; bütün o bozkırlar, kızıl tepeler ve mor dağlar sadece binicinin gözündedir. O yüzden dilekleri boş ver. Bana biraz sosis versene."

Birlikte yedik, yaşlı adamla ben. Sosisler mükemmeldi, püre ile kızarmış soğanlar kadar mükemmel... Daha mükemmel bir akşam yemeği dilemiş olamazdım. O samimi sessizlik içerisinde, ateşi seyrederek biraz oturduktan sonra adama misafirperverliğinden dolayı teşekkür ederek Boyutlar Arası Otel’in yolunu sordum.

"Berbat bir gece," dedi, sallanan sandalyesinde sallanarak.

"Yarın sabah Memphis'te olmam gerek," dedim.

"Memphis," dedi düşünceli bir halde, belki de "Memfış" demiştir. Biraz sallandıktan sonra, "Eh peki o halde. En iyisi doğuya git," dedi.

Ve tam o anda, daha önce dikkatimi çekmemiş olan bir iç odadan, mavimtırak tenli, gümüş rengi saçlı, hepsi smokinler, omzu açık tuvaletler, sivri burunlu ayakkabılar giymiş, tiz sesle tartışıp, yüksek sesle gülerek, abartılı el kol hareketleri yapıp gözlerini kırpıştırarak, her biri içinde sıvışkan bir sıvı ve kokulandırılmış bir zeytin tanesi olan birer kokteyl kadehiyle kalabalık bir grup insan dışarı fırlayınca orada daha fazla kalmak istemedim artık ve gecenin karanlığına daldım, dışarıdaki sahile, geniş ve kavisli kumsal üzerinde ah edip hışırdayan durgun siyah sular üzerinde

parlayan yarım aya bakılırsa, gece sadece yaşlı adamın kulübesinde çılgınca geçecekti.

Doğunun ne taraf olduğu hakkında hiçbir fikrim olmadığından, genellikle bana sağ tarafım doğu ve sol tarafım batı gibi geldiğinden -ki bu da genellikle yüzümün kuzeye dönük olduğu anlamına geliyor- sağa doğru yürümeye başladım. Su çok davetkârdı; ayakkabılarımı ve çoraplarımı çıkartarak kumların üzerinde gidip gelen alçak dalgaların içinden yürümeye başladım. Etraf o kadar huzur doluydu ki ani bir sesin patlamasına, hiddetli bir parlaklığa sahip bir ışığın parlamasına, ben bardaktan boşanırcasına yağan bir yağmur altında çırpıntılı ve beyaz köpükler veya yunus balığı kafasıyla dolu, ki hangisiydi tam olarak seçemiyordum, gri bir deniz üzerindeki bir geminin güvertesine çıkmaya çalışırken ayaklarımı yerden kesip beni neredeyse boğan, etrafımda kısa bir süre için kabaran sıcak domates çorbasına hiç hazırlıklı değildim. Kaptan köprüsünden gür bir ses anlaşılmayan emirler haykırırken, geminin daha da gür sirenleri yağmur ve sisin arasından buzdağı diye feryat figan ediyordu. "Keşke Boyutlar Arası Otel'de olsaydım!" diye bağırdım ama benim cılız bağırtım etrafımdaki gürültü ve patırtı arasında kayboldu, zaten ben de hiçbir zaman üç dileğe falan inanmamıştım. Üstüm başım domates çorbası ve yağmurla sırılsıklam olmuştu ve çok rahatsızdım ki bir yıldırım —yeşil bir şimşek, daha önce bunu bir yerde okumuş ama hiç görmemiştim- kızaran devasa sosislerin cızırtısı gibi bir sesle, bu gri kargaşa içersinde benden ancak beş metre kadar ileriye saplandı ve muazzam bir çatırtıyla geminin güvertesini tam ortadan ikiye ayırdı. Allahtan tam o anda, bir kıskı gibi ikiye ayrılmış gemiye giren bir buzdağına çarpmıştık. Geminin tırabzanına tırmanarak, güvertenin korkunç çarpışmasıyla buzun üzerine atladım. Gemi yavaşça batarken buzdağının üzerinden iki yarısının gittikçe birbirinden ayrılışını seyrettim. Güverteye koşuşan bütün insanlar mavi mayolar giyiyordu; erkeklerde erkek mayosu, kadınlarda da Olimpiyat tarzı mayolar vardı. Mayoların bazılarının altın çizgileri vardı, belli ki bunlar subayların mayolarıydı çünkü altın çizgili mavi mayolar giymiş olanlar, sade mavi mayoluların hemen itaat ederek, üçü bir yana gelecek şekilde altı filika indirmelerine ve sırayla içlerine girmelerine yol açan emirler savurup duruyorlardı. Son adamın mayosunun üzerinde o kadar fazla altın rengi çizgi vardı ki mayonun mavi olduğu bile anlaşılmıyordu. O da filikaya

adım atar atmaz, geminin iki yarısı da sessizce gömüldü. Filikalar bir sıra oluşturarak beyaz burunlu yunusların arasından kürek çekmeye başladılar.

"Durun," diye seslendim, "durun! Ben ne olacağım?"

Arkalarına bakmadılar. Kayıklar buzlu ve yunus dolu suyun üzerinde uzanıp giden karanlık içinde hızla kayboldu. Buzdağıma tırmanıp, ne görebilirsem görmeye çalışmaktan başka yapabileceğim bir şey yoktu. Buz tümsekleri ve çıkıntıları üzerinden tırmanırken, kayasının üzerine çıkmış "Ölmek büyük bir macera olacak," diyen, ya da öyle dediğini hatırladığım Peter Pan geldi aklıma. Hep Peter Pan'in ne kadar cesur olduğunu düşünürdüm, ölüme bakmanın son derece yapıcı bir yönü; hatta, belki doğruydu da. Ama şahsen o anda, bunun doğru olup olmadığını öğrenmek istemiyordum. O anda sadece Boyutlar Arası Otel'e dönmek istiyordum. Ama ne çare, buzdağının zirvesine vardığımda görünürde otel motel yoktu. Gri deniz, yunuslar, gri puslar ve bulutlar ve gittikçe yoğunlaşan bir karanlıktan başka hiçbir şey göremiyordum.

Geri kalan her şey, geri kalan her şey hızla başka bir şeye dönüşmüştü. Neden bu da öyle olmuyordu. Neden buzdağı bir buğday tarlasına veya petrol rafinerisine veya pisuara dönüşmüyordu? Neden bunun üstünde kısılıp kalmıştım? Yapabileceğim bir şey yok muydu? Topuklarımı birbirine vurup, "Kansas'ta olmak istiyorum,” demek gibi? Zaten bu boyutun nesi vardı böyle? Gerçekten de bir hikâye kitabı boyutu! Ayaklarım artık buz kesmişti ve sadece domates çorbasının üzerimde kalan sıcaklığı sayesinde kıyafetlerim, buzun yüzeyinde sızlanarak esen acı rüzgâr tarafından dondurulmadan kalabiliyordu. Hareket etmem gerekiyordu. Bir şeyler yapmalıydım. Çıkıntıları kırarak, büyük parçalar yerinden gevşeyinceye kadar tekmeler attıktan sonra bunları alıp uzaklara fırlatarak ellerim ve topuklarımla karda bir çukur kazmaya çalıştım. Attığım buz parçaları deniz üzerinden uçarken martılara, ya da beyaz kelebeklere benziyorlardı. Ne faydası vardı ya. Artık çok kızmıştım, o kadar kızmıştım ki etrafımdaki buzdağı erimeye başladı; buharlar çıkıyor, hafifçe cızırdıyordu; ben de hiddetten kıpkırmızı kesilmiş, kızgın bir gelberi gibi buzun içine batarken bacaklarımdaki ve kollarımdaki bantları aceleyle çıkartmaya çalışan soluk benizli iki kişiye bağırmaya başladım, "Ne halt ettiğinizi sanıyorsunuz siz?"

İnsancıklar feci şekilde utanıp kaygılandılar. Delirdiğimden, boyutlar arası otellerini mahkemeye vereceğimden, diğer boyutlarda Uni hakkında kötü şeyler söyleyeceğimden korkmuşlardı. Güzel Uni'nin Sanal Deneyiminde ne terslik olduğunu anlayamamışlardı ama bir terslik olduğu kesindi. Programcılarını çağırdılar.

Adam geldiğinde -üzerinde mavi erkek mayosu ve bağa çerçeveli gözlüklerden başka bir şey yoktu- makineye doğru dürüst bakmadı bile. Son derece mükemmel çalıştığını beyan etti. Benim yaşadığım "karışıklık"ın frekansların talihsiz bir biçimde kısmen üst üste binmesinden kaynaklandığını, benim beyin dalgalarımdaki olağandışı bir şeyin onların programını etkilemesinin bir çeşit zihinsel harelenmeye neden olduğunu söyledi. Anomali olduğunu söyledi. Karşı koymanın etkisi, dedi. Ses tonu suçlayıcıydı. Yeniden sinirlenerek, ona ve çalışanlara, yere batasıca aletleri bozulduysa, beni suçlayacaklarına aleti tamir etmelerini veya kapatmalarını ve turistlerin de güzel Uni'yi kendi sağlam, kurallara uymayan, dirençli tenleriyle yaşamalarına izin vermelerini söyledim.

Artık, ağır yapılı, soluk benizli, kızıl saçlı, üzerinde botlardan başka hiçbir şey olmayan bir kadın olan müdür de gelmişti. Tezgâhtarların mini etekli elbiseleri ve botları vardı. Lobiyi elektrikli süpürgeyle süpüren kişi ise tam anlamıyla etekler, pantolonlar, ceketler, eşarplar ve peçelerden oluşma bir kütleydi. Anlaşılan Unilerin rütbesi ne kadar artarsa, o kadar az giyiniyorlardı. Ama o anda onların toplum bilgileri beni hiç ilgilendirmiyordu. Müdüre hiddetle baktım. Gönülsüzce alttan alarak, o tarz insanların yaptığı gibi yarı tehditkâr bir edayla, eğer kendin için neyin iyi olduğunu bilmiyorsan bizim sana önerdiğimizi kabul et mealinde, özür dilemekle pazarlık yapmak arası bir şeyler söyledi. Uni'de kaldığım sürece bu veya başka herhangi bir otele para ödemeyecektim, manzarası güzel J!ma'ya bedava tren yolculuğu yapabilecektim, müzelere, sirke, sosis fabrikasına vs. biletler verilecekti; sonunda ben sözünü kesinceye kadar kadın makine gibi sıralamaya başladı. Hayır, teşekkür ederdim, Uni'yi yeterince görmüştüm ve hemen ayrılıyordum. Memfiş'e giden uçağımı yakalamam gerekiyordu.

"Nasıl?" dedi müdür, nahoş bir tebessümle.

Bu basit soru karşısında, başımdan aşağıya kaynar sular boşandı, tıpkı o buzdağının eriyen suları gibi, bedenimi felç ederek, nefesimi ve düşüncelerimi keserek.

Buraya nasıl geldiğimi biliyordum, diğer boyutlara nasıl gittiğimi: Tabii ki havaalanlarında bekleyerek.

Ama havaalanı benim boyutumdaydı, bu boyutta değil. ***Havaalanına nasıl dönüleceğini*** bilmiyordum.

Hani hep derler ya, ben de donmuş bir halde kalakaldım.

Neyse ki müdür benden kurtulmak için can atıyordu. Çevirimatiğimin "Nasıl?" diye tercüme ettiği şey "Nasıl da üzüldüm," anlamında geleneksel bir ifadeymiş ama müdürün etli ama sıkı dudaklarından tamamı çıkmamış. Yanlış bir sinyalle harekete geçen korkaklığım aklımı durdurmuş, hatırladıklarımı kırkmıştı, hani insan bir ismi unutunca, artık birbiriyle tanıştıracağı kimsenin ismini hatırlayamayacakmış gibi hisseder ya.

"Bekleme salonu bu tarafta," dedi müdür ve beni yeniden lobiye çıkardı; çıplak kalçaları ağır, kötü niyetli bir üslupla sallanıyordu.

Tabii ki bütün boyutlar arası otellerin ve hanların tıpkı havaalanlarına benzeyen bekleme odaları vardır: Yere raptedilmiş plastik koltuk dizileriyle, kapalı olsa da bayat içyağı kokularının sızdığı, oturacak yeri olmayan kantinleriyle, yan sırada oturan, nezleden burnu akıp duran her yanı pörsük bir adamıyla, gelen ve giden uçakları gösteren fakat çok hızlı değiştiği için binlerce uçuş arasında insanın kendi aktarmasını kaçırıp kaçırmadığına bir türlü emin olamadığı, uçuş numarasını bulmayı becerse bile çıkış kapısının değiştiği, bunun anlamı da aslında başka bir yerde olması gerektiği olan ve bu nedenle insanın endişesinin sonunda etkileyici bir sınıra gelmesini sağlayan - işte tam bu anda insan kendini yeniden Denver havaalanında, yere raptedilmiş plastik sandalyesinde, ***Başarılı Tefecilik*** isimli bir dergi okuyan sümüklü şişman adamın yanında, içyağı kokuları, iki yaşındaki perişan bir veledin ulumaları, gözümde iri yapılı, soluk benizli, botlu çıplak kızıl olduğunu canlandırdığım bir kadının, Memfış'e giden kırkkurç sayılı uçuşun iptal edildiğini gümbür gümbür bağıran sesi arasında bulur.

Kendi boyutuma dönmüş olmaktan mutluydum. Artık doğuya gitmek istemiyordum. Batıya gitmek istiyordum. Huzur dolu, güzel ve aklı başında Los Encılıs'a bir uçak buldum ve oraya gittim. Oradaki otelimde uzun ve çok sıcak bir banyo yaptım. İnsanların çok sıcak banyolarda kalp krizinden öldüklerini biliyorum ama artık bu riski göze aldım.